Житомирський державний університет імені Івана Франка

Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка

Київський столичний університет імені Бориса Грінченка

Littera Scripta Manet:

Нові тенденції у перекладознавстві, філології та лінгводидактиці у контексті глобалізаційних процесів

Матеріали 3-ї Всеукраїнської науково-практичної конференції здобувачів та молодих учених

Житомирський державний університет імені Івана Франка,
5 листопада 2025 року

Житомир 2025

УДК 81'255:81'42:001.891
Н-76

Рекомендовано до друку рішенням вченої ради
Житомирського державного університету
імені Івана Франка від «28» листопада 2025 року,
протокол № 22

Рецензенти:

Антонюк Н. М., кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник, доцент, доцент кафедри теорії і практики перекладу з англійської мови Навчально-наукового інституту філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка;

Могельницька Л.Ф., кандидат філологічних наук, доцент, декан факультету педагогічних технологій та освіти впродовж життя Державного університету «Житомирська політехніка»;

Соловйова Л.Ф., кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри іноземних мов Поліського національного університету.

Littera Scripta Manet : зб. наук. пр. за матеріалами 3-ї Всеукраїнської науково-практичної конференції здобувачів та молодих учених "**Нові тенденції у перекладознавстві, філології та лінгводидактиці у контексті глобалізаційних процесів**" / за ред. Полховської М. В., Борисенко Н.Д., Мосієнко О. В., Лисецької Ю. В. Житомир : ЖДУ ім. Івана Франка, 2025. Вип. 11. 406 с.

Збірник містить матеріали доповідей учасників 3-ї Всеукраїнської науково-практичної конференції студентів, здобувачів та молодих учених «Нові тенденції у перекладознавстві, філології та лінгводидактиці у контексті глобалізаційних процесів», яка відбулася 5 листопада 2025 року в Житомирському державному університеті імені Івана Франка в межах відзначення Міжнародного дня науки. Теми доповідей охоплюють лінгвістичну, перекладознавчу та лінгводидактичну галузі.

Матеріали друкуються в авторській редакції. За достовірність фактів, цитат,

власних імен, посилань на наукові та літературні джерела, інші відомості відповідають автори публікації.

Думка редакції може не збігатися з думкою авторів.

©Колектив авторів,2025
© Житомирський державний університет імені Івана Франка, 2025

ЗМІСТ

1. **Альошина К. О.** Інноваційні технології викладання перекладу з використанням онлайн-платформ і симуляцій 10
2. **Анишко С. І.** Врахування індивідуальних психолінгвістичних особливостей учнів у процесі вивчення іноземної мови 13
3. **Бабенко А. В.** Відтворення історичних реалій в українському перекладі роману Дани Шварц “Анатомія. Історія Кохання” 16
4. **Баранівська Д. В.** Алгоритм укладання електронного словника юридичної термінології на платформі Lexonomy 19
5. **Басараб В. С.** Emerging abbreviations in English twitter/x discourse: linguistic patterns and functions 21
6. **Бесараб Т. А.** Особливості присвійного відмінка в англістиці 23
7. **Бобер О. О.** Власні назви роману Дж. Стейнбека "Of Mice and Men" та способи їхнього відтворення в українському перекладі 26
8. **Бобруєнко О. Р.** Генеза перекладацької думки: постановка проблеми 30
9. **Богач І. А.** Англомовна монологічна компетентність старшокласників як об’єкт педагогічних досліджень 33
10. **Бойко О. О.** Специфіка відтворення синтаксичних конструкцій роману С. Кінга “Керрі” в українському перекладі 35
11. **Бондаренко К.** Специфіка відтворення граматичних особливостей міжнародних документів українською мовою 38
12. **Борецька К. І.** Специфіка перекладу пісень в анімаційних фільмах 41
13. **Буєвич А. О.** Роль перекладу у локалізації цифрового середовища 43
14. **Булатова В. С.** Особливості та труднощі англо-українського перекладу рекламних повідомлень та слоганів. 46
15. **Василенко Є. В.** Inner prosody in silent poetry reading: the role of subvocalisation and imagined voice 49
16. **Василишин С. В.** The Line Between Accuracy and Atmosphere: Translating Forensic Realities in Simon Beckett’s the Chemistry of Death and Tess Gerritsen’s the Surgeon 51
17. **Вовкогон С. В.** Linguo-Psychological Foundations Of Conflict Communication 54
18. **Вождаєнко М. М.** Author’s Style in the Self-Help Book How to Set Healthy Boundaries by Chase Hill 55
19. **Гайченя В. С.** Особливості персонажного мовлення в творах Агати Крісті 58
20. **Ганістрат Н. Ю.** Мовна політика кечуа: мова як приклад культурної інтеграції 62
21. **Гільтай К. О.** Стилістичні та лексичні особливості перекладу протокольних промов у різних культурних контекстах 65
22. **Гнатюк Д.** Humorous Narrative In Modern American Novels and Rendering It In Ukrainian 67
23. **Горбань В. О.** The Impact of Artificial Intelligence Technologies on Practice of Literary Translation 70

24. **Гриб К. А.** Адаптація гумору в міжкультурному перекладі: проблеми та стратегії 73
25. **Грінько О. В.** Маянсько-іспанський контакт і топонімічна стратифікація в регіоні мая 76
26. **Гром'як М. М.** Методика формування лексичної компетентності старшокласників засобами цифрових ресурсів на уроках англійської мови 79
27. **Даниляк Б. О.** Translation Challenges in Cross-Cultural Adaptation of Audiovisual Content (A Case Study) 81
28. **Денисенко А. Р.** Семантичні особливості та проблеми перекладу фототермінів 84
29. **Деревицька О. В.** Відтворення реалій серіалу "Stranger Things" в українському Перекладі: Лінгвокультурологічний Аспект 87
30. **Дмитришин В. С.** Інтеграція автентичних матеріалів у процес формування англомовної лексичної компетентності в умовах кооперативного навчання 89
31. **Драганчук О. В.** Жанрово-стилістична специфіка субстандартної лексики у кінодискурсі 92
32. **Дуб Д.** Особливості відтворення лексико-стилістичних засобів у перекладі промов політиків 95
33. **Дубель М. В.** Відтворення термінів криміналістики в англо-українському кіноперекладі 99
34. **Дубінський К. В.** Проблеми перекладу пісенної лірики в англомовному мюзиклі: культурологічний аспект 102
35. **Жеграй Н. Г.** Підвищення ефективності навчання аудіювання засобами цифрової платформи ELLLO у старшій школі 105
36. **Жигір А. А.** Специфіка перекладу каламбурів: основні труднощі 108
37. **Жила О. О.** Англіцизми у сфері штучного інтелекту та цифрових технологій: нові тенденції іспанської лексики 110
38. **Завадська Н. С.** Rendering the Speech of American Teens And Adults in the 1960s and 1970s in Ukrainian Translation 112
39. **Звіжинська В. В.** Individual Reading In English Language Learning 115
40. **Іванков В. М**. Antonymous Substitution Application In Danielle Steel's "Echoes" Translation Into Ukrainian 118
41. **Їроутова Н. І**. Лексико-стилістичні особливості клікбейтних заголовків в англомовних онлайн ЗМІ 121
42. **Карпенко Ж.** The Harm of Anglicisms to the Language and the Importance of Identifying Them for Translation 123
43. **Квашук І. Г.** Особливості впливу стереотипів на сучасні художні переклади з англійської мови 126
44. **Кебець Д. О.** Free Indirect Speech as a Tool for Conveying Emotions in Ukrainian: The Case of Meet Me Under the Northern Lights by Emily Kerr 128
45. **Кир'янова Т.** Лексичні підходи до перекладу медичних термінів та виразів 131

46. **Киричук А. Б.** Лексичні та граматичні особливості перекладу Європейської конвенції з прав людини 134
47. **Клачко Л. М.** Метод проєктів як інструмент розвитку діалогічного мовлення учнів старших класів 137
48. **Козир Т.** Rendering Wizards' Realia in Subversive by Col-Leen Cowley 138
49. **Кондратюк О.** Стратегії та трансформації при перекладі оказіоналізмів 141
50. **Космус С. В.** Військовий переклад як засіб міжкультурної комунікації в умовах міжнародних операцій 144
51. **Красноок Д. В.** Комунікативні стратегії іспанськомовних соцмереж: прагматичний аспект 147
52. **Кривошей В. В.** Лінгвостилістичні особливості відтворення персонажного мовлення в англо-українському перекладі серіалу "FRIENDS" 150
53. **Крушельницька К. З.** Відтворення авторських неологізмів при перекладі фентезі трилогії «Хроніки Безночі» 153
54. **Крушельницький Н. І.** Інтеграція штучного інтелекту в художній переклад у контексті сучасного перекладознавства 155
55. **Кулибаба В. О.** Вплив перекладу на сприйняття серіалу «Картковий будинок» українським глядачем 157
56. **Кунатовська Є. М.** Цифрова платформа ELEXIS у контексті мовної освіти: можливості та перспективи 160
57. **Купчинська Д. В.** Лексико-стилістичні особливості перекладу гендерно маркованих елементів у рекламних текстах 163
58. **Курушина К. В.** Проблеми передавання імен персонажів у перекладі художніх текстів (на прикладі фентезі «Із крові й попелу» Дженніфер Л. Арментраут) 166
59. **Лазарчук Я. О.** Переклад американських художніх текстів першої половини XX століття українською мовою 169
60. **Легка Л. В.** Лінгвістичні особливості інтернет-медіа як нового формату масової комунікації 172
61. **Лейковська Н. П.** Rendering Dark Academia Style in Ukrainian: The Case of Alexis Henderson's 'An Academy for Liars' 174
62. **Лисюченко З. В.** Класифікація та роль обмежувальних часток у вираженні, фокусуванні та виділенні інформації 176
63. **Лихотворик Є. В.** Функціонування реалій у науково-фантастичному романі «Дюна» Френка Герберта: лінгвокраїнознавчий аспект 178
64. **Ліхтанська А. О.** Особливості українського перекладу політичних метафор у британській пресі на матеріалі промов Дональда Трампа 182
65. **Ліщук Ю. В.** Проблеми відтворення термінології у перекладі юридичних документів ЄС 185
66. **Лозінська М. В.** Teaching Writing to Young Learners With Special Needs in the Inclusive Classroom 188
67. **Луцик Ю. О.** Peculiarities of Intertextuality in the Women by Kristin Hanna and Ways of Its Rendering Into Ukrainian (191

68. **Лучко О. О.** Translation of Biological Terms 194
69. **Маліновський І. В.** Табуйована лексика в українських перекладах С. Кінга та А. Невілла 196
70. **Мальченко Б. С.** Культурні реалії в українському перекладі англомовних серіалів 199
71. **Малярчук К. Д.** Специфіка відтворення гендерних особливостей у перекладі роману Джейн Остін «Гордість і упередження» українською мовою 201
72. **Мамчур Є. Р.** Der Romane von e. M. Remarque: Besonderheiten der Übersetzung ins Ukrainische 205
73. **Мамчур Ю. Р.** Лінгвопрагматичний аналіз навчального контенту цифрових платформ для вивчення іноземних мов 207
74. **Марічка А. А.** Стилістичні засоби як чинник формування ідіостилю Елізабет Гаскелл у романі «Північ і Південь» 210
75. **Марчук В. О.** Відтворення емоційної семантики німецьких фразеологізмів у перекладі українською мовою 213
76. **Машталяр К. О.** Difficulties In Learning English Vocabulary 217
77. **Мельник А. А.** Developing Students' Lexical Competence as the Basis of Foreign Language Acquisition) 219
78. **Мельник В. О.** Медіадискурс у сучасному інформаційному суспільстві 222
79. **Мельниченко О. А.** Семантична реалізація Modo Subjuntivo в іспанськомовному кінодискурсі 225
80. **Міхальова А. О.** Generational Representation in Media Discourse 228
81. **Мороз А. Р.** Норми вживання фемінітивів в іспанськомовному культурному просторі 232
82. **Налисник В. В.** Відтворення античного колориту у художніх творах 235
83. **Нікітіна Є. В.** Особливості перекладу словосполучень Business + Noun / Adjective 237
84. **Ніколаєць Д. І.** Рольова гра як засіб розвитку англомовного усного спілкування учнів старших класів 239
85. **Нога К. В.** Медична термінологія у фільмах і серіалах: що потрібно знати перекладачу та глядачеві 242
86. **Нога К. В.** Переклад радянських документів: компетенція білінгва чи професійного перекладача 245
87. **Ноговська С. Г.** Теоретико-методологічні засади перекладу гумору в іспанськомовній рекламі бобових 247
88. **Огороднік Д. С.** Використання інтерактивних засобів для розвитку інтонаційних навичок у німецькій мові 251
89. **Олещенко Т. М.** Функціонування англомовної суспільно-політичної термінології в міжнародних документах 253
90. **Олійник С. Б.** Developing Sociocultural Competence Through Foreign Literature 256
91. **Островська О. А.** Відтворення іронії в англо-українському публіцистичному перекладі 259

92. **Охота Ю. В.** Тактики перекладу як важливі поняття у сфері сучасного перекладознавства 262
93. **Панфілова О. С.** Відтворення етичних концептів в українському перекладі роману Айн Ренд «Атлант розправив плечі» 266
94. **Паньків І. В.** Формування лексичної компетентності учнів старших класів з використанням інтерактивних методів навчання 268
95. **Пернікуза А. О.** Негативний вплив соціальних мереж у процесі навчання іноземних мов в умовах сьогодення 270
96. **Перчишин А. Р.** Інтертекстуальність в художній прозі 273
97. **Петришин Ю.А.** Task-based language teaching in EFL instruction 275
98. **Петровська О. О.** Legal Translation as a Tool for the Protection of Animal Rights 277
99. **Пінчук Ю. В.** Прикладні аспекти та сучасні тенденції досліджень у сфері комунікативної лінгвістики 280
100. **Піонтковська Я. В.** Сучасні тенденції та труднощі перекладу художньої літератури 283
101. **Погрібна Н. І.** Translation of Military Jargon 286
102. **Пожичкевич К. Р.** Використання штучного інтелекту у вивченні англійської мови 289
103. **Проботюк А.** Особливості відтворення культурно маркованої лексики та ідіом в українському перекладі роману Джулії Квін «Герцог і я» 293
104. **Пташник І. В.** Історія розвитку юридичного перекладу 296
105. **Пустовойт Є. М.** Лінгвокультурний аспект перекладу реалій фентезійного світу українською мовою (на матеріалі трилогії Дж. Р. Р. Толкіна “Володар Перснів”) 298
106. **Рибай С. І.** До питання про переклад як вагомий інструмент декодування імперіалістичних прагнень 301
107. **Рудик Д. М.** Використання Instagram як інструменту розвитку мовленнєвих умінь у старшій школі 304
108. **Салій О. О.** Особливості застосування лексико-граматичних трансформацій у перекладі роману «Червоні лубутени» 308
109. **Салійчук Є. С.** Відтворення емотивно-експресивної лексики в українському перекладі англомовних телесеріалів 311
110. **Сахневич К. А.** Мова як носій ідеології: особливості відтворення стилю Джорджа Орвелла українською 314
111. **Сервило Г. А.** Культурні аспекти та переклад мовних особливостей роману «Макова війна» Ребекки Кван 316
112. **Слівінська В.С.** Методика формування німецькомовної граматичної компетентності учнів старших класів ЗЗСО (на прикладі німецьких прийменників) 319
113. **Сміюн О.** Мовні стратегії формування образу україни в англомовному медіадискурсі 322

114. **Сорока А.** Institutional constraints and personal agency in the linguistic development of contemporary British royal discourse based on Prince William and Prince Harry's public speeches 325
115. **Стаднік М.С.** Переваги використання коміксів для формування англомовної лексичної компетентності учнів старших класів 328
116. **Ступинець Х. В.** Проблемні аспекти перекладу гумору в книзі Террі Пратчетта «Химерне сяйво» 330
117. **Темборовська І. В.** Фразеологічні одиниці з компонентом на позначення явищ природи: перекладацький аспект 334
118. **Ткачук Ю. О.** Стратегії доместикації та форенізації в українському перекладі роману Колін Гувер It Ends With Us 336
119. **Толкач Б. О.** Переосмислення філології в умовах трансформації ринку праці 339
120. **Унгурян О.М.** Роль контексту у відтворенні багатозначних слів у перекладі 342
121. **Федірко С. А.** Lexical Competence Of Primary School Students 345
122. **Феттер М. Р.** Особливості відтворення англомовних назв анімаційних фільмів в українському перекладі 348
123. **Філоненко О.** Житомирський державний університет імені Івана Франка Лексико-граматичні особливості перекладу субтитрів 352
124. **Хома Р. І.** Структурно-семантичні особливості англійсько-українського перекладу військових неологізмів 355
125. **Хурс С. С.** Категорія умовності в сучасній лінгвістиці: до питання семантичних та граматичних ознак 358
126. **Цісар А. О.** Інтерсеміотична природа драми: переклад сценічних приміток та прагматичних компонентів 361
127. **Чайковська А. Т.** Прийоми перекладу стилістичних засобів у промові Сергія Жадана на врученні Премії миру 364
128. **Чепелєва Г. Б.** Проблема міжкультурної адаптації гумору в художньому перекладі 367
129. **Шакланова Є. О.** Проблема ретрансляції культурних реалій у художньому перекладі 369
130. **Шамрай Т. В.** Переклад пісень через призму культурних відмінностей 372
131. **Шароватова М. С.** Developing Students' Foreign Language Speaking Competence in the Process of Cooperative Communication in the EFL Classroom 375
132. **Шаясюк С. С.** Rendering Cultural Allusions In the Children of Paradise by Camilla Grudova 378
133. **Швидка-Плитус С. В.** Комунікативні стратегії англійськомовних запозичень в сучасній іспанській мові на матеріалі мережі TikTok 382
134. **Шевцова А. Ю.** The Role of the Idioms Etymology and Origin in Their Correct Understanding and 384
135. **Шеремета І. В.** Когнітивна метафора страху в українських перекладах сучасної англомовної прози 387

136. **Щіпна Х.** Using Sketch Engine in Analysing Emotional Language in a Court of Thorns and Roses 390
137. **Юзько М. С.** Міжкультурні виклики перекладу презентацій про сталий розвиток 395
138. **Якимова А. С.** Одиниці перекладу та їх передача на українську мову на матеріалі мультфільму «Shrek (Шрек)» 398
139. **Ярмолицька С. І.** Міжкультурні аспекти перекладу медичного кінодискурсу 401
140. **Яцкевич В. Ю.** Частотний словник: концепція, статистичні параметри, типи, етапи укладання, сфери застосування 403

Альошина К. О.
гр. БАМ-23
Київський національний університет технологій та дизайну
Наук. керівник – к.ф.н, доцент Гудкова Н. М.

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ВИКЛАДАННЯ ПЕРЕКЛАДУ З ВИКОРИСТАННЯМ ОНЛАЙН-ПЛАТФОРМ І СИМУЛЯЦІЙ

Онлайн-платформи та симуляційні технології істотно підвищують ефективність викладання перекладу, сприяючи кращому розвитку практичних навичок, адаптивності до різних мовних контекстів і мотивації студентів, за умови їх інтеграції в навчальний процес із чіткою методологічною основою [4, с. 23]. У сучасному глобалізованому світі зростає попит на якісні послуги перекладу – не лише письмового, але й усного, мультимедійного, міжкультурного. Традиційні методи викладання перекладу часто не забезпечують достатнього рівня практики й контакту з автентичними ситуаціями, особливо в умовах дистанційного чи змішаного навчання [6, с. 930]. Цифровізація та розвиток інформаційно-комунікаційних технологій відкривають нові можливості для вдосконалення перекладацької освіти.

Онлайн-платформи створюють цифрове середовище для доступу до навчальних матеріалів, інструментів і комунікації, що сприяє формальному та неформальному навчанню перекладачів. Однією з найпоширеніших систем управління навчанням є Moodle, яку активно застосовують університети Європи, України, Канади та Австралії [2, с. 2127]. Moodle забезпечує створення курсів, завдань, тестів, контроль прогресу й онлайн-взаємодію студентів і викладачів. Її модульна структура дає змогу адаптувати середовище до перекладацьких потреб, зокрема: 1) практика письмового перекладу – виконання автентичних завдань, подання робіт онлайн, коментарі викладача; 2) редагування машинного перекладу – виправлення помилок у текстах, створених DeepL чи Google Translate, з обговоренням стратегій редагування; 3) симуляція перекладацького бюро – групова робота з розподілом ролей (перекладач, редактор, менеджер

проєкту) та контроль етапів виконання; 4) гнучкість Moodle – доступність із будь-якої локації, інтеграція з Zoom, Google Meet, Microsoft Teams, підтримка мультимедійного контенту й автоматизація навчальних процесів (тестування, формування глосаріїв, самоперевірка) [4, с. 27]. Це робить платформу ефективним інструментом змішаного й дистанційного викладання перекладу.

На кафедрі філології та перекладу Київського національного університету технологій та дизайну у середовищі Moodle реалізовано курс «*Інформаційні системи та технології в перекладі*», спрямований на формування цифрової та перекладацької компетентностей. Курс поєднує відеолекції, практичні завдання з використання CAT-інструментів, редагування машинного перекладу та створення глосаріїв. Студенти навчаються працювати з платформами DeepL, Smartcat, MemoQ.

Симуляційні технології у викладанні перекладу передбачають створення умов, наближених до реальної професійної діяльності, через рольові ігри, модельовані ситуації та інтерактивні сценарії [3, с. 299; 5, с. 183]. У форматі навчальних симуляцій студенти виступають перекладачами під час конференцій, ділових зустрічей чи переговорів, відпрацьовуючи як мовленнєві, так і комунікативні навички. Ефективним прикладом є методика situated learning, реалізована у проєкті *Model United Nations*, де майбутні перекладачі тренують переклад та міжкультурну комунікацію у реалістичному контексті [1, с. 918].

У добу онлайн-освіти такі підходи трансформуються у дистанційні симуляції (telesimulation), що проводяться у Zoom, Moodle чи спеціалізованих платформах [3, с. 302]. У підготовці перекладачів вони використовуються для відпрацювання послідовного й синхронного перекладу за сценаріями брифінгів, пресконференцій або судових засідань. Дослідження підтверджують, що simulation-based learning підвищує професійну готовність, розвиваючи мовну, технічну, соціокультурну та емоційну компетентності.

Онлайн-платформи та симуляції, за належної методики, доповнюють традиційне навчання, створюючи середовище, максимально наближене до реальних умов перекладацької практики. Для підвищення результативності

такого підходу доцільно: починати з невеликих пілотних симуляцій, добирати зручні та функціональні платформи, готувати викладачів до фасилітації в онлайн-форматі, поєднувати симуляції з аналітичною рефлексією та поступово досліджувати потенціал VR/AR-технологій і штучного інтелекту у перекладацькій освіті.

Таким чином, використання онлайн-платформ і симуляційних методів навчання відкриває нові можливості для вдосконалення перекладацької освіти. Вони не лише підвищують якість навчального процесу, а й формують у студентів навички самостійності, технологічної гнучкості та міжкультурної комунікації.

Література

1. Hastürkoğlu G. Situated learning in translator and interpreter training: Model United Nations simulations. *Journal of language and linguistic studies*. 2019. Vol. 3, no. 15. P. 914–925.

2. LMS Moodle: Distance international education in cooperation of higher education institutions of different countries / K. Nurassyl et al. *Education and Information Technologies*. 2016. No. 22. P. 2125–2139.

3. Simulation-Based Learning as an Effective Method of Practical Training of Future Translators / M. Kozyar et al. *Journal of Curriculum and Teaching*. 2022. Vol. 11, no. 1. P. 298–308.

4. Інноваційні технології викладання іноземних мов в умовах зростаючого впливу технологій штучного інтелекту на освітні процеси | Академічні візії. *Академічні візії*. URL: https://surl.li/iuwuug (дата звернення: 07.10.2025).

5. Онищенко М. Використання інноваційних технологій у навчанні перекладу: перспективи та виклики. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2023. Т. 2, № 64. С. 179–186.

6. Швелідзе Л. Інноваційні підходи до методики викладання іноземних мов у контексті перекладу. *Європейські орієнтири розвитку України: науково-практичний вимір в умовах воєнних викликів* : матеріали міжнар. науково-практ. конф., м. Одеса, 26 квіт. 2024 р. Одеса, 2024. С. 929–931.

Анишко С. І.
гр. мСОАМ-23
Тернопільський національний педагогічний університет імені
Володимира Гнатюка
Наук. керівник – к. пед. н., доцент Серняк О. М.

ВРАХУВАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНИХ ПСИХОЛІНГВІСТИЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ УЧНІВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Навчання іноземної мови є довготривалим, клопітким процесом, який вимагає від учителя застосування розмаїття педагогічних підходів, стратегій і технологій навчання іноземної мови, а також законів, правил та закономірностей навчання іноземних мов. Водночас важливе місце має врахування педагогом психологічних та когнітивних особливостей тих, хто вивчає іноземну мову.

Проблема урахування індивідуальних стилів навчання учнів під час вивчення іноземної мови розглядається у дослідженнях Алєксєєвої С. В., Задорожної І. П., Топузова О. М., Ліфан Джана, Крозьє Рея та інших.

На важливості розуміння навчальних стратегій наголошує дослідниця Сюзанна Грехем. Вчена вважає, що «вчитель, який ретельно аналізує, які стратегії найбільш підходять для навчання його учнів, швидше за все, сприятиме тому, що його учні оберуть адекватні стратегії для свого навчання» [2, с. 85].

Мета нашої роботи полягає у теоретичному аналізі індивідуальних психолінгвістичних особливостей учасників дослідження та висвітленні практичного досвіду впровадження методик індивідуально-орієнтованого навчання іноземної мови у навчально-пізнавальній діяльності учнів 8 класу загальноосвітньої школи.

Семенишин І. Є. наголошує, що «учні із аудіо-візуальним стилем навчання краще сприйматимуть матеріал, використовуючи візуалізацію, побудову та презентацію інтелект-карт (mind maps) та різного роду завдань до аудіювання (matching, gap-filling) тощо. Кінестетичний стиль навчання передбачає рухову діяльність у процесі навчання» [1, с. 157].

Завдання вчителя іноземної мови – створення гнучкого навчального середовища, яке враховуватиме як вікові особливості когнітивного розвитку, так й індивідуальні стилі навчання кожного здобувача освіти.

З урахуванням вищезгаданого, нами розроблено низку вправ та завдань для учнів 8 класу з використанням інтерактивної платформи “Twee”. За основу взято шкільний підручник авторів Г. К. Мітчелл, Марілені Маклоґіані “Full Blast Plus for Ukraine 8”.

Вправа 1 (див. рис. 1) орієнтована на учнів з аудіальним стилем навчання. Прослуховування діалогу розвиває слухову пам’ять учнів та здатність розуміти зміст усно поданої інформації.

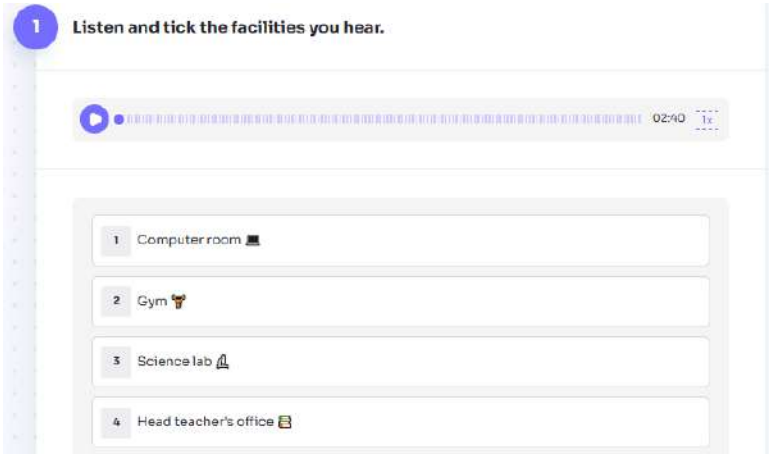

Рисунок 1. Вправа 1.

Наступна форма роботи сфокусована на учнів із кінестетичним стилем навчання. Вона полягає у розвитку в них таких когнітивних стилів мислення, як аналітика та інтуїція, через практичну діяльність та взаємодію з однолітками.

Вправа 2. “The ideal school facility”

Завдання: у *невеликих групах розробити міні-проєкт з використанням інформаційних технологій, створивши ідеальне та комфортне для навчання приміщення в школі, та презентувати у класі.*

Результати: закріплення лексичного матеріалу з теми “Facilities”, вдосконалення граматичних навичок, іншомовне комунікування з однокласниками.

Метою Вправи 3 є залучення учнів з візуальним стилем навчання. На першому етапі подаються нові лексичні одиниці, підкріплені малюнками,

наступний етап – виконання завдання з метою поєднання частинок слів (див. рис. 2).

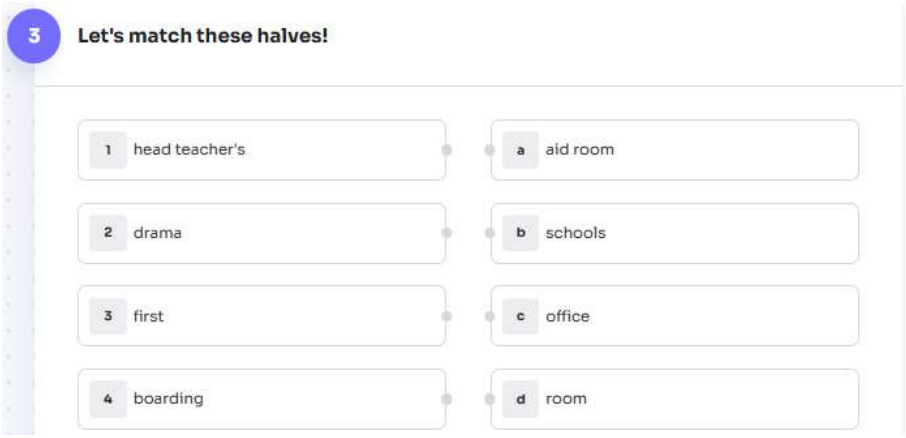

Рисунок 2. Вправа 3.

На наше переконання, означені завдання є одними з ефективних методів та прийомів навчання, які сприятимуть підвищенню мотивації учнів, розвитку критичного мислення та формуванню комунікаційних здібностей.

Таким чином, врахування вчителем іноземної мови індивідуальних стилів навчання учнів та зосередження на психолінгвістичних особливостях учнів на уроках має високий методичний потенціал у системі засобів навчання іноземної мови, позитивно впливає на формування пізнавальних інтересів здобувачів освіти, розвитку лексичних навичок, сприяючи усвідомленому засвоєнню іноземної мови.

Література

1. Семенишин І. Є. Навчальні стратегії у вивченні англійської мови як методична проблема. Наукові записки ТНПУ ім. В. Гнатюка. 2011. № 2. С. 153-157.

2. Graham S. Learner strategies and self-efficacy: Making the connection. The Language Learning Journal. 2007. Vol.35, no.1. P. 81–93. URL: https://centaur.reading.ac.uk/12562/ (дата звернення 08.10.2025).

Бабенко А.В.
гр. 22 Мд-Фпрл
Житомирський державний університет імені Івана Франка
Наук. керівник – к.ф.н, доцент Кодубовська О.О.

ВІДТВОРЕННЯ ІСТОРИЧНИХ РЕАЛІЙ В УКРАЇНСЬКОМУ ПЕРЕКЛАДІ РОМАНУ ДАНИ ШВАРЦ “АНАТОМІЯ. ІСТОРІЯ КОХАННЯ”

Переклад історичних реалій становить значний виклик у перекладознавстві, оскільки ці лексичні одиниці відображають специфічні соціальні, культурні чи історичні явища певної епохи, які часто не мають прямих еквівалентів у мові перекладу. Такі реалії вимагають від перекладача ретельного добору стратегій для забезпечення семантичної точності, стилістичної цінності та історичної достовірності тексту [2]. У романі Дани Шварц “Анатомія. Історія кохання”, дія якого розгортається в Едінбурзі 1817 року, історичні реалії відіграють ключову роль у відтворенні атмосфери медичних і соціальних практик XIX століття [3;]. Дослідження присвячене аналізу перекладацьких стратегій, використаних в українському перекладі роману, з метою відтворення історичних реалій та оцінки їхньої ефективності у збереженні балансу між автентичністю оригіналу й зрозумілістю для україномовного читача.

Реалії визначаються як лексичні одиниці, що позначають унікальні об’єкти, явища чи поняття, характерні для певної культури чи історичного періоду, і не мають прямих відповідників у мові перекладу [1, с. 5]. Історичні реалії, зокрема ті, що стосуються медичних чи соціальних практик, є особливо складними через їхню контекстну залежність. Теоретичні дослідження виокремлюють дві основні стратегії перекладу: форенізацію, яка передбачає збереження форми оригіналу через транслітерацію, калькування чи введення терміну з поясненням, і доместикацію, що включає описовий переклад, генералізацію або адаптацію до культурних особливостей цільової аудиторії [4]. У перекладі історичних текстів важливу роль відіграє контекстуалізація, зокрема використання приміток, що забезпечує збереження історичної достовірності та

полегшує сприйняття читачем. Поєднання цих стратегій дозволяє перекладачу передавати не лише семантичний зміст, а й стилістичні особливості оригіналу, що є критично важливим для романів, де історичні реалії формують наративну атмосферу. Теоретичний підхід також наголошує на необхідності врахування прагматичних потреб аудиторії, що може включати створення цифрових інструментів, таких як вебзастосунки, для підтримки вивчення реалій.

Український переклад роману «Анатомія. Історія кохання» демонструє комплексний підхід до відтворення історичних реалій, що відображають медичний і соціальний контекст Едінбурга XIX століття. Переклад спирається на поєднання форенізації та доместикації [5], що дозволяє зберегти історичну автентичність тексту та водночас адаптувати його для україномовної аудиторії.

Форенізація застосовується до термінів із чітким історичним значенням шляхом калькування, що забезпечує стилістичну точність і збереження культурного колориту оригіналу [5]. Наприклад, термін *resurrection men* перекладено як «воскресувачі», що зберігає метафоричну образність, пов'язану з ідеєю «воскресіння» тіл для медичних досліджень. Для зрозумілості читачеві додається примітка, яка пояснює діяльність таких осіб у Шотландії XIX століття.

Доместикація використовується для безеквівалентних реалій, коли описовий переклад або генералізація полегшують сприйняття для читачів без спеціалізованих знань про історичний контекст [5]. Наприклад, реалія *mortsafe* перекладена як «могильна клітка» з додатковим поясненням у примітці про її функцію – захист могил від викрадачів. Цей підхід підвищує зрозумілість, хоча частково втрачає лаконічність оригіналу. Інший приклад – *anatomical theatre*, перекладене як «анатомічний театр», що є калькуванням і форенізацією, оскільки зберігає історичний колорит терміну та підкреслює його зв'язок із публічними розтинами. Контекстуальні пояснення допомагають читачеві зрозуміти значення терміну без порушення наративного потоку.

Примітки та контекстуальні пояснення відіграють ключову роль у перекладі, дозволяючи розкрити значення реалій без переривання тексту. Лінгвостилістичний аналіз показує використання архаїчних лексичних одиниць,

як-от *гінеї* для позначення валюти, та метафоричних виразів, таких як *римська лихоманка*, які підтримують історичну атмосферу, але потребують додаткових пояснень для сучасного читача.

Такий підхід відповідає теоретичним рекомендаціям щодо перекладу історичних текстів, де критично важливо зберегти баланс між стилістичною точністю та прагматичною адаптацією. Ефективність застосованих стратегій підтверджується їх здатністю передавати семантичний зміст і наративну функцію реалій, забезпечуючи автентичність і доступність тексту.

Дослідження перекладацьких стратегій в українському перекладі роману "Анатомія. Історія кохання" засвідчило ефективність комбінованого підходу, що поєднує форенізацію (калькування) та доместикацію (описовий переклад із примітками). Форенізація забезпечує збереження історичного й культурного колориту, тоді як доместикація полегшує сприйняття реалій україномовною аудиторією. Використання архаїзмів і контекстуальних пояснень підтримує стилістичну цілісність тексту, відповідаючи потребам сучасного читача. Вебзастосунок як освітній інструмент підкреслює потенціал цифрових платформ для вивчення реалій і перекладацьких стратегій. Перспективи подальших досліджень охоплюють аналіз перекладу історичних реалій в інших літературних творах і вдосконалення інтерактивних платформ для навчання перекладознавства.

Література

1. Зорівчак М. М. Перекладознавство: навчальний посібник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2017. 320 с.

2. Яремченко А., Линтвар О. Відтворення реалій в українському перекладі на матеріалі літературної творчості Рея Бредбері. Grail of Science 2023 № 34 С. 228–229. DOI: https://doi.org/10.36074/grail-of-science.08.12.2023.49

3. Шварц Д. Анатомія. Історія кохання. Пер. з англ. Н. Герман. Київ: Видавництво, 2023. 384 с.

4. Schwartz D. Anatomy: A Love Story. New York: Wednesday Books, 2022. 352 p.

5. Venuti L. The Translator’s Invisibility: A History of Translation. London: Routledge, 1995.

Баранівська Д.В.
гр. 22Мд-ФПРЛ
Житомирський державний університет імені Івана Франка
Наук. керівник – к.ф.н., доцент Кодубовська О. О.

АЛГОРИТМ УКЛАДАННЯ ЕЛЕКТРОННОГО СЛОВНИКА ЮРИДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ НА ПЛАТФОРМІ LEXONOMY

Лексикографія є важливою галуззю мовознавства, що вивчає принципи та методи укладання словників, результати якої активно застосовуються в освіті, інформаційних технологіях і професійній комунікації [1, с. 67]. З розвитком цифрових технологій дедалі більшого значення набуває електронна лексикографія, заснована на принципах інтерактивності та системності [2, с. 157]. Одним із сучасних інструментів для створення електронних словників є платформа Lexonomy, що забезпечує зручне редагування, оновлення й публікацію лексикографічних ресурсів [4].

Дослідження присвячене розробці електронного юридичного словника, створеного на основі матеріалу англомовного серіалу Suits. Процес створення електронного юридичного словника складався з кількох послідовних етапів, кожен із яких мав свою лінгвістичну та технічну специфіку.

На початковому етапі було здійснено збір мовного матеріалу — добір юридичних термінів безпосередньо з діалогів серіалу *Suits*. Такий підхід дозволив зафіксувати реальне функціонування юридичної лексики у живій англомовній комунікації. До реєстру увійшли терміни, що позначають базові правові поняття: *attorney, merger, liability, appeal, crime, defendant, evidence, article, judge* тощо.

Після цього відбулася класифікація зібраного матеріалу за тематичними групами відповідно до галузей юридичної практики: корпоративне право (*merger, deal, liability*), судова система (*judge, appeal, subpoena*), кримінальне

право (*crime, defendant, arrest*). Така класифікація допомогла структурувати словникову базу та підготувати її до подальшої лексикографічної обробки. Вона відповідає принципу системності, що є базовим у сучасній лексикографії [3, с. 249].

На наступному етапі було розроблено структуру словникової статті, яка в електронному середовищі потребує не лише коректності змісту, а й чіткої технічної організації. Для кожного терміна створювалася стаття, що складалася з чотирьох основних елементів: термін англійською мовою, визначення англійською мовою, переклад із фільму (що відображає реальне вживання терміна у контексті), приклад із серіалу (демонструючи функціонування терміна в діалозі).

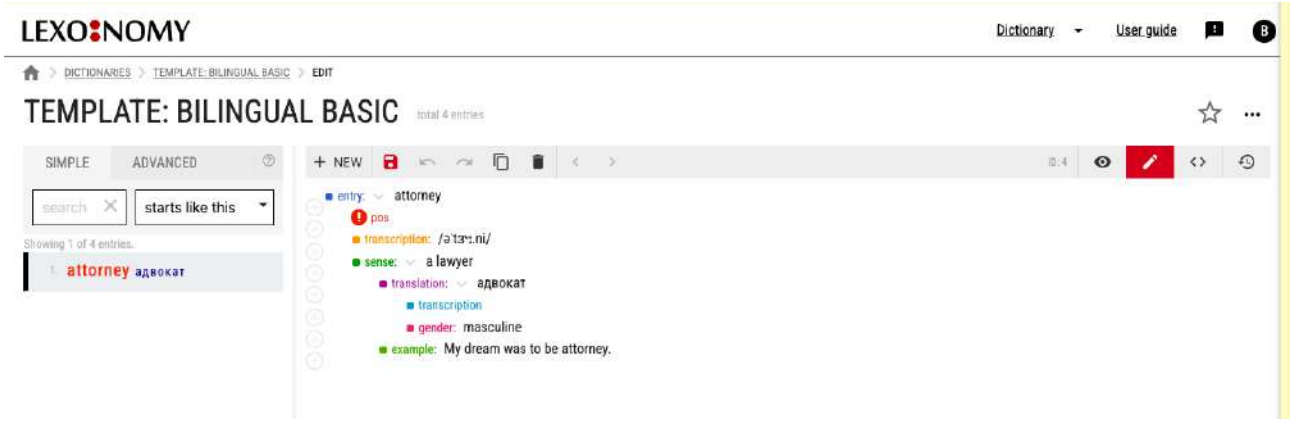

Рисунок 1. Словникова стаття в Lexonomy.

Подальша робота полягала у технічній реалізації словника на платформі Lexonomy. Це онлайн-середовище дозволяє створювати словники будь-якого типу, визначати структуру записів, додавати поля для дефініцій, прикладів і коментарів.

Завершальний етап передбачав тестування й редагування матеріалів. Перевірялась коректність полів, узгодженість перекладів, точність визначень і правильність відображення інтерфейсу. Також було випробувано пошук за ключовими словами, внутрішні переходи між статтями та функцію попереднього перегляду.

Отже, електронний словник юридичної термінології створений на платформі Lexonomy поєднує наукову достовірність, структурованість і

технологічну гнучкість, підтверджуючи ефективність сучасних інструментів електронної лексикографії. Запропонований алгоритм може бути використаний для укладання подібних словників у різних галузях знань і сприяти подальшому розвитку цифрової лексикографії.

Література

1. Гордієнко Н. Г. Сучасна лексикографія як об'єкт лінгвістики. Українська мова. 2011. № 3. С. 67–72.

2. Іванова О. В. Основи укладання галузевих глосаріїв : курс лекцій : навчальний посібник для підготовки фахівців зі спеціальності «Філологія». Київ : ЦП «Компринт», 2016. 228 с. ISBN 978-617-7202-43-0. С. 149-168.

3. Кочерган М. П. Вступ до мовознавства : підручник. Київ : Академія, 2011. С. 249 – 260 URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Kocherhan_Mykhailo/Vstup_do_movoznavsta.pdf (дата звернення: 01.10.2025).

4. Lexonomy: Dictionary writing and publishing platform. URL: https://www.lexonomy.eu (дата звернення: 01.10.2025).

Basarab V.S.
LLEm12420d
Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University
Makhachashvili R. K., Doctor of Philology, Professor

EMERGING ABBREVIATIONS IN ENGLISH TWITTER/X DISCOURSE: LINGUISTIC PATTERNS AND FUNCTIONS

The rapid evolution in digital communication platforms has fundamentally changed how we use language. Crystal (2011) highlights that online interaction often encourages linguistic creativity, as users adapt traditional grammatical norms to fit platform-specific constraints, such as character limits, resulting in distinctive forms of expression. Twitter/X stands out as a rich source for new words because of its character limits and unique communication style. While abbreviations have long existed in written discourse, the patterns observed in contemporary Twitter/X communication reveal systematic linguistic transformations. Using data (500 tweets), the research

materials consider that communicative abbreviations are not just a space-saving device but complex multi-functional linguistic markers which encode sociolinguistic and discourse-organisational information. Some of the most widespread contractions used in the English-speaking online space include LOL (laughing out loud), BTW (by the way), IMHO (in my humble opinion), IDK (I don't know), SMH (shaking my head), NGL (not gonna lie), BFF (best friends forever), HAND (have a nice day), YOLO (you only live once), DWBH (don’t worry, be happy), TBH (to be honest), and F2F (face to face), among others. Zappavigna (2012) notes that users adapt their linguistic choices to perform identity and align themselves with specific communities through inventive language use to fulfill different functions: to establish rapport as phatic communion markers, to hedge, and work as social identity markers.

Against prescriptive expectations of decay in digital language use, the regularity evident indicates rule-governed innovation rather than linguistic chaos. The position is that Twitter/X abbreviations represent a real variation in language that deserves serious examination, not disregard as mere informal behavior.

The validity of treating Twitter abbreviations as systematic linguistic phenomena rests on several observations. First, corpus frequency data shows consistent usage patterns across various user groups. This suggests shared common knowledge instead of personal differences. For example, *tbh* (to be honest) appeared in the analyzed tweets with a very stable meaning and function. Secondly, the abbreviations predominantly occur in certain syntactic positions (e.g., clause-initially or -finally), which also suggests that they function as discourse markers (rather than just random insertions).

The present study demonstrates that Twitter/X abbreviations constitute a distinct, established component of digital English. The theoretical contribution is to increase our awareness of register variation in digital contexts. It illustrates how the platform's capabilities cooperate with linguistic needs to establish consistent linguistic innovations. Concerning practical aspects, these findings have relevance for the development of natural language processing, digital literacy education, and understanding the development of computer-mediated communication. In particular,

shortened forms have been increasingly migrating from Twitter to wider digital and even colloquial contexts.

References

1. Crystal D. Internet Linguistics: A Student Guide. 1st ed. London: Routledge, 2011. DOI: https://doi.org/10.4324/9780203830901

2. Wiggins B. E. The Discursive Power of Memes in Digital Culture: Ideology, Semiotics, and Intertextuality. 1st ed. London: Routledge, 2019. DOI: https://doi.org/10.4324/9780429492303

3. Zappavigna Michele. Discourse of Twitter and Social Media: How We Use Language to Create Affiliation on the Web. Bloomsbury, 2012.

4. Zappavigna Michele. Discourse and social media. The Bloomsbury handbook of discourse analysis, 2021, 295-309.

Бесараб Т. А
гр. 4зП
Український державний університет імені Михайла Драгоманова
Наук. керівник – к.ф.н, викладач Довгань О.В.

ОСОБЛИВОСТІ ПРИСВІЙНОГО ВІДМІНКА В АНГЛІСТИЦІ

Присвійний відмінок є однією з найважливіших граматичних категорій в англійській мові, що виражає відношення належності, власності або тісного зв’язку між іменниками. На відміну від української мови, де відмінкова система налічує сім відмінків, англійська мова зберегла лише два відмінки для іменників: загальний та присвійний. Саме присвійний відмінок виконує функції, які в українській мові передаються родовим відмінком, що робить його вивчення особливо важливим для розуміння структури англійської мови [2].

Дослідження присвійного відмінка в англістиці охоплює широкий спектр питань, від морфологічних особливостей його утворення до синтаксичних функцій у реченні. Ця граматична категорія має давню історію розвитку, що бере початок ще з давньоанглійського періоду, коли система відмінків була значно

складнішою. Сучасні лінгвісти приділяють значну увагу аналізу варіантів використання присвійного відмінка, його стилістичним особливостям та випадкам, коли його вживання є обов'язковим або, навпаки, неприйнятним.

Морфологічна структура присвійного відмінка в англійській мові характеризується використанням апострофа та літери “s” ('s) для утворення форми, що позначає належність. Це формальна ознака, яка додається до іменника в однині (наприклад: “the teacher’s book” або “John’s car”, де апостроф з літерою “s” вказує на володіння або належність об’єкта конкретній особі чи предмету. У множині, якщо іменник закінчується на “s”, додається лише апостроф: “the students’ notebooks”, що спрощує фонетичну структуру слова. Винятком є іменники, що утворюють множину не за загальним правилом, такі як “children” або “men”, де присвійний відмінок формується додаванням 's: “children’s toys”, “men’s clothing” [1, с. 118].

Семантичний діапазон присвійного відмінка в англійській мові є надзвичайно широким і виходить далеко за межі простого вираження власності. Присвійний відмінок може позначати не лише пряме володіння матеріальним об’єктом, як у “Mary’s house”, а й різноманітні інші відношення між іменниками. До таких відношень належать родинні зв’язки (“my mother’s sister”), авторство або створення (“Shakespeare’s plays”, “Picasso’s paintings”), частину цілого (“the car’s engine”), характеристичні ознаки (“yesterday’s news”, “a moment’s hesitation”) та інші абстрактні зв’язки. Цікавим є використання присвійного відмінка з неістотами, що є характерною рисою англійської мови: можна сказати “the sun’s rays” або “the ocean’s depth”, антропоморфізуючи природні явища [4].

Синтаксичні функції присвійного відмінка виявляються в його здатності виступати означенням до іменника. Присвійна конструкція завжди стоїть перед визначуваним словом і виключає вживання артикля перед ним. Ми не можемо сказати “the John’s book”, оскільки правильно лише “John’s book”. У складних випадках, коли маємо справу з декількома власниками, англійська мова демонструє певну гнучкість: “John and Mary’s house” означає спільне володіння, тоді як “John’s and Mary’s houses” вказує на окремі об'єкти власності. Особливою

синтаксичною конструкцією є так званий «груповий присвійний відмінок» (group genitive), коли апостроф з “s” додається до останнього слова у словосполученні: “the King of England’s palace” [3].

Практичне значення вивчення присвійного відмінка полягає в необхідності правильного використання цієї форми для точного та ідіоматичного вираження думок англійською мовою. Розуміння нюансів вибору між 's-genitive та of-genitive, знання випадків обов’язкового та неприйнятного використання присвійного відмінка є важливими компетенціями для будь-кого, хто вивчає англійську мову або займається перекладом. Це пов’язано з тим, що помилки у використанні присвійного відмінка можуть не лише спотворити значення висловлювання, але й створити враження недостатнього володіння мовою [5, с. 25–28].

Література

1. Кононенко В. А. Вживання англійських загальних іменників і специфіка їх відтворення українською мовою. *Філософія мови та нові тенденції в перекладознавстві й лінгвістиці: збірник матеріалів II Міжнародної науково-практичної конференції*. Київ, 2019. С. 118–121. URL: https://tinyurl.com/yx2s9tvb (дата звернення: 14.10.25).

2. Присвійний відмінок в англійській мові. English Prime. URL: https://tinyurl.com/2v2ce5v2 (дата звернення: 14.10.25).

3. Присвійний відмінок в англійській мові. English Blog. URL: https://tinyurl.com/mr2s559s (дата звернення: 14.10.25).

4. Стасюк Т. В. Англійська мова за професійним спрямуванням : навч. посіб.для здобувачів освіти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 201 «Агрономія» ОПП «Агрономія» аграрних закладів вищої освіти. Дніпро : ДДАЕУ, 2024. 210 с. URL: https://tinyurl.com/rrvw3svu (дата звернення: 14.10.25).

5. Харитонов І. К. Теоретична граматика сучасної англійської мови. Тернопіль : Богдан, 2008. 352 с.

Бобер О. О.
гр. 44 Бд-Фанг
Житомирський державний університет імені Івана Франка
Наук. керівник – к. ф. н., доцент Борисенко Н.Д.

ВЛАСНІ НАЗВИ РОМАНУ ДЖ. СТЕЙНБЕКА "OF MICE AND MEN" ТА СПОСОБИ ЇХНЬОГО ВІДТВОРЕННЯ В УКРАЇНСЬКОМУ ПЕРЕКЛАДІ

Американский літератор Джон Стейнбек вважається одним із найяскравіших представників літератури соціального реалізму, чиї твори відображають життя простих американців під час Великої депресії 1930-х років. Роман «Про мишей і людей» [5], написаний у 1937 році, став одним із найвідоміших творів автора та класикою американської літератури. У центрі оповіді – доля двох мандрівних робітників –Джорджа Мілтона та Ленні Смолла, які мріють про власну ферму, подорожуючи Каліфорнією в пошуках заробітку на тлі економічної кризи та безробіття. Крізь призму взаємин головних героїв та їхньої нездійсненної мрії автор розкриває теми самотності, відчуження, соціальної несправедливості та крихкості людських мрій у жорстокому світі Великої депресії.

Автор насичує текст культурно-специфічною лексикою, що допомагає відтворити атмосферу американського суспільства 1930-х років, доби економічної катастрофи, масового безробіття та соціальних потрясінь, коли мільйони американців втратили роботу, житло та надію на краще життя після краху фондового ринку 1929 року. . Саме ці лексичні одиниці, які відображають унікальні соціокультурні реалії [1], надають твору особливої виразності й дозволяють читачеві глибоко зануритися у світ мандрівних сільськогосподарських робітників, ранчо Каліфорнії та суворих реалій життя найбідніших верств американського суспільства того часу.

Завдяки культурно-специфічній лексиці, роман «Про мишей і людей» дає змогу читачеві поринути в історичний та культурний простір Америки 1930-х років, відтворюючи автентичну атмосферу епохи Великої депресії. Мета нашої розвідки полягає у класифікації власних назв, які завжди є культурно-

специфічними, та виокремленні способів їх відтворення в українському перекладі, здійсненому Наталією Михаловською [2]. Аналіз власних назв у романі та способів їх перекладу базується на ідеях, запропонованих П. Ньюмарком [4] та Р. Леппіхальме [3].

До першої категорії власних назв належать антропоніми — особові імена, прізвища, псевдоніми та прізвиська, які слугують засобом індивідуалізації персонажів у художньому творі. Наприклад: *George Milton / Джордж Мілтон* – ім'я головного героя, що має традиційний американський характер і підкреслює його роль дбайливого товариша та раціонального мислителя завдяки алюзії на прізвище англійського філософа Джона Мілтона. Прізвище персонажа *Lennie Small / Ленні Смолл* створює іронічний контраст, оскільки Small означає «малий», тоді як Ленні є фізично великою та сильною людиною. *Curley / Керлі* – ім'я агресивного сина власника ранчо, яке може асоціюватися з його «закрученою» вдачею. *Slim / Слім* – прізвисько найповажнішого робітника на ранчо, що підкреслює його стрункy статуру та авторитет. *Crooks / Крукс* – прізвисько афроамериканського конюха, яке відображає його фізичну особливість (скривлену спину) та соціальне становище.

Аналіз вище наведених прикладів свідчить, що транскрипція є пріоритетним способом при перекладі антропонімів, оскільки остання дозволяє найточніше передати автентичне звучання імен, що є ключовим для збереження культурної ідентичності. Такий підхід забезпечує фонетичну відповідність власних назв та сприяє відтворенню американського колориту твору. Винятком є еквівалентний переклад у комбінації з транскрипцією у випадку номінації *Curley's wife / дружина Керлі*, де Наталія Михаловська зберігає авторський задум – відсутність імені у персонажа, що підкреслює його знеособлення та залежне становище в суспільстві того часу. Еквівалентний переклад та транскрипція використовуються у випадку номінації *Aunt Clara / тітка Клара*, що є природним для української мови при передачі родинних зв'язків. Проте в українській мові іменник *тітка* пишеться з маленької букви. Застосування транскрипції є найбільш доцільним, оскільки забезпечує збереження

оригінального звучання імен персонажів, що, у свою чергу, сприяє відтворенню культурної специфіки оригіналу і формуванню відповідного культурно-історичного контексту для українського читача.

До другої групи власних назв належать топоніми – географічні назви реально існуючих локацій, які створюють достовірний художній простір твору. У романі «Про мишей і людей» топоніми відіграють важливу роль у створенні атмосфери Каліфорнії часів Великої депресії. Наприклад, *Soledad / Соледад* – місто в Каліфорнії, назва якого символічно перекладається з іспанської як «самотність», що відповідає головній темі роману. *Salinas River / ріка Салінас* є річкою в Каліфорнії, біля якої розгортаються початкові та заключні події твору. *Gabilan Mountains / Габіланські гори* – реальний гірський масив, що створює географічний контекст дії роману. *Sacramento / Сакраменто* – столиця Каліфорнії, згадка якої підкреслює реалістичність художнього простору.

При перекладі топонімів автор вдається до використання низки прийомів залежно від їхнього походження: географічні назви передаються переважно методом транскрипції, що зберігає їхнє автентичне звучання, або комбінованим способом – транскрипція з додаванням родового поняття через еквівалентний переклад, як у випадку *Salinas River / ріка Салінас* та *Gabilan Mountains / Габіланські гори*, що підтверджують вищенаведені приклади. Такий підхід дозволяє українському читачеві зорієнтуватися в географічному просторі оповіді.

Таким чином, власні назви в романі «Про мишей і людей» відіграють ключову роль у відтворенні автентичної атмосфери Америки 1930-х років та створенні культурно-історичного контексту епохи Великої депресії. Аналіз антропонімів та топонімів у творі дозволяє виокремити основні перекладацькі стратегії їх відтворення в українському перекладі Наталії Михаловської. Антропоніми в романі передаються переважно методом транскрипції, що забезпечує збереження оригінального звучання імен та прізвиськ персонажів і допомагає зберегти американський колорит твору. У окремих випадках застосовується комбінований метод – поєднання транскрипції з еквівалентним

перекладом, що дозволяє природно передати родинні зв'язки та соціальні характеристики персонажів українською мовою. Топоніми відтворюються за допомогою транскрипції або комбінованого методу – транскрипції з додаванням родового поняття через еквівалентний переклад. Такий підхід забезпечує збереження географічної автентичності оригіналу та одночасно допомагає українському читачеві зорієнтуватися в просторі оповіді. Виділені способи перекладу власних назв є ефективними для передачі культурної специфіки роману та формування адекватного сприйняття художнього світу твору українським читачем.

Подальша перспектива розвідки полягає у вивченні способів відтворення в українському перекладі діалектизмів та просторіччя роману «Про мишей і людей» Джона Стейнбека, які відіграють важливу роль у характеристиці персонажів та створенні автентичної мовної картини епохи.

Література

1. Славова Л., Борисенко Н. Стратегії форенізації та доместикації у відтворенні ономастичних реалій (на матеріалі українського перекладу роману М. Мітчелл «Звіяні вітром»). *Фаховий та художній переклад: теорія, методологія, практика* : збірник наукових праць / за заг. ред. Л. Г. Буданової, Г. Г. Єнчевої. Київ, 2023. С. 136–139.

2. Стейнбек Дж. Про мишей і людей / пер. з англ. Н. Михаловської. Київ : BookChef, 2022. 112 с.

3. Leppihalme R. Culture Bumps: An Empirical Approach to the Translation of Allusions. Clevedon : Multilingual Matters Ltd, 1997. 193 p.

4. Newmark P. Approaches to Translation. Oxford : Prentice Hall, 1981.200 p.

5. Steinbeck J. Of Mice and Men. New York : Penguin Books, 2002. 103 p.

Бобруєнко О.Р.
гр. 4зП
Український державний університет імені Михайла Драгоманова
Наук. керівник – к.ф.н., викладач Довгань О.В.

ГЕНЕЗА ПЕРЕКЛАДАЦЬКОЇ ДУМКИ: ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Переклад – складний і багатовимірний феномен, інтегрований за своєю природою, що продукує його вивчення у межах низки природничих та гуманітарних наук. Несталість інтерпретацій, строкатість підходів до розуміння цього явища лише засвідчують актуальність вивчення проблеми у контексті диджиталізації (машинний переклад тощо) та сучасної лінгвістики (зокрема, цифрової гуманітаристики). Разом із цим, переклад має довгу і складну історію: так, ще у Стародавньому Римі він функціонував дуалізовано, репрезентуючи реалії, лакуни та інше (засіб забезпечення культурних практик). Окрім того, переклад сприймали також у прагматичному вимірі (засобом ретрансляції певних знань, ідей та іншого).

Таким чином, переклад доцільно сприймати інтегровано: не лише як просте механічне перенесення текстів мови оригіналу на мову перекладу, а як інструмент продукування мовної і національної картин світу. У такому розумінні він є засобом осягнення смислової полісистеми однієї культури (у призмі її мови) задля органічного імплементування у іншу. Останнє передбачає адаптацію до культурних особливостей і комунікативних потреб нової аудиторії. Так, саме завдяки перекладам римляни мали можливість ознайомитися з творами грецьких філософів, поетів та істориків, що суттєво вплинуло на розвиток філософії, мистецтва та політичної думки.

Одним із найвидатніших діячів, які внесли значний вклад у розвиток теорії та практики перекладу, був Марк Туллій Цицерон – видатний оратор, політик і філософ. Він відстоював ідею, що переклад повинен бути не просто буквальним, а адаптованим до мовних та культурних особливостей цільової аудиторії. Саме

тому у своїх працях Цицерон підкреслював, що важливіше завоювати увагу слухачів або читачів рідною для них мовою і передати думки так, щоб вони звучали природно і переконливо, ніж суворо слідувати словесній точності оригіналу.

Зазначимо, що ідеї мислителя мали великий вплив не лише на римську культуру, а й на подальший розвиток перекладацької практики у середньовічній та новочасній Європі. Зокрема, його концепція стала основою для формування принципів перекладу, які враховують і смислову точність, і культурну адаптацію, що й досі є актуальними у сучасній теорії перекладу [1, с. 151]. Так, значущість актуалізації дискурсу висловлена і В. І. Вернадським: останній підкреслював, що наука постійно переоцінює минуле, адже кожне покоління знаходить у ньому відбиток своїх ідей.

Відтак, історико-культурний контекст є невід'ємною частиною освіти науковця і фундаментом для перекладознавця-практика. Саме він допомагає розуміти походження методів і їхні обмеження, що важливо для глибокого сприйняття дисципліни. Історія перекладознавства показує, що дослідження перекладу розвивалися завдяки запозиченню ідей з інших наук (до прикладу, мовознавства, теорії систем, соціолінгвістики, дискурсології, культурології та соціології).

Разом із цим, наявність історичної бази сприяє зрілості галузі, допомагає уникнути помилок і не дає застоюватись через сліпе слідування авторитетам. До всього, такий контекст продуктивний у контексті об'єднання розрізнених напрямів перекладознавства, яке через зростання спеціалізації стає дедалі більш комплексним. Як зазначав Л. Д'юльст, історія є єдиним засобом, що забезпечує зв'язність дисципліни, показуючи спільність і взаємозв'язок різних традицій перекладацької думки та практики, поєднуючи минуле з сучасністю [2, с. 5–7].

Відзначимо, що М. Т. Цицерон акцентував на двох ключових принципах перекладу: а) уникати буквальної інтерпретації оригінального тексту шляхом перекладу слово в слово; б) віднаходити відповідні останньому вирази, реалії та інше, що дозволить виформувати переконливість, стилістику та ідейну цілісність

оригіналу. Так, мислитель виокремлював усний, буквальний переклад і художнє наслідування, підкреслюючи важливість правильного вибору слів для точного відтворення смислу й емоцій автора твору.

Цей підхід до вільного перекладу був розвинений римськими перекладачами II століття, які іноді опускали «незначні» частини, додавали власні ідеї або історії, що викликало сумніви у читачів щодо авторства творів. Така практика сприяла поширенню вільного перекладу, який домінував у європейській літературі до епохи романтизму, а в багатьох культурах (зокрема, англійській) зберігається й досі [3, с. 14]. Показово, що натуралізуючий та асимілюючий підхід до перекладу, який зародився у римській традиції, на сьогодні активно функціонує в англомовній культурі.

Отже, погляди Цицерона на переклад свідчать про його глибоке розуміння мистецтва слова. Ідеї мислителя ідеї суттєво вплинули на розвиток перекладацької теорії і практики й залишаються актуальними до сьогодні, ставши основою багатьох сучасних методів перекладу. Перспективи подальших досліджень пов’язані із вивченням впливу римської перекладацької школи на сучасні теорії перекладу – як такі, що продовжують цю традицію, так і такі, які їй протистоять.

Література

1. Подміногін В. О., Кальниченко О. А. Переклад у Стародавньому Римі (III ст. До н. Е. – V ст. Н. Е.). Видавництво НУА. 2017. С. 151.

2. Кальниченко О. А., Подміногін В. О., Кальниченко Н. М. Історія перекладу та думок про переклад у текстах та коментарях. Харків : Видавництво НУА, 2020. С. 5–7.

3. Іванкевич Ю. Р. Історія перекладу та перекладацької думки. 2023. С. 14.

Богач І. А.
гр. мСОАМ-22
Тернопільський національний педагогічний університет імені
Володимира Гнатюка
Наук. Керівник – к.п.н., доцент Левчик Н. С.

АНГЛОМОВНА МОНОЛОГІЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ СТАРШОКЛАСНИКІВ ЯК ОБ'ЄКТ ПЕДАГОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Постановка проблеми. Проблема формування англомовної монологічної компетентності залишається актуальною в педагогічній освіті, оскільки виступає ключовим чинником успішної комунікації в соціальних, академічних та професійних контекстах. Попри значну увагу науковців до проблеми розвитку іншомовної комунікативної компетентності, питання формування саме монологічних умінь у шкільному курсі англійської мови залишається недостатньо розробленим. На практиці спостерігається розрив між рівнем володіння мовними знаннями та здатністю учнів до самостійного усного висловлюванн, що зумовлює потребу у визначенні педагогічних умов ефективного розвитку монологічного мовлення.

Аналіз останніх досліджень. Проблеми оволодіння іншомовною монологічною комунікативною компетентністю активно досліджуються в сучасній лінгводидактиці. У працях вітчизняних і зарубіжних учених це поняття розглядається крізь призму різних підходів до структури, змісту та розвитку мовленнєвих умінь. У межах комунікативного підходу [2; 4] монологічне мовлення розглядається як форма реалізації мовленнєвої компетентності, спрямована на досягнення комунікативної мети. Когнітивно-комунікативний підхід [1; 6] акцентує увагу на розвитку мисленнєвих операцій, необхідних для логічного структурування, аргументації та смислової цілісності висловлювання [3].

Мета дослідження полягає в комплексному аналізі процесу формування англомовної монологічної компетентності старшокласників та визначенні педагогічних умов, методів і цифрових засобів, що забезпечують ефективний

розвиток умінь логічного, структурованого й цілеспрямованого усного висловлювання англійською мовою.

Виклад основного матеріалу дослідження. Структура англомовної монологічної компетентності охоплює мовний (лексико-граматичний), змістовий (когнітивний), структурно-композиційний та соціокультурний компоненти. Її формування відбувається поетапно: від репродуктивного рівня — через опору на зразки, до продуктивного — самостійного створення висловлювань різних типів (опису, розповіді, аргументації). Ефективність цього процесу підвищується завдяки використанню інтерактивних презентацій, які дозволяють поєднувати візуальний і мовленнєвий матеріал, сприяють розвитку креативності учнів, стимулюють їх комунікативну активність і забезпечують умови для самостійної підготовки та представлення монологічних висловлювань.

Мета і зміст формування англомовної компетентності в монологічному мовленні старшокласників. Англомовна монологічна компетентність розвиває в учнів уміння логічно, зв’язно й упевнено висловлюватися англійською мовою, сприяє становленню когнітивних умінь, особистісному зростанню та готовності до подальшої професійної діяльності [1]. Формування цієї компетентності передбачає врахування лінгвістичних особливостей англійської мови, що відрізняються від української, а монологічне мовлення використовує сталі мовні формули для забезпечення зв’язності та завершеності висловлення [5].

Перспективу подальших досліджень убачаємо в розробленні комплексу вправ і методичних рекомендацій із використанням цифрових освітніх ресурсів та інтерактивних презентацій, спрямованих на активізацію мовленнєвої діяльності й розвиток монологічних умінь старшокласників.

Література

1. Чиханцова О. Іншомовна комунікативна компетентність як фактор розвитку особистості. Збірник наукових праць Інституту психології імені

Г. С. Костюка НАПН України, 2019. Вип.16, С.279-286. URL: http://www.appsychology.org.ua/data/jrn/v6/i16/32.pdf (дата звернення: 03.10.2025)

2. Bachman L. F. Fundamental considerations in language testing. Oxford University Press, 1990. 408p.

3. Council of Europe. Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment. Cambridge University Press, 2001. 276p.

4. Hymes D. H. On Communicative Competence. J. B. Pride and J. Holmes (eds) Sociolinguistics. Selected Readings. Harmondsworth. Penguin, 1972. 269-293p.

5. Park S. A Corpus-Based Comparison of Syntactic Complexity in Spoken and Written Learner Language. Canadian Journal of Applied Linguistics, 2022. Vol. 25, No. 2, 47–70p. URL: https://doi.org/10.37213/cjal.2022.32477 (дата звернення: 24.09.2025).

6. Stakhova M., Stakhova O. Foreign language communicative competence as the basis of studying foreign languages. Modern Information Technologies and Innovation Methodologies of Education in Professional Training Methodology Theory Experience Problems, 2022. No. 54, 81–84p. URL: https://doi.org/10.31652/2412-1142-2019-54-81-84 (дата звернення: 19.09.2025).

Бойко О. О.
гр. 44 Бд-Фанг
Житомирський державний університет імені Івана Франка
Наук. керівник – к. ф. н., доцент Борисенко Н.Д.

СПЕЦИФІКА ВІДТВОРЕННЯ СИНТАКСИЧНИХ КОНСТРУКЦІЙ РОМАНУ С. КІНГА “КЕРРІ” В УКРАЇНСЬКОМУ ПЕРЕКЛАДІ

Американський письменник Стівен Кінг є однією з найвідоміших постатей сучасної літератури, чиї твори вирізняються поєднанням елементів психологічного трилера, соціальної драми та глибокого дослідження людської психіки. Мова письменника характеризується динамічністю, експресивністю та

розмовною інтонацією, що створює певні труднощі для перекладачів, завдання яких полягає не лише у відтворенні змісту, а й у збереженні авторського стилю, емоційної насиченості та синтаксичного ритму тексту.

Роман *«Carrie»* [3] належить до раннього періоду творчості Кінга й поєднує традиційне оповідання з фрагментами газетних заміток, звітів і листів, що створює багатошаровість тексту [4, с. 112]. Синтаксис оригіналу вирізняється чергуванням коротких уривчастих речень із довгими, розгалуженими конструкціями, що імітують потік свідомості. Такі особливості змушують перекладача роману Віталія Ракуленка [1] вдаватися до граматичних та комплексних трансформацій, які допомагають адаптувати синтаксичні структури оригіналу до норм української мови, не втрачаючи авторського темпу та емоційної виразності, та є важливим засобом досягнення перекладацької адекватності, оскільки забезпечують смислову, стилістичну й прагматичну відповідність між текстом оригіналу та перекладом [2].

До першого способу відтворення синтаксичних структур в українському перекладі відносимо членування речення. Наприклад:

She wanted to scream, to run away, but she could do nothing [3, с. 67].

Вона хотіла закричати. Хотіла втекти. Але не могла нічого зробити [1, с. 74]. У цьому прикладі складносурядне речення англійського оригіналу розділене на три українські речення. Поділ посилює експресію та динаміку тексту, точніше відтворює емоційний стан персонажки. Поєднання граматичної трансформації й інтонаційної адаптації, означає відтворення емоційного ритму оригіналу — короткі речення в українському перекладі передають уривчасте, напружене дихання героїні, тобто її психоемоційний стан у момент афекту.

Другий спосіб перекладу синтаксичних структур включає об'єднання речень:

He turned away. He didn’t want her to see his tears [3, с. 102].

Він відвернувся, щоб вона не побачила його сліз [1, с. 110]. Два простих речення англійського тексту об’єднано в одне складнопідрядне. Як бачимо, відбувається комплексна перебудова синтаксичної структури, коли граматичне

злиття супроводжується зміною типу підрядності. Це надає текстові плавності, властивої українському синтаксису.

Третій спосіб перекладу синтаксичних конструкцій будується на модуляції:

He knew nothing about fear [3, с. 137].

Він ніколи не боявся [1, с. 145]. Тут застосовано смислову модуляцію заперечення: замість прямої заперечної конструкції англійською мовою перекладач передає ту саму ідею через позитивну форму з відтінком заперечення. Таке перетворення зберігає логічний зміст вислову, але пристосовує його до звичної для української мови структури, уникаючи надмірного наголосу на запереченні..

До четвертого способу відносимо використання множинного заперечення:

He told nobody anything [3, с. 164].

Він нікому нічого не сказав [1, с. 171]. В англійському оригіналі заперечення виражене лише часткою *not*, тоді як в українській версії його семантика підсилюється за допомогою заперечних займенників (*нікому, нічого*) та дієслова з часткою «не». Це не множинне вживання частки, а структурна особливість української мови, яка дозволяє створити більш емоційно насичене й категоричне заперечення.

П’ятий спосіб включає синтаксичне заміщення:

She was crying, asking for forgiveness [3, с. 188].

Вона плакала й благала пробачити її [1, орієнт. с. 196]. Переклад демонструє перехід від дієприкметникового звороту до двох дієслів у сурядному зв’язку. Така трансформація робить висловлювання природним і зберігає ритм оригіналу, поєднуючи морфологічну заміну та структурну перебудову.

Таким чином, у перекладі роману *«Керрі»* застосовано п’ять основних способів синтаксичної трансформації: членування речення, об’єднання, смислову модуляцію, множинне заперечення через займенники та синтаксичне заміщення. Кожен із цих прийомів спрямований на відтворення динаміки, інтонації та психологічної напруги тексту. Використання таких засобів дає змогу

перекладачеві передати багатошаровість і темп оповіді, характерний для стилю Стівена Кінга.

Перспективним напрямком подальших досліджень є вивчення способів відтворення стилістичних засобів, метафоричних і риторичних конструкцій, внутрішніх монологів і засобів експресивного синтаксису, які формують індивідуальний авторський стиль письменника.

Література

1. Кінг С. Керрі / пер. з англ. В. Ракуленка. Харків : Клуб сімейного дозвілля, 2016. 336 с.

2. Тарасюк А. М., Пилипенко І. О. Перестановка та заміна як основні граматико-синтаксичні трансформації при перекладі художніх прозових творів з англійської на українську мову. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика.* 2022. Том 33 (72) № 6 Ч. 1. С. 266–270.

3. King S. Carrie. New York : Anchor Books, 2012. 290 p.

4. Whalen T. The Linguistics of Stephen King: Layered Language and Meaning in the Fiction. Jefferson, NC: McFarland & Company, 2018. 250 p.

Бондаренко К.
гр. 44Бд-Фанг
Житомирський державний університет імені Івана Франка
Наук. керівник – к.ф.н, старший викладач Очковська А.П.

СПЕЦИФІКА ВІДТВОРЕННЯ ГРАМАТИЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ МІЖНАРОДНИХ ДОКУМЕНТІВ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

У сучасних умовах дедалі зростає роль української мови як інструменту міжнародного комунікативного обміну й юридичної комунікації. Особливо це стосується офіційних документів – договорів, конвенцій, протоколів, угод, які потребують точного й коректного відтворення змісту оригінальних текстів іноземними мовами. При перекладі таких документів українською особливої гостроти набуває проблема граматичної відповідності: як передати синтаксичні

конструкції, граматичні категорії, формальні зв'язки речень без приглушення юридичної точності та семантичної насиченості.

Граматичні трансформації в перекладі міжнародних нормативних текстів виступають не стільки як стилістичний вибір, скільки як необхідний засіб досягнення балансу між адекватністю та читабельністю. У працях останніх років (показано, що ключову роль відіграють такі операції, як розповсюдження чи ущільнення компонентів речення, перестановка синтаксичних одиниць, функціональні заміни граматичних категорій (наприклад, активної форми на пасивну, особливої часово-модальної конструкції) [4, с. 4].

Модальні дієслова в міжнародних правових актах відіграють визначальну роль, оскільки саме вони задають рівень обов'язковості, дозволу чи рекомендаційності певних дій [3, с. 34]. Наприклад, модальне дієслово «*shall»* в англійській мові позначає обов'язковість виконання норми, а в українському перекладі зазвичай передається словом «зобов'язані».

(1) *Parties shall take the necessary measures…* [5, с. 5] – Сторони зобов'язані вживати необхідних заходів… [1, с. 9].

Проблема передавання модальних дієслів зумовлена відмінностями між англійською та українською мовними системами. Англійська мова має розгалужену систему модальності, що включає дієслова *shall, must, may, should* та інші, кожне з яких виражає певний відтінок значення. Під час перекладу українською перекладач має враховувати не лише лексичну відповідність, а й контекст правової норми та стилістичні особливості тексту.

(2) *Consent must be given voluntarily…* [5, с. 10] – Згоду повинно бути надано добровільно [1, с. 20]

Англійський текст вирізняється розвиненою системою підрядних конструкцій, які можуть утворюватися як за допомогою сполучників (зокрема *which*, *that*, *if*), так і через безособові форми. Часто такі підрядні речення є лаконічними, що дозволяє точно передавати ключові юридичні аспекти. Водночас, як зазначає Новак, синтаксична структура української мови має свої особливості, тому під час перекладу нерідко виникає потреба адаптації [2, с. 50].

(3)*Parties shall encourage that the training referred to in paragraph 1…* [5, 6] –Сторони заохочують, щоб підготовка, зазначена в пункті 1… [1, с. 11]

В цьому випадку для слова «*that*» було використано український відповідник «щоб». Таке перетворення не лише зберігає зміст, але й адаптує структуру підрядного речення до українських граматичних норм.

У юридичних документах, зокрема в міжнародних конвенціях, пасивні конструкції трапляються надзвичайно часто, адже вони дозволяють акцентувати увагу на самій дії, не називаючи її виконавця. В англійській мові пасивний стан є типовим засобом для формулювання правових положень і зобов'язань. Проте під час перекладу українською такі структури потребують граматичної адаптації відповідно до норм нашої мови.

(4)…that a serious act of violence has been committed… [5, с. 9] – що вчинено тяжкий акт [1, с. 17].

Як правило, англійський пасив уживається для уникнення вказівки на суб'єкта дії, тоді як українська мова надає перевагу безособовим конструкціям типу «вчинено», що забезпечує нейтральність вислову та зосереджує увагу на самому факті події.

Ефективний переклад міжнародних правових документів спирається на поєднання формального аналізу мовних структур із функціональним підходом, який враховує специфіку правового контексту. Поєднання класичних перекладацьких методів із сучасними цифровими технологіями дає змогу досягти високої точності та якості перекладу, що має вирішальне значення для результативної міжнародної правової комунікації.

Література

1. Конвенція Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами (Стамбульська конвенція) – офіційний український переклад https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_001-11#Text (дата звернення 05.10.2025).

2. Новак І. Сучасні проблеми перекладу міжнародних документів. – Київ: Наукова думка, 2021. – 350 с.

3. Петрова Н. Переклад юридичних документів: новітні методи та підходи. – Харків: Право, 2020. – 280 с.

4. Сидоренко І. Граматичні особливості перекладу міжнародної документації. – Київ: Наукова думка, 2022. – 112 с.

5. *Istanbul Convention Action against violence against women and domestic violence (Original)* https://www.coe.int/en/web/istanbul-convention/about-the-convention (дата звернення 05.10.2025)

Борецька К.І.
гр. мАУП-16
Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка
Наук. керівник – к.ф.н, доцент Іванців О.В.

СПЕЦИФІКА ПЕРЕКЛАДУ ПІСЕНЬ В АНІМАЦІЙНИХ ФІЛЬМАХ

У сучасному медіапросторі анімаційні фільми посідають важливе місце у формуванні культурних цінностей, естетичних смаків та мовної свідомості як дітей, так і дорослих. Головною складовою таких фільмів є пісні, які виконують не лише розважальну, а й комунікативно-прагматичну, емоційно-естетичну та характерологічну функції. Саме тому переклад пісень в межах анімаційного жанру набуває особливого значення, оскільки повинен сприяти збереженню художнього задуму, ритміко-мелодійної структури, рими, гри слів, культурних реалій і водночас відповідати віковим характеристикам цільової аудиторії.

Попри велику кількість досліджень у галузі аудіовізуального перекладу, питання відтворення пісень в анімаційних медіа залишається недостатньо вивченим, особливо з погляду взаємодії вербального, музичного та візуального компонентів.

Метою дослідження є висвітлення особливостей англійсько-українського перекладу пісень в анімаційних фільмах, аналіз основних перекладацьких прийомів, націлених на збереження змістової, емоційної, ритмічної та

культурної цілісності оригіналу, а також виявлення особливостей адаптації пісенного тексту до цільової аудиторії.

Переклад пісень є досить складним завданням, оскільки структурні відмінності між мовами часто призводять до розширення тексту, додавання літер, слів і складів, що порушує оригінальний ритм і розмір. Тому для збереження як змісту, так і музикальності необхідна ретельна адаптація. У рамках аудіовізуального перекладу дубляж є найефективнішим рішенням для анімаційних фільмів і серіалів, незважаючи на його високу вартість. У мультфільмах пісні відіграють вирішальну роль: вони характеризують героїв, розкривають наміри та розвивають сюжетну лінію, тому їх точний переклад є надзвичайно важливим [1, с. 187].

Розглянемо приклади з мультсеріалу «Tangled: The Series» («Рапунцель: Нова історія»), а саме пісні «Ready as I'll ever be» («Досягнув я мети»). Дубляж виконано телеканалом «ПЛЮСПЛЮС».

1. *«Ready as I'll ever be»* [3] – *«Вже досягнув я мети»* [2].

У назві пісні спостерігається повне перефразування зі зміною значення. Англійська фраза означає стан готовності, тоді як український переклад вводить поняття досягнення мети, змінюючи первинний задум і акцент. Також помітна зміна часів – від майбутнього до минулого.

2. *«And there is only one answer for me»* [3] – *«За собою спалив я мости»* [2].

Цей приклад демонструє переклад за допомогою фразеологізму, де англійський текстовий фрагмент, що виражає відчуття вимушеного рішення, замінено українською ідіомою. Вона передає відчуття безповоротної дії, що дещо відрізняється від оригіналу.

3. *«Believe me, I know / I've sunk pretty low / But whatever I've done you deserved»* [3] – *«Поганцем я став, та безліч підстав / Свого часу дали ви мені.»* [2].

У цьому пісенному уривку опущено словосполучення *«Whatever I've done»* [3], видаливши пряме посилання на дії мовця. Фрагмент *«But whatever I've done you deserved»* [3] переструктуровано і розширено до «безліч підстав / Свого часу

дали ви мені» [2], що додає елемент мотивованого пояснення дій героя, підкреслюючи їх обґрунтованість.

Строфу *«I've sunk pretty low»* [3] перекладено як *«поганцем я став»*[2], що є прикладом заміни частин мови: дієслово та прислівник *sunk low* виражено іменником *поганець*.

Аналіз перекладу пісень у серіалі «Рапунцель: Нова історія» демонструє, що перекладачі активно використовують стратегії лексичної і граматичної заміни, опущення та додавання. Ці зміни допомагають адаптувати текст до структурних та ритмічних особливостей мови перекладу, зберігаючи при цьому емоційну та тематичну суть оригіналу. Процес перекладу вимагає балансу між лінгвістичною точністю та культурною адаптацією, щоб перекладені тексти пісень зберігали музикальність і комунікативний ефект.

Література

1. Бідасюк Н. Проблема перекладу пісень у кінофільмах. *Філологічний дискурс*. Випуск 5. Хмельницький, 2017. С.186-194.

2. Tangled - Досягнув я мети [Ready As I'll Ever Be]. URL: https://lyricstranslate.com/uk/tangled-series-ost-dosyahnuv-ya-mety-lyrics.html (дата звернення 01.10.2025).

3. Tangled – Ready As I'll Ever Be Lyrics. URL: https://genius.com/Jeremy-jordan-eden-espinosa-zachary-levi-mandy-moore-julie-bowen-clancy-brown-and-cast-tangled-ready-as-ill-ever-be-lyrics (дата звернення 01.10.2025).

Буєвич А. О.
гр. змАУП-21
Тернопільський національний педагогічний університет імені
Володимира Гнатюка
Наук. керівник – к.ф.н., доцент Чумак Г. В.

РОЛЬ ПЕРЕКЛ АДУ У ЛОКАЛІЗАЦІЇ ЦИФРОВОГО СЕРЕДОВИЩА

Вступ. Головними характеристиками сучасного цифрового середовища є глобалізація та швидке поширення технологій, що зумовлює потребу в якісній локалізації продуктів з метою забезпечення ефективної взаємодії користувачів із

програмним забезпеченням, мобільними застосунками чи вебсервісами. Локалізація тісно пов’язана з перекладом, але також послуговується культурною адаптацією та урахуванням особливостей цільової аудиторії.

Мета дослідження полягає у з’ясуванні впливу перекладу в процесі локалізації на якість користувацького досвіду серед споживачів цифрових продуктів на міжнародному ринку.

Основний текст. Користувацький досвід напряму залежить від якості локалізації. За результатами дослідження CSA Research, 65% користувачів надають перевагу продуктам рідною мовою, навіть якщо знають англійську на достатньому рівні; а 40% користувачів не будуть здійснювати покупки на нелокалізованому сайті [2]. Такі результати підтверджують, що переклад є одним з ключових етапів локалізації.

Головне завдання перекладу в локалізації — поєднати точність з природністю мови, оскільки невдало локалізований продукт може створити бар’єри для користувача, що знизить довіру до продукту. Це особливо помітно у випадках, коли інтерфейс містить незрозумілі або дослівно перекладені елементи.

Часто завданням перекладача-локалізатора є не лише перекласти текст, але й культурно адаптувати його. Наприклад, формати дат, одиниці вимірювання, час та валюти мають відповідати локальним нормам, щоб у користувачів не виникало непорозумінь. При локалізації на українську мову також потрібно звертати увагу на інклюзивність мови: цифрові продукти все частіше послуговуються гендерно нейтральними формулюваннями.

На якість локалізації так само впливають технічні аспекти, що вимагає від перекладача-локалізатора базових технічних навичок і знань. Часто це стосується обмеження довжини тексту на кнопках чи в меню, що потребує вміння працювати з лаконічними формами слів. За класифікацією Лікарчук Л., це належить до технічної адаптації: тобто підлаштування інтерфейсу до мовних та технічних вимог [1]. З цього помітно, що локалізація передбачає не лише мовний, а й дизайнерський і копірайтерський підходи, адже перекладений текст повинен органічно вписуватися у візуальну структуру продукту.

Ще одним важливим аспектом для обговорення перекладу в процесі локалізації є впровадження штучного інтелекту. Машинний переклад значно пришвидшує роботу, але рідко враховує ряд нюансів, тому редагування людиною залишається обов'язковим кроком. Опитування серед фахівців демонструє, що впровадження нейронних моделей покращує швидкість локалізації, але знижує якість [3].

Інформація вище доводить, що переклад в локалізації виступає важливим етапом для формування довіри та позитивного сприйняття цифрового продукту.

Висновки. Локалізація забезпечує ефективність продукту на глобальному ринку, а її успішність залежить від співпраці перекладачів, розробників, дизайнерів та тестувальників. Успішність продукту залежить від зручності і багатомовності його інтерфейсу, за що відповідає етап перекладу. Саме він дозволяє підвищити показники якості користувацького досвіду серед цифрових продуктів.

Література

1. Лікарчук Л. І. Локалізація у перекладі: адаптація для нових аудиторій. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського.* Том 36 (75) № 1 2025. Частина 1. С. 310–315.

2. Can't Read, Won't Buy. *CSA Research*. URL: https://csa-research.com/ (дата звернення: 05.10.2025).

3. Merchant B. AI Killed My Job: Translators. *Blood in the Machine*. URL: https://www.bloodinthemachine.com/p/ai-killed-my-job-translators (дата звернення: 05.10.2025).

Булатова В. С.
гр. змАУП-21
Тернопільський національний педагогічний університет імені
Володимира Гнатюка
Наук. керівник – доцент Пасічник Н. І.

ОСОБЛИВОСТІ ТА ТРУДНОЩІ АНГЛО-УКРАЇНСЬКОГО ПЕРЕКЛАДУ РЕКЛАМНИХ ПОВІДОМЛЕНЬ ТА СЛОГАНІВ

Переклад рекламних повідомлень та слоганів є специфічною сферою міжкультурної комунікації. На відміну від художніх чи наукових текстів, реклама має на меті не лише донести зміст, а й вплинути на поведінку та емоції споживача, тому переклад таких матеріалів вимагає врахування лінгвістичних особливостей оригіналу – граматики, лексики, стилістичних прийомів, – а також екстралінгвістичних факторів, пов’язаних із культурними та психологічними особливостями цільової аудиторії. Адекватний переклад має забезпечувати точну передачу змісту, збереження емоційного та риторичного ефекту, а також адаптацію до мовно-культурного контексту українського споживача.

Під час англо-українського перекладу рекламних повідомлень та слоганів важливо враховувати синтаксичні, морфологічні, лексичні, семантичні, стилістичні та пунктуаційні особливості. До лексичних належать багатозначні слова, стилістично забарвлена лексика, ідіоми, метафори, гра слів, неологізми [2, с. 132]. Граматичні труднощі створюють артиклі, гнучкий порядок слів, часи та дієслівні форми [1, с. 17]. До морфологічних особливостей можна віднести граматичні класи та категорії слів, правильність структури рекламного тексту; до семантичних – підбір слів за значенням, фразеологізми та стійкі словосполучення в мові оригіналу та перекладу; до стилістичних – особливості функціонально-стильових засобів, які вживаються у рекламному тексті в обох мовах; до пунктуаційних – правила використання розділових знаків [4, с. 180].

Незважаючи на те, що рекламні слогани зазвичай досить короткі, їх переклад часто є великою проблемою через деякі екстралінгвістичні особливості. Вибір стратегії перекладу зумовлюється цільовою аудиторією,

психологічними та культурними особливостями споживачів, бажаннями потенційних клієнтів, вимогами ринку та характером рекламованого продукту.

Значні труднощі для перекладу англомовних рекламних текстів українською мовою можуть становити художньо-стилістичні засоби (стилістичні фігури мови), які активно використовуються у рекламному дискурсі, такі як метафори, алітерації та асонанси, повтори. Основна проблема у їх перекладі полягає у національних відмінностях стилістичних систем англійської та української мов [3, с. 44]. Ключовим завданням перекладача у цьому контексті є збереження образного характеру оригінального рекламного повідомлення, відтворюючи здебільшого функціональні особливості певного прийому, а не самий прийом. Поширеним способом перекладу стилістичних фігур мови є заміна оригінального образу українським відповідником відповідно до правил цільової мови.

Стилістичні прийоми, що активно застосовують при перекладі англомовних рекламних повідомлень та слоганів, як зазначалося вище, охоплюють алітерацію та асонанс. Алітерація передбачає повторення слів, які починаються з одного й того ж приголосного звуку або букви, тоді як асонанс – повторення голосних звуків або букв. Зберегти алітерацію та асонанс, властиві англійському тексту, в українському перекладі складно й не завжди обов’язково. Проте якщо рекламний текст побудований на цих прийомах і вони несуть значне стилістичне навантаження, їх передача у перекладі стає доцільною. У разі неможливості точного відтворення перекладач може змінити порядок слів, ритм, риму, щоб зберегти стилістичний ефект оригіналу.

Ритм – це повторення одного і того ж ритмічного малюнка. Рима – це повторення схожих звуків у двох або більше словах. Кінцеві рими – це слова в кінці послідовних рядків, які римуються один з одним.

У рекламному тексті рима, як один із віршованих засобів, частіше зустрічається в слогані, рідше в основному рекламному тексті, які є складовими частинами рекламного тексту. У тому випадку, якщо вони є структурними компонентами рекламного тексту, перекладач має забезпечити їх збереження під

час перекладу цільовою мовою [5, с. 47]. Ритмічно правильно організований текст та чітке розміщення пауз призводить до успішної інтерпретації оригінального змісту рекламного повідомлення.

Таким чином, переклад рекламних повідомлень та слоганів українською мовою вимагає комплексного підходу, що включає врахування синтаксичних, морфологічних, лексичних, семантичних, стилістичних та пунктуаційних особливостей тексту. Додатково необхідно адаптувати його до культурних та психологічних характеристик цільової аудиторії. Лише при дотриманні цих принципів переклад може зберегти образність, ритм, риму та загальний рекламний ефект оригінального тексту.

Література

1. Демченко І. І. Advertising slogans as a problem of English-Ukrainian translation (Рекламні слогани як проблема англо-українського перекладу): курсова робота. Київ : Київ. нац. лінгв. ун-т., 2024. 43 с.

2. Козирєва Л. В. Особливості перекладу рекламних слоганів. *Збірник наукових праць студентів та молодих учених ІІ Всеукраїнської студентської науково-практичної Інтернет-конференції «Сучасні філологічні дослідження: традиції та інновації».* Умань: Візаві, 2020. С. 130-135.

3. Левчук В. В. Мовні особливості англійських рекламних слоганів та їх транскреація українською мовою. *Пріоритети германської та романської філології: збірник матеріалів XVI Міжнародної наукової онлайн-конференції.* Луцьк: Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2022. С. 43-45.

4. Миколаєнко М. Ю. Роль перекладу рекламних текстів у формуванні міжкультурної комунікації. *Питання культурології.* 2020. № 3. С. 177-186.

5. Пустовойт А. В. Граматичні особливості перекладу рекламних слоганів. Х *Всеукраїнська науково-практична конференція «Актуальні проблеми прикладної лінгвістики очима наукової молоді».* Харків : Харків. авіац. ін-т, 2023. С. 46–47.

Василенко Є.В.
МЛАм 1-24-2.0д
Київський Столичний Університет імені Бориса Грінченка
Наук. керівник — к. ф. н. професор кафедри англійської філології
Чеснокова Г.В.

INNER PROSODY IN SILENT POETRY READING: THE ROLE OF SUBVOCALISATION AND IMAGINED VOICE

In this article phenomenon of inner prosody is studied. This term describes mental stimulation, rhythm and stress, which occur during silent reading. Thought, poetry is associated with oral performance, recent psycholinguistic studies proved that even silent reading involve phonological imagery and subvocalisation, making poetry experience auditory. This article investigates how readers build their internal prosodic patterns during reading poetry, how this process influences emotional and aesthetic engagement and how it's connected with reader-response theory. Analysis shows that inner prosody functions like interface between linguistic structure and personal interpretation, suggesting new understanding of cognitive dimension of poetry experience.

Keywords: inner prosody, subvocalisation, imagined voice, silent reading, poetry, phonological processing, reader-response theory.

Silent poetry reading often paradoxically feels as auditory. Though there is no sound, readers often admit that they "hear" rhythm, tone and pauses in their minds. This phenomenon raises a question: how does the auditory essence of poetry persists during silent reading and which role does inner prosody play in this process? Recent studies in poetics and psycholinguistic shows that silent reading is not truly silent and involves internalised speech mechanisms and auditory imagery [3]. These results highlight that poetic sound acts not only acoustically, but also cognitively, creating both meaning-making and emotional resonance.

Inner prosody can be defined as mental stimulation of prosodic features — intonation, stress and rhythm — which allows readers to "hear" a text internally. This phenomenon closely related to subvocalisation, hidden by activation of speech-motor patterns that support phonological working memory [1]. Recent corpus eye-tracking

research suggests that readers' eyes linger more on stressed syllables even without overt vocalization, indicating that prosodic structure — including stress, rhythm, and intonation — is reflected implicitly during silent reading [5]. Such stimulations enhance affective engagement and comprehension, especially in rhythmically dense or emotionally filled texts. Due to these processes, inner prosody acts like a bridge between visual and auditory ways of reading, allowing reader to reconstruct a poem both like a mental soundscape and a linguistic artefact.

Inner prosody represents vital, but still unexplored dimension of poetic cognition. This article shows that silent reading involves a rich network of phonological and emotional processes, which mirror actual speech. Empirical evidence indicates that prosodic cues are mentally activated even when reading silently. Skilled readers subconsciously reproduce rhythm and intonation patterns, indicating that silent reading engages internal simulations of speech [4]. Current findings highlight that prosodic structure influences silent reading in measurable ways: meter and rhyme anomalies in poetry provoke disruptions in eye movement, demonstrating that even without overt speech, readers engage in rhythmic subvocalization and prosodic expectation [2]. Readers also claim that specific stylistic features, like enjambment or caesura, create perceptual "pauses", enhancing interpretative awareness. These findings align with reader's response studies, suggesting that every act of silent reading includes individualised inner performance, where reader's imagination becomes a co-author of the poem's sound.

Inner prosody represents vital, but still unexplored dimension of poetic cognition. The results presented in this research shows that silent reading involves a rich network of phonological and emotional processes, which reproduce actual speech.

References:

1. Alderson-Day, B., & Fernyhough, C. (2015). *Inner speech: Development, cognitive functions, phenomenology, and neurobiology.* Psychological Bulletin. URL: https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC4538954/

2. **Beck, J., & Konieczny, L. (2021).** *Rhythmic subvocalization: An eye-tracking study on silent poetry reading*. *Journal of Eye Movement Research URL:* https://www.mdpi.com/1995-8692/13/3/25

3. Filik, R., & Barber, E. (2021). *Silent reading and the imagination of sound: The cognitive dynamics of inner speech.* PLOS One. URL:https://journals.plos.org/plosone/article?id=10.1371/journal.pone.0025782

4. Gross, J. (2014). *Evidence for prosody in silent reading*. *Reading Research Quarterly. International Literacy Association URL:*https://ila.onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1002/rrq.67?utm_source=chatgpt.com

5. Palmović, M., & Cergol, K. (2025). *Is the Prosodic Structure of Texts Reflected in Silent Reading? An Eye-Tracking Corpus Analysis*. *Journal of Eye Movement Research URL:* https://www.mdpi.com/1995-8692/18/3/24

Василишин С.В.
гр. АУП-25
Тернопільський національний університет імені
Володимира Гнатюка
Наук. керівник – асист. кафедри теорії і практики перекладу
Ваврів І.Я.

THE LINE BETWEEN ACCURACY AND ATMOSPHERE: TRANSLATING FORENSIC REALITIES IN SIMON BECKETT'S THE CHEMISTRY OF DEATH AND TESS GERRITSEN'S THE SURGEON

The literary translation of medical and forensic thrillers combines two worlds — the accurate language of science and the expressiveness of fiction. Translators need not only linguistic competence, but also a solid understanding of medicine, forensic science, and anatomy. In Simon Beckett's “The Chemistry of Death” and Tess Gerritsen's “The Surgeon”, accuracy of detail is crucial: an incorrectly translated term or professional action can distort the entire meaning of a scene. In this context, background knowledge plays a key role. The translator must possess at least basic

medical knowledge not only to reproduce, but also to understand specific aspects of the described procedures, the roles of the characters, and the terms that create an atmosphere of technical realism.

In Ukrainian translation studies, the issue of conveying realities is considered a matter of cultural adaptation. V. Koptylov emphasised that the translator works not with form, but with a "chain of ideological and figurative structures," reproducing the inner meaning of the original [1, p. 132]. This approach is especially important when dealing with professional vocabulary, where the meaning of a term goes beyond the dictionary definition. O. Rebriy stresses that the translator must "reproduce the cultural code" [6, p. 180]; therefore, translating forensic medical realities requires an interdisciplinary approach.

In Simon Beckett's novel "The Chemistry of Death" [2], forensic descriptions are used as a tool for psychological immersion into reality. For example, "a trail of maggots leading to the decaying body" is translated as «слід личинок, що вів до тіла, яке розкладалося» [3, p. 18]. Here, precise biological vocabulary is used without emotional overtones. However, in the phrase "the smell of putrefaction hung in the air" — «у повітрі стояв запах гниття» —— there is a noticeable euphemism: the translator deliberately chooses a less naturalistic word to maintain the atmosphere of tension without turning the description into something shocking. The description of the body found after decomposition contains realities that require accuracy: "a post-mortem examination showed traces of decomposition consistent with exposure to air" — «розтин показав ознаки розкладу, типові для впливу повітря». Without basic knowledge of anatomy, the translator may misinterpret the word "exposure" — not as "environmental impact" but as "(an) act of exposing or state of being exposed". It is precisely these nuances that determine the quality of translation.

In Tess Gerritsen's novel "The Surgeon" [4], the scenes in the autopsy room are filled with sensory details. For example: "Detective Moore disliked the smell of latex as he stood outside the autopsy room" is translated as «Детектив Мур не зносив запаху латексу, стоячи біля дверей моргу» [5, p. 14]. Also, reduction is used here – "autopsy room" is replaced with "morgue". The translation sounds natural, but loses

the procedural specificity. To understand the difference between these concepts, the translator must be familiar with the structure of hospitals in the United States, where the morgue and the autopsy room are different rooms. Another example: “He watched as the scalpel sliced through skin and tissue” — «Він спостерігав, як скальпель розрізав шкіру та тканини» [5, p. 25]. The translator uses a calque that accurately conveys the physical action without losing the dynamics of the scene. However, in order to avoid incorrect use of terms, it is important to know that the word “tissue” in a medical context does not mean “napkin” but “organic tissue”. Such examples confirm that background knowledge is not only optional but a necessary component for high-quality translation.

In addition, translating institutional names is another area of potential translation errors. The works of Beckett and Gerritsen often feature “coroner”, “medical examiner” and “pathologist”. In Ukrainian translations, they are almost always given as «судовий патологоанатом». This is a deliberate adaptive choice: although in reality coroners do not always have medical training, such a generalised translation makes the text comprehensible to Ukrainian readers unfamiliar with the British judicial system.

Thus, translating forensic medical realities requires a deep understanding of both the language and the subject matter. Knowledge of medicine, legal aspects, and pathological analysis procedures allows translators to avoid factual errors and at the same time create an authentic atmosphere. The most effective strategies are functional adaptation, terminological accuracy and moderate euphemisation, which ensure a balance between informational authenticity and artistic effect. A translator working with texts on the borderline between medicine and literature effectively acts as a cultural mediator, interpreting the realities of a foreign system through the prism of their own culture without losing professional accuracy. It is the combination of background knowledge and artistic intuition that determines the success of translations of works such as those by of Simon Beckett and Tess Gerritsen.

References

1. Коптілов В. В. Актуальні питання українського художнього перекладу. Київ, 1971. 132 с.

2. S. Beckett The Chemistry of Death. London: Bantam Press, 2006. 370 p.

3. Саймон Бекетт. Хімія Смерті. Харків : КСД, 2022. 384 с.

4. T. Gerritsen The Surgeon. New York: Ballantine Books, 2001. 336 p.

5. Ґеррітсен Т. Хірург / пер. з англ. Н. Багмут. Харків: КСД, 2018. 352 с.

6. Ребрій О. В. Переклад оказіоналізмів як лінгвістична проблема. Вісник ХНУ ім. Каразіна, 2006. №743. С. 179–183.

Вовкогон С.В.
гр. МЛАм12420д
Київський столичний університет імені Бориса Грінченка
Наук. керівник – д. філол. н., професор Колесник О.С.

LINGUO-PSYCHOLOGICAL FOUNDATIONS OF CONFLICT COMMUNICATION

Conflict often arises long before people start arguing, reflecting deep-seated psychological and social tensions. Communication turns this inner tension into open confrontation. From the perspective of linguistic psychology, conflict is viewed as a process of interaction between linguistic and psychological mechanisms that determine the nature and outcome of communicative tension.

As Scheppa-Lahyani & Zapf (2023) demonstrate, conflict often arises when cognitive distortions, such as a prejudiced perception of the interlocutor's intentions, selective interpretation of facts, or emotional reactions, are triggered. In such conditions, language becomes a tool for expressing inner states: frustration, aggression, or self-defence. Shiundu (2024) notes that the degree of emotional involvement affects the form of statements, from neutral judgments to expressive, accusatory, or sarcastic remarks.

In the process of communication, both cognitive biases and emotional responding are often combined, which increases the possibility of misunderstandings and potentially results in conflict. As McCary et al. (2024) found, adversarial emotions significantly increase the chance of an aggressive verbal emotional response when there is a conflict.

In this research, we examine scandals as linguistic and social interactions by looking at their origins, implications, mechanisms of transmission, and their wider impact. The research aims to explore how language reflects and shapes the social dynamics of a scandal. Future research could examine intercultural differences in scandal coverage, and the evolving role of AI generated content in scandal dynamics.

References

1. Scheppa-Lahyani, M., Zapf, D. Are you threatening me? Development and validation of the Conflict Escalation Questionnaire. *Frontiers in Psychology.* 2023. Vol. 14. Article 1164990. DOI: https://doi.org/10.3389/fpsyg.2023.1164990

2. Shiundu, T. W. Social and psychological factors influencing conflict origins and shaping negotiation dynamics. *African Journal of Emerging Issues.* 2024. Vol. 6, No. 3. P. 1–10.

3. McCary, J., Thompson, L., Reyes, M. Emotion and miscommunication in interpersonal conflict: The role of cognitive bias and reactivity // *Journal of Communication and Social Cognition.* 2024. Vol. 12, No. 3. P. 145–168.

Вождаєнко М. М.
гр. ПЕРм-1-24
Київський столичний університет імені
Бориса Грінченка
Наук. керівник – к.ф.н., професор Чеснокова А. В.

RENDERING AUTHOR'S STYLE IN THE SELF-HELP BOOK *HOW TO SET HEALTHY BOUNDARIES* BY CHASE HILL

Nowadays, non-fiction books are one of the most highly-selling types of literature in the world, which is extremely popular among people of all ages. Non-fiction itself is often called *a catch-all term* [7, p. 112], as it includes many subgenres. However, there is one that is often purchased by readers as it is believed to be helpful in life management questions – self-help books. They are also called *self-improvement* books [2, p. 14], and are said to have a graduation of self-care and self-knowledge. [2,

p. 15]. Self-help literature is often aimed at self-development and overcoming life's difficulties. This subgenre gained recognition in the last 50 years throughout the whole world, because books are considered to be cheaper than psychological consultation [6, p.140]. The word *self-help* in medical group support is interpreted as *giving support, communicating unusual knowledge, and teaching coping methods* [1, p. 36].

The chosen book *Healthy Boundaries: How to Set Strong Boundaries, Say No Without Guilt, and Maintain Good Relationships With Your Parents, Family, and Friends* by Chase Hill, belongs to self-help literature, but is distinguished from a typical self-help or stress management book by its unique approach with stylistic aspects, establishing trusting and therapeutic atmosphere of a mutual dialogue between a psychologist and a reader. Such style helps the target audience to feel appreciated and not forced to change their life immediately, but to gain that understanding slowly, as it usually happens at therapeutic sessions. Unlike most guide or how-to books, which include instructive and directive imperatives, Hill's book is written with imperative sentences in a softened way. According to Aida Shabiyeva, all imperative declarations are classified as an order to achieve the goal of communication and the addressee's reaction to it [5, p. 182]. Moreover, there are subtypes of imperative sentences, and one of them is called *advisitive* [5, p. 182]. As the English and Ukrainian languages belong to disparate language groups, they are also quite different in expressing imperative sentences. The Ukrainian language tends to have a more direct and commanding tone in the imperative. This case raises challenges during the translation process in rendering the author's therapeutic and empathetic style present in the text.

Let us examine some of the examples:

If you know certain people who we call energy vampires, keep a distance from them (Hill, 2021, p. 41). – Якщо Ви знаєте людей, яких ми називаємо енергетичними вампірами, тримайтеся від них подалі.

In this example, we used established equivalent and variation during the translation process [4, p. 510]. To render the therapeutic tone, we translated the address *you* as *Ви* and *keep a distance* as *тримайтеся подалі* to soften the target text and to add more respect to the target audience, as the literal translation could sound rude.

Don't forget that a consequence might have to be put in place. (Hill, 2021, p. 87). – Не забувайте, що, можливо, доведеться вжити певних заходів у разі ігнорування Ваших прохань.

In this case, we used literal translation during the translation of the imperative [4, p. 510]. Nevertheless, the whole sentence was modulated to soften the tone for Ukrainian readers.

Let us look at the example of the title translation:

Don't feel selfish about creating plans for your future (Hill, 2021, p. 92). – Плануйте своє майбутнє без почуття провини за свій егоїзм.

To convey the main idea of the source text, we applied such translation technique of transposition [4, p. 510]. In some cases, literal translation cannot be rendered in the target language due to grammatical rules of the target language.

To conclude, every self-help book has its special characteristics, style, and tone. The translator's main purpose is to render it in the best way possible without losing all specific features or minimizing them. The self-help book style and tone require more thorough analysis and research.

References

1. Archibald M. Evolution of Self-Help. Palgrave Macmillan Limited, 2007.

2. Blum B. The Self-Compulsion: Searching for Advice in Modern Literature. Columbia University Press, 2020.

3. Hill C. Healthy Boundaries: How to Set Strong Boundaries, Say No Without Guilt, and Maintain Good Relationships with Your Parents, Family, and Friends. Independently Published, 2021.

4. Molina L., Hurtado Albir A. Translation Techniques Revisited: A Dynamic and Functionalist Approach. Meta. 2004. Vol. 47, no. 4. P. 498–512. URL: https://doi.org/10.7202/008033ar (date of access: 16.10.2025).

5. Shabiyeva A. STRUCTURAL AND PRAGMATIC ASPECTS OF IMPERATIVE SENTENCES IN ENGLISH. Scientific notes of V. I. Vernadsky Taurida National University, Series: Philology. Journalism. 2022. Vol. 1, no. 4. P. 179–

184. URL: https://doi.org/10.32782/2710-4656/2022.4.1/34 (date of access: 16.10.2025).

6. Skrzypczak K. Self-help books and their titles – a lexical and syntactical analysis. Prace Językoznawcze. 2021. Vol. 23, no. 4. P. 139–151. URL: https://doi.org/10.31648/pj.7048 (date of access: 16.10.2025).

7. Turco L. *The Book of Literary Terms: The Genres of Fiction, Drama, Nonfiction, Literary Criticism, And Scholarship*. University Press of England, 1999.

Гайченя В. С.
гр. 23 Мз-Фанг
Житомирський державний університет імені Івана Франка
Наук. керівник – к.ф.н., доцент Кодубовська О.О.

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРСОНАЖНОГО МОВЛЕННЯ В ТВОРАХ АГАТИ КРІСТІ

Агата Крісті – одна з найвідоміших авторок детективного жанру, чиї твори відзначаються не лише досконалою побудовою інтриги, а й ретельною увагою до мовленнєвої індивідуалізації персонажів. Завдяки відтворенню живої, соціально й психологічно маркованої мови героїв її романи набувають автентичності та переконливості.

У сучасному літературознавстві персонажне мовлення розглядається як індивідуалізована мовна практика, що виконує функцію розкриття характеру героя [5]. Українські дослідники акцентують увагу на багаторівневій природі мовлення: воно поєднує лексичні, граматичні, стилістичні та прагматичні особливості, які допомагають створити цілісний портрет персонажа [3].

У творах Агати Крісті мовлення персонажів стає не лише засобом комунікації, а й важливим художнім інструментом. Авторка наділяє кожного героя унікальними мовними маркерами, які відображають соціальний статус, національність, психологічний стан чи навіть приховані мотиви. Мовні маркери – це характерні ознаки мовлення персонажів (лексичні, синтаксичні, стилістичні), які дозволяють вирізнити індивідуальність героїв, підкреслити

їхню національну чи соціальну приналежність та водночас рухати сюжетну інтригу [5, с. 270]. Аналіз романів *Sleeping Murder*, *Murder on the Orient Express*, *Death on the Nile* та *The A.B.C. Murders* демонструє, що саме особливості мовлення допомагають читачеві інтерпретувати характер персонажа й розгадати логіку сюжету.

У романі *Sleeping Murder* мовлення Ґвендолін Халідей позначене невпевненістю й розірваністю. Це простежується в її репліці: *"I… I don't know… It was so long ago…"* (Я… я не знаю… Це було так давно…) [2; 9]. Уривчаста синтаксична організація та повтори відображають внутрішнє сум'яття героїні й наявність травматичних спогадів. Натомість мовлення міс Марпл врівноважене, послідовне та сповнене афоризмами: *"One sees a good deal of human nature in a village"* (У селі можна побачити багато людської природи) [2; 9]. Такий контраст підкреслює протиставлення між вразливістю молодої жінки та мудрістю досвідченої спостерігачки.

У романі *Murder on the Orient Express* мовлення персонажів відображає культурну та національну строкатість пасажирів поїзда. Еркюль Пуаро вирізняється характерними французькими вкрапленнями, зокрема: *"Mon ami, I do not approve of murder*" (Мій друже, я не схвалюю вбивства)*, "C'est la vie*" (Таке життя) [1; 8]. Ці маркери створюють цілісний образ інтелектуала-іноземця. Міс Дебенем, навпаки, говорить коротко й різко: *"You must excuse me. I can say nothing"* (Вибачте. Я нічого не можу сказати) [1; 8], що підкреслює її стриманість і жорсткість. Американські персонажі послуговуються розмовними виразами на кшталт: *"Sure thing"* (Авжеж), *"Say, listen…"* (Гей, слухай…), тоді як італійці схильні до емоційних вигуків: *"Dio mio!"* (Боже мій!). У такий спосіб Агата Крісті створює «мовну мозаїку», де кожна репліка виконує роль маркера національної чи соціальної приналежності [1; 8].

У романі *Death on the Nile* мовлення персонажів виразно підкреслює соціальні та психологічні контрасти. Так, Ліннет Ріджвей послуговується складними синтаксичними конструкціями, дотримуючись тональності ввічливої дистанції: *"I suppose it seems rather brutal to say so, but success has always come*

easily to me” (Припускаю, це звучить досить різко, але успіх завжди діставався мені легко) [3; 7]. Така манера мовлення є маркером її приналежності до аристократичного середовища. Натомість Жаклін де Бельфор висловлюється емоційно й афективно: *“I can’t bear it any longer! He’s mine!”* (Я більше не можу! Він мій!) [3; 7]. Вигуки та різкі інтонаційні переходи виразно сигналізують про психологічну нестабільність героїні. Мовлення місіс Оттерборн позначене театральністю та перебільшеністю: *“Passion is a terrible thing… it destroys!”* (Пристрасть – жахлива річ… вона руйнує!) [3; 6]. У цьому випадку надмірна експресія виконує функцію своєрідної гротескної маски, яка приховує справжні почуття.

У романі *The A.B.C. Murders* мовлення анонімного вбивці вирізняється офіційністю й холодністю: *“You fancy yourself, don’t you, at solving mysteries? Well, this is a good one for you”* (Ти уявляєш себе великим детективом, чи не так? Що ж, ось тобі завдання) [6; 10]. Стиль цих висловлювань позбавлений емоційності, що формує враження відстороненості й жорстокості мовця. Контраст із живими інтонаціями свідків і підозрюваних надає листам особливої ваги, перетворюючи їх на головний мовний ключ до розкриття злочину. Еркюль Пуаро у процесі розслідування акцентує увагу на повторюваних формулах та стилістичних маркерах, які слугують важливим доказовим матеріалом.

Аналіз персонажного мовлення у творах Агати Крісті засвідчив, що воно виступає ключовим інструментом створення індивідуальних характеристик героїв і водночас важливим засобом розвитку детективної інтриги. У романах *Murder on the Orient Express*, *Death on the Nile*, *Sleeping Murder* та *The A.B.C. Murders* мовлення персонажів чітко відображає їхній соціальний статус, культурне середовище та психологічні особливості. Контраст між емоційно насиченими висловлюваннями свідків чи підозрюваних і відстороненим, холодним стилем злочинців створює драматичне напруження та виконує функцію стилістичного маркера. Повторювані формули, мовні кліше та характерні інтонації стають своєрідними «мовними доказами», які допомагають Пуаро у процесі розслідування. Таким чином, персонажне мовлення у творах

Агати Крісті має багаторівневий характер: воно водночас формує індивідуальні портрети героїв, підсилює психологічну глибину образів і забезпечує цілісність детективного дискурсу.

Література

1. Вбивство у Східному Експресі. URL : https://www.ukrlib.com.ua/world/printit.php?tid=3414 дата звернення: 22.09.2025)
2. Забуте вбивство. URL : https://uabooks.net/268-zabute-vbyvstvo.html (дата звернення: 22.09.2025)
3. Кияк, Т. Р. *Теорія і практика перекладу*. Київ: Либідь, 2001.
4. Смерть на Нілі. URL : https://uabooks.net/reader/41/ (дата звернення: 22.09.2025)
5. Сухоніна К. М. Відтворення мовленнєвої характеристики детективів Е. Пуаро і Ш. Холмса в аудіо-медіальних текстах. *Актуальні питання філології та методики викладання мов : збірник матеріалів III Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції, присвяченої 90-річчю створення КДПУ та 25-річчю факультету іноземних мов (м. Кривий Ріг, 29–30 вересня 2020 р.)*. Кривий Ріг, 2020. Вип. 3(15), ч. 1. С. 267–279.
6. Убивства за абеткою. URL : https://uabooks.net/reader/230/ (дата звернення: 22.09.2025)
7. Death on the Nile. URL : https://dn721604.ca.archive.org/0/items/MegaAgatha/death%20on%20the%20nile%20-%20agatha%20christie.pdf (дата звернення: 22.09.2025)
8. Murder on the Orient Express. URL : https://archive.org/stream/MurderOnTheOrientExpress_201803/Murder_on_the_Orient_Express_djvu.txt (дата звернення: 22.09.2025)
9. Sleeping Murder. URL : https://agatha-christie.freenovelread.com/33640-sleeping_murder (дата звернення: 22.09.2025)

10. The A.B.C. Murders. URL : https://dn790007.ca.archive.org/0/items/in.ernet.dli.2015.88942/2015.88942.The-A-B-C-Murders-A-Hercule-Poirot-Mystery.pdf (дата звернення: 22.09.2025)

Ганістрат Н.Ю.
гр. МЛІСМ12414
Київський столичний університет імені Бориса Грінченка
Наук. керівник – доктор філософії Бахтіна А.О.

МОВНА ПОЛІТИКА КЕЧУА: МОВА ЯК ПРИКЛАД КУЛЬТУРНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

До приходу іспанців кечуа вже була поширена у значній частині Анд; місіонери використовували її для євангелізації, створюючи граматики й словники, що підтримували її функцію як загального коду спілкування [3, с. 33]. Проте з XVI століття колоніальна влада почала просувати політику іспанізації: корінні мови поступово витіснялися з адміністративної та освітньої сфери. Після здобуття незалежності нові національні держави часто продовжували політику мовної уніфікації. Іспанська розглядалася як символ модернізації й єдності, тоді як кечуа й інші мови – як «відсталі» [2, с. 15].

З 1950-60-х рр. почалися перші експерименти з білінгвальною освітою, але вони були обмежені. Лише з 1980-х років деякі країни почали визнавати корінні мови на законодавчому рівні.

У 2007 році Генеральна Асамблея ООН ухвалила Декларацію про права корінних народів, де підкреслено право на використання й розвиток власних мов. ЮНЕСКО 2019 рік оголосила Міжнародним роком корінних мов, а 2022-2032 рр. – Міжнародним десятиліттям корінних мов. Це свідчить про глобальне усвідомлення важливості збереження таких мов, як кечуа. Таким чином, національна мовна політика у Перу, Болівії та Еквадорі не може розглядатися ізольовано – вона є частиною ширшого процесу виконання міжнародних зобов'язань.

У **Перу** кечуа має офіційний статус у регіонах, де вона поширена. У 2011 році ухвалено закон про використання корінних мов у публічних службах. Однак

у містах він майже не реалізується: державні установи часто не забезпечують перекладачів, а білінгвальні школи існують переважно в сільській місцевості. Серрон-Паломіно підкреслює, що без реальної підтримки такі закони залишаються декларативними [1, с. 67]. Водночас інтеграція кечуа проявляється на лексичному рівні. Так, наприклад, слова **papa** («картопля»), **quinua/kiwicha** («кіноа/амарант») та **coca** («рослина коки») вийшли далеко за межі сільського побуту. Вони закріпилися в сучасному іспанському не лише як елементи кулінарного чи аграрного словника, а й у ширшому політичному та медійному дискурсі: *papa* стала символом андійської культури, *quinua* – глобальним «суперфудом», а *coca* – предметом міжнародних політичних суперечок. Це підтверджує, що мовна політика у сфері освіти має поєднуватися з культурною та економічною інтеграцією.

Болівія є прикладом найпослідовнішої політики: Конституція 2009 року закріпила статус 36 корінних мов. Чиновники зобов'язані володіти принаймні однією з них, крім іспанської. Це унікальний випадок у світі, коли багатомовність стає не лише символічною, а й практичною вимогою. Разом з тим, проблеми лишаються: у багатьох регіонах носії кечуа стикаються зі стигматизацією, особливо в містах. Однак на рівні повсякденної комунікації помітно, як окремі лексеми кечуа стають маркерами ідентичності. Наприклад, слово **ch'aki** («похмілля») увійшло до міського жаргону Ла-Паса й вживається навіть серед молоді, яка не володіє кечуа. Термін **apthapi** («традиційна колективна трапеза») широко використовується в державних культурних заходах, де він позначає не лише ритуальну практику, а й нову модель соціальної інтеграції. Таким чином, кечуа в Болівії перетинає межу між «сільською традицією» й «державною культурою».

Еквадор визнав кечуа як мову міжетнічного спілкування: Ортіс Арельяно детально аналізує цю роль, показуючи, як мова стає елементом освітніх програм та видання навчальних матеріалів; також вводиться вступною секцією роботи [3, с. 9]. У сучасному іспанському Еквадорі низка лексем кечуа закріпилася настільки, що інтегрувалася у повсякденне спілкування. Наприклад, **choclo**

(«кукурудза в качані») і **cuy** («морська свинка як страва») вживаються у сфері гастрономії та навіть у міському побуті Кіто. Слово **guagua** («дитина») має виразне соціальне забарвлення: його використовують у родинному контексті незалежно від етнічного походження мовця. Ці приклади свідчать про те, що кечуа в Еквадорі функціонує як маркер і культурної спадщини, і щоденного мовлення.

Освіта є центральним механізмом реалізації мовної політики. У Перу та Болівії діють програми Educación Intercultural Bilingüe, які мають на меті поєднувати викладання іспанською з використанням кечуа на початкових етапах. Як підкреслює Серрон-Паломіно, школа може стати простором, де мовна стигма руйнується й мова отримує новий функціональний статус [1, с. 67]. Сучасні медіа та цифрові технології відіграють вирішальну роль у популяризації кечуа. У Перу та Болівії існують телеканали та радіостанції, що транслюють програми кечуа. У 2010-х роках з'явилися численні ініціативи в інтернеті: Wikipedia en quechua, подкасти, TikTok-акаунти й YouTube-канали, де молоді блогери поєднують мову з сучасною культурою.

Отже, порівняння мовної політики в Перу, Болівії та Еквадорі демонструє, що правові декларації не завжди збігаються з реальним становищем корінних мов. У більшості випадків саме практична підтримка освіти, медіа та культурних ініціатив визначає життєздатність мовних спільнот. Болівія є найбільш послідовним прикладом інституційної інтеграції, тоді як у Перу та Еквадорі спостерігається розрив між офіційними гарантіями та щоденною практикою.

Література

1. Cerrón-Palomino, R. *Castellano andino: aspectos sociolingüísticos, pedagógicos y gramaticales.* Lima : Fondo Editorial PUCP, 2003. 277 p.

2. Almeida, I. *Historia del pueblo Kechua.* Quito : Ediciones Abya-Yala, 2005. 312 p.

3. Ortiz Arellano, G. *El quichua en el Ecuador: ensayo histórico-lingüístico.* Quito : Ediciones Abya-Yala, 2001. 87 p.

Гільтай К.О.
студентка групи мАУП-26
Тернопільський національний педагогічний університет імені
Володимира Гнатюка
Наук. керівник – к.ф.н., доцент Кравець С.В.

СТИЛІСТИЧНІ ТА ЛЕКСИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ПРОТОКОЛЬНИХ ПРОМОВ У РІЗНИХ КУЛЬТУРНИХ КОНТЕКСТАХ

Протокольні промови є одним із найважливіших жанрів офіційно-ділового дискурсу, оскільки вони виконують комунікативну та репрезентативну функцію, формуючи уявлення про державу, її лідерів та політичний курс. Вони виголошуються на міжнародних зустрічах, самітах, урочистих церемоніях і завжди мають ритуалізований характер. Для таких промов характерна наявність кліше, офіційних формул привітання та подяки, а також спеціалізованої термінології, яка забезпечує високий рівень точності та однозначності висловлювань.

У перекладі протокольних промов основним завданням є передача не лише фактичного змісту, а й відтворення стилю, тональності та культурно маркованих елементів, що відображають національну традицію політичного мовлення. Важливим чинником є дотримання дипломатичного етикету, адже навіть дрібна лексична неточність може спотворити сприйняття промови або змінити її комунікативний ефект [1]. Так, формули на кшталт “Your Excellency”, “distinguished guests”, “ladies and gentlemen” мають усталені відповідники в українському перекладі, проте у різних культурних контекстах вони можуть реалізуватися по-різному. В українській практиці, наприклад, поширене більш розгорнуте звертання з елементами підкресленої ввічливості, тоді як англомовна традиція надає перевагу лаконічності та нейтральності [3].

Лексичні особливості перекладу зумовлені тим, що протокольні промови насичені культурно специфічними назвами інституцій, державних органів, почесних титулів та звертань. Передача таких елементів потребує особливої уваги: неправильний переклад може спричинити порушення протоколу або

створити непорозуміння у міжнародному контексті. Наприклад, відтворення назв дипломатичних посад вимагає врахування як офіційних українських відповідників, так і усталених міжнародних форм [2].

Стилістичний аспект перекладу протокольних промов полягає у збереженні стриманого, офіційного та нейтрального стилю, який не допускає емоційної експресії чи надмірної індивідуалізації мовлення. Проте при цьому перекладач повинен зберігати природність і плавність тексту, що досягається шляхом грамотного синтаксичного структурування та точного добору лексики. Особливу увагу варто приділяти культурним відмінностям у використанні формул подяки, побажань і заключних висловлювань, які у різних традиціях можуть мати різний ступінь формальності.

Важливим чинником є також урахування цільової аудиторії. Якщо промова розрахована на дипломатів чи урядовців, переклад повинен максимально відповідати офіційному протоколу [4]. Якщо ж вона адресована широкому загалу, можливим є часткове пом’якшення офіційності та надання тексту більшої доступності. Таким чином, переклад протокольних промов балансує між точністю і культурною адаптацією, адже його мета полягає не лише у передачі інформації, а й у збереженні престижу, авторитету та міжнародного іміджу держави.

Отже, переклад протокольних промов у різних культурних контекстах потребує від перекладача не лише глибоких знань мови, а й високого рівня міжкультурної компетентності, розуміння дипломатичного етикету та політичного дискурсу. Лексичні та стилістичні рішення мають ґрунтуватися на поєднанні точності, дипломатичної коректності та культурної чутливості. Саме від цього залежить ефективність міжнародної комунікації та результативність міждержавного діалогу.

Література

1. Лощенова І. Ф., Нікішина В. В. Перекладацькі трансформації як ефективний засіб досягнення адекватності перекладу. Наукові записки НДУ ім. М. Гоголя. Філологічні науки. Книга 3, 2014. С.102-105.

2. Колесник А.О., Бєлікова О.Ф. Перекладацькі прийоми під час перекладу термінології наукових текстів: Збірник наукових праць ХДУХТ. 2010. Вип. 11. С. 719-727.

3. Schäffner C. Political Discourse, Media and Translation. Newcastle: Cambridge Scholars Publishing, 2010. URL: https://www.researchgate.net/publication/317820638_Schaffner_Christina_and_Bassnett_Susan_eds_2010_Political_Discourse_Media_and_Translation_Newcastle_upon_Tyne_Cambridge_Scholars_Publishing_Book_Review (дата звернення: 01.10.2025)

4. Hatim B., Mason I. Discourse and the Translator. London: Routledge, 2005. URL: https://www.researchgate.net/publication/49617681_Hatim_B_Mason_I_Discourse_and_the_Translator_London_Longman_1990_Hatim_B_Mason_I_Discourse_and_the_Translator_London_Longman_1990 (дата звернення: 01.10.2025)

Hnatiuk D.V.
gr. PERm-1-24
Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University
Scientific advisor– Merkulova S.I.

HUMOROUS NARRATIVE IN MODERN AMERICAN NOVELS AND RENDERING IT IN UKRAINIAN (ON THE EXAMPLE OF *BANANAPANTS* BY PENNY REID)

Humor is a universal element of literature, functioning as a decorative and engaging feature across all genres. It draws the reader's attention, adds depth to the narrative, and enhances emotional connection. Naturally, different genres employ different types of humor that complement rather than contradict their main focus. In *Bananapants* by Penny Reid, humor enriches the romantic storyline, imbuing it with charm, warmth, and playfulness that make the narrative both entertaining and relatable.

The genre of *Bananapants* falls under contemporary romance, describing and demonstrating love stories set in modern times, often exploring realistic and relatable

relationships and tackling contemporary challenges and issues. In general, romantic comedy is a genre that aims to capture the reader's heart by combining love and humour as far as it is a light-hearted tale in which two protagonists find themselves in different humorous situations (Deleyto, 2019). Thus, the author's writing style is a real epitome of her unique style, which combines thoughtful complexity with a friendly, easy-to-read tone with the sheer number of humour and witty elements.

It should be noted that translating different genres and styles requires special approaches, efforts, methods and techniques. It is also noteworthy to mention that there are not only challenges in translating and looking for potential equivalents and ways to deliver a message of the author, but also several types of verbal humour that cannot be reduced to jokes only. Thus, Dynel (2009) categorized it with the following list: jokes, conversational humour, witticisms, retorts, teasing, banter, putdowns, self-denigrating humour, and anecdotes. To this point, since the text we have worked with is about a funny love story with a pinch of wittiness, we analyzed humorous elements, having previously classified them into jokes, conversational humour, witticisms, retorts, teasing, banter, and self-denigrating humour, referring to Marta Dynel (2009), and taking into account the specifics of the genre. These humour and witty elements served as a depiction of relatable relationship challenges, that made them more captivating and pleasurable, developed entertainment and narrative functions, and helped to build a connection between the characters and the audience.

Translation studies have a certain number of their classifications but in our project we stuck to Hurtado Albir A. and L. Molina's classification. They define eighteenth techniques (2002, p. 511), and some of them were employed in our translation process, namely variation, amplification, modulation, and literal translation.

Let us look through some examples of rendering humour and witty elements in Ukrainian:

I rocked my weight back and forth on my feet again, giving them both my best empty-headed-pretty-boy frown (Reid, 2024, p. 22). – я знову почав переступати з ноги на ногу, дивлячись на них обох своїм найкращим поглядом під назвою «я гарний, але пустоголовий».

This example is remarkable for its conversational humour that creates a captivating juxtaposition, that is why variation was used to retain the comedic effect and make it understandable for Ukrainian readers.

What? Why don't you sound upset? I need you to be upset on my behalf (Reid, 2024, p. 30). – Що? Ґрейс, ти не розізлилася? Могла б і розізлитися, знаєш. Як мінімум, з поваги до мене.

This example demonstrates a witticism which was translated using amplification and modulation to enhance emotional expressiveness and ensure natural dialogue flow in the target language.

I'm the funniest person I know, in my head (Reid, 2024, p. 30). – Я найсмішніша людина, яку знаю… принаймні, у власній голові.

This type of joke is called a one-liner and involves a short sentence that is both funny and interesting from a linguistic point of view. Therefore, the technique of amplification was applied to preserve humorous tone and inner self-reflection.

Okay, your Boston is showing, Gramps. Calm down (Reid, 2024, p. 38) – Та годі тобі, бо вже й твій бостонський акцент виліз, Старий Буркотуне. Заспокойся.

In this example, modulation was employed to transform the idiomatic expression about Boston into an explanatory account of the accent and the character's communicative style, thereby preserving the natural humour.

In conclusion, the application of translation techniques is the primary factor in achieving the adequacy and coherence of the translation. The capacity to select the most appropriate translation technique is a fundamental skill, and it is crucial to be aware of the rationale behind the use of a specific technique during the translation process. The techniques employed ultimately play a substantial role in how well the essence of the original will be conveyed to the target audience.

References

1. Chiaro, D. (1992). *The Language of Jokes: Analyzing Verbal Play*. Routledge. https://doi.org/10.4324/9780203135143

2. Deleyto, C. (2019). *The secret life of romantic comedy*.

3. Dynel, M. (2009). Beyond a joke: Types of conversational humour. *Language and linguistics compass, 3*(5), 1284-1299. https://doi.org/10.1111/j.1749-818X.2009.00152.x

4. Molina L., & Hurtado, Albir A. (2002). Translation Techniques Revisited: A Dynamic and Functionalist Approach. *Meta, 47*(4), 498-512. https://doi.org/10.7202/008033ar.

5. Zabalbeascoa Terran, P. (2005). Humour and translation, an interdiscipline. *Humour, 2*(18), 185-207. http://dx.doi.org/10.1515/humr.2005.18.2.185

Горбань В.О.
гр. АУП-25
Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка
Наук. керівник – асист. кафедри теорії і практики перекладу Ваврів І.Я.

THE IMPACT OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE TECHNOLOGIES ON PRACTICE OF LITERARY TRANSLATION

In the modern globalized world technologies of artificial intelligence are entering the translation field more and more efficiently, changing the specifics of this activity. The use of neural networks and automated translation systems not only accelerates the work process but also creates a new type of interaction between human and machine. As mentioned in scientific researches, translators nowadays are more than just language mediators; they are also analysts, editors and consultants [1].

However, this shift from human to machine translation comes with challenges. Those difficulties faced by translators are related to ethics, creativity and accuracy. Artificial intelligence makes working with lengthy texts easier; nevertheless, it requires improved editing skills and comprehensive understanding of translation algorithms. Moreover, we can also observe the emergence of new tools and technologies that will further expand the capabilities of AI-based translation systems, making translators' work more efficient and enabling the creation of high-quality translations. [2]

From a theoretical perspective, nowadays the development of translation technologies is closely linked to neural networks that are able to analyze the context,

sentence structure, grammar nuances and semantic connections between words. These aspects make machine translation more accurate and human-like.

Modern translation activity is transforming into “hybrid system”, where both humans and technologies are functioning, complementing each other. Therefore, translator must have not only linguistic competence, but also digital literacy. Moreover, they must understand all the principles of machine systems operation and critically evaluate the results. Such an approach allows the integration of technologies into the translation process minimizing the loss of creativity [1].

The use of artificial intelligence has influenced both literary and technical translation. Speaking about literary rendering, it is a field where limitations of AI-technologies are revealed the most clearly. Although AI-based translation systems have improved their accuracy significantly in recent years, they still face particular difficulties in understanding and conveying all the nuances of a text, especially cultural aspects, humour, drama and other stylistic elements. Besides, they are not able to adapt a translation for the target audience, preserving the author’s style and intonation. [3]

Taking the literary translation into consideration, particular attention should be paid to translating idioms, since artificial intelligence cannot always convey their meaning accurately. As an example, some idiomatic expressions from the book of

Donna Tartt “The Secret History” will be provided to compare both human and machine translation. For instance, the quote “*Not for all the tea in China*” [4, page 241] is rendered into Ukrainian as «Ні за які медяники світу» [5] in translation by Bohdan Stasiuk. However, the AI-chatbot ChatGPT translates it as «Я б ніколи не образив тебе за всі чаї Китаю». The issue is that such a phrase is not commonly used in Ukrainian, that is why the conveyed meaning does not correspond in those two variants of translation. Moreover, it sounds artificially and do not transfer the emotional nuance of the idiom. The other example can be provided with an idiomatic expression in the quote “*I really don’t have the heart to go into it*” [4, page 545] that is translated into Ukrainian as «Мені, щиро кажучи, навіть не хочеться її переповідати» [5]. The phrase is fully understood by a reader and conveys both contextual and emotional meaning. However, this quote has been translated by ChatGPT as: «Я справді не маю

серця, щоб у це вдаватися». So the rendering made by artificial intelligence does not sound appropriate and loses its initial sense.

To conclude, modern artificial intelligence technologies have a significant impact on the process of translating literary works, yet they also raise a number of ethical and cultural questions. AI can quickly process large texts, but it does not always consider cultural characteristics and the authorial style. For example, metaphors, idioms and allusions can be translated literally, leading to a loss of emotional and artistic nuances. The copyright laws are the other ethical aspect: using AI for translation without the author's agreement may violate intellectual property rights. In addition, there is a risk that the unique author's style is lost and flattened under linguistic templates. Therefore, AI should be considered as an auxiliary tool that facilitates the translator's work, but does not replace human understanding of language, culture and emotional context.

The other thing that needs to be considered is that the translation profession is gradually evolving toward interaction with machines, and the key competences now include critical thinking, digital literacy, and editing skills. The future of translation lies in the harmonious combination of human intelligence and technology, where the machine performs the technical part and the human provides the depth, accuracy and beauty of expression. It is this synergy that will shape new trends in translation studies in the 21st century.

References

1. Zuparova L. K. The role of artificial intelligence in translation. 2019, 4 c.

2. Ольховська А. С. Вплив технології штучного інтелекту на перекладацьку галузь. ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2023, 2 с.

3. Ласінська Т. А. Використання технологій штучного інтелекту для навчання художньому перекладу (Наука і техніка сьогодні). Київ, 2024, №5(33), с. 688-696

4. D. Tartt The Secret History. Penguin, 1995. 640 p.

5. Д. Тартт Таємна історія / пер. з англ. Б. Стасюк. Харків: КСД, 2023. 560 с.

Гриб К. А.
гр. БАМ-23
Київський національний університет технологій та дизайну
Наук. керівник – к.ф.н., доцент Гудкова Н. М.

АДАПТАЦІЯ ГУМОРУ В МІЖКУЛЬТУРНОМУ ПЕРЕКЛАДІ: ПРОБЛЕМИ ТА СТРАТЕГІЇ

Гумор як прояв суб'єктивного світу індивіда та емоційної сфери людини належить до універсалій людського буття. Сам термін *«гумор»* увійшло до лексики багатьох європейських мов із англійської, ставши загальновживаним, тоді як сама концепція гумору, здатність відчувати комічне та сприймати сміхову культуру походять із англомовного середовища.

Варто зазначити, що гумор проявляється у багатьох формах — від словесної гри та пародії до сатири, іронії, абсурду чи чорного гумору. Кожен із цих типів має свої культурні коди, відмінні соціальні функції та особливі труднощі під час перекладу. Наприклад, британський *«dry humour»* ґрунтується на стриманості, тоді як американський часто апелює до гіпербол і гротеску [2].

Порівняння визначень поняття *«гумор»* у різних словниках та наукових джерелах свідчить, що універсального визначення поки що не існує. Водночас ключовими характеристиками є такі ознаки, як розуміння комічного, уміння бачити й демонструвати смішне, поблажливо-іронічне ставлення до дійсності [4]. В основі комічного лежить розбіжність між буквальним значенням висловлювання та його підтекстом, що може варіюватися від часткового збігу до повної протилежністю, як у випадках іронії, сарказму чи сатири [1, с. 12].

Переклад гумору становить одну з найскладніших проблем міжкультурної комунікації. Основні труднощі мають як екстралінгвістичний і культурологічний, так і суто лінгвістичний характер. Гумор відображає національний менталітет, соціокультурні реалії, актуальні теми суспільного життя, особливості спілкування тощо. У мовному вимірі складності

спричиняють уживання розмовної або зниженої лексики, каламбурів, гри слів, ідіом – елементів, які часто не мають безпосередніх еквівалентів в іншій мові.

Під час перекладу гумористичних висловів, наприклад із англійської на українську, форма може виявитися важливішою за зміст. Тому перекладач виступає міжкультурним посередником, покликаним відтворити гумористичний ефект, зберігаючи рівновагу між змістом і структурою. Основна проблема полягає у виборі пріоритету: передати задум автора чи відтворити форму каламбуру. Метою перекладу є викликати в одержувача аналогічну емоційну реакцію – сміх через невідповідність плану змісту та плану вираження [3, с. 213].

Передача гри слів є особливою перекладацькою складністю. Нариклад: *England doesn't have a kidney bank, but it does have a Liverpool. – В Англії немає банку нирок, зате є Ліверпуль (liver pool).*

Розуміння гумору іншої культури передбачає знання її цінностей, світогляду й соціальних контекстів. Те, що є смішним у межах однієї культури, може бути незрозумілим або навіть неприйнятним у іншій. Якщо гумор базується на незнанні певних реалій, допомагають пояснення, але у випадку гри слів або римованих жартів пояснення руйнують ефект несподіванки – головний чинник комічного.

Прагматичний аспект гумору полягає в його здатності «грати» із соціальними нормами, цінностями та очікуваннями, створюючи контраст між формою й змістом: *I don`t want any yes-men around me. I want everybody to tell me the truth even if it costs them their jobs. – Я не хочу, щоб поруч із собою були помічники. Я хочу, щоб усі говорили мені правду, навіть якщо це коштує їм роботи*.

Синтаксичний аспект гумору також часто використовується для навмисного порушення звичних структур і створення комічного ефекту. Такий ефект може ґрунтуватися на нелогічному підсиленні ознаки, як у відомому вислові Дж. Орвелла: *All animals are equal, but some animals are more equal than others. – Усі тварини рівні, але деякі рівніші за інших* [5, с. 59].

Сучасний англомовний, насамперед англійський гумор, через свою особливість і специфічне використання мови, часто важко перекладається українською і може бути нелегким для розуміння українськомовній аудиторії.

Переклад гумору має вагоме значення для забезпечення міжкультурного порозуміння. Ефективна передача комічного сприяє не лише збереженню смислу, а й адаптації тексту до культурних очікувань цільової аудиторії. Перекладач має враховувати мовні та культурні особливості, аби зберегти атмосферу оригіналу. Основна стратегія перекладу англомовного гумору полягає у відтворенні змістового, а не структурного рівня висловлювання. Часто переклад вимагає трансформації оригінального тексту, але без втрати його смислової суті та комічного ефекту.

Отже, Успішна адаптація гумору в перекладі можлива лише за умови глибокого розуміння культурного контексту і мовної гри оригіналу. Перекладач виступає не просто посередником між мовами, а співтворцем, який відтворює емоційний і прагматичний ефект тексту. Уміння знайти баланс між точністю змісту та природністю звучання є показником професійної майстерності перекладача.

Література

1. Болдирева А. Є. Мовні засоби створення гумористичного ефекту: лінгвокогнітивний аспект (на матеріалі романів П. Г. Вудхауза) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.04. Одеса, 2007. 24 с.

2. Attardo, Salvatore. *Linguistic Theories of Humor*, Berlin, Boston: De Gruyter Mouton, 2024. 426 p.

3. Encyclopedia of humor studies / ed. by S. Attardo. California : SAGE Publications, Inc., 2014. 931 p.

4. Merriam-Webster: America's Most Trusted Dictionary. *Merriam-Webster: America's Most Trusted Dictionary.* URL: https://www.merriam-webster.com (date of access: 08.10.2025).

5. Sherrin N. Oxford dictionary of humorous quotations. A foreword by A. Beaton. Oxford: Oxford University Press, 2009. 167 p.

Грінько О.В.
гр. МЛІСМ12414
Київський столичний університет імені Бориса Грінченка
Наук. керівник – д-р філос. Бахтіна А.О.

МАЯНСЬКО-ІСПАНСЬКИЙ КОНТАКТ І ТОПОНІМІЧНА СТРАТИФІКАЦІЯ В РЕГІОНІ МАЯ

Сучасні мови мая походять від прото-маянської мови, частково реконструйованої за допомогою порівняльного методу. Найменш спірною вважається класифікація, згідно з якою прамова мая розпалася щонайменше на п’ять основних гілок: уастекську, юкатекську, чолано-цельтальську, велику канхобальську та східну маянську (яка об’єднує мамську й кічеанську підгрупи) [1, с. 45]. Мовна еволюція мая тісно пов’язана з історією однойменної цивілізації, що виникла в Месоамериці близько трьох тисяч років тому та досягла розквіту в Класичний період (250–900 рр. н. е.). Ареал сучасних мов мая приблизно відповідає ареалу давньої цивілізації мая – це території сучасної Гватемали, південних регіонів Мексики (штати Табаско, Чіапас та півострів Юкатан), Белізу і західних областей Сальвадору та Гондурасу. До приходу іспанців у XVI столітті мови мая відігравали одну з ключових ролей у соціальному, політичному та релігійному житті месоамериканських суспільств.

Значний внесок у вивчення запозичень з мов мая в іспанську зробили A. R. Nykl, Alfredo Barrera Vásquez, Víctor M. Suárez, Amaro Gamboa, Brigitte Pfeiler, Pérez Aguilar, Sobrino Gómez, Gary Eugene A. Scavnicky, Jim Michnowicz та Brandon Baird. Серед них варто окремо згадати праці Víctor M. Suárez «*El español que se habla en Yucatán»* та Lope Blanch «*Estudios sobre el español de Yucatán»*, зосереджені на впливі маянських мов на юкатекський діалект іспанської в Мексиці.

У межах практичного завдання ми обмежилися аналізом топонімів ареалу поширення юкатанського діалекту іспанської в Мексиці (штати Юкатан, Кінтана-Роо і Кампече) та гватемальського варіанта іспанської. Ці території

становлять близько 80% регіону Мая, хоча не охоплюють усю область поширення маянських мов, зокрема уастекська (не плутати з ацтекською) зона сюди не входить. Для прикладу ми розглянули низку топонімів, що охоплюють територію сучасної Гватемали та зазначених мексиканських штатів. Етимологічний аналіз показав, що найважливіші офіційні географічні назви цього ареалу часто не мають маянського походження.

Guatemala. Назва країни та її столиці (*Ciudad de Guatemala*) виводиться від науатльського *Cuauhtēmallān* («місце багатьох дерев» чи «лісові угіддя»), ймовірно, похідного від самоназви народу кіче (*K'iche'* «багато дерев»). Цей термін уживали ацтеки для позначення маянського міста Ішимче. Тому назва *Guatemala* не відноситься до маїзмів, а є запозиченням з мови науатль.

Yucatán. Походження цієї назви найчастіше пояснюється через науатль (*yo(?)ka-* «багатство» + *-tla-n* «місце»). Таким чином, топонім *Yucatán* також не є маїзмом.

Campeche. Ця назва є іспанізованою формою маянського топоніма, що походить від назви кучкабала (вождівства/королівства) Кан Печ, утвореного від юкатекських слів *kaan* («змія») та *peech* («кліщ»). У цьому випадку ми маємо назву з автентичним маянським походженням, адаптованим до іспанської фонетики й орфографії.

Mixco. Назва другого за кількістю населення міста в Гватемалі також не має маянського походження. Вона походить із науатля (*mistli / mis* – «пума» + *-co* – локативний суфікс «місце»).

Villa Nueva. Третє за кількістю населення місто Гватемали має назву іспанського походження й, відповідно, не належить до маїзмів.

San Juan Sacatepéquez. Назва четвертого за населенням міста Гватемали є поєднанням іспанського антропоніма *San Juan* та топоніма ацтекського походження *Sacatepéquez*.

Cobán. Це топонім маянського походження. Він походить із мови кекчі і є прикладом автентичного маїзму в урбаністичній топонімії Гватемали.

Quetzaltenango. Офіційна назва значного міського центру Гватемали походить із науатля й означає «місце кетсаля». Разом з тим місцеві жителі часто користуються маянською назвою з мови кіче – *Xelajú* або скорочено *Xela* («під десятьма горами»), яка й нині функціонує як неофіційний топонім.

Chetumal та Cancún. Столиця та найбільше місто відповідно штату Кінтана-Роо. Обидва топоніми походять із маянських мов і належать до автентичних маїзмів.

Mérida. Офіційна назва столиці й найбільшого міста штату Юкатан була надана на честь іспанського міста. Проте серед маянського населення зберігається доколоніальна назва *T'ho/Jo'*, яка функціонує паралельно в усній традиції.

Campeche (місто). Столиця та найбільше місто штату Кампече широко відоме як *Campeche* (іспанізована назва від юкатекського *Ahk'ìin Pech*), але офіційна назва відповідно до конституції штату звучить як *San Francisco de Campeche*, на честь іспанського конкістадора Франсіско де Монтехо.

Отже, як можемо побачити навіть із цього короткого списку, на території ареалу народів мая найзначніші офіційні хороніми та ойконіми сучасності мають тенденцію бути не маянського, а іспанізованого ацтекського (науатль) чи безпосередньо іспанського походження. Це пов'язано з іспанським колоніалізмом і тим, що науатль після завоювання часто виконував роль мови-посередника. Разом із тим народи мая зберегли пам'ять про питомі назви своїх міст, які й досі часто функціонують як неофіційні поряд з офіційними.

Література

1. Aissen J., England N. C., Zavala Maldonado R. (eds.) *The Mayan Languages.* London: Routledge, 2017. 790 p.

2. Cotton E. G., Sharp J. M. Spanish in the Americas. Washington, D.C.: Georgetown University Press, 2001. 400 p.

3. Carmack R. M. The Quiché Mayas of Utatlán: The Evolution of a Highland Guatemalan Kingdom. Norman: University of Oklahoma Press, 1981. 454 p.

Гром'як М. М.
гр. мСОАМ-12
Тернопільський національний університет
імені Володимира Гнатюка
Наук. керівник – к. пед. н., доцент Гупка-Макогін Н.І.

МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТАРШОКЛАСНИКІВ ЗАСОБАМИ ЦИФРОВИХ РЕСУРСІВ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Сучасна методика навчання іноземних мов зазнає суттєвих змін у зв'язку з цифровізацією освіти. Зростання ролі інформаційних технологій сприяє появі нових можливостей для оптимізації навчального процесу, індивідуалізації підходів та підвищення мотивації учнів. Одним із важливих аспектів іншомовної комунікативної компетентності є лексична компетентність, що передбачає вміння ефективно використовувати словниковий запас у різних видах мовленнєвої діяльності. У старшій школі, зокрема у 10 класі, саме лексична компетентність стає ключовою умовою формування здатності до реального спілкування англійською мовою. Використання цифрових ресурсів (онлайн-платформ, інтерактивних ігор, мобільних застосунків, хмарних сервісів) забезпечує варіативність, доступність та динамічність роботи з лексичним матеріалом, що відповідає потребам сучасного покоління учнів.

Метою дослідження є обґрунтування методики формування лексичної компетентності учнів старших класів засобами цифрових ресурсів та визначення ефективних форм і прийомів їх використання на уроках англійської мови.

Лексична компетентність охоплює знання слів, словосполучень, фразеологізмів, здатність адекватно використовувати їх у мовленні та розуміти у контексті. Відповідно до Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти, розвиток лексичної компетентності передбачає роботу з рецептивними, продуктивними, інтерактивними та медіаційними видами діяльності [1, с. 15]. У сучасних умовах важливо поєднувати традиційні методи (лексичні вправи,

переклад, контекстуальне введення лексики) із цифровими інструментами, які забезпечують інтерактивність і самостійність учнів.

До найефективніших цифрових ресурсів для формування лексичної компетентності можна віднести:

– Quizlet – онлайн-сервіс для створення наборів карток, тренувань і тестів, що дозволяє засвоювати лексику через повторення та ігрові елементи.

– Wordwall – платформа для створення інтерактивних завдань («Matching», «Anagram», «Open the box»), що стимулюють активне відтворення лексики.

– LearningApps – конструктор вправ, який допомагає організувати самоперевірку, систематизацію лексичного матеріалу, роботу в парах та групах.

– Kahoot! – інструмент для проведення вікторин і тестів у режимі реального часу, що підвищує мотивацію та змагальність.

– Padlet і Mentimeter – сервіси для спільного виконання завдань, презентацій та проєктів, де учні активно використовують нову лексику в комунікативних ситуаціях.

Методика формування лексичної компетентності на основі цифрових ресурсів передбачає такі етапи роботи:

1. Мотиваційно-орієнтаційний етап – створення комунікативної ситуації, визначення теми, постановка проблемного завдання.

2. Операційно-діяльнісний етап – введення нової лексики через цифрові інструменти, виконання інтерактивних вправ, тренування у контексті.

3. Рефлексивно-контрольний етап – перевірка засвоєння та вміння використовувати лексику у мовленні (виконання онлайн-тестів, створення спільних продуктів, вікторин) [2, с. 53].

Таке поєднання традиційних і цифрових методів сприяє розвитку самостійності, творчого мислення, уміння працювати в команді, а також підвищує якість засвоєння лексичного матеріалу. Важливою умовою ефективності є педагогічна доцільність використання кожного ресурсу: технології мають бути не самоціллю, а засобом досягнення навчальної мети.

Застосування цифрових ресурсів у процесі формування лексичної компетентності учнів старшої школи забезпечує інтерактивність навчання, підвищує мотивацію та створює умови для індивідуалізації освітнього процесу. Використання платформ Quizlet, Wordwall, LearningApps, Kahoot, Padlet сприяє розвитку активного словника, кращому засвоєнню та практичному використанню лексичних одиниць у комунікативних ситуаціях [3].

Таким чином, цифрові технології стають невід'ємною складовою сучасної методики навчання англійської мови, поєднуючи теоретичні основи і практичні можливості для формування іншомовної лексичної компетентності.

Література

1. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання. Київ : Ленвіт, 2003. 273 с.

2. Ніколаєва С. Ю. Методика навчання іноземних мов у середніх навчальних закладах. Київ : Ленвіт, 2002. 328 с.

3. Harmer J. The Practice of English Language Teaching. London: Pearson Education, 2015.

Danyliak B. O.
PERm-1-24-1.4 d
Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University
Scientific supervisor – Kozachuk, A., Ph.D.

TRANSLATION CHALLENGES IN CROSS-CULTURAL ADAPTATION OF AUDIOVISUAL CONTENT (A CASE STUDY)

One of the key concepts when trying to create a successful piece of media is considering its target audience. Depending on the type of media, it might be worth taking into account a number of various parameters, such as the cultural elements, length and duration, narration style, accessibility, etc.

The main purpose of cross-cultural adaptation is to find a measurement instrument in the target language that is equivalent in its concept to the original [1, p. 2702].

When it comes to translation, its main purpose is to convert content from the source language (SL) to the target language (TL). It should consider the target audience and their target culture, which might differ from that of the original [2, p. 51].

As a part of our study, we have analyzed videos with a total duration of 3 hours, (listed in the references below) posted on *Linus Tech Tips* (*LTT*) YouTube channel and the translation of *How to Build a PC* – provided as a part of our diploma project [3].

In a video of the channel's, we discover the number and the percentage of views from countries that watch *LTT* the most [4]. The largest consumer of *LTT*'s content is the US with over 31% of the entire viewer base, with the UK (7.6%) and Canada (5.4%) following in second and third places respectively.

Taking into account the number of viewers that live is the United States, it becomes apparent that there is a clear benefit to adapting content for their preferences.

LTT does this in a number of ways: referencing American culture, using American spelling, using both the Imperial and the Metric units of measurement, and mentioning prices in USD [5].

All of these elements serve to better suit the American audience.

However, since the imposition of tariffs by the US government, Linus Media Group has decided to also target audience from other parts of the world. In addition, they have also started listing prices in both CAD and USD in their videos.

One of the biggest challenges that we encounter in the field of translation is cross-cultural adaptation. Not only do translators need to have a near-perfect level of language proficiency in both the languages of the translation pair, but also the profound knowledge and understanding of the general background, culture, history, politics, etc.

In our case, we have to be aware of how *LTT*'s word choices impact the comprehension of the translation by the Ukrainian audience. Let us consider the following examples:

(1-s) 7:24 *Let's say you've decided on a CPU series, but there are literally* ***dozens of options*** [2] - **(1-t)** 7:24 *Скажімо, ви визначилися з серією процесорів, але який саме краще обрати* ***з десятків варіантів****?*

As you can see, we rendered *dozens* as *десятки* instead of using the literary equivalent *дюжини*. First of all, *dozens of options* is used as a stylistic device to show the sheer amount of the options presented rather than referring to the actual number. This means that we can use adaptation and render with a more appropriate stylistic equivalent of *десятки* in this case.

(2-s) 44:36 *... you first need to remove the existing retention mechanism, which can be a little scary even for* ***veteran builders*** *...* [2] - **(2-t)** 44:36 *... спочатку потрібно видалити існуючий механізм утримання. Цей процес може бути трохи страшним навіть для* ***досвідчених фахівців****...*

Here, Linus decides to use a euphemism when referring to someone who has a lot of experience building computers as a *veteran builder*. However, due to the Russian full-scale invasion we consider it inappropriate to render this euphemism literally, as we have numerous war veterans. Instead, we used reduction and discursive creation to render it as *досвідчені фахівці*, since it is stylistically more neutral.

(3-s) 51:48 *... for these setups it's almost always best to* ***RTFM (Read The F**king Manual)*** [2] - **(3-t)** 51:48 *... для цих випадків майже завжди варто користовуватися правилом* ***RTFM («прочитайте ту кляту інструкцію»)****.*

Here Emily makes a whole bit about the importance of reading manuals by repeatedly mentioning the rule of *RTFM (Read the Fucking Manual)*. As we can see, while she mentions this rule that includes profanity, the creators decided on blurring the slur itself. This is done to make this video more family-friendly. Both adaptation and reduction are used in this case.

In addition, we must consider the fact that while translating to Ukrainian, we tend to avoid unnecessary profanity whenever possible. As such, we decided to use transcreation to provide our own translation of the rule. It preserves the emotional and comedic elements and lessens the level of profanity used.

As we can see, all of our examples require adaptation to create coherent translation for the target audience. Thus, having rendered and analyzed translation challenges in cross-cultural adaptation, as well as seeing a clear benefit from this translation approach, we come to the conclusion that further research into the topic is required.

References

1. Cruchinho P, López-Franco, et al. (2024). Translation, Cross-Cultural Adaptation, and Validation of Measurement Instruments: A Practical Guideline for Novice Researchers. Journal of Multidisciplinary Healthcare 2024:17 2701–2728. URL: https://www.dovepress.com/article/download/93186

2. Linus Tech Tips. (2024). How to Build a PC, the last guide you'll ever need! (2024 Update). URL: https://youtu.be/s1fxZ-VWs2U?si=blXz2DyphQGVQE8t

3. Linus Tech Tips. (2024). This Was Supposed to be a Happy Day - AMD Radeon 9060XT Review. URL: https://www.youtube.com/watch?v=j6yHMCTb-YA

4. Nord C. Defining translation functions: the translation brief as a guideline for the trainee translator. Ilha Do Desterro. 1997, 51. URL: https://www.researchgate.net/publication/49617959_Defining_translation_functions_The_translation_brief_as_a_guideline_for_the_trainee_translation_Defining_translation_functions_The_translation_brief_as_a_guideline_for_the_trainee_translation

5. Linus Tech Tips. (2024). Fixing My Employee's PC. URL: https://www.youtube.com/watch?v=ri456VSTGwA

Денисенко А. Р.
гр. 22мд-фпрл
Житомирський державний університет імені Івана Франка
Наук. керівник – к.ф.н., доцент Криворучко Т. В.

СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ТА ПРОБЛЕМИ ПЕРЕКЛАДУ ФОТОТЕРМІНІВ

Сучасна термінологія у сфері фотографії формується під потужним впливом англійської мови, яка є домінантною у світовому інформаційному просторі. Глобалізаційні процеси, розвиток цифрових технологій і соціальних

мереж сприяють стрімкому поширенню англомовних термінів у професійному середовищі фотографів, відеографів і дизайнерів. Українська мова активно запозичує цю лексику, однак питання коректного перекладу, семантичної точності та усталеності термінів залишається відкритим.

Фототерміни охоплюють широкий спектр понять — від технічних характеристик обладнання (aperture, shutter speed, ISO, exposure, focus) до понять естетичного рівня (composition, perspective, lighting, color balance). Значна частина цих одиниць не має прямих відповідників в українській мові, або ж їхні переклади мають відмінне семантичне навантаження. Так, термін exposure може означати як процес експонування зображення, так і параметр, що впливає на яскравість кадру, тоді як focus може позначати як оптичну точку, так і увагу до певного об’єкта в кадрі. Метою дослідження є виявлення семантичних особливостей фототермінів англійського походження та аналіз проблем, що виникають у процесі їх перекладу українською мовою. Завданнями дослідження є: класифікація фототермінів за семантичними групами, виявлення способів їх перекладу, аналіз семантичних розбіжностей між англійськими та українськими термінами, а також вироблення рекомендацій щодо перекладацької практики у цій галузі.

Об’єктом дослідження виступає сучасна англомовна термінологія у сфері фотографії, а предметом — способи її відтворення українською мовою. Методи дослідження включають порівняльний, контекстуальний і компонентний аналіз, які дозволили з’ясувати закономірності відтворення семантики фототермінів.

Одним із ключових викликів у перекладі є багатозначність термінів. Наприклад, shoot у фотографії означає «знімати» або «фотосесія», тоді як у загальній мові — «стріляти». Контекст тут визначає вибір перекладацької стратегії. Термін bokeh (ефект розмитого фону) взагалі не має українського еквівалента, тому передається шляхом транскрипції — «боке». Подібним чином закріпилися терміни RAW (незжатий формат зображення) і preset (збережений набір параметрів обробки). Ці приклади демонструють, що перекладач має

балансувати між збереженням оригінальної форми терміна і його адаптацією до українського мовного середовища.

Семантичні трансформації при перекладі фототермінів відбуваються за різними моделями:

1. Калькування (depth of field → глибина поля);

2. Транскрипція / транслітерація (bokeh → боке);

3. Описовий переклад (preset → попередньо збережені налаштування обробки);

4. Комбінований переклад (white balance → баланс білого кольору).

Суттєвою проблемою залишається відсутність уніфікованого українського фототерміносховища. Різні джерела пропонують різні варіанти перекладу, що створює плутанину навіть у професійному середовищі. Наприклад, highlight може бути перекладено як «світла ділянка», «підсвічування» або «блік», залежно від контексту. Подібні розбіжності потребують створення офіційного глосарію, який би стандартизував переклади основних термінів.

Таким чином, переклад фототермінів потребує не лише знань з англійської мови, а й глибокого розуміння специфіки фотографії як мистецтва та технічної дисципліни. Ефективна передача семантики термінів можлива лише за умови комплексного підходу — поєднання лінгвістичного аналізу, професійної компетентності та адаптації до контексту вживання.

У перспективі подальші дослідження можуть бути спрямовані на створення англо-українського словника сучасних фототермінів, який враховуватиме не лише лексичні відповідники, але й семантичні нюанси в контексті цифрової фотографії, відеографії та постобробки. Такий глосарій стане вагомим внеском у розвиток української професійної термінології та сприятиме підвищенню якості перекладацької практики у медіасфері.

Література

1. Кияк Т. Р. Теорія і практика перекладу спеціальної лексики. К.: Либідь, 2006. 320 с. URL: https://studfile.net/preview/8428435/

2. Venuti L. The Translation Studies Reader. London: Routledge, 2000. 539 p. URL: https://translationjournal.net/images/e-Books/PDF_Files/The%20Translation%20Studies%20Reader.pdf

Деревицька О.В.
гр. 43Бд-Фанг
Житомирський державний університет імені Івана Франка
Наук. керівник – к.п.н, доцент Пушкар Т.М.

ВІДТВОРЕННЯ РЕАЛІЙ СЕРІАЛУ “STRANGER THINGS” В УКРАЇНСЬКОМУ ПЕРЕКЛАДІ: ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ

У секторі сучасного міжкультурного споживання аудіовізуальні форми займають домінуюче положення у поширенні ідей та культурних кодів. На цьому фоні стає ще важливішим забезпечити якісну передачу змісту серіалу "часто сформованого культурними особливостями". Важливість запропонованого дослідження базується на точній передачі цих культурних реалій, що пов'язані з оригінальною версією "Stranger Things", яка буде відповідати за розуміння глядачем у контексті, оточенні та соціокультурному походженні. "Stranger Things" є можливістю для аналізу як конкретний приклад масової культури, насиченої специфічними реаліями американських 1980-х, а взаємний вплив між цими двома факторами створює не лише популярний серіал зі своїм унікальним культурним дискурсом. Представлення та системний аналіз реалій оригінальних текстових серій на прикладі одного серіалу «Гра престолів» та метод вивчення їхньої інтерпретації в українській локалізації – є головним завданням. Щодо рамок дослідження, реалії були визначені як ті, що належать до п’яти основних категорій: повсякденні, соціальні, географічні, історичні або засновані на іграх. Ця методологія дозволила організувати матеріал і окреслити переважаючі тенденції з точки зору вибору перекладацьких рішень.

Для аналізу перекладу були використані порівняльно-контрастивна модель, лінгвокультурні та контекстуальні методології. Акцент було зроблено на дослідженні технік перенесення, тобто транскрипції, калькування, описового

перекладу, адаптаційних технік та спрощення і заміни. Вибір такого підходу повністю залежить від покладених завдань для перекладу, який вид реалії має бути представлений та що очікують кінцеві користувачі. Отже, дослідження української адаптації серії "Stranger Things" довело, що такий метод, як адаптація до рідної культури, є одним із найефективніших, особливо коли ми маємо справу з явищами, які не мають прямих аналогій в Україні або їх пояснення потребує додаткових коментарів. Водночас, певні приклади не досить успішного перекладу або надмірного спрощення з культурної точки зору вказують на те, що неминуче частина оригінального значення втрачається, а автентичність тексту знижується. Перекладацька праця ускладнюється посиланнями на вісімдесяті, які додають додатковий вимір історії. Хоча історичні та соціокультурні підтексти можуть бути не такими знайомими українському глядачу, професіонал має змогу зберегти баланс між вірністю тону та зрозумілістю прийому.

Дослідження цієї теми показує, що успішне відображення реалій у серії "Stranger Things" може бути досягнуто лише за допомогою всебічного знання цільової мови та її культури. Точна передача цих аспектів можлива лише через гармонійне об’єднання "лінгвістичної" правильності та "культурної" корекції (адаптації). Перекладач змушений враховувати не лише цільову аудиторію, але й жанр та формат аудіовізуального продукту.

Література

1. Шевченко Л.В. Адаптація як стратегія перекладу культурно маркованих одиниць у кінодискурсі. *Наукові записки НаУКМА. Філологія,* 2020. Т.3, С. 87-91.
2. Гребенюк О.В. Переклад культурно специфічних елементів у фільмах і серіалах: проблеми та стратегії. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Філологічні науки,*2021. №2 (96), С.107.

Дмитришин В.С.
гр. мСОАМ-22
Тернопільський національний педагогічний університет імені
Володимира Гнатюка
Наук. керівник – доктор філософії, викладач каф.англ.філ. Дячук Н.М.

ІНТЕГРАЦІЯ АВТЕНТИЧНИХ МАТЕРІАЛІВ У ПРОЦЕС ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В УМОВАХ КООПЕРАТИВНОГО НАВЧАННЯ

Лексична компетентність є складною системою знань, навичок і стратегій оперування мовними одиницями, що забезпечує точність і доречність висловлювання. Вона формується через усвідомлену роботу з лексикою, поступове розширення словникового запасу та перенесення лексичних знань у комунікативну практику. Як підкреслюють О. Лех і Т. Космірак, розвиток цієї компетентності неможливий без постійної мовленнєвої взаємодії, у якій слова засвоюються не ізольовано, а в контексті реального спілкування [4, с.108].

У цьому контексті особливе місце посідають автентичні матеріали – тексти, аудіо, відео чи онлайн-ресурси, створені носіями мови для природного використання. На думку І. Коломійчук, автентичні матеріали «забезпечують занурення в живе мовне середовище, допомагають зрозуміти культуру іншомовного спілкування та мотивують до навчання» [3, с.102]. Вони дають змогу учням відчути природну логіку побудови висловлювань, сприйняти лексику в контексті реальних соціальних ситуацій, розвинути навички інтерпретації та переказу інформації.

Водночас важливою умовою ефективного засвоєння нової лексики є організація навчальної взаємодії в умовах кооперативного навчання. За концепцією О. Пометун, кооперативне навчання спирається на ідею позитивної взаємозалежності, індивідуальної відповідальності та спільної мети [5, с.29]. В умовах групової співпраці учні не лише вивчають лексику, а й застосовують її під час комунікативних завдань, обговорень, міні-проєктів. Це створює

середовище, де кожен учасник має власну роль і вносить свій внесок у загальний результат.

Дослідники, В. Безлюдна, В. Неізвєстна, Л. Купчик, наголошують, що поєднання автентичних матеріалів із кооперативними технологіями дозволяє підвищити якість засвоєння лексики завдяки емоційній залученості учнів, підкріпленню мовних дій контекстом і взаємним навчанням. Учні вчаться аналізувати зміст, добирати доречні слова, порівнювати варіанти перекладу, формулювати власні висловлення з опорою на почуте чи прочитане [1, с.106; 2, с.110].

Ефективним є впровадження таких моделей кооперативного навчання, як STAD, Jigsaw, Think–Pair–Share, Round Robin, які поєднують роботу з автентичними текстами та розвиток соціальних навичок. Наприклад, у моделі Jigsaw учні опрацьовують різні частини реального тексту – статті, блогу чи інтерв'ю, – після чого презентують засвоєну лексику групі. Така діяльність не лише розширює словниковий запас, а й тренує уміння узагальнювати, ставити запитання та висловлювати аргументовані думки.

Інтеграція автентичних матеріалів у групову роботу також передбачає створення спільних продуктів: плакатів, блогів, презентацій, відеопостів. Такі проєкти стимулюють творче мислення, сприяють розвитку самостійності, а також забезпечують природне повторення й активізацію лексики. Важливим є поступовий перехід від рецептивного сприйняття слова до його продуктивного використання у власних висловлюваннях, що відповідає комунікативному підходу в освіті.

Кооперативне навчання знижує рівень тривожності під час мовленнєвих завдань, підсилює впевненість у власних силах і формує позитивну мотивацію. Атмосфера підтримки, взаємоповаги й партнерства дає змогу навіть слабшим учням долати бар'єр страху помилки та активно долучатися до мовленнєвої діяльності.

Використання автентичних матеріалів у такому форматі сприяє також формуванню навчальної автономії, адже учні навчаються самостійно шукати

інформацію, аналізувати тексти, зіставляти мовні явища та перевіряти значення слів. У майбутньому це формує уміння працювати з іншомовними джерелами без допомоги викладача, що є важливою складовою компетентності «навчатися впродовж життя».

Інтеграція автентичних матеріалів у кооперативне навчання не лише підвищує ефективність засвоєння лексики, а й перетворює процес вивчення іноземної мови на соціально й культурно значущий досвід. Вона поєднує когнітивний, емоційно-мотиваційний і соціальний аспекти навчання, стимулюючи розвиток мовленнєвої, соціокультурної та навчально-стратегічної компетентностей. Таким чином, автентичний матеріал, впроваджений у кооперативне середовище, стає не просто джерелом лексики, а дієвим інструментом формування цілісної іншомовної особистості.

Література:

1. Безлюдна В. В., Неізвєстна В. С. Застосування автентичних матеріалів як ефективного ресурсу вивчення англійської мови майбутніми педагогами у ЗВО. *Проблеми підготовки сучасного вчителя*, 2023. 2(28), 106–112.

2. Купчик Л. Є. Лінгводидактичні засади формування сучасної іншомовної компетенції школярів в умовах плюрилінгвізму (на прикладі німецькомовних країн). *Наукові записки. Серія: педагогіка,* 2014. №3, 110–116.

3. Коломійчук І. М. Автентичні матеріали як ефективний засіб забезпечення соціокультурного спрямування процесу навчання іноземної мови. *Вісник університету імені Альфреда Нобеля. Серія: педагогіка і психологія,* 2017. 2(14), 102–105.

4. Лех О., Космірак Т. Формування лексичної компетентності учнів старших класів у процесі навчання англійської мови. *Іноземні мови в навчальних закладах,* 2022. №3, 108–113.

5. Пометун О. І., Гупан Н. В. Використання кооперативного навчання учнів у загальноосвітній школі в Україні: практика і проблеми. *«Педагогічна освіта в Україні»,* 2013, № 4, с. 29–34.

Драганчук О.В.
гр. 23 Мд-Фанг
Житомирський державний університет імені Івана Франка
Наук. керівник – к.ф.н., доцент Вискушенко С.А.

ЖАНРОВО-СТИЛІСТИЧНА СПЕЦИФІКА СУБСТАНДАРТНОЇ ЛЕКСИКИ У КІНОДИСКУРСІ

Сучасний кінодискурс вирізняється прагненням до максимальної реалістичності мовлення персонажів. Саме тому у фільмах дедалі частіше з'являється субстандартна лексика – обсценізми, вульгаризми, жаргонізми, просторіччя. Вона не лише відтворює живу розмовну мову, а й виконує жанрово-стилістичні функції: створює комічний ефект, позначає соціальну належність героїв, підсилює драматичну напругу або історичний колорит [6, с. 92]. У межах дослідження було проаналізовано шість англомовних фільмів (*The Wolf of Wall Street* [13], *Deadpool* [8], *Suicide Squad* [10], *The Gentlemen* [11], *The Irishman* [12], *Once Upon a Time in Hollywood* [9]), які мають український дубляж і широко відомі у світовому кінематографі. Усього відібрано 250 прикладів субстандартної лексики, що дозволяє простежити закономірності її функціонування в різних жанрових контекстах.

У кримінальній драмі *The Wolf of Wall Street* субстандарт використовується рекордно часто: слово *fuck* лунає понад п'ятсот разів. Це формує агресивний мовленнєвий фон брокерського середовища. Український дубляж відтворює значну частину обсценної сили: *I'm not fucking leaving!* – «Я нікуди, блядь, не йду!», але іноді лайка пом'якшується: *You're a fucking loser* – «Ти справжній лузер» [1; 13]. Ці приклади свідчать про стратегію вибірковості: там, де емоційний тиск є ключовим, перекладачі зберігають грубість, а де вона другорядна – замінюють на більш прийнятні вирази.

Фільм *Deadpool* вирізняється поєднанням обсценної лексики та саркастичного гумору. Репліка *Fuck me sideways!* у перекладі звучить як «Та ну тебе в сраку!», що навіть підсилює комічність. Інший приклад: *You look like*

Freddy Krueger face-fucked a topographical map of Utah – «Та ти ніби Фредді Крюгер натрахався з картою штату Юта». Перекладачі пішли на ризиковане рішення, але зберегли шоковий ефект. Також у фільмі часто використовуються лайки як елементи мовної гри: *shit-spackled muppet fart* – «засраний ляльковий пердун». Тут український варіант передає той самий гротескний ефект [2; 8].

Кримінальний жанр *The Gentlemen* насичений британським жаргоном. *Wanker* перекладено як «дрочун», *snitch* – «стукач», *turf war* – «розбірка за район». Такі еквіваленти звучать природно для українського кримінального дискурсу. Водночас *bollocks* здебільшого відтворюється як «нісенітниця», що демонструє пом'якшення [3; 11]. У перекладі збережено баланс: обсценні слова передаються жорстко, а культурно марковані британські лексеми адаптуються до зрозумілих українському глядачеві форм.

У *The Irishman* домінує мафіозний соціолект. *He's a wiseguy* – «Він авторитет», *We gotta whack him* – «Треба його грохнути». Тут переклад максимально наближений до українського кримінального жаргону, що забезпечує реалістичність середовища [5; 12]. Цікаво, що в цьому фільмі лайки трапляються рідше, проте саме кримінальні терміни відіграють ключову роль, позначаючи ієрархію та кодекс поведінки персонажів.

Suicide Squad поєднує молодіжний сленг і кримінальне просторіччя. *You're just a bunch of freaks!* – «Та ви просто збіговисько виродків!»; *I'm not gonna kill ya. I'm just gonna hurt ya really, really bad.* – «Я тебе не вб'ю. Я тобі так вріжу, що ти все життя пам'ятатимеш» [4; 10]. У цих прикладах бачимо стратегію компенсації: англійські обсценізми не завжди зберігаються, але агресивність відтворюється через інші брутальні вирази. Це робить мову персонажів автентичною для українського глядача, водночас залишаючись у межах культурної прийнятності.

У *Once Upon a Time in Hollywood* Квентін Тарантіно використовує просторіччя та лайку для відтворення духу 1960-х. *You little punk* – «Ти, малий шмаркач», *You goddamn hippies!* – «Чортові хіпі!» [7; 9]. Переклад уникає надмірної грубості, проте передає стилістичну атмосферу тієї епохи. Таким

чином, субстандарт тут виконує функцію історичної стилізації, створюючи у глядача ефект занурення у минуле.

Отже, субстандартна лексика у кінодискурсі є багатофункціональним засобом, що залежить від жанрового контексту. Загальний аналіз показав, що жанр значною мірою визначає функції субстандартної лексики. У комедії вона є джерелом гумору та сатири, у кримінальних драмах формує соціолект і підкреслює автентичність злочинного світу, у драматичних картинах – створює емоційне напруження й агресивність, а в постмодерністському кіно – відтворює культурно-історичний колорит.

Література

1. Вовк з Уолл-стріт. URL: https://uafix.net/films/vovk-z-uoll-strit/
2. Дедпул. URL: https://uakino.best/filmy/genre-action/55-dedpul.html
3. Джентльмени. URL: https://uaserials.net/films/2204-dzhentlmeni.html
4. Загін самогубців. URL: https://uakino.best/filmy/genre-action/182-zagn-samogubcv.html
5. Ірландець. URL: https://uakino.best/filmy/genre_drama/10461-rlandec.html
6. Ніконова В. Г. Концептуальна еквівалентність розмовної лексики в міжкультурному кінодискурсі як перекладацький виклик. *Вісник Київського національного лінгвістичного університету. Серія: Філологія*. 2020. Т. 23. Вип. 2. С. 92–101.
7. Одного разу в Голлівуді. URL: https://uakino.best/filmy/genre_comedy/10119-odnogo-razu-v-gollvud.html
8. Deadpool. URL: https://www.imdb.com/title/tt1431045/
9. Once Upon a Time in... Hollywood. URL: https://www.imdb.com/title/tt7131622/
10. Suicide Squad. URL: https://www.imdb.com/title/tt1386697/
11. The Gentlemen. URL: https://www.imdb.com/title/tt8367814/
12. The Irishman. URL: https://www.imdb.com/title/tt1302006/
13. The Wolf of Wall Street. URL: https://www.imdb.com/title/tt0993846/

Дуб Д.
23-МдФанг
Житомирський державний університет імені Івана Франка
Наук. керівник – к.ф.н, доцент Мосієнко О. В.

ОСОБЛИВОСТІ ВІДТВОРЕННЯ ЛЕКСИКО-СТИЛІСТИЧНИХ ЗАСОБІВ У ПЕРЕКЛАДІ ПРОМОВ ПОЛІТИКІВ

Політичний дискурс, у своїй фундаментальній сутності, трансцендує межі простого обміну інформацією, набуваючи форми витончено структурованої системи інституційної комунікації. У цій системі кожна лексемае одиниця та вираження кодується для інтерпретації виключно ініціаторами — експертами політичної сфери [2, с. 102].

Формування політичного дискурсу не зводиться до простого написання тексту в лінійному порядку, а являє собою багатошарову побудову реальності за допомогою слів. Оратор, звертаючись до громадянина — часто потенційного арбітра своєї політичної долі, — переходить від ретельного опрацювання численних джерел до перевіреної достовірності фактів, оповитої вимогами дискурсивної ввічливості [4, с. 265].

Вираження ідеалістичної візії вимагає особливого емоційного напруження, яке реалізується через майстерно дібрані мовні засоби: від провокативних перефразувань і яскравих порівнянь до глибоких метафор і точних прикметників, від об’єктивних контрастів до парадоксальних заперечень, від наполегливого повторення ключових ідей до посиленого акцентування окремих слів, що підкріплюється аритмічною синтаксичною побудовою та виразною інтонацією.

Головним завданням цього дослідження є розкриття лінгвістичної архітектури політичного дискурсу, де через вправне володіння словом виявляються глибинні механізми, за допомогою яких влада формує громадську думку та досягає стратегічних цілей.

Емпіричною основою слугують тексти політичних промов різноманітних жанрів і контекстів. Застосовано комплексний метод, що

поєднує елементи дискурс-аналізу, стилістичного розбору та прагматичного вивчення, аби виокремити ключові мовні особливості та їхній вплив на аудиторію [2, с. 103].

Багато вчених і дослідників у царинах перекладознавства, політології та лінгвістики аналізували виклики перекладу політичних промов. Серед найвидатніших фахівців, які займалися цими проблемами, — Сюзан Баскавіль, Маргарет Гілд, Карен Годж, Кейт Стівенс, Лоренц Деген та Дітер Шонбаум. Крім того, існує безліч наукових статей і монографій на тему перекладу політичних текстів, створених авторами з усього світу [4, с. 264].

Політичний дискурс утворює складну мережу зв'язків між особами та суспільством, де слова перетворюються на інструмент впливу, поширення знань, аргументації та переконання. Звертаючись до слухачів, політики не лише обирають виважену лексику, а й майстерно конструюють синтаксичні конструкції для реалізації своїх амбіцій.

На лексичному рівні політичний дискурс вирізняється багатством спеціалізованої термінології. Значну роль відіграють усталені мовні кліше та фразеологізми, які, попри формальність, гарантують впізнаваність і формують почуття єдності. Водночас типовими є високий ступінь абстракції та складна лексика [1, с. 86–87].

Проте для конкретики в них присутні власні імена, точні дати й цифри, а скорочення слугують своєрідним шифром політичної дійсності.

Метафора — один із ключових стилістичних засобів політичної риторики, здатний перетворювати складні суспільні процеси на зрозумілі та емоційно забарвлені образи. Такі метафори стають ефективним інструментом підтримки обраного курсу влади, підкреслюючи його важливість і створюючи у суспільстві відчуття впевненості та успіху, навіть якщо воно не завжди має реальні підстави.

Аналіз мовних засобів розкриває вміле злиття стилів, де метафоричні перифрази переростають з кліше в норму синонімічної заміни, часто за фіксованими схемами. У промовах, зокрема інавгураційних, лідери активно

застосовують художні тропи (метафори, епітети) та стилістичні фігури (риторичні запитання, паралелізми, анафори, епіфори), аби оживити офіційну мову [3, с. 79].

Використання цитат і посилань на авторитетні джерела — ще одна відмінна риса політичного дискурсу, що апелює до спільної культурної спадщини й посилює переконливість висловлювань. Фразеологія додає емоційного забарвлення та впізнаваності.

Водночас політична красномовність поповнюється неологізмами, які, попри новизну, прагнуть до однозначності. Евфемізми пом'якшують гострі кути й приховують небажані реалії.

Прагматичний вимір політичного дискурсу висвітлює заплутані зв'язки між оратором і слухачем, де прихований намір впливати, переконувати та завойовувати симпатії диктує мовний вибір. Створення образу політика — не просто констатація фактів, а вправна лінгвістична конструкція, спрямована на передачу ідеології та формування певного світосприйняття [4, с. 265].

Політики намагаються активізувати суспільство, викликати емоційний відгук, згуртувати однодумців і відмежуватися від суперників. Історія доводить, що влучне політичне слово здатне змінити перебіг подій, особливо під час виборчих кампаній, де головне — завоювати голоси через чіткість, стислість і правдивість проголошених ідей.

Громадська реакція на політичні промови змушує лідерів ретельно обдумувати зміст, форму, стиль і структуру, адже промова — це не лише поширення даних, а й трансляція ідеології. Вдало підібрані стратегії та тактики комунікації забезпечують прагматичну однозначність навіть у неоднозначних мовних елементах.

Прагматичний намір політичної промови є центральним для всіх її видів. Незалежно від обставин, основна роль дискурсу — залучити аудиторію до ідей і задумів політиків [2, с. 104].

Майстерність авторів промов полягає в тому, щоб приховати ці мотиви за словами про реформи, єдність і гармонізацію державних інститутів.

Зростаючий інтерес лінгвістів до політичного дискурсу пояснюється його роллю як знаряддя впливу та формування думок.

Отже, ключовими мовними рисами політичного дискурсу є кліше, метафори, цитати, авторські неологізми та евфемізми, які разом реалізують прагматичний задум промови, посилюють емоційний ефект і полегшують сприйняття поданого матеріалу. Саме завдяки цим засобам політична мова набуває впливовості, здатності формувати громадську думку та створювати певний образ політика чи події.

Уміле поєднання емоційного й раціонального компонентів у виступах сприяє не лише переконливості аргументації, а й формуванню довіри між промовцем і аудиторією. Таким чином, лексико-стилістичні особливості політичного мовлення відіграють вирішальну роль у досягненні комунікативної мети та ефективній взаємодії з суспільством.

Література

1. Клименко І. М. Лексичні трансформації при передачі англійської політичної термінології українською мовою. Філологічні студії. Науковий вісник Криворізького державного педагогічного університету. 2012. Вип. 8. С. 84-90.

2. Ковальова, О. Політичний дискурс: сучасні лінгвістичні інтерпретації. Актуальні питання гуманітарних наук. 2020, 27(2), 101-106.

3. Лозинська Т. В. Використання риторичних засобів у політичних текстах: лінгвістичний аналіз. Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Сер. : Філологія (мовознавство). 2017. Вип. 24. С. 78–84.

4. Фесенко І. Л. Особливості перекладу політичних промов та текстів. Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Сер. : Філологічна. 2015. Вип. 55. С. 264–266.

Дубель М.В
гр. 23 Мд-фанг
Житомирський державний університет імені Івана Франка
Наук. керівник – к.ф.н, доцент Вискушенко С.А.

ВІДТВОРЕННЯ ТЕРМІНІВ КРИМІНАЛІСТИКИ В АНГЛОУКРАЇНСЬКОМУ КІНОПЕРЕКЛАДІ

Переклад є складним і багатогранним процесом, який виходить за межі звичайної мовної трансформації. Він охоплює адаптацію змісту з урахуванням культурних, соціальних і контекстуальних чинників, що забезпечує адекватність і зрозумілість для цільової аудиторії.

У процесі перекладу ключовим завданням є збереження змісту, стилю та структури оригінального тексту. Водночас перекладач має гарантувати доступність і зрозумілість для адресата, особливо коли йдеться про фахову лексику. Досягнення точності перекладу забезпечується завдяки комплексному використанню лексичного, граматичного та контекстуального аналізу. Такий підхід сприяє ефективному перенесенню смислів між мовами та культурними системами [3, с. 221-223].

Крім того, важливим чинником у перекладацькому процесі є врахування культурних відмінностей, які можуть впливати на сприйняття тексту. Культурологічна адаптація дає змогу уникнути непорозумінь та забезпечує релевантність повідомлення для іншої мовної спільноти.

Кіноперекладстановить окремий напрям перекладацької діяльності, що поєднує роботу з вербальними та невербальними засобами виразності. Особливістю цієї сфери є необхідність синхронізації тексту з аудіовізуальними елементами, зокрема інтонацією, динамікою та ритмом. Складність кіноперекладу полягає в тому, що перекладач має не лише передати смислову складову, а й зберегти автентичну атмосферу фільму. Це вимагає від нього поєднання лінгвістичної та культурної компетенції [1; 4].

Адаптація криміналістичної термінології у кіноперекладі має свої специфічні труднощі. Вона передбачає врахування відмінностей між правовими

системами різних країн, що може ускладнювати точність відтворення термінів. Для ефективної передачі криміналістичних термінів перекладач застосовує різні стратегії: адаптацію, описовий переклад, транскрибування, локалізацію та калькування. Вибір способу залежить від жанру, контексту та формату перекладу (субтитри, дубляж, закадровий варіант). Англомовна криміналістична термінологія в кінотекстах виконує не лише номінативну функцію, а й стилістичну. Вона підсилює драматизм, створює жанрову атмосферу та формує ефект достовірності [2; 4; 5; 6].

Дослідження п’яти англомовних фільмів («The Little Things», «The Pale Blue Eye», «Boston Strangler», «Sharper», «Missing») показало, що криміналістичні терміни поділяються на тематичні групи: назви злочинів, учасників процесу, слідчих дій, матеріальних доказів і процесуальних понять.

Виявлено, що найчастотнішими є терміни, пов’язані з діями та учасниками процесу, адже вони забезпечують сюжетний розвиток. Тоді як юридичні чи доказові терміни переважно виконують фонову функцію.

Жанрово-стилістичні особливості фільму безпосередньо впливають на форму та функціонування термінів. У різних жанрах (історичний детектив, психологічний трилер, цифровий трилер) спостерігається використання як офіційно-нейтральних, так і експресивних або жаргонних термінів.

Мультимодальний характер кінодискурсу змінює сприйняття термінів: інтонація, музика, монтаж та візуальні ефекти посилюють чи модифікують семантику спеціальної лексики.

Перекладацькі трансформації в кінодискурсі не є механічними. Вони враховують жанрові, ритмічні й стилістичні параметри тексту. Найчастіше застосовуються калькування, описовий переклад та модуляція.

Криміналістична термінологія у фільмах виконує багаторівневу функцію:

- інформативну (передача змісту та фактів),
- маніпулятивну (створення тиску чи впливу),
- емоційну (посилення драматизму),
- стилістичну (формування жанрової атмосфери).

Кіноперекладкриміналістичної термінології слід розглядати як складний процес інтерпретації й адаптації, а не лише як технічну передачу змісту.

Результати дослідження підтверджують, що кримінальні фільми виступають носіями не тільки професійної лексики, а й матеріалом для вивчення перекладацьких стратегій у сучасному медіапросторі.

Отже, використання комплексного міждисциплінарного підходу (лінгвістика, стилістика, прагматика, термінознавство, перекладознавство) забезпечує системність і глибину аналізу криміналістичної термінології в кінодискурсі. Переклад криміналістичних термінів потребує високого рівня професійної підготовки, оскільки він передбачає баланс між точністю відтворення й доступністю для нефахової аудиторії. Дослідження довело, що перекладацькі рішення у сфері кіноперекладу визначаються не лише лінгвістичними параметрами, а й культурними та жанровими факторами, що формують загальну стратегію відтворення спеціалізованої термінології.

Література

1. Абабілова Н. М., Усаченко І. В. Аудіовізуальний переклад як виклик для сучасних перекладачів. Науковий вісник ХДУ. Серія Германістика та міжкультурна комунікація. № 2. 2020. С. 140-169.

2. Антонюк П., Сорока І. Сучасний стан формування криміналістичної термінології. Члени організаційного комітету. 2024. С. 36.

3. Вискушенко С. А. Загальні особливості перекладу термінологічних одиниць. Philology Science, Trends and Development Methods : VIII Міжнар. наук.-практ. конф. : тези доповідей. Токіо, 2022. С. 220-223.

4. Демецька В., Федорченко В. До проблеми перекладу кіно текстів. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Лінгвістика»: зб. наук. праць. Розділ IV – Херсон, 2020. С. 239–243.

5. Child B. Language Preferences of Judges and Lawyers: A Florida Survey. Florida Bar Journal. 1990. № 32. P. 60–65.

6. Giannoni D.S. Researching Language and the Law: Textual Features and Translation Issues. Bern: Peter Lang AG, International Academic Publishers, 2010.

Дубінський К.В.
гр. мАУП-26
Тернопільський національний педагогічний університет імені
Володимира Гнатюка
Науковий керівник – к.філол.н., доцент
Конкульовський В.В.

ПРОБЛЕМИ ПЕРЕКЛАДУ ПІСЕННОЇ ЛІРИКИ В АНГЛОМОВНОМУ МЮЗИКЛІ: КУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ

Переклад пісенної лірики є унікальною та складною сферою перекладознавчої науки, що суттєво відрізняється від перекладу літературної прози чи інформативних текстів. Головною його проблемою є те, що музику зазвичай вважають «універсальною мовою», в той час як пісні через свою ліричність є глибоко вкоріненими у специфічний культурний контекст. Пісня – це складний багатоелементний матеріал, що складається з тексту, музики та безпосереднього втілення [5, с. 373]. Ця складна інтерсеміотична природа ставить переклад пісень у проміжну позицію між музикознавством, літературознавством та аудіовізуальним перекладом. Тож завданням перекладача стає створення нового ліричного твору, який органічно функціонував би в межах вже існуючої музичної структури.

Головний виклик перекладу пісенної лірики випливає з їх мультимодальної природи, де значення створюється через взаємодію вербальної (слова) та невербальної (музика) систем. Музика сама по собі несе невербальне повідомлення, яке може бути зрозумілим слухачеві без знання мови оригіналу. Отже, перекладач не просто шукає еквівалентні слова, а створює новий вербальний компонент, що має інтегруватися у вже наявну музичну та емоційну структуру.

Найбільш адекватним теоретичним підходом для розуміння цього процесу є теорія скопосу, яка стверджує, що стратегія перекладу визначається насамперед його метою. Цей підхід є особливо релевантним для тих перекладів, де кінцева мета, наприклад створення тексту для співу чи субтитрів, має вагомий

вплив на рішення перекладача. Якщо скопос полягає у створенні тексту, придатного для співу, то ця функціональна вимога домінує над потребою у суворій семантичній відповідності, що обґрунтовує необхідність адаптації [5, с. 375].

Одним з найскладніших завдань перекладача є передача культурно-специфічних елементів – реалій, ідіом та алюзій. Культурна адаптація є необхідною для збереження оригінального значення та уникнення непорозумінь [2, с. 182]. У комерційному контексті перекладачі майже завжди вдаються до стратегії доместикації (наближення тексту до культури цільової аудиторії), щоб сприяти відтворенню ідентичного досвіду для глядачів цільової культури.

Не менш важливим є і відтворення емоційної складової пісні. Переклад повинен зберегти настрій оригіналу та гармонійно поєднати слова з музичною композицією. Емоційний тон закодований не лише у семантиці, але й у звучанні слів та взаємодії їх з музикою. Потрібно віднайти нові слова, фонетичні властивості яких корелюватимуть із емоційним повідомленням композиції. У цьому контексті доречно звернутись до доробків українського майстра поетичного перекладу – Миколи Лукаша, адже його підхід базується на концентрації на мелодиці, ритмі та «звукообразу», що свідчить про глибоке розуміння цього принципу [3].

Чудовим прикладом для аналізу є офіційний український дубляж пісні “A World of Your Own” з фільму «Вонка» [1, 4]. Порівняльний аналіз демонструє нам свідомі перекладацькі рішення. Наприклад, рядок “Cholocate bushes, chocolate trees” перетворено та генералізовано на більш поетичне «Шоколадне все довкіль». А вихваляння “Here’s a store that’s like no other” конкретизовано за допомогою більш знайомого нам комерційного «Магазин єдиний в світі».

Ключовою є трансформація другої строфи, де головний герой розповідає про всі солодощі, які є у його крамниці. Це центральне рішення перекладу, адже перекладач вирішує відійти від оригінальних замислів і використовує дещо одомашнені назви відомих англомовному глядачеві цукерок з українськими еквівалентами як-от «барбариски» та «дюшес», а “hard rain” стає «карамельним

циклоном», згадки про який у оригіналі немає. У першому випадку вихідне повідомлення було втрачене, у другому – увиразнене, проте текст пісні все ще звучить природно українською мовою, ідеально синхронізований з музикою та є легким для вокального виконання. Ось який вигляд він має повністю [1, 4]:

‘Cause there’s a hard rain gonna fall	*Бо карамельний йде циклон:*
Humbugs, gumdrops, and aniseed balls	*Барбариски, дюшес і лимон.*

Цей вибір повністю відповідає скопосу – створенню потужного музичного номера для комерційного фільму. Ця трансформація є також глибоким культурним зсувом, адже апелює глядача до згадки про всім добре знайомі солодощі, які мали б викликати лише приємні асоціації.

Отже, можна дійти висновку, що переклад пісенної лірики є мультимодальною практикою, де функція (скопос) перекладу має перевагу над лінгвістичною відповідністю. Більше того, для перекладу глобальних кіномюзиклів, як-от «Вонка», переважно використовується стратегія доместикації для емоційного резонансу з цільовою аудиторією.

Література

1. Вонка. URL: https://uaserials.pro/8339-vonka.html (дата звернення: 1.10.2025)

2. Ріпа О. Переклад пісенних текстів: особливості, труднощі, стратегії. *Іноземні мови у сучасному комунікативному просторі: збірник наукових праць за матеріалами XVI Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції* : Херсон, Хмельницький: Херсонський національний технічний університет, 2025. 307 с.

3. Савчин В. Р. Микола Лукаш – подвижник українського художнього перекладу : Монографія. Львів : Літопис, 2014. 374 с.

4. A World of Your Own (Wonka). URL: https://genius.com/Timothee-chalamet-and-the-cast-of-wonka-a-world-of-your-own-lyrics (дата звернення: 1.10.2025)

5. Franzon J. Choices in Song Translation: Singability in Print, Subtitles and Sung Performance. *The Translator*. 2008. Vol. 14, №. 2. P. 373–399

Жеграй Н.Г.
Гр. мСОАМ-23
Тернопільський національний педагогічний університет імені
Володимира Гнатюка
Наук. керівник – к.пед.наук, доцент Левчик Н. С.

ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ НАВЧАННЯ АУДІЮВАННЯ ЗАСОБАМИ ЦИФРОВОЇ ПЛАТФОРМИ ELLLO У СТАРШІЙ ШКОЛІ

У тезах розглянуто особливості формування англомовної аудитивної компетентності старшокласників у процесі навчання англійської мови із застосуванням цифрової платформи ELLLO (English Listening Lesson Library Online)[3]. Проаналізовано методичний потенціал онлайн-ресурсу, наведено приклади видів аудіозавдань та способи інтеграції платформи в навчальний процес закладів загальної середньої освіти. Визначено роль цифрових технологій у розвитку навичок аудіювання та підвищенні мотивації учнів до вивчення іноземної мови. учасна методика навчання іноземних мов у закладах загальної середньої освіти орієнтується на формування комунікативної компетентності, одним із провідних компонентів якої є аудитивна компетентність. Сформовані навички сприймання іншомовного мовлення на слух забезпечують учням можливість ефективно взаємодіяти в умовах міжкультурного спілкування, адекватно розуміти автентичні тексти та реагувати на усне мовлення співрозмовників відповідно до комунікативної ситуації.З огляду на це, особливої актуальності набуває питання ефективного використання цифрових освітніх платформ у процесі навчання аудіювання. Однією з найзручніших, доступних та методично доцільних платформ є ELLLO (*English Listening Lesson Library Online*), що налічує понад 3000 безкоштовних автентичних аудіо- та

відеоматеріалів з англійської мови різних рівнів складності. Платформа була створена у 2004 році японським викладачем Тоддом Бойкенсом з метою забезпечення відкритого доступу до якісних навчальних ресурсів як альтернативи комерційним продуктам, які не завжди є фінансово доступними для всіх учнів і педагогів [2]. Концепція вільного доступу, покладена в основу ELLLO, передбачає можливість користування матеріалами без необхідності реєстрації чи створення облікового запису. Платформа пропонує високоякісні зразки автентичного англомовного мовлення від носіїв із різних країн світу. Завдання з аудіювання характеризуються більшою тривалістю, тематичним і структурним розмаїттям порівняно з матеріалами традиційних підручників. Вони доповнюються допоміжними компонентами — звуковими словниковими поясненнями, інтерактивними вправами, тестами на розуміння змісту.Викладачі мають можливість завантажувати аудіофайли (за наявності відкритого доступу) для використання під час занять або в системах дистанційного навчання, зокрема в Moodle. Крім того, користувачі платформи можуть ознайомитися з новою лексикою до прослуховування, прослухати її зразкову вимову, повторити за диктором, переглянути приклади вживання у контексті та прочитати тлумачення слів чи словосполучень. Під час добору матеріалів на платформі ELLLO доцільно враховувати рівень мовної підготовки, навчальні потреби та індивідуальні інтереси учнів. Ефективність формування аудитивної компетентності зростає за умови поєднання різних цифрових ресурсів, форматів і типів завдань, що забезпечує комплексний розвиток навичок сприймання іншомовного мовлення. Формування англомовної аудитивної компетентності в старшокласників передбачає розвиток таких умінь: - сприйняття мовлення на слух у природному темпі. Згідно з методичними рекомендаціями (О. Бігич, Н. Бориско, С. Ніколаєва), ефективність навчання аудіювання залежить від поєднання автентичності матеріалів, комунікативної спрямованості завдань і мотиваційного аспекту [1, с. 53]. Платформа ELLLO відповідає цим вимогам, оскільки пропонує різноманітні тексти на актуальні теми (освіта, дозвілля, сім’я, подорожі, технології) у форматах подкастів, діалогів, інтерв’ю, відео. Методичні

переваги використання ELLLO: 1. Автентичність контенту: записи створені носіями мови з різнихкраїн. 2. Рівнева диференціація: можливість вибору рівня складності (A1– C1). 3. Інтерактивність: наявність транскрипцій і завдань до прослуханого.

4. Мотиваційна цінність: тематика аудіо відповідає інтересам старшокласників.

5. Самостійне навчання: можливість виконання завдань позаурочно. Етапи роботи з аудіоматеріалами ELLLO: 1. Дотекстовий етап: актуалізація лексики, прогнозування змісту. 2. Текстовий етап: прослуховування аудіо з виконанням завдань. 3. Післятекстовий етап: обговорення прослуханого, виконання творчих завдань. Застосування ELLLO сприяє створенню ситуацій автентичного спілкування, що активізує пізнавальну діяльність учнів і допомагає розвивати не лише слухові навички, а й мовленнєву активність, критичне мислення та культурну обізнаність. Використання цифрової платформи ELLLO у процесі навчання аудіювання англійською мовою є ефективним інструментом розвитку іншомовної комунікативної компетентності старшокласників. Завдяки інтеграції автентичного аудіоконтенту, поетапній організації роботи та мотиваційним можливостям ресурсу забезпечується підвищення якості сприймання мовлення, розвиток слухової пам’яті та формування позитивного ставлення до вивчення англійської мови.

Література

1. Бігич О. Б. Теорія і практика формування методичної компетенції вчителя іноземної мови початкової школи. – К.: Ленвіт, 2006. 200 с.

2. Going to the Zoo. Elllo. URL: https://elllo.org/english/1401/1426-MegTodd-Animals-Zoo.htm (дата звернення: 09.10.2025).

3. ELLLO. English Listening Lesson Library Online. – https://www.elllo.org (дата звернення: 13.10.2025)

Жигір А.А.
гр. 22 Мз-Фанг
Житомирський державний університет імені Івана Франка
Наук. керівник – к.ф.н., доцент Білюк І.Л.

СПЕЦИФІКА ПЕРЕКЛАДУ КАЛАМБУРІВ: ОСНОВНІ ТРУДНОЩІ

Процес перекладу каламбурів є найскладнішим видом перекладацької діяльності, яка в свою чергу передбачає передачу смислового змісту відтворення словесної гри та таких ефектів, як стилістичний та комічний. Однією з головних проблем для перекладача є одночасне збереження смислової двозначності та культурної особливості оригіналу.

Каламбури у своєму складі, зазвичай, мають омонімію, полісемію чи паронімію в основі та не завжди мають відповідники у мові перекладу. Опираючись на роботу О.Г. Гнєдкової можна сказати, що в перекладі каламбурів найскладнішим є збереження гумористичного ефекту за допомогою використання подібних мовних одиниць [3, с. 255], це і змушує перекладача компенсувати втрати створюючи нові конструкції.

Багато англомовних каламбурів тісно пов’язані з історичними чи соціальними подіями і вони можути не мати альтернативи в українській культурі. Наприклад, у фільмах або серіалах вираз може вказувати на політичну ситуацію або мати культурний підтекст, який не викликає потрібних асоціацій у глядача мовою перекладу. Як наголошують О. Куца та М. Голик діяльність перекладача включає в себе пошук шляхів відтворення гри слів зі збереженням комічного ефекту. В той же час необхідно звертати увагу на відмінності між мовами оригіналу та перекладу [5, с. 215].

Якщо каламбур перекладено буквально, то він втратить комічний ефект. На прикладі перекладів “BoJack Horseman” лінгвісти зазначають, що більшість каламбурів втрачаються через неможливість передати їхню подвійність мовою перекладу [4, с. 38]. Отже, каламбур може функціонувати одночасно на фонетичному, лексичному та орфографічному рівнях, тому перекладач повинен

враховувати не лише звучання, але й можливість створення альтернативної словесної гри у мові перекладу.

Як зазначає П.М. Бокова, переклад каламбурів «створюється завдяки вмілому використанню з метою досягнення комічного ефекту різних співзвучностей, повних і часткових омонімів, паронімів і таких мовних феноменів як полісемія» [1, с. 49]. Щоб передати прагматичний ефект оригіналу перекладач може інтерпретувати гру слів так, щоб цільова аудиторія могла зрозуміти.

Перекладач повинен використовувати додаткові пояснення, якщо каламбур стосується теми яка мовою перекладу є специфічною для аудиторії, такі умови ускладнюють процес відтворення мовної гри. Наприклад, у перекладі серіалу “How I Met Your Mother” каламбури часто замінюються на більш зрозумілі жарти або переструктуровані діалоги [2, с. 71].

Проаналізувавши труднощі перекладу каламбурів можна сказати, що цей процес вимагає творчого переосмислення оригінальних жартів для забезпечення естетичного і комічного ефектів у мові перекладу.

Література

1. Бокова П. М. Каламбур або гра слів. Проблеми та особливості перекладу, КНЛУ. Проблеми семантики, прагматики та когнітивної лінгвістики №27, 2015. С. 45-50.

2. Верба А. В. Кучерук Ю. О. Особливості перекладу каламбурів у телевізійних серіалах (на матеріалі серіалу “How I Met Your Mother”), магістерська робота. ЛНУ ім. І. Франка, 2021. С. 92.

3. Гнєдкова О. Г. Особливості перекладу англійських каламбурів українською мовою. Вісник філологічного факультету СНУ ім. Л. Українки. Серія: Філологія. Журналістика, 2021. Т.32 (71), №1, С. 254-261.

4. Коваленко Л. А. Порівняльний аналіз англо-українських перекладів лінгвально-візуальних каламбурів. Тези доповідей XI наукової конференції з міжнародною участю. ХНУ імені В. Н. Каразіна факультет іноземних мов, 2021. С. 38-39.

5. Куца О., Голик М. Шляхи перекладу гри слів як засобу репрезентації комічного (на матеріалі серіалу “How I Met Your Mother”). Актуальні питання гуманітарних наук, 2022. Т.1(54). С. 213-220.

Жила О. О.
гр. МЛІСм12414
Київський столичний університет імені Бориса Грінченка
Наук. керівник – д.ф.н, професор Махачашвілі Р. К.

АНГЛІЦИЗМИ У СФЕРІ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ТА ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ: НОВІ ТЕНДЕНЦІЇ ІСПАНСЬКОЇ ЛЕКСИКИ

Сучасний розвиток цифрових технологій та штучного інтелекту активно впливає на мовну систему іспанської мови, сприяючи проникненню англіцизмів у різні сфери комунікації. Англійська мова, як глобальна мова науки, техніки та інновацій, визначає термінологічні стандарти та зумовлює появу нових запозичень. Це відображається не лише у наукових та професійних текстах, а й у медіа, соціальних мережах та онлайн-платформах, де сучасні терміни, такі як *software*, *hardware*, *app*, *cloud* або *blockchain*, сприймаються як загальноприйняті та нейтральні [1].

Аналіз мовної практики показує, що англіцизми в іспанській мові піддаються різним трансформаціям для інтеграції у граматичну систему та фонетичні норми. Основними механізмами є транскрипція (збереження звучання з адаптацією під іспанські звуки), калькування (створення перекладених відповідників) та морфологічна адаптація (узгодження з граматичними формами мови). Наприклад, *tweet* трансформується у *tuit*, *post* – у *publicación*, а *cloud* – у *computación en la nube*. Деякі англіцизми, такі як *hashtag*, часто залишаються в оригінальній формі, особливо у молодіжних медіа, що підкреслює їхню міжнародну комунікативну функцію [2].

Англіцизми у цифровій сфері часто виконують функцію маркерів сучасності та інноваційності. Їхнє використання у текстах дозволяє автору підкреслити технічний контекст та сучасний рівень компетенції. Наприклад, у

публікаціях *Infobae Tecnología* терміни *AI*, *cloud computing* та *big data* часто залишаються у англійській формі, оскільки вони забезпечують точність і зрозумілість у професійних і технологічних дискурсах. Соціальні мережі виступають особливим середовищем для поширення англіцизмів, де такі слова, як *like*, *follow*, *story*, *influencer* або *hashtag*, практично не перекладаються і сприймаються користувачами як нейтральні та необхідні для цифрової комунікації [3].

Дані з корпусу *Sketch Engine* та аналіз текстів іспаномовних онлайн-видань (*El País Tecnología*) демонструють різну ступінь інтеграції англіцизмів. Наприклад, англіцизм *post* вживається 2 100 000 разів, що майже дорівнює частоті його іспанського відповідника *publicación* (2 100 000 разів), що свідчить про його повну інтеграцію у цифровий дискурс. Натомість такі слова, як *app*, *browser*, *server* або *update*, мають значно меншу частоту вживання порівняно з адаптованими формами *aplicación*, *navegador*, *servidor* та *actualización*. Це підкреслює прагнення зберегти мовну ідентичність і використовувати іспанські відповідники у широкому контексті, навіть у цифрових текстах.

Англіцизми відображають соціокультурні зміни та міжнародний вплив англійської мови на іспанську. У молодіжному середовищі, особливо у соціальних мережах, англіцизми часто мають більший престиж і сприймаються як сучасні та «трендові». Це пояснює майже однакову частотність використання *post* і *publicación*, а також *tweet* і *tuit*.

Дослідження підтвердило, що англіцизми у сфері цифрових технологій та штучного інтелекту активно інтегруються в сучасну іспанську мову. Вони виконують комунікативну, семантичну та соціолінгвістичну функції, слугуючи маркерами інноваційності та сучасності. Частотний аналіз засвідчив, що деякі англіцизми повністю зрівнялися за поширеністю зі своїми іспанськими відповідниками, особливо у цифрових медіа та соціальних мережах. Проте доцільне поєднання оригінальної англійської форми з адаптованою іспанською формою забезпечує точність, зрозумілість і збереження мовної ідентичності, що є важливим для освіти та масової комунікації.

Література

1. Pinzón S. *Diccionario de los anglicismos más usados en tecnología* [Електронний ресурс] // Infobae Tecnología. 2023. Режим доступу: https://www.infobae.com/tecno/2023/07/06/diccionario-de-los-anglicismos-mas-usados-en-tecnologia-app-firewall-blockchain-y-mas/

2. Suárez Iglesias D. *10 anglicismos innecesarios empleados en las redes sociales* [Електронний ресурс] // Medium. 2019. Режим доступу: https://medium.com/juventud-t%C3%A9cnica/10-anglicismos-innecesarios-empleados-en-las-redes-sociales-ebb854503fac

3. El País Tecnología. *Artículos sobre inteligencia artificial y tecnologías digitales* [Електронний ресурс]. 2023–2025. Режим доступу: https://elpais.com/tecnologia

4. Sketch Engine [Електронний ресурс] / Sketch Engine. 2025. Режим доступу: https://www.sketchengine.eu/

Zavadska N.S.
gr. PERm1-24
Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University
Scientific supervisor – Chesnokova A.V.

RENDERING THE SPEECH OF AMERICAN TEENS AND ADULTS IN THE 1960S AND 1970S IN UKRAINIAN TRANSLATION

Human communication transforms in response to various cultural and political shifts, and remains an essential component of individual identity. The 1960s and 1970s in the United States were a period of total renewal and the emergence of new cultural movements. E. Tywoniak [5, p. 289] used the concept of “metamorphosis of consciousness” to describe the impulse toward independent self-expression that was peculiar to that period. A similar effect can be clearly observed in Chris Rush’s autobiographical memoir *The Light Years*.

The primary research focus is sociolect (the speech of adults and teens), which is reinforced by various changes.

According to Mariam Benlakdar [1, p. 90], sociolect cannot be perceived as a separate concept from dialect, as the notions overlap and share a common root of origin, which is the environment. Drawing on the researcher's opinion, it is possible to conclude that the phenomenon of sociolect is closely related to a certain person's status, age, race, etc., and can influence that person's self-identification.

B. Bernstein [2, pp. 60-61] divides speech into two groups: elaborated and restricted codes, where the first type is expressed by less predictability of lexical and grammatical structures and a wider choice between linguistic units. Therefore, the adolescent speech analyzed in this case can be characterized as a "restricted code," since the vocabulary and grammatical structures within such groups do not require clarification, as they are exclusively familiar to a specific community. Such lexical units include slang, profanity, jargon, etc.

Striking examples from the translation include dialogues from scenes related to the abuse of drugs:

Valentine put the LSD on my tongue… Orange Sunshine. (Rush, 2019). — *Валентин поклав ЛСД мені на язик…Помаранчеве сонце.*

This example is outstanding because the term "Orange Sunshine" is used by a group of teenagers as a disguised reference to LSD. Based on the classification of translation techniques presented by Lucía Molina and Hurtado Albir [4], the literal translation technique was used to render and preserve the meaning, as it creates a similar effect of concealment that is observed in the source text.

A. Almelhi [1, p. 36], based on the materials of the aforementioned B. Bernstein, studied the concept of the code-shifting phenomenon and gave it a precise definition. Thus, according to A. Mefarech, code-shifting refers to the transition from one language to another (more inherent in bilinguals) or from one language variant to another (from elaborated to restricted code and vice versa). A striking example is the father of the protagonist, who should have been mindful of his words, but instead used bold and abrupt statements:

The boy is a goddamn queer. (Rush, 2019). — Цей хлопчина чортів квір.

No fucking way. (Rush, 2019). — Ні, цього не може, в біса, бути.

When translating profanity or vulgar language, the technique of variation was used to soften such linguistic units, as this is a translation tradition specific to the Ukrainian language.

P. Christiansen [3], reinforcing the idea of the influence of external factors and culture, emphasized the importance of mass culture (television, radio, music, etc.) in the formation of identity. The source text contains the names of musicians, actors, titles of TV series and records, etc. Such expressions, words, and phrases can be considered cultural realia.

O. P. Matuzkova [6, p. 91] defines realia as a linguistic unit with a meaning that reflects the unique features of a certain culture that have no equivalents in other languages.

Similar lexical units can be found in the following examples:

She gave me incense and a 45 of Donovan's Mellow Yellow (Rush, 2019). — Вона дала мені пахощі і платівку Донована "Mellow Yellow"

Instead of the name of the record “45”, the word record was used, which is a generalization, i.e., the replacement of a specific word with a broader concept.

Rosemary's Baby! (Rush, 2019). —Дитина Розмарі!

The children used an image from the pop culture of that time to describe the main character, comparing him to the leading actress in the film. To render the title in Ukrainian, the technique of equivalence was used, as the title has already been established.

Considering all the difficulties that arose during the translation, namely the correct reproduction of specific speech, the preservation of emotional coloring and cultural phenomena, the research topic has potential for further development.

References

1. Almelhi, A. M. (2020). *Understanding code-switching from a sociolinguistic perspective: A meta-analysis. International Journal of Language and Linguistics*, 8(1).

2. Bernstein, B. (1964). *Elaborated and restricted codes: Their social origins and some consequences. American Anthropologist*, 66(6, Part 2), 55–69.

3. Christiansen, P. (2018). *The new frontier: 1960.* In *Orchestrating public opinion: How music persuades in television ads for US presidential campaigns, 1952–2016* (pp. 47–55). Amsterdam University Press.

4. Molina, L., & Hurtado Albir, A. (2002, December). *Translation techniques revisited: A dynamic and functionalist approach. Meta: Journal des traducteurs*, 47(4), 498–512

5. Tywoniak, E. E. (2010). *Still hoping: A reflection on the cultural revolution of the 1960s. ETC: A Review of General Semantics*, 67(3), 287–294.

6. Matuzkova, O., & Marchenko, V. (2024, December). *Research issues of realia in modern Ukrainian translation studies. Writings in Romance-Germanic Philology*

Звіжинська В.В.
гр. мСОАМ-22
Тернопільський національний педагогічний університет імені
Володимира Гнатюка
Наук. керівник – к.ф.н, доцент Кондратьєва Т. Б.

INDIVIDUAL READING IN ENGLISH LANGUAGE LEARNING

The contemporary educational paradigm emphasizes the development of a holistic linguistic personality equipped with critical thinking skills, intercultural sensitivity, and the capacity for self-directed learning. This is where independent reading of fiction comes in as a powerful teaching strategy.

Independent reading (IR), also known as Sustained Silent Reading (SSR) defined by M. K. M. Singh, A. R. David and J. C. S. Choo [2, p. 3] or Free Voluntary Reading (FVR) referred by Krashen S. D. [1, p.1] refers to self-selected literary text chosen by students themselves in terms of content, time, and place. It aims to provide information, enjoyment, and personal growth. IR fosters autonomy, motivation, and lifelong literacy habits. It is based on free choice and internal interest, without teacher control or assessment.

Stephen Krashen [1 p. 28] and Bernice E. Cullinan [3 p. 3-4], aligned in their fundamental assertion: FVR is a crucial, if not primary, mechanism for language acquisition and literacy growth. They argue that the sheer volume of reading drives substantial improvements in vocabulary, comprehension, and overall test scores. This view is heavily supported by the foundational work of Richard C. Anderson, Paul T. Wilson, and Linda G. Fielding [4, p. 17], whose research established a powerful correlation between the amount of reading and reading achievement.

The main controversy arose after the 2000 National Reading Panel report, which found insufficient evidence that unmonitored in-class IR or SSR alone directly improves reading ability. While not dismissing the practice, the report contrasted with advocates' views, sparking debate over whether IR is a core instructional strategy or simply a motivational supplement. [5 p. 111]

For IR to be successful, it must be more than a silent period. Key principles, suggested by Cullinan include:

Allowing learners to select their own reading material is a critical motivator, as it supports autonomy and personal interest. Providing a dedicated, daily block of time, such as 15–30 minutes, is essential to establish a consistent reading habit. Classrooms should offer a diverse, engaging, and readily accessible library to ensure students have materials that appeal to them. Teachers can model positive reading behavior by engaging with their own books, demonstrating the value of the practice. Engagement can also be supported through brief reading conferences or response journals, which encourage accountability without relying on assessments [4, p. 172].

In the course of research we have developed a system of exercises that can scaffold and enrich the IR experience:

Book Talks serve as an engaging entry point that fosters a culture of voluntary reading through brief, dynamic presentations highlighting a text's main idea or conflict (e.g. in R. F. Kuang's Babel: "What if language itself could shape empires?" The goal is to spark curiosity rather than summarize the plot).

Reading Conferences aim to assess individual comprehension, provide tailored support, and guide students toward deeper interpretation through structured one-on-

one discussions. Using questions such as “How does Robin’s understanding of translation evolve?” or “What parallels exist between linguistic manipulation in the novel and real-world cultural dominance?”, students learn to connect textual ideas to wider sociolinguistic contexts.

Reading Response Journals promote personal reflection and critical thinking by making comprehension a visible process. Students record entries focusing on two areas: **Affective Response** – emotional reactions to key moments, such as Robin’s moral dilemma between loyalty and rebellion, and **Structural and Thematic Analysis** – reflections on Kuang’s formal choices, like footnotes, that question meaning and authority.

Genre Challenges and Intertextual Comparison expand students’ literary awareness by examining works like R. F. Kuang’s “Babel”, which blends historical fiction, fantasy, and satire, prompting discussion on fluid genre boundaries. Students compare Babel’s portrayal of imperial power with Orwell’s “Nineteen Eighty-Four” or Achebe’s “Things Fall Apart”, exploring how the fusion of fantasy and realism reshapes traditional genre expectations.

While debate continues over the direct impact of FVR on measurable achievement, evidence confirms its vital role in fostering intrinsic motivation, shaping a holistic linguistic identity, and cultivating lifelong literacy. The key challenge is not to abandon independent reading but to integrate it with activities that balance student choice and critical analysis.

References

1. Anderson, R. C., Wilson, P. T., Fielding, L. G. Growth in Reading and How Children Spend Their Time Outside of School. 1986. С. 172. URL: https://surl.li/gjctjm (дата звернення: 11.10.2025)

2. Cullinan, B. E. Independent Reading and School Achievement. New York: New York University, 2000. С. 3–4. URL: https://surl.li/hfnjad (дата звернення: 11.10.2025)

3. Krashen, S. D. The Power of Reading: Insights from the Research. Englewood, CO: Libraries Unlimited, 1993. C. 1. URL: https://surl.li/kqnpwk (дата звернення: 11.10.2025)

4. Kuang, R. F. Babel, Or, The Necessity of Violence: An Arcane History of the Oxford Translators' Revolution. First ed. New York: Harper Voyager, 2022.

5. Manjet Kaur A/P Mehar Singh, Anne Rowena David and Julie C. Sustained Silent Reading (SSR) as an Independent Learning Tool at an Institution of Higher Learning. URL: https://surl.li/lbwiic (дата звернення: 12.10.2025)

6. National Reading Panel. Report of the National Reading Panel: Teaching Children to Read, 2000. URL: https://surl.li/nkblov (дата звернення: 12.10.2025)

Ivankov V. M.
FL-24M
Mykhailo Tuhan-Baranovskyi Educational and Scientific
Institute of Economics and Trade Kryvyi Rih National University
Scientific supervisor – Cand. of Pedagogical Sc., Associate Professor
Ostapenko S. A.

ANTONYMOUS SUBSTITUTION APPLICATION IN DANIELLE STEEL'S "ECHOES" TRANSLATION INTO UKRAINIAN

Translation transformations play a key role in the translation process, ensuring the accuracy and naturalness of the translated text. Grammatical transformations are necessary for adapting the source material to the grammatical and syntactic norms of the target language, which contributes to better perception of information by the recipient.

One of the widely used grammatical transformation in the process of translation is **antonymous substitution**.

In translation literature, this term refers to a common "complex lexical-grammatical substitution, the essence of which is the transformation of a positive construction into a negative one or vice versa, accompanied by the replacement of one

of the words in the source language sentence with its antonym in the target language." [45]

According to O. Serhieieva [3], M. Yasnohurska [5], and O. Holub [1], the reasons for the need for antonymic translation vary: for example, it may be due to the asymmetry of lexical-semantic systems, which manifests itself in the fact that a given concept has no means of expression in the target language; the choice of an antonymic form may be of usage, i.e., the common use of certain forms in the language.

The necessity of using antonymous translation is explained by the fact that "direct translation is impossible, since ignoring linguistic differences (at various levels) can lead to a violation of the norms of the target language" [5].

L. Naumenko distinguishes three types of antonymous translation: *positivation, negativation,* and *annihilation* [2, p. 15].

In the Ukrainian translation of Danielle Steel's novel "Echoes" [6] performed by Ye. Kononenko most often **negativation** is used – "a method of translating a lexical unit without a formally expressed seme of negation in the original language with a word/phrase with one of these nsemes in the target language." [2, p. 15].

Thus, in the sentence *It was **easy** to see that she was afraid to get hurt.* [6] – ***Неважко** було помітити, що вона боїться, як би їй не завдали болю.* [4] the adjective *easy* (without a seme of negation) is rendered in translation by the adverb *неважко* (with the negative prefix *не*).

In the word combinations *tremendous racket – **не**чуваний галас, ugly – **не**гарною, amusing – **не**погано, playboy – **не**серйозний, was far more upset – найбільше **не**покоїло, was a great concern – **не**покоїла, fretted – **не**покоїло, disturbing – **не**покоїла, great rarity – однією з **не**багатьох, frequently – **не**рідко* [6; 4] negativation is also presented by the prefix ***не***.

In the words *free – **без**коштовних, long – **без**межно далеке, ridiculous – **без**глуздим* [6; 4] negativation is presented by the prefix ***без***.

In the phrases paid *little attention – **не** надавала великого значення, everyone – мало **не** всіх, he let her do whatever she wanted – він **ніколи нічого не** забороняв їй*

[6; 4] semes of negation *не, ніколи* and *нічого* can be observed in the translation respectively.

The next examples demonstrate the application of the reverse to negativation transformation – **positivation** – where "a word with a clearly expressed seme of negation was translated with a word or phrase without such a seme." [2, p. 15].

Thus, in word combinations ***nothing*** *short of a miracle – просто диво,* ***whenever*** *possible – майже завжди,* ***never*** *failed to touch – завжди зворушувала,* ***nor*** *had his children – слухались його і діти, Why* ***don't*** *you* ***join*** *us? – Чому ти відстала від нас?* [6; 4] the words *nothing, whenever, never, nor* and *don't* (with a clearly expressed seme of negation) are translated by the words without any negative connotations.

In the words ***un****like Brigitte – на відміну від Бригіти, harm****less*** *– забороненого* [6; 4] negative prefix and suffix which are observed in English are omitted in translation.

It should be noted that antonymous translation is contextual and is often used in translation process because it expands the boundaries of linguistic freedom. In addition, this technique allows for lexical diversity in translation, helps achieve communicative equivalence between multilingual texts, and reinforces semantic emphasis. [3; 5]

References

1. Голуб О. М., Фоменко В. І. Роль антонімічного перекладу у перекладі художніх текстів. *Молодий вчений*. № 2(42). 2017. С. 368–371

2. Науменко Л. П., Гордєєва А. Й. Практичний курс перекладу з англійської мови на українську: навч. посібник. Вінниця : Нова Книга, 2011. 136 с.

3. Сергєєва О. В. Використання антонімічного перекладу при передачі фразеологічних одиниць з англійської мови на українську. *Актуальні проблеми філології та перекладознавства*. Вип. 19. 2020. С. 47–49

4. Стіл Д. Відлуння / пер. з англ. Є. Кононенко. Харків: Клуб Сімейного Дозвілля, 2007. 352 с.

5. Ясногурська М. Специфіка українського антонімічного перекладу (на

прикладі англомовного художнього твору). *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Перекладознавство та міжкультурна комунікація*. Випуск 8. 2018. С. 133–136

6. Sreel D. Echoes. Random House, 2004. 336 p.

Їроутова Н. І.
гр. змАМ-21
Тернопільський національний педагогічний університет імені
Володимира Гнатюка
Наук. керівник – к.ф.н, доцент Гарасим Т. О.

ЛЕКСИКО-СТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ КЛІКБЕЙТНИХ ЗАГОЛОВКІВ В АНГЛОМОВНИХ ОНЛАЙН-ЗМІ

У сучасному інформаційному просторі, що характеризується розвитком цифрових технологій і соціальних мереж, клікбейтні заголовки стали невід'ємним елементом онлайн-журналістики. Вони поєднують інформативність, експресивність і маніпулятивність, відображаючи тенденції сучасного медіадискурсу, де боротьба за увагу аудиторії стає головним чинником формування контенту [1, с.37].

Дослідження здійснено на матеріалі заголовків англомовних інтернет-видань, а саме британських таблоїдних видань *Daily Mail*, *The Daily Mirror*, *Daily Star* та *The Sun*, відібраних за період січень–березень 2025 року.

Найхарактернішою рисою клікбейтних заголовків є використання емоційно забарвленої лексики, що посилює експресію повідомлення й стимулює реакцію читача [2, с. 217]. Частотними є прикметники й прислівники '*shocking', 'amazing', 'unbelievable', 'epic'*, які створюють відчуття сенсаційності та унікальності події. Емоційне забарвлення підсилюють суперлативи ('*the best', 'the most incredible', 'never before'*), що формують ефект надзвичайності.

Важливим засобом є персоналізація, а саме вживання займенників '*you', 'your'* створює ілюзію безпосереднього звернення до читача, підсилює ефект довіри й зменшує дистанцію між медіа й аудиторією. Такий прийом формує «псевдодіалогічність» – зовнішню форму діалогу, що маскує односторонній

вплив.

Значну роль відіграють неологізми, сленг і маніпулятивна лексика, які надають тексту новизни та соціальної близькості. Слова ‘*cringe’, ‘roast’, ‘viral’, ‘flex’* сигналізують про належність до інтернет-культури, а оцінні прикметники ‘*shocking’, ‘scandalous’, ‘unbelievable’* створюють емоційний тиск. Такі засоби виконують атракційну функцію, адже вони стимулюють швидкий клік і залучення користувача [3].

Важливу роль у формуванні клікбейтного ефекту відіграють такі риторичні прийоми, як інтрига, риторичне запитання та перебільшення. Вони реалізують когнітивний механізм «інформаційної прогалини» [4, с. 75-78], коли в реципієнта виникає відчуття браку знань і потреба дізнатися продовження. Питання створюють ілюзію діалогу (‘*Can Your Diet Be the Reason You’re Always Tired?’*), а гіпербола (‘*the most incredible, ‘unbelievable story’*) посилює емоційний вплив.

Клікбейтні заголовки часто поєднують сенсаційність, загадковість і драматизацію, завдяки яким звичайна інформація набуває емоційної насиченості. Сенсаційність ґрунтується на ефекті здивування, загадковість – на приховуванні ключових деталей, а драматизація – на емоційному контрасті та конфлікті [5, с. 17-22]. Ці прийоми одночасно емоційно впливають і підмінюють зміст елементами інтриги.

Отже, клікбейтні заголовки функціонують як інструмент управління увагою, адже вони поєднують когнітивні, емоційні й маркетингові стратегії, спрямовані на стимулювання взаємодії користувача з контентом. До того ж, клікбейтні заголовки англомовних онлайн-медіа є результатом еволюції газетного заголовка, який у цифрову добу набув нових комунікативно-прагматичних функцій. Вони демонструють перехід від інформативного до емоційно-експресивного подання, що відображає трансформацію сучасного медіадискурсу.

Література

1. Гринюк О. В. Лінгвостилістичні особливості заголовків у сучасному англомовному медіадискурсі. *Вісник Житомирського державного університету*

імені І. Франка, 2020. №2. С. 35–42.

2. Enache A. C., Militaru M. L., Panait-Ioncică D. E. The Emotional Appeal of Clickbait Headlines – Between Entertainment and Deception. *Dialogos.* 2022. Vol. 23. C. 217–230.

3. van Dijk T. A. Discourse and Manipulation. *Discourse & Society.* 2006. Vol. 17, No. 3. P. 359–383.

4. Loewenstein G. The Psychology of Curiosity: A Review and Reinterpretation. *Psychological Bulletin.* 1994. Vol. 116, №1. P. 75–98. https://www.cmu.edu/dietrich/sds/docs/loewenstein/PsychofCuriosity.pdf (дата звернення: 12.06.2025).

5. Wahl-Jorgensen K. Emotion and Digital Journalism. 2020. Режим доступу: https://orca.cardiff.ac.uk/id/eprint/87552/ (дата звернення: 12.06.2025).

Karpenko Z.O.
Group PERm12414d
Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University
Research supervisor – Ph.D., Kozachuk A.

THE HARM OF ANGLICISMS TO THE LANGUAGE AND THE IMPORTANCE OF IDENTIFYING THEM FOR TRANSLATION

Translation requires an understanding of the words, and in order to translate them properly it is necessary to know which category they belong to. This work focuses on anglicisms in the context of English-Ukrainian language pair.

From my perspective, it may be understood that anglicisms are new words that enter a language but do not bring any new meaning and are simply an English variant of an existing term. Anglicisms do not enrich the language since they are ‘a bunch of unprocessed words that mean the same thing and are just thickets of thistles, not the development and abundance of the language’ [3, p. 113-114] thus creating a case of *Anglo-Barbarisation* as it is called in the monography *Anglicisms and anti-Anglicisms. 100 stories of words in a social context* written by Iryna Farion,

Halyna Pomyluiko-Nedashkivska and Anna Bordovska. Anglo-barbarisation is a violation of the balance between native words and the ones borrowed from English. The late 19th – early 20th century witnessed the beginning of this phenomenon, reaching its peak in the 1970s due to social and political factors and the spread of the English language in educational and public spheres of Ukraine [5, p.33].

The use of transcoded words from English instead of their Ukrainian equivalents is not only disrespectful towards the Ukrainian language but is also a violation of the law. On April 25, 2019, the Law "On Ensuring the Functioning of the Ukrainian Language as the State Language" has been adopted, which states that the objectives of this Law are:

d) to use Ukrainian words, phrases, and terms instead of foreign ones if there are equivalents in the Ukrainian language, and to raise awareness of them among citizens;

e) to prevent the vulgarization of the Ukrainian language and its mixing with other languages. [2, p. 81]

According to the Law, if a Ukrainian equivalent to an English term exists, it is to be used. While this formulation is not quoted verbatim from the statute, it is a reasoned conclusion drawn from the provisions outlined above.

It is essential to note that this work does not claim that learning a foreign language and English in particular is a threat to Ukraine. Rather, it emphasizes the necessity of limiting borrowings and highlights that it is better to create our own words instead of transcoding foreign ones, since 'using foreign words indicates the scarcity of the native language' [4, p. 82-83]. Moreover, 'to lose your native language and adopt a foreign one is the worst sign of allegiance, it is a shackle on the soul' [5, p.74]. Russianisms and anglicisms have the same role in Ukrainian language, and only due to political reasons do we erase the first and accept the last, when it is necessary to focus on our own and develop it.

The objective of this paper does not lie in claiming that anglicisms shall be banned, but argues that they have to be limited and used as a powerful stylistic device. In literature, if a character's speech is overloaded with borrowed words it is

a distinguished characteristic of them, which indicates what kind of person they are. It is equal to the usage of spelling or, according to Shevelov, 'primitive tongue-tied fancy' [6, p. 17] of Voznyi from *Natalka Poltavka*: «От юних літ не знал я любові. Не ощущал возженія в крові». [5, p.42]

To summarize the above, it is evident that the excessive use of Anglicisms has a detrimental effect on the Ukrainian language, as it leads to linguistic contamination and the displacement of native vocabulary. Translation entails a significant responsibility: the words chosen by the translator ultimately reach the public domain. Therefore, translators must remain conscious of the linguistic choices they make and recognize translation as a valuable opportunity to highlight the richness and expressive potential of their native tongue. To fulfill this role ethically and effectively, they should prioritize the use of indigenous lexical resources over unnecessary foreign borrowings.

References

1) Булаховський Л. А. Вибрані праці в п'яти томах. Том перший. Загальне мовознавство. Київ: Наукова думка, 1975. 495 с.

2) Закон України «Про забезпечення функціонування української мови як державної», е-ресурс — Закон України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» (№5670-д), 2019. Доступ: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2704-19#Text

3) Селігей П. Світло і тіні наукового стилю. Монографія. Київ: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2016. 625 с.

4) Сова А., Тимчак Я. Іван Боберський – основоположник української тіловиховної і спортової традиції. Львів: ЛДУФК; Апріорі, 2017. 232 с.

5) Фаріон, Помилуйко-Недашківська, Бордовська. Англізми і протианглізми: 100 історій слів у соціоконтексті. Львів: Вид. «Свічадо», 2023. 709 с.

6) Шевельов Юрій. Традиція і новаторство в лексиці і стилістиці І. П. Котляревського / упоряд. Л. О. Тарновецької. Чернівці: Рута, 1998. 80 с.

Квашук І.Г.
гр. 4зП
Український державний університет імені Михайла Драгоманова
Наук. керівник – к.ф.н., викладач Довгань О.В.

ОСОБЛИВОСТІ ВПЛИВУ СТЕРЕОТИПІВ НА СУЧАСНІ ХУДОЖНІ ПЕРЕКЛАДИ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Слово *«стереотип»* у контексті соціальної психології та перекладознавства означає схематичний, стандартизований образ чи усталене уявлення про певне явище, або групу людей, яке емоційно забарвлене та стійке [1]. На сьогодні, у перекладознавстві зростає інтерес до ролі стереотипів у формуванні художніх образів оригіналу та їхньому відтворенні в іншомовному культурному середовищі [2]. Зокрема, стереотипи розглядаються когнітивним феноменом: так, ще Волтер Ліппман визначав їх систему як «упорядковану, більш-менш послідовну картину світу, до якої пристосувалися наші звички, смаки, зручності і надії» [7]. Іншими словами, стереотипи допомагають спрощено сприймати дійсність, однак водночас можуть містити упередження і оцінні судження. У перекладі це означає, що відповідний спеціаліст має справу не лише зі словами, а й з *концептами* (узагальненням) та *образами*, навантаженими певними стереотипними асоціаціями.

Сучасні дослідження (зокрема, в галузі імагології – науки про літературні образи народів) підкреслюють, що перекладач виступає своєрідним співтворцем образів. Перекладаючи текст із однієї мови на іншу, він неминуче вносить власне бачення та культурні інтерпретації. Стереотипи можуть як відтворюватися, так і трансформуватися у процесі перекладу. Таким чином, важливо розуміти природу стереотипів, аби свідомо керувати їхнім впливом на переклад і не допустити спотворення задуму оригіналу чи ненавмисного нав’язування читачам цільової мови певних упереджень. В такому контексті вони (стереотипи) можуть стосуватися *будь-яких об’єктів реального чи уявного світу*, проте найбагатшими за змістом є стереотипні уявлення про людей. У художньому перекладі з англійської мови можна виокремити кілька основних типів стереотипів, що впливають на вибір перекладацьких рішень: а) культурні та національні

стереотипи; б) гендерні стереотипи; в) соціальні стереотипи; г) расові та етнічні стереотипи [3].

Прикметно, що стереотипи в тексті та уявлення самого перекладача істотно впливають на вибір перекладацьких стратегій. Найчастіше це проявляється через: **адаптацію**, **цензуру**, **трансформацію образів, загострення стереотипів** і **семантичні зміщення**. Зокрема, у романі *Marina Lewycka «A Short History of Tractors in Ukrainian» [6]* українців зображено через призму іронічних кліше. Так, авторка навмисно створює гротескний образ емігрантки Валентини – «спокусливої золотошукачки» [5], що майстерно втілено в україномовному перекладі О. Негребецького. Останній залишив оригінальні гіперболи, зберігши авторський задум без додаткового прикрашання [4].

Отже, стереотипи в художньому перекладі не завжди є негативним явищем. Зокрема, вони можуть слугувати інструментом розкриття культурних відмінностей і художнього задуму, проте їх потрібно інтерпретувати критично й свідомо. Перекладач повинен розуміти, яку функцію виконує стереотип у тексті: іронічну, сатиричну, соціальну чи ідеологічну. Усвідомлене ставлення до стереотипів дозволяє уникнути упередженості, зберегти автентичність тексту і водночас забезпечити культурну адекватність. Критичне мислення, етична позиція та професійна рефлексія перекладача стають запорукою того, що переклад не буде калькою чужих упереджень, а перетвориться на засіб міжкультурного діалогу й порозуміння.

Література

1. Вергеліс О. Труднощі перекладу : Оскар Вайлд і Теннессі Вільямс без цензури. *ZN.ua*. URL: https://tinyurl.com/4aj9kbtm (дата звернення: 15.10.2025).

2. Михайлик М. М. Лінгвокогнітивні аспекти гендерних стереотипів у британському художньому перекладі. *Науковий журнал Донецького національного університету імені Василя Стуса*. URL: https://tinyurl.com/mw7vrzf3 (дата звернення: 15.10.2025).

3. Фролова І. Є. Цензура як вияв ідеологічного впливу в художньому перекладі. *Закарпатські філологічні студії* / редкол.: І. М. Зимомря (голов. ред.), М. М. Палінчак, Ю. М. Бідзіля та ін. Ужгород : Видавничий дім «Гельветика», 2025. Т. 2, Вип. 40. С. 140–145. URL: https://tinyurl.com/3m5hzx5x (дата звернення: 15.10.2025).

4. Klerck B., Bosch B. *Linguistic stereotypes: Nice accent – nice person? International Journal of the Sociology of Language*. 1995. № 116. С. 17–38. URL: https://tinyurl.com/3w553ccr (дата звернення: 15.10.2025).

5. Korte B. *Facing the East of Europe in its Western Isles. Charting backgrounds, questions and perspectives*. *Facing the East in the West : Images of Eastern Europe in British Literature, Film and Culture / ed.:* B. Korte. Amsterdam : Rodopi, 2010. P. 1–21. URL: https://tinyurl.com/5czhvvbz (дата звернення: 15.10.2025).

6. Lewycka M. *A Short History of Tractors in Ukrainian : a novel*. London : Penguin Books, 2005. 324 p. URL: https://tinyurl.com/yc4jhs62 (дата звернення: 15.10.2025).

7. Lippman W. *Public opinion.* Produced by David Phillips, Charles Franks and the Online. URL: https://tinyurl.com/2k8judyh (дата звернення: 15.10.2025).

Кебець Д.О.
гр. ПЕРм12414д
Київський столичний університет імені Бориса Грінченка
Наук. керівник — к.ф.н, професор Чеснокова Г.В.

FREE INDIRECT SPEECH AS A TOOL FOR CONVEYING EMOTIONS IN UKRAINIAN: THE CASE OF MEET ME UNDER THE NORTHERN LIGHTS BY EMILY KERR

In translating literary texts, conveying and preserving emotionality is one of the most challenging and, at the same time, most important issues for translators. Emotionality is an integral part of romance novels, as it allows the author to reveal the

characters' feelings, their experiences, the dynamics of their relationships, and the influence of external events on the characters' inner worlds [1, c. 1].

The subject of our research is to analyze the ways of conveying emotionality in the Ukrainian translation of a romance novel (based on the material “Meet Me under the Northern Lights” by Emily Kerr).

According to the analysis, one of the key and common ways to reproduce emotionality is free indirect speech. Free indirect speech is a specific literary device, employed by authors to create a more complex situation: because the reporting clause is omitted, readers are at a loss as to the source of the communication. The result is that readers obtain a dual message: on the one hand, they have immediate, almost intimate access to the inner thoughts and feelings of the character, while at the same time these thoughts and feelings are (usually ironically) commented on by an invisible narrator [4, c. 9].

As noted by the British philologist Roy Pascal, the narrator's and a character's voice "mingle" in free indirect discourse, producing a “mixed” language, a “fusion of two voices”. Interestingly, it is a mingling, a mixture, a fusion, in which for some unexplained reason the voices are not equally audible: whereas the character's voice can run the whole gamut of expressivity, the narrator's voice always remains significantly muted [3, c. 12].

As stated by Roy Pascal, the technique of free indirect speech was first consistently employed by Jane Austen [2, c. 139]. It first appeared when third-person narratives began to replace novels in correspondence and diary style. In the opinions of others, this trend gained popularity as female writers' confidence in their authorial voices increased, which resulted in a rejection of the need to hide behind a character.

When translating excerpts from Emily Kerr's novel Meet Me under the Northern Lights, there are plenty of examples of free indirect speech. In the Ukrainian translation of the book, free indirect speech is used to preserve emotional expressiveness and psychological depth. This allows the reader to experience the character's thoughts and worries as well as feel the author's presence. It makes the story more natural and expressive, allowing the reader to stay close to the character's emotional world, just

like in the original text. Moreover, the device helps the translator convey irony, attitude, or emotional tension that would be lost if the character's thoughts were conveyed only in direct or indirect speech.

In the original sentence, *"I could reclaim my name and my position. The future was mine to choose,"* an interior monologue is presented. In the Ukrainian translation, *«Вона змогла повернути собі ім'я та статус. Майбутнє було в її руках.»* the perspective shifts to the third person, creating free indirect speech. The character's voice and emotional content are maintained without quotation marks or phrases such as «вона подумала» effectively blending narrator and character perspectives. There is a sense of the protagonist's triumph, her confidence, and her feelings of dignity. This creates an effect of emotional presence, or immersive empathy, which is very important in the romance genre: the reader does not just sympathize with the character, but identifies with her. In addition, to make the translation as natural, melodious, and easy to read for Ukrainian audiences, modulation techniques were used.

Also, the sentence *"I would have to rely on my instinct"* translated as *«Доведеться покладатися на інтуїцію»* is a vivid example of free indirect speech in the translation of a romantic novel into Ukrainian. Grammatically, this sentence is part of the narrator's discourse, but it conveys the protagonist's inner thoughts at a tense moment of decision-making. Thus, both the main character's determined intentions and the author's presence are noticeable. However, several words were removed using the reduction technique to make the translation more familiar and understandable to the reader.

To summarize, the analysis of the Ukrainian translation of Emily Kerr's novel Meet Me under the Northern Lights showed that one of the key means of conveying emotion is free indirect speech. It combines the narrator's voice with the character's voice, creating a sense of psychological presence and letting the reader feel the character's emotions almost directly. Thus, this helps to preserve the intimacy, tension, and emotional depth of the original text, which is especially important in the romance genre.

References

1. Hanafi, H. Beyond Words: The Translation of Emotion and Subtext in Selected Literary Texts. International Journal of Linguistics and Translation Studies, 2025. 64–81 p.

2. URL:https://www.researchgate.net/publication/391562623_Beyond_Words_The_Translation_of_Emotion_and_Subtext_in_Selected_Literary_Texts?utm_source=chatgpt.com (дата звернення: 14.10.2025)

3. Paluchowska-Messing, A. Clockwork novel: The mechanics behind Frances Burney's prose composition. Acta Philologica, 2016. 139-150 p. URL:https://bazhum.muzhp.pl/media/texts/acta-philologica/2016-numer-49/acta_philologica-r2016-t-n49-s139-150.pdf (дата звернення: 14.10.2025)

4. Pascal, R. The dual voice: Free indirect speech and its functioning in the nineteenth-century European novel. Manchester: Manchester University Press, 1977. 150 p.

5. Van Peer, W., Chesnokova, A. How do you feel? Literature's contribution to learning the granularity of emotions. 2025. 18 p.

Кир'янова Тетяна
гр. 13 Мд-Фанг
Житомирський державний університет імені Івана Франка
Наук. керівник – к.ф.н., доцент Полховська М.В.

ЛЕКСИЧНІ ПІДХОДИ ДО ПЕРЕКЛАДУ МЕДИЧНИХ ТЕРМІНІВ ТА ВИРАЗІВ

Актуальність дослідження перекладу медичної термінології визначається зростанням популярності аудіовізуальних продуктів, де спеціалізована лексика поєднується з елементами драматичного та комічного дискурсу. Особливої уваги заслуговує медичний серіал *Scrubs* («Клініка») [1; 3], який вийшов на екрани у 2001–2010 рр. та набув популярності серед широкої глядацької аудиторії. Його унікальність полягає в тому, що медичні терміни й вирази функціонують одночасно у двох площинах: як елементи професійного мовлення лікарів та як засіб створення комічного ефекту. Для дослідження було відібрано 300 прикладів

англомовних термінів та їх українських перекладів, що дозволило простежити закономірності застосування різних лексичних підходів.

Одним із найпоширеніших прийомів є **еквівалентний переклад**, що забезпечує точність і відповідність усталеним українським термінам [2, с. 76]. Він особливо важливий у драматичних сценах, де вирішується доля пацієнтів. Так, *appendicitis – «апендицит»*, *pneumonia – «пневмонія»*, *diabetes mellitus – «цукровий діабет»*. Сувора точність спостерігається і в перекладі діагнозів: *myocardial infarction – «інфаркт міокарда»*, *pulmonary embolism – «легенева емболія»*. Такі відповідники підсилюють відчуття реалістичності та достовірності. Аналогічна стратегія використовується для процедур: *tracheotomy – «трахеотомія»*, *lumbar puncture – «поперекова пункція»*, *coronary artery bypass surgery – «аортокоронарне шунтування»*. Еквівалентність забезпечує не лише правильність, але й єдність стилістичного оформлення мови персонажів[1; 3].

Водночас часто застосовується **описовий переклад**, який робить складні терміни доступними для глядача [2, с. 76]. Наприклад, *colonoscopy* у серіалі подано як «огляд товстої кишки», тоді як у медичній практиці вживається «колоноскопія». Подібно, *upper gastrointestinal endoscopy* відтворено як «огляд верхніх відділів шлунково-кишкового тракту». Симптоми також зазнають спрощення: *pink eye – «запалення слизової ока»*. У гумористичних сценах описовість використовується для комічного ефекту: *rectal exam – «огляд через задній прохід»* [1; 3]. Таке рішення створює ефект зниження офіційності та відповідає загальному тону серіалу.

Важливу роль відіграє **калькування**, яке дозволяє відтворити структуру терміна [2, с. 77]. Наприклад: *blood transfusion – «переливання крові»*, *open-heart surgery – «операція на відкритому серці»*, *brain tumor – «пухлина мозку»*. Проте калька іноді створює псевдотерміни: *family doctor – «сімейний доктор»* замість усталеного «сімейний лікар», *general practitioner – «загальний практик»* замість «лікар загальної практики». Особливо проблемними є метафоричні кальки: *broken heart syndrome – «синдром розбитого серця»*, тоді як у реальній медицині

використовується «кардіоміопатія такоцубо» [1; 3]. Тому калькування потребує уважного ставлення й у багатьох випадках поєднується з іншими стратегіями.

Ще однією поширеною стратегією є **синонімічна заміна**, яка робить мову персонажів більш природною [2, с. 77]. Яскравим прикладом є *hypochondriac – «вигаданий хворий»* замість офіційного «іпохондрик». Подібно, *flatline* часто перекладається як «пряма лінія», хоча у медичній термінології вживається «асистолія». Ці варіанти тісно пов'язані з візуальним рядом і полегшують сприйняття для глядача. Так само *painkillers* у перекладі передаються як «знеболювальні», а не «анальгетики», що відповідає повсякденному мовленню. У назвах спеціалістів простежується схожа тенденція: *ER doctor – «лікар швидкої допомоги»* замість «лікар відділення невідкладної допомоги», *orderly – «помічник»* замість «санітар» [1; 3].

Лексико-семантичні трансформації застосовуються для адаптації змісту [2, с. 77]. Узагальнення: *tachycardia – «прискорене серцебиття»*, *dyspnea – «задишка»*. Конкретизація: *flu – «грип»*, *cancer – «рак легенів»* чи «рак шлунка». Модуляція: *nurse practitioner – «медсестра з правами лікаря»*, *code blue – «критичний стан пацієнта»* [1; 3]. Такі трансформації дозволяють узгоджувати текст із культурними нормами та забезпечують баланс між точністю та зрозумілістю.

Не менш цікавою проблемою є переклад **абревіатур**. Найпоширеніші приклади: *MRI – «МРТ / магнітно-резонансна томографія»*, *CT – «КТ / комп'ютерна томографія»*, *ECG – «ЕКГ / електрокардіограма»*, *ICU – «ВІТ / відділення інтенсивної терапії»*. У діалогах між лікарями скорочення зберігаються, а в репліках для пацієнтів перекладачі застосовують розгорнуті варіанти [1; 3]. Таким чином досягається компроміс між професійною автентичністю та доступністю.

Особливу роль відіграють **гумористичні адаптації**, адже серіал поєднує драму з комедією. Так, *brain freeze – «замерз мозок»* замість «сфенопалатинальна гангліоневралгія», *blood work – «купка аналізів»* замість «аналіз крові», *nurse's*

chart – *«малюнки медсестри»* замість «медсестринські записи» [1; 3]. Подібні трансформації викликають сміхову реакцію, навіть якщо точність страждає.

Отже, аналіз серіалу *Scrubs* продемонстрував, що переклад медичної термінології є багаторівневим процесом, який вимагає поєднання різних стратегій. Пряма еквівалентність забезпечує достовірність, описові переклади та трансформації роблять терміни зрозумілими, а гумористичні адаптації підтримують жанрову динаміку.

Література

1. Клініка. URL: https://uaserials.my/549-klinika.html (дата звернення: 19.09.2025).

2. Семенюк А., Тригуб Г., Хникіна О. Особливості перекладу англомовної медичної термінології. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2023. Вип. 60, т. 5. С. 74–81. DOI: https://doi.org/10.24919/2308-4863/60-5-14

3. Scrubs. URL: https://www.imdb.com/title/tt0285403/ (дата звернення: 19.09.2025).

Киричук А. Б.
гр. АУП-47
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
Наук. керівник – к.філол.наук, доцент Цепенюк Т. О.

ЛЕКСИЧНІ ТА ГРАМАТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ КОНВЕНЦІЇ З ПРАВ ЛЮДИНИ

Європейська конвенція з прав людини (далі – ЄКПЛ) є одним із ключових міжнародно-правових документів, що визначає систему захисту основоположних прав і свобод людини в межах Ради Європи. Переклад ЄКПЛ українською має не лише мовне, а й юридичне значення, адже саме перекладена версія використовується правозастосовними інституціями.

Актуальність теми зумовлена зростанням ролі міжнародного права у внутрішній правовій системі України, а також потребою уніфікації перекладів

міжнародних актів для забезпечення їхнього коректного застосування судами та іншими органами влади.

Мета дослідження полягає у виявленні характерних лексичних та граматичних особливостей перекладу ЄКПЛ українською мовою, визначенні найчастіше вживаних трансформацій і описі їхнього впливу на точність, зрозумілість і правову адекватність тексту.

У перекладі міжнародно-правових актів, зокрема ЄКПЛ, активно використовуються лексико-граматичні трансформації, які є не лише засобом адаптації тексту до норм української мови, а й способом забезпечення юридичної точності [1, с. 18]. Перекладач має виявляти гнучкість у доборі відповідників, уникаючи як буквального перекладу, так і надмірної інтерпретації. Лексичні трансформації найчастіше включають контекстуальні заміни, калькування та описові переклади, що дозволяє зберегти баланс між зрозумілістю тексту і точністю термінології [1, с. 20-21].

Особливої уваги потребує переклад англійських правових термінів, які не мають еквівалентів в українській мові. Для їх адекватного перекладу використовуються комбіновані стратегії – запозичення із поясненням, описовий переклад або підбір функціонального відповідника. Як зазначено у “Manual on EU Legal Translation into Ukrainian”, переклад юридичних текстів має базуватися на «керованих трансформаціях», спрямованих на збереження нормативного змісту при природності мовного оформлення [3, с. 182]. У цьому ж посібнику акцентується на необхідності уникати хибних друзів перекладача (***application, direct effect, public service***), і науковці пропонують користуватися стандартизованими глосаріями термінів ЄС [3, с. 58].

Граматичні особливості перекладу ЄКПЛ полягають у трансформації синтаксичних структур оригіналу. Англомовним правовим текстам притаманна номіналізація, часте вживання пасивних конструкцій та складнопідрядних речень, які в українському перекладі зазвичай спрощуються або перетворюються в активні конструкції. Однією із характерних рис актів європейського права є «високий ступінь стандартизації граматичних конструкцій, що забезпечує їхню

однозначність і передбачуваність при тлумаченні» [2, с. 124]. Це вимагає від перекладача не лише знання мови, а й розуміння правової системи ЄС, оскільки багато термінів і синтаксичних структур мають інституційно закріплене значення. Переклад ЄКПЛ українською передбачає гнучкі граматичні трансформації: заміну частин мови, перестановку елементів речення, поділ довгих синтаксичних структур на коротші. Такі зміни, за умови точного збереження змісту, сприяють підвищенню читабельності українського тексту без втрати юридичної точності [3, с. 181-183].

Отже, переклад Європейської конвенції з прав людини є складним процесом, у якому поєднуються лінгвістичні, юридичні та стилістичні аспекти. Лексичні й граматичні трансформації виступають необхідним інструментом для адаптації тексту до норм української мови, але вони потребують чіткої методології, що забезпечує баланс між точністю та зрозумілістю.

Література

1. Баклаженко Ю., Герасименко К. Особливості лексико-граматичних трансформацій у перекладі англомовних міжнародно-правових документів. *Advanced Linguistics*. 2023. вип. 12. С. 18–24.

2. Логінова Л. В., Заснов І. О. Особливості перекладу актів європейського права. *Закарпатські філологічні студії*. 2023. Т. 1, вип. 32. С. 122–127.

3. Manual on EU Legal Translation into Ukrainian. In 2 parts. Part B. Ukrainian Language and Translation into Ukrainian / Editors: Martina Bajčić, Colin D. Robertson, and Liudmyla Slavova. – Kyiv: Publishing and Polygraphic Center “Kyiv University”, 2024. – 289 p.

URL: https://eu-ua.kmu.gov.ua/wp-content/uploads/ChapterB_Manual-on-EU-Translation-into-Ukrainian.pdf (дата звернення: 14.10.2023).

Клачко Л. М.
гр. мСОАМ 22.2
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
Наук. керівник – к. пед. н., доц. Бабій Л. Б.

МЕТОД ПРОЄКТІВ ЯК ІНСТРУМЕНТ РОЗВИТКУ ДІАЛОГІЧНОГО МОВЛЕННЯ УЧНІВ СТАРШИХ КЛАСІВ

В умовах сучасних реформ освітня система активно інтегрує метод проєктів як одну з найдієвіших технологій для розвитку іншомовної комунікативної компетентності. Цей підхід сприяє формуванню навичок командної роботи, критичного мислення та практичного використання іноземної мови в реальних життєвих обставинах.

Використання методу проєктів дозволяє поєднувати знання з різних сфер, що підвищує зацікавленість до навчання й робить його більш практично спрямованим. Під час виконання проєктів учні працюють у парах чи групах, створюючи освітні продукти – презентації, відеоматеріали, постери або усні виступи. Такі завдання сприяють активному розвитку діалогічного мовлення [1, с. 54].

Обговорення змісту проєкту, моделювання ролей та презентація результатів вимагають від школярів постійної взаємодії: вони ставлять запитання, висловлюють та обґрунтовують свої думки. Роль учителя в цьому процесі полягає у фасилітації: він скеровує діяльність, забезпечує мовну підтримку та формує сприятливе комунікативне середовище.

Застосування методу проєктів у навчанні старшокласників сприяє не лише розвитку мовленнєвих навичок, а й ключових соціальних компетенцій – ініціативності, відповідальності та вміння працювати в команді [2, с. 102]. Виконання проєктів допомагає учням усвідомити практичну значущість іноземної мови як засобу реального спілкування. Такий підхід підвищує мотивацію школярів до навчання та стимулює їх використовувати мову в повсякденному житті.

Таким чином, метод проєктів є ефективним засобом розвитку діалогічного мовлення, що сприяє формуванню іншомовної комунікативної компетентності у старшокласників і забезпечує особистісно орієнтований підхід до навчального процесу.

Література

1. Герман О. В. Метод проєктів як засіб розвитку комунікативних умінь старшокласників у процесі вивчення іноземної мови. Проблеми підготовки сучасного вчителя, 2021. Вип. 24. С. 52–57.

2. Ніколаєва С. Ю. Методика навчання англійської мови в середніх навчальних закладах. Київ: Ленвіт, 2013. 328 с.

Kozyr T. S.
PERm12414d
Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University
Research supervisor: Prof. A.V. Chesnokova, Ph.D. PERm12414d

RENDERING WIZARDS' REALIA IN *SUBVERSIVE* BY COLLEEN COWLEY

Modern fantasy literature plays a significant role in the global cultural development, providing readers with not only captivating plots but also intricate, thoroughly created alternate worlds. According to Kyskin, fantasy represents a genre of literature that combines magical and supernatural elements non-existent in the real world [1, p. 25]. Language is one of the key elements in creating such an immersive reality. It may be either imaginary or specialised, such as the lexicon of wizards. Such terminology may include the names of spells, magical artefacts, hierarchical ranks, clans, unique procedures, etc., serving as an important tool for constructing a secondary version of the world.

Birsanu claims fantasy prose is often positioned within the realm of children's literature, so its translation relies heavily on the established approaches considered standard for that specific age category. This implies that genre classification dictates the choice of translation strategies and techniques [4, p. 5]. Nevertheless, modern fantasy literature encompasses diverse works that vary in theme and style. Among this myriad of titles, it is worth highlighting the book selected for this study, Colleen

Cowley's *Subversive*, the first book from the *Clandestine Magic* trilogy. This work, permeated with feminist themes, exemplifies this genre, particularly urban fantasy, featuring magical events intertwined with everyday life [2]. In this regard, it is extremely important to preserve the authenticity, tone, and logical consistency in the target language while translating.

The distinctive feature of this work is the use of the author's original language of Old English origin, making it a major challenge for translators. Linguistic realia is represented by a number of categories: spells, proper names of organisations, publications, enchantment procedures, magic effects and more. Having analysed its peculiarities, it was decided that a universal, single strategy would not be appropriate for reproducing such a specific lexicon of the magical world. The translation choice proved to be flexible and dependent on the functionality of the lexical unit. This confirms the complexity of translating fantasy, where traditional lexical models require different approaches to ensure the best solution for the entire text.

In the course of the work, foreignisation became the predominant strategy, aimed at preserving the sense of "otherness" of the magical world [5, p. 24]. Among a variety of proper names of magical artefacts, different magic-related practices, particular attention was paid to unique spell names that have no associations in the target culture: *āhebban, Ic gehāte, Lang rēad lēoht,* etc. [2]. In such cases, a pure borrowing from Molina and Hurtado`s classification was applied and they remained unchanged in the Ukrainian version, since their translation would have neutralized the distinctiveness of fantasy and the target text would have lost original magical charm [3, p. 510].

In contrast, some terms and descriptions did not require such reproduction in translation; on the contrary, it was possible to render them in accordance with Ukrainian language patterns. Adaptation became a key technique in recreating positions, hierarchical ranks, procedures, magical activities, units of measurement, etc. (e.g., *Omnimancer – Верховний маг*, *Vow – Клятва, minor brewing spells – елементарні заклинання із зіллєваріння, to levitate a five-pound weight at least a foot off the ground - підняти вагу приблизно у два з половиною кілограми*

мінімум на тридцять сантиметрів над землею) [3, p. 509]. The core idea was to keep the functional meaning of the term comprehensible enough for the reader to get the mechanics of the foreign magical world without too much cognitive pressure.

In view of all the above, the study of methods for translating wizards' realia in the novel *Subversive* is relevant from the perspective of translation theory and the practice of literary translation. A thorough analysis of the wizards` lexicon as an integral part of the fantasy genre serves as an important contribution to the interdisciplinary study of linguistic creativity in translation. This research doesn't cover the whole issue, still it can be a useful guide for future translators dealing with genres that involve secondary world building and underscore the importance of the translator as a linguistic co-creator.

References

1. Кискін, О. (2024). Характерні жанрові риси фентезі в «Поттеріані» Джоан К. Роулінг. *Філологічні діалоги*, (10), 21–30. https://doi.org/DOI10.31909/26637103.2023-(10)-3 [online]. [cit. 13.10.2025]

2. Cowley, C. (2020). *Subversive*. Slender Sky Books. 326p.

3. Molina, L. and Hurtado, A. (2002). Translation Techniques Revisited: A Dynamic and Functionalist Approach. *Meta*. *Translators' Journal*, *47*(4), 498-512. DOI: 10.7202/008033ar [online]. [cit. 13.10.2025]

4. Birsanu, R. (2020). Applying Descriptivist Norms to Fantasy Translation. *European Scientific Journal ESJ*, *16*(29), 1-13. https://doi.org/10.19044/esj.2020.v16n29p1 [online]. [cit. 13.10.2025]

5. Venuti, L. (1995). *The Translator's Invisibility: A History of Translation*. Routledge. 353p.

Кондратюк О.
гр. 23-Мд-Фанг
Житомирський державний університет імені Івана Франка
Науковий керівник – к.ф.н., доцент Мосієнко О.В.

СТРАТЕГІЇ ТА ТРАНСФОРМАЦІЇ ПРИ ПЕРЕКЛАДІ ОКАЗІОНАЛІЗМІВ

Переклад оказіоналізмів, тобто одиниць мови, створених автором з певною стилістичною або емоційною метою, становить одну з найскладніших сфер перекладацької діяльності. Їхня нестандартність, контекстуальність та унікальність вимагають індивідуального підходу при перекладі, застосування низки стратегій та трансформацій, спрямованих на збереження змісту, стилю й прагматичного ефекту. Критерієм успішного перекладу в такому випадку є функціональна відповідність перекладеного тексту до оригіналу з урахуванням жанрових, стилістичних та культурних чинників, що є надзвичайно важливим при роботі з оказіоналізмами. [3, с. 25]

Для аналізу особливостей стратегій та трансформацій при перекладі оказіоналізмів методом суцільної вибірки було досліджено вживання та способи перекладу оказіональних одиниць у популярних літературних творах, блогах і соціальних мережах. Методом суцільної вибірки було проаналізовано 120 оказіональних одиниць. За результатами аналізу були виявлені основні перекладацькі стратегії та трансформації, які найчастіше застосовуються при передачі оказіоналізмів українською мовою.

Нами було виявлено ряд найпоширеніших лексико-граматичних трансформацій, а саме: перестановка, заміна, транслітерація та транскрипція, генералізація, додавання слова, вилучення слова, калькування, компенсація. Розглянемо детальніше проаналізовані нами приклади.

Розглянемо детальніше специфіку застосування трансформацій:

Однією з найпоширеніших трансформацій є **перестановка**. Вона передбачає зміну порядку слів чи словосполучень у реченні з метою дотримання норм граматики і стилістики мови перекладу. У контексті перекладу оказіоналізмів перестановка дозволяє адаптувати морфологічно складні новотвори до граматичної

структури цільової мови. Наприклад, англійське слово *dreamthief* може бути перекладене як *крадій снів* замість дослівного *снівкрадій*. У цьому випадку порядок слів змінено відповідно до українських мовних норм, водночас зберігаючи метафоричний образ.

Інша важлива трансформація — **заміна**, яка передбачає використання у перекладі іншого слова або конструкції, що не є дослівним відповідником оригіналу, але зберігає його функціональне або стилістичне значення. Наприклад, оказіоналізм *snarkasm* (поєднання слів *snarky* і *sarcasm*) може бути переданий як *злісний сарказм*, що є комбінацією двох узвичаєних українських слів.

До трансформацій, що пов'язані з фонетичною або графічною передачею іншомовних одиниць, належать транскрипція і транслітерація. Транскрипція полягає у передачі звучання слова, тоді як транслітерація — у передачі його графічної форми. Такі трансформації особливо актуальні для оказіоналізмів, що утворені на основі власних назв, технічних термінів або елементів субкультурного дискурсу. Наприклад, слова *grungecore* або *edgelord* можуть бути передані відповідно як *гранжкор* і *еджлорд*, зберігаючи оригінальний звуковий образ і культурне тло.

У ряді випадків перекладач вдається до генералізації, тобто заміни специфічного слова на більш загальне, яке охоплює ширше значення. Цей прийом доцільний, коли відтворення вузького значення виявляється надто складним або неприродним. Наприклад, оказіоналізм *unfriendable* може бути переданий як *непривітна людина* або *замкнена особа*. Таким чином, хоча певні конотативні відтінки втрачаються, основне смислове ядро зберігається. [2, с. 34].

Наступна трансформація - це додавання, за якого перекладач вводить до перекладу додаткові слова або звороти, покликані пояснити значення оказіоналізму. Такий прийом особливо ефективний у випадках, коли без додаткового пояснення слово буде незрозумілим для читача. Наприклад, оказіоналізм *mansplaining*, що позначає нав'язливе, поблажливе пояснення чоловіком очевидних речей жінці, може бути переданий як *нав'язливе "чоловіче"*

пояснення очевидного. У цьому випадку пояснювальний компонент допомагає розкрити соціальний підтекст слова.

Вилучення передбачає усунення певного компонента оказіоналізму, якщо він не несе критичного навантаження або надто ускладнює сприйняття. Так, слово *deathspasm* може бути перекладене як *пристуn*, при цьому деталі залишаються у контексті. Втрата частини лексичної новизни компенсується загальною відповідністю змісту [4].

Часто перекладачі вдаються до калькування, тобто буквального перекладу морфемної структури оказіоналізму. Наприклад, слово *mindwalking* може бути передане як *мислеходіння*. У цьому випадку новотвір створюється шляхом прямого перенесення структури англійського слова, що дозволяє зберегти оригінальну образність. Водночас калькування вимагає обережності, адже не всі такі конструкції будуть природними у мові перекладу.

Ще однією важливою трансформацією є компенсація, що полягає у перенесенні певного ефекту — емоційного, стилістичного чи комунікативного — на іншу частину тексту. Це особливо актуально у випадках, коли пряме відтворення оказіоналізму неможливе або небажане. Наприклад, слово *facefail*, що поєднує у собі значення емоційного провалу та реакції обличчя, може бути передане як *принизлива невдача, що читається на обличчі*. Таким чином, ефект від оказіоналізму не втрачено, а перенесено в іншу мовну форму [1, с. 106].

Узагальнюючи зазначене, можна стверджувати, що успішний переклад оказіоналізмів залежить не лише від лексичних відповідників, а й від здатності перекладача гнучко застосовувати різні трансформації. Саме поєднання перестановки, заміни, калькування, компенсації, генералізації, додавання, вилучення та фонетичних адаптацій дозволяє зберегти функціональну й стилістичну природу мовної гри оригінального тексту, забезпечуючи адекватне сприйняття перекладу в іншомовному культурному середовищі.

Література

1. Ширяєва О. Оказіоналізм у художньому тексті: лінгвальний статус та головні ознаки (на матеріалі роману Г. Мюллер «Гойдалка дихання»). *Іноземна філологія.* 2014. Вип 127. С. 104-109.
2. Денисова І. В. Оказіональне слово як одна зі стилістичних особливостей жанру фентезі. Наукові праці [Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу КиєвоМогилянська академія]. Сер. : Філологія. Мовознавство. 2013. Т. 216. Вип. 204. С. 31–35.
3. House J. *Translation Quality Assessment: Past and Present* (2015)
4. Cambridge Dictionary. URL : https://dictionary.cambridge.org/

Космус С. В.
гр. АУП-35
Тернопільський національний університет імені
Володимира Гнатюка
Наук. керівник – к. ф. н., доцент Гоца Н. М.

ВІЙСЬКОВИЙ ПЕРЕКЛАД ЯК ЗАСІБ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ В УМОВАХ МІЖНАРОДНИХ ОПЕРАЦІЙ

У сучасному світі роль військового перекладу зростає разом із міжнародним співробітництвом у галузі безпеки й оборони [1, с. 249; 2, с. 15]. Це складний процес, що поєднує лінгвістичну точність, культурну обізнаність і високу відповідальність [3, С. 102-105; 6, с. 10]. Військовий переклад критично важливий для міжнародної взаємодії, забезпечуючи точність відтворення інформації та запобігаючи непорозумінням між військовими різних країн [1, с. 253; 2, с. 22; 4, с. 49]. Особливо актуальний він для Збройних сил України у миротворчих місіях під егідою ООН, НАТО та ЄС [4, с. 47; 5, С. 12-14].

Зважаючи на це, метою представленої розвідки є окреслити роль військового перекладу як засобу міжкультурної комунікації та його значення для ефективної взаємодії у міжнародних військових операціях.

За словами К. І. Резніченко, військовий переклад – це форма міжкультурної комунікації та медіація у гібридних війнах [4, с. 45]. Такий переклад забезпечує ефективну комунікацію між підрозділами різних країн та цивільними структурами оборони [1, с. 250; 3, с. 110].

Для цього потрібні знання військової термінології, командних структур, стратегічних, тактичних і логістичних концепцій [3, С. 112-115; 6, с. 20].

Військові перекладачі є невід'ємною складовою миротворчих операцій і координації дій у навчаннях та польових умовах [5, С. 14-16; 6, с. 22], що виступають посередниками між культурами, запобігаючи непорозумінням [4, с. 48; 6, с. 15].

І. В. Корунець та Є. В. Резніченко відзначають, що перекладачі відіграють роль посередників у миротворчих місіях і спільних навчаннях, долаючи мовні та культурні бар'єри [3, с. 130; 5, С. 18-19]. Їх підготовка охоплює мовні, культурні та психологічні аспекти, дотримання професійних стандартів і конфіденційності [3, с. 131; 6, с. 38].

Робота перекладача важлива для міжкультурної комунікації: вони не лише передають слова, а поєднують різні системи цінностей і традицій, сприяючи порозумінню між військовослужбовцями [3, с. 120; 6, с. 25]. Справжня армійська комунікація неможлива без розуміння культури мовлення, форм звертань та емоційних відтінків, що часто не мають прямих еквівалентів [1, с. 252; 2, с. 20; 3, С. 122-125]. Культурні бар'єри проявляються у різних моделях комунікації та тлумаченні військових символів, що може спричиняти непорозуміння [4, с. 50].

Використання спеціалізованих словників і глосаріїв знижує ризик помилок і забезпечує точність перекладу [6, С. 30-32]. Перекладач повинен добре знати терміни, абревіатури, стиль мовлення та розуміти історичний, політичний і соціальний контекст формувань. Емоційна стійкість дозволяє залишатися нейтральним навіть у складних ситуаціях. Особливо важливо це у миротворчих операціях, де від якості перекладу залежить довіра, безпека та життя учасників [5, С. 16-17]. Військовий переклад – це не лише знання мови, а й глибоке розуміння культури, традицій і цінностей [4, с. 48; 6, с. 36]. Перекладачі

виступають мостом між культурами, допомагаючи військовим досягати взаєморозуміння і виконувати завдання [3, с. 128; 5, с. 18].

Подальший розвиток військового перекладу пов'язаний із міжнародною співпрацею, підвищенням вимог до перекладачів і впровадженням нових технологій, що покращить міжкультурну комунікацію та безпеку в міжнародних операціях [2, с. 25; 5, с. 19; 6, с. 40].

Подальші дослідження можуть бути спрямовані на вдосконалення підготовки військових перекладачів, розробку нових технологічних інструментів перекладу та аналіз впливу культурних чинників на ефективність комунікації в багатонаціональних військових контекстах.

Література

1. Archie W. C. The Interpreter in Peace and War. The French Review: Vol. 22, No. 3 (Jan., 1949), pp. 249-255.

2. Torikai, K. Voices of the invisible presence: diplomatic interpreters in postWorld War II Japan. Amsterdam and Philadelphia: John Benjamins Publishing Company, 2009. 197 p. Режим доступу: https://www.google.com.ua/books/edition/Voices_of_the_Invisible_Presence/EVs6AAAAQBAJ?hl=uk&gbpv=1&dq=Torikai,+K.+Voices+of+the+invisible+presence:+diplomatic+interpreters+in+postWorld+War+II+Japan.+Amsterdam+and+Philadelphia:+John+Benjamins+Publishing+Company,+2009&pg=PA191&printsec=frontcover

3. Корунець, І. В. Вступ до перекладознавства: [Підручник] Вінниця: Нова Книга, 2008. 512 с.

4. Резніченко К. І. Специфіка військового перекладу як виду перекладацької діяльності. *Вісник Херсонського державного університету. Серія «Філологічні науки»*. 2021. Вип. 2. С. 45-50.

5. Долинський Є. В. Теоретичні та практичні основи військового перекладу в контексті мовної підтримки Збройних Сил України. *Науковий вісник Житомирського державного технологічного університету. Серія «Філологія»*. 2023. № 1. С. 12-18.

6. Лісовський В. М., Балабін В. М., Чернишов О. О. *Основи військового перекладу (англійська мова)*. Київ: Видавництво «Спадок», 2010. 320 с.

Красноок Д.В.
гр. МЛІСм12414
Київський столичний університет імені Бориса Грінченка
Наук. керівник – доктор філософії, доцент Бахтіна А.О.

КОМУНІКАТИВНІ СТРАТЕГІЇ ІСПАНСЬКОМОВНИХ СОЦМЕРЕЖ: ПРАГМАТИЧНИЙ АСПЕКТ

Соцмережі трансформувалися із вузькоспеціалізованих платформ для взаємодії у всеохоплюючі глобальні середовища, які відіграють ключову роль у формуванні суспільної думки, конструюванні ідентичності та здійсненні комунікативного впливу. Вони стали інтегральною частиною щоденного існування мільйонів людей, створюючи особливий комунікаційний простір, де мова функціонує за новими, мінливими принципами [2, с.268-272]. В цьому контексті іспанська мова, яка займає третю позицію за чисельністю користувачів у всесвітній мережі Інтернет, об’єднує значну транснаціональну аудиторію, що робить її важливим об’єктом для новітніх дослідження мовних процесів. Лінгвістична компресія, інтенсивна міждіалектна взаємодія, безперервний приплив лексичних нововведень та формування розгалужених мультимодальних прагматичних засобів підтверджують, що соціальні мережі в іспанськомовному середовищі є не лише платформою для спілкування, але й впливовою лабораторією мовних трансформацій [1, с.433-445].

Функціонування мови в соціальних мережах неможливо осягнути без аналізу прагматичних трансформацій, насамперед як використовуються лінгвістичні та нелінгвістичні інструменти для реалізації комунікативних намірів. Так, аналіз комунікативного дискурсу іспаномовної інфлюенсерки в Instagram Aida Domènech (Dulceida) виявив різноманітні методи самопрезентації та взаємодії з аудиторією, типові для актуальної цифрової культури. Насамперед, вона вдається до максимальної інтимізації, щоб мінімізувати дистанцію з

аудиторією та сформувати відчуття довіри. Це чітко простежується у публікації про дочку, де блогерка немов відкриває підписникам свій внутрішній світ, демонструючи власну чутливість через відверте висловлювання емоцій: «*el teu primer estiu ✨ i jo tots els dies la miro i me emociono*». Для підкреслення інтенсивності емоцій інфлюенсерка використовує гіперболи, наприклад, «*Y cuando se ríe a carcajadas, ¿qué? Me derrito por completo*», що сприяє кращому розумінню та ідентифікації з її переживаннями.

Основна складова стратегії María Pombo (Instagram) полягає у виявленні та демонстрації краси в буденних практиках, трансформуючи їх у візуально привабливий контент. У її публікаціях, зокрема у дзеркальних автопортретах, акцент робиться не на значних досягненнях, а на незначних задоволеннях. Вона акцентує увагу на цінності моментів, таких як дегустація невеликої порції іспанського омлету («*el pincho de tortilla*») або можливість повторного використання крейди для малювання на підлозі («*volver a jugar con tizas en el suelo*»). Застосування неформальної лексики «con los morros de Mariana» та загальновідомої ідіоми «siempre ves el vaso medio lleno» сприяє створенню атмосфери щирої та доступної комунікації. Цей підхід значно підвищує релевантність її іміджу, а її «ідеальне» життя постає як більш досяжне.

Комунікативна стратегія блогу El Hematocrítico у Facebook зосереджена на формуванні спільноти та зміцненні репутації експерта шляхом підбору контенту та взаємного просування. Важливою складовою є застосування принципу соціального підтвердження: він не рекламує власні досягнення, а публікує матеріали офіційних культурних організацій, зокрема *Cultura da Deputación da Coruña*, які висвітлюють його зустріч із читачами в бібліотеці («*Outra tarde entretidísima na Biblioteca da Deputación da Coruña*»).

Laura Escanes в Threads вміло використовує техніку поетичної інтроспекції. Її публікації, на зразок «soy como una ola, no sé cuándo pero voy a romperme», ілюструють естетизацію емоційного страждання. Це не відверта претензія чи прохання про підтримку, а літературно оброблена алегорія, яка дозволяє аудиторії приєднатися до досвіду на емпатичному, а не жалісливому рівні.

Однією з дієвих стратегій, які застосовуються провідними творцями іспанськомовного контенту в TikTok, є свідомий відхід від реалістичного зображення за допомогою абсурду та самопринижения. Показовим прикладом слугує публікація Ibai Llanos, одного з найвпливовіших іспанських стримерів. Він розміщує статичне, оброблене зображення, на якому він постає з втомленим виглядом, тримаючи «Золотий м'яч», супроводжуючи його підписом «*Soy el ganador del balón de oro 2025. Gracias por vuestras felicitaciones y apoyo*». Дії Ibai можна інтерпретувати як навмисну стратегію самомемофікації. Він свідомо підриває свій публічний імідж, розміщуючи себе в абсурдних та гротескних ситуаціях.

Отже, дослідження прагматики комунікативних стратегій у соціальних мережах Instagram, Facebook, Threads і TikTok виявило принципову розбіжність, зумовлену специфікою структури та культурними характеристиками кожної соціальної мережі. Ці розбіжності визначають основні відмінні моделі цифрової взаємодії, які, у свою чергу, передбачають від блогерів використання суттєво різних підходів до формування правдивості, активізації аудиторії та інтеграції рекламних матеріалів.

Література

1. Salazar M. R. La influencia del chat en la escritura de los estudiantes // Desde el Sur. Lima, 2017. Vol. 9, № 2. 433–445 c.

2. Семенець О. Дискурсивні практики сучасної медіа-сфери (філософські та комунікативно-прагматичні аспекти) // Наукові записки. Серія: філологічні науки. Кропивницький : КОД, 2015. Вип. 96 (1). С. 268–272.

3. Cantamutto L. M. Aspectos pragmáticos de la literacidad digital: la gestión interrelacional en la comunicación por teléfono móvil // Revista Internacional de Tecnología, Ciencia y Sociedad. Global Knowledge Academics. 2015. Т. 4, № 1. С. 99–111.

Кривошей В.В.
гр. 23Мд-Фанг
Житомирський державний університет імені Івана Франка
Наук. керівник – к.ф.н, старший викладач Очковська А.П.

ЛІНГВОСТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВІДТВОРЕННЯ ПЕРСОНАЖНОГО МОВЛЕННЯ В АНГЛО-УКРАЇНСЬКОМУ ПЕРЕКЛАДІ СЕРІАЛУ *“FRIENDS”*

Серіал *“Friends”* посідає особливе місце в англомовній популярній культурі та слугує багатим матеріалом для лінгвостилістичного аналізу сучасного аудіовільного перекладу. Особлива увага приділяється мовленню персонажів, яке відзначається індивідуальними мовними рисами, каламбурами, сленговими виразами та культурними алюзіями. Переклад цих особливостей на українську мову становить складне завдання, оскільки необхідно зберегти характер і емоційність героїв [3; 4].

Для адекватного відтворення персонажного мовлення перекладач повинен поєднувати різні підходи: буквальний переклад, адаптацію, модуляцію, генералізацію, редукцію та компенсацію. Такий комплексний підхід дозволяє максимально наблизити український переклад до оригіналу, зберігаючи його гумористичні та стилістичні особливості.

Лінгвостилістика як наука вивчає співвідношення між мовними засобами та їхнім художнім ефектом. Л. Єфімов та О. Ясінецька підкреслюють, що аналіз стилістичних маркерів допомагає ідентифікувати унікальні мовні риси автора або персонажа, включаючи лексику, граматичні структури, інтонаційні моделі та експресивні засоби [5]. І. Коломієць виділяє чотири ключові характеристики стилю персонажа: формальність мовлення, використання розмовної лексики, емоційність та культурні відтінки. Ці параметри дозволяють точніше визначити соціальну належність героя та його мовленнєвий портрет [9]. І. Ковалик зазначає, що лінгвостилістичний аналіз у перекладі є необхідним інструментом для оцінки адекватності передачі художніх та емоційних нюансів оригіналу. У контексті

аудіовізуальних творів це допомагає зберегти гумористичний ефект і комунікативну ціль висловлювань [8].

Мовлення персонажів серіалу *"Friends"* демонструє широке розмаїття стилів, наприклад, Чендлер вирізняється саркастичними коментарями та каламбурами, грою інтонацій та повторів, які створюють комічний ефект; Джої – простою розмовною мовою з просторіччям, граматично спрощеною лексикою, що підкреслює її наївність; Фібі – креативними, нестандартними виразами. Український переклад передбачає адаптацію таких реплік для збереження їхнього гумору та індивідуальності [4]. Використання основних перекладацьких стратегій, а саме буквального перекладу, запозичення та компенсацію, дозволяє відтворити комічний ефект і індивідуальність героїв у перекладі [5; 6].

Так, у відомій репліці Чендлера *"Could I be wearing any more clothes?"* використано граматичну модуляцію у вигляді інверсії й риторичного питання: «Я що, можу ще більше вдягнути?» – що дозволяє передати його саркастичну інтонацію. Розмовна формула Джої "How you doin'?" перекладена як «Як діла?», що є адаптованим розмовним еквівалентом: уникається буквальне відтворення граматичної помилки, проте зберігається неформальний і фліртовий тон. У пісні Фібі *"Smelly Cat, Smelly Cat, what are they feeding you?"* переклад «Брудний кіт, нещасний кіт, чим тебе годують?» поєднує лексико-семантичну модуляцію й емоційне підсилення, що підкреслює іронічну співчутливість персонажа.

Цікавою є культурно зумовлена репліка *"We were on a break!"*, яка у прямому перекладі звучить як «Ми зробили перерву!». Проте ця фраза має в англомовній культурі підтекст тимчасового розриву у стосунках, тому більш адекватним є варіант «Ми тимчасово розійшлись!», який через модуляцію точніше передає ситуаційний сенс. Інший приклад – вигук *"Oh my God!",* що в українському дубляжі відтворено як «О Боже мій!», але втрачає нав'язливу експресію оригіналу. Альтернативний варіант "Господи, який жах!" використовує адаптацію та компенсацію, що підсилює комічну гіперболу. Водночас у репліці *"Joey doesn't share food!"* буквальний переклад «Джої не

ділиться їжею!» є цілком виправданим, адже виразна інтонація в дубляжі компенсує відсутність граматичного маркування емоційності.

Аналіз українського перекладу *“Friends”* демонструє, що перекладачі активно використовують модуляцію, компенсацію, адаптацію, редукцію та конкретизацію для досягнення еквівалентності не лише на лексичному, а й прагматичному рівні. Застосування цих стратегій сприяє збереженню індивідуальності героїв і гумористичного ефекту оригіналу. У більшості випадків переклад *“Friends”* в українському варіанті успішно відтворює комічний потенціал, а використання адаптованих еквівалентів (*“You guys!”* – «Хлопці!», *“Come on!”* – «Та годі!») підвищує природність і виразність діалогів.

Таким чином, відтворення мовленнєвих особливостей персонажів у серіалі *“Friends”* є складним, але досяжним завданням завдяки комбінованим перекладацьким стратегіям. Переклад зберігає характер і гумор героїв, що робить його сприйняття українською аудиторією максимально наближеним до оригіналу.

Література

1. Бабенко Л. Г. Лінгвістичний аналіз художнього тексту: теорія і практика. Київ: Академія, 2003.

2. Голянич М. І. Лінгвістичний аналіз тексту. Івано-Франківськ: Сімик, 2012.

3. Єфімов Л. П., Ясінецька О. А. Стилістика англійської мови і дискурсивний аналіз. Вінниця: Нова книга, 2004.

4. Журавель Т. В. Кіноперекладяк вид аудіовізуального перекладу. *Науковий вісник Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка.* 2018. С. 45–52.

5. Ковалик І. І. Методика лінгвістичного аналізу тексту. Київ: Вища школа, 1984.

6. Коломієць І. І. Основні лінгвістичні поняття і категорії. Умань: ВПЦ «Візаві», 2015.

Крушельницька К.З.
гр. мАУП-16
Тернопільський національний педагогічний університет імені
Володимира Гнатюка
Наук. керівник – к.п.н, доцент Головацька Ю.Б.

ВІДТВОРЕННЯ АВТОРСЬКИХ НЕОЛОГІЗМІВ ПРИ ПЕРЕКЛАДІ ФЕНТЕЗІ ТРИЛОГІЇ «ХРОНІКИ БЕЗНОЧІ»

Художній переклад вимагає здатності передати ідіостиль автора. Особливу увагу варто приділити жанру фентезі, де створення самобутнього світу відіграє ключову роль. Серед особливостей відтворення цього жанру можна виділити велику кількість авторських неологізмів.

Мета дослідження – проаналізувати відтворення авторських неологізмів у трилогії Джея Крістоффа «Хроніки Безночі» задля визначення їх ролі в досягненні адекватного перекладу та збереженні художньо-естетичної функції.

Актуальність дослідження полягає в зростаючому попиті на твори зарубіжної художньої літератури в українському перекладі.

Задля адекватного відтворення фентезі романів, необхідно визначити елементи ідіостилю автора та відтворити їх. Фентезі трилогія «Хроніки Безночі» багата авторськими неологізмами, що використані для опису особливостей світобудови.

У своїй праці О. Галич, В. Назарець та Є. Васильєв зазначають, що неологізми – це нові слова, словосполучення та значення слів, що утворилися, однак ще не стали загальновживаними. Їх можна поділити на загальномовні й індивідуально-авторські, тобто ті, які створені письменником та виконують не так номінативну функцію, як оціночно-виражальну [1, с. 178-179].

Для відтворення бажаного автором ефекту при перекладі необхідно зважати на цю особливість тексту, що часто становить труднощі. Прикладом відтворення авторського неологізму є назва першої частини трилогії “**Nevernight**” [5, с. 5], яку перекладено словом «**Безніч**» [2, с. 18]. У мові оригіналу лексема *“Nevernight”* утворена юкстапозицією. Слово складається з

двох лексем: *“never+night”*. При відтворенні неологізму перекладач замінив прислівник *“never”*, що означає «*ніколи*», на український префікс «*без-*», що використовується для позначення відсутності чогось. Українською мовою слово *«Безніч»* утворено за допомогою префіксації.

Наступним розгляньмо топонім “**Whitekeep**” [5, с. 1], що складається з двох елементів *“White+keep”*. Іменник мови оригіналу *“keep”* тут позначає «*міцну основну вежу в замку*» [4], однак перекладач вдався до генералізації лексичної одиниці *“keep”* і використав слово «**Білозамок**» [2, с. 1]. Для його утворення застосовано складання основ слова з інтерфіксом *«-о-»*.

Перейдімо до наступного прикладу: “**Godsgrave”** [5, с. 17] відтворено складним словом «**Богоділ**» [2, с. 20]**.** В мові оригіналу слово складається з морфем*“gods+grave”*, де *“god”* означає «*бог*», а *“grave”* згідно з словником це «*місце в землі, де поховано покійника*» [4]. Для відтворення елементу *“grave”* перекладач підібрав іменник «*діл*», що означає «*яма для мерця; могила*» [3]. Ця лексема відтворює смислове навантаження та допомагає підкреслити часові рамки подій. В перекладі неологізм утворено складанням основ з інтерфіксом *«-о-»*, а в оригіналі юкстапозицією.

Література

1. Галич О., Назарець В., Васильєв Є. Теорія літератури : підручник. Київ : Либідь, 2001.

2. Крістофф Дж. Безніч / пер. К. Сокульська. Київ : Небо, 2023. 584 с.

3. СЛОВНИК - тлумачний словник української мови, орфографічний словник онлайн. URL: https://slovnyk.ua/index.php (дата звернення: 29.09.2025).

4. Cambridge free english dictionary and thesaurus. *Cambridge Dictionary English Dictionary, Translations & Thesaurus*. URL: https://dictionary.cambridge.org/dictionary/ (date of access: 29.09.2025).

5. Kristoff J. Nevernight. Harper Voyager, 2016.

Крушельницький Н. І.
аспірант кафедри теорії і практики перекладу
Тернопільський національний педагогічний університет імені
Володимира Гнатюка
Наук. керівник – к.ф.н., доцент Чумак Г. В.

ІНТЕГРАЦІЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В ХУДОЖНІЙ ПЕРЕКЛАД У КОНТЕКСТІ СУЧАСНОГО ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВА

Сучасне перекладознавство перебуває на межі технологічного зламу, коли штучний інтелект (ШІ) стає не просто допоміжним інструментом, а чинником, який змінює саму сутність перекладацької діяльності.

На думку Григоренка, інструменти штучного інтелекту не лише автоматизують процес перекладу, а й впливають на саму його природу, зокрема через взаємодію людини та алгоритму [1, с. 31]. Застосування ШІ у художньому перекладі дає змогу прискорити процес і підвищити точність, проте водночас загострює питання збереження стилю, індивідуальності автора та культурної автентичності твору.

Поняття штучного інтелекту охоплює систему технологій, здатних моделювати процеси людського мислення. За визначенням Баранова, штучний інтелект можна розуміти як комплекс технологій, що імітують аналітичні та оціночні процеси мислення людини [2, с. 37]. У перекладацькому аспекті це означає, що система може аналізувати й відтворювати мовні структури, але не здатна передати контекстуальну багатозначність чи емоційний підтекст.

Втім, сучасні дослідження доводять, що нейромережі ще не здатні досягти цієї глибини. Як показує дослідження Манапбаєвої, модель ChatGPT-4 досить точно передає зміст, проте не відтворює емоційно-стилістичну складову літературного тексту [3, с. 212].

Тому перекладач виступає не просто користувачем ШІ, а активним посередником між людським і машинним способами розуміння тексту. Його завдання – забезпечити баланс між семантичною точністю та художньою виразністю.

Використання нейромереж у художньому перекладі відкриває низку практичних переваг: підвищення швидкості перекладу, узгодженість термінології, автоматичне виявлення стилістичних помилок. Проте водночас воно створює нові ризики – втрату авторської інтенції, ритміки, образності. Елкінс, Цін і Лапата вказують, що використання ШІ в перекладі часто призводить до зміни авторського стилю через втрату дрібних емоційних відтінків і ритмічної гармонії тексту [4, с. 145]. Штучний інтелект прагне до буквальної, а не експресивної точності.

Водночас ШІ може бути корисним інструментом попереднього аналізу тексту. Григоренко стверджує, що ШІ доцільно використовувати лише як аналітичний інструмент, тоді як остаточне рішення про переклад має залишатися за людиною [1, с. 33]. Така модель співпраці формує новий тип перекладача – редактора-куратора, який не лише перекладає, а й контролює логіку, стиль та естетику створеного системою тексту.

Інтеграція ШІ у перекладацьку сферу пов’язана не лише з технічними, а й з етичними викликами. Сюди належать питання авторського права, культурної автентичності та збереження інтелектуальної власності.

На думку Баранова, розвиток технологій штучного інтелекту має базуватись на людиноцентричному підході, що підкреслює роль творчості як невід’ємного чинника перекладу [2, с. 43]. У цьому контексті перекладач виконує функцію не просто мовного медіатора, а культурного інтерпретатора, який гарантує автентичність та глибину художнього тексту.

Інтеграція штучного інтелекту у художній переклад є неминучою тенденцією сучасного перекладознавства. Проте ефективність цього процесу залежить від здатності перекладача зберегти баланс між технологічною точністю і художнім чуттям.

ШІ може стати потужним помічником у перекладацькій практиці, але він ніколи не зможе замінити людську інтуїцію, емоційність і розуміння контексту. Майбутнє художнього перекладу полягає у синергії людини та машини, де технології допомагають людині, але не визначають сутність творчості.

Література

1. Григоренко Г. Використання та аналітика інструментів на основі штучного інтелекту у перекладі. APHN Journal, 2023, с. 30–36.
2. Баранов О. А. Визначення терміну «Штучний інтелект». Інститут проблем штучного інтелекту НАН України, 2022, с. 32–49.
3. Manapbayeva Z. AI in Literary Translation: ChatGPT-4 vs Professional Translators. Procedia Computer Science, 2024, с. 210–214.
4. Elkins K., Qin Z., Lapata M. In Search of a Translator: Using AI to Evaluate What's Lost. Frontiers in Computer Science, 2024, с. 140–148.

Кулибаба В.О.
гр. 23Мд-Фанг
Житомирський державний університет імені Івана Франка
Наук. керівник – к.філол.н, доцент Зорницький А.В.

ВПЛИВ ПЕРЕКЛАДУ НА СПРИЙНЯТТЯ СЕРІАЛУ «КАРТКОВИЙ БУДИНОК» УКРАЇНСЬКИМ ГЛЯДАЧЕМ

Серіал «Картковий будинок» став одним із найпопулярніших політичних трилерів світу, зокрема й в Україні. Сприйняття цього серіалу українським глядачем значною мірою залежить від якості перекладу, який передає культурний та мовний контекст оригіналу.

Оскільки сюжет тісно пов'язаний з американською політичною системою, переклад потребує не лише точності, а й адаптації політичних термінів, процедур та стратегій для кращого розуміння українським глядачем. Неточний переклад може призвести до спотворення сприйняття механізмів американської політики, що є центральними для сюжету серіалу [1, с. 7].

Одним із ключових аспектів є переклад політичної лексики, такої як назви посад *(President, Speaker of the House, Whip)*, інститутів *(Congress, Supreme Court)*, процедур *(filibuster, impeachment)* та стратегій *(lobbying)*. Успішний переклад передбачає не лише пошук найточніших українських відповідників, але

й надання необхідних пояснень або використання термінів, що вже закріпилися в українському політичному дискурсі.

Окрім того, важливу роль відіграє адаптація фразеологізмів, ідіоматичних виразів та метафор [2, с. 39]. Діалоги серіалу відзначаються гостротою і сарказмом, тому переклад має передавати не лише зміст, а й стиль, емоції та індивідуальні особливості персонажів. Для аналізу було обрано репліку Френка Андервуда: *"Power is a lot like real estate. It's all about location, location, location. The closer you are to the source, the higher your property value."* [3]. В українському перекладі звучить як *«Влада – це як нерухомість. Головне – це розташування, і ще раз розташування. Що ближчий ти до джерела, то вища твоя вартість».* Такий варіант передає уявлення про владу як про власність, що відповідає прагматичному й владолюбному світогляду головного героя.

Важливо також вдало передати підтекст та іронію в діалогах персонажів. Так, діалог між Клер і Френком в оригіналі звучить як:

Клер: *"Francis, are you suggesting we stoop to their level?"* (з ноткою осуду).

Френк: *"Sometimes, Claire, the only way to deal with mudslingers is to get your own hands dirty."* (з цинічною посмішкою) [3].

В українському перекладі це відтворено так:

Клер: *«Френсісе, ти пропонуєш опуститися до їхнього рівня?»*

Френк: *«Іноді, Клер, єдиний спосіб відповісти тим, хто кидається брудом, – це забруднити власні руки».*

Цей варіант зберігає контраст між моральною позицією Клер і цинічною прямотою Френка. Його репліка побудована з притаманною йому іронією: він говорить про компрометуючі дії спокійно, майже з натяком на виправдання.

Насамкінець розглянемо приклад втрати нюансів у перекладі сарказму. Оригінальна репліка після невдалої спроби опонента звучить так: *"Well, that was… decisive"* (із насмішкуватим тоном) [3].

В українському перекладі: «*Що ж, це було… надзвичайно переконливо».* Без відповідного звучання або контексту глядач може сприйняти фразу як констатацію факту, а не як саркастичну оцінку поразки. Натомість *«Оце так…*

розгромна перемога» (з підкреслено глузливою інтонацією в озвученні) передає емоційний підтекст, оскільки вносить елемент перебільшення та натяк на протилежне значення: замість справжньої перемоги йдеться про поразку або невдалий результат.

Неправильно переданий сарказм спотворює сприйняття глядачем ставлення персонажа до ситуації чи інших осіб. У випадку Френка Андервуда, який часто використовує сарказм для приниження та демонстрації своєї переваги, втрата цього нюансу може пом'якшити його образ і зменшити відчуття його інтелектуальної переваги. Діалоги інших персонажів, багаті на підтексти, натяки та приховану ворожнечу, також потребують від перекладача особливої уваги до інтонацій та контексту, щоб не спотворити розуміння глядачем їх взаємин і справжніх намірів.

Якість перекладу визначає, як український глядач сприймає головних героїв, їхні характери та мотивації. Вдале відтворення реплік, внутрішніх монологів та емоційних реакцій допомагає сформувати цілісне уявлення про персонажів [2, с. 43]. Наприклад, харизма та безжальність Френка проявляються через його мову; точний переклад передає його впевненість, маніпулятивність і цинічне мислення, тоді як невдалий може зробити його менш переконливим.

Так само діалоги Клер Андервуд мають відображати її силу, амбітність та внутрішню боротьбу. Особлива увага потрібна до внутрішніх монологів Френка, які дозволяють глядачеві заглянути в його думки та плани; втрата цих нюансів обмежує розуміння його стратегій.

Отже, якість перекладу серіалу «Картковий будинок» безпосередньо впливає на сприйняття українським глядачем сюжету, персонажів та їх мотивацій. Вдалий переклад передає не лише зміст, а й стиль, емоції, сарказм і культурні особливості діалогів, тому він є ключовим фактором для формування цілісного сприйняття серіалу.

Література

1. Жалай В. Я., Линник Т. Г., Пархоменко А. Ф., Рахманова І. І., Рубашова Л. М. Політична термінологія у сучасному інформаційному просторі. *Лінгвістика XXI століття: нові дослідження і перспективи*. Київ, 2019. с. 5–51.
2. Колодій Б.М., Кожанова І.П. Особливості відтворення мовного портрета кіногероя як однієї зі складових образу персонажа в аудіовізуальному перекладі. *Science and Education a New Dimension. Philology*. 2018. №VI (51). С. 39–44.
3. House of Cards. URL: https://www.opensubtitles.org/en/ssearch/sublanguageideng/idmovie-145250 (дата звернення: 03.09.2025)

Кунатовська Є.М.
гр. МЛІСМ12414
Київський столичний університет імені Бориса Грінченка
Наук. керівник – д.ф.н, професор Махачашвілі Р.К.

ЦИФРОВА ПЛАТФОРМА ELEXIS У КОНТЕКСТІ МОВНОЇ ОСВІТИ: МОЖЛИВОСТІ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

У сучасному мовознавстві та освітніх технологіях активно обговорюється питання ефективного використання цифрових ресурсів для навчання іноземних мов. Незважаючи на поширення електронних словників, корпусних ресурсів і навчальних платформ, їхня інтеграція у освітній процес залишається фрагментарною. Часто ресурси функціонують як окремі інструменти, що ускладнює доступ студентів і викладачів до комплексного аналізу лексики та текстів. Саме тому дослідження цифрової платформи Elexis (European Lexicographic Infrastructure) є актуальним, адже вона представляє приклад інноваційної інтегрованої лексикографічної інфраструктури, здатної поєднувати електронні словники, корпуси текстів та семантичні інструменти у єдиному цифровому середовищі.

Метою нашого дослідження стало визначення можливостей адаптації Elexis для мовної освіти, оцінка її потенціалу для розвитку словникової,

лексичної та комунікативної компетенції студентів. Гіпотеза полягала у тому, що, не будучи спочатку освітнім продуктом, платформа Elexis може стати ефективним навчальним інструментом за умови методичної адаптації її ресурсів під навчальні задачі.

Функціональний аналіз основних ресурсів Elexis показав, що інструменти платформи мають унікальні можливості для підвищення ефективності мовної освіти:

1. **Lexonomy** – веб-редактор для створення та публікації електронних словників. Використання Lexonomy дозволяє адаптувати словникові статті під конкретні навчальні потреби, додавати мультимедійні приклади, аудіо-вимову та контекстні речення. Наприклад, викладач може створити тематичний словник з лекційної теми, де кожне слово супроводжується прикладом у реченні та аудіо-вимовою, а студент, у свою чергу, може не лише вивчати лексику, але й самостійно додавати коментарі або приклади, що стимулює активне засвоєння знань.

2. **VerbAtlas** – ресурс для аналізу дієслівних конструкцій та їхніх семантичних мереж. Цей інструмент дозволяє виявляти типові колокації та синтаксичні схеми вживання дієслів. Наприклад, при вивченні дієслів іноземною мовою студент може дослідити, з якими іменниками найчастіше вживаються у реальних текстах та зрозуміти семантичні нюанси кожного поєднання конкретних мовних конструкцій.

3. **SyntagNet** – інструмент для аналізу стійких словосполучень та семантичних зв’язків між словами. Він дозволяє визначати частотність і контекст використання фразеологізмів, сталі словосполучення та вирази. Наприклад, студент може вивчати конкретні словосполучення, бачити їхні контекстні приклади в різних жанрах текстів та формувати власні речення, що підвищує рівень комунікативної компетенції.

4. **Sketch Engine** – платформа для корпусного аналізу текстів. Вона дозволяє досліджувати частотність слів, колокації та стилістичні особливості мовних одиниць. Прикладом може слугувати аналіз сучасних текстів, де студент

виявляє, які слова найчастіше зустрічаються, та формує на основі цих даних власні тематичні словники або вправи. Це сприяє розвитку критичного мислення та аналітичних навичок, оскільки студент порівнює частотність і контекст у різних джерелах.

Як зазначають дослідники Curry та McEnery, «непрямі застосування корпусної лінгвістики у викладанні мов значно розвинулися від початку «корпусної революції» 1990-х років, подолавши розрив між теорією та практикою і справивши суттєвий вплив на мовну освіту — зокрема, у сферах лексикографії, створення навчальних матеріалів, оцінювання та підготовки викладачів» [1, с. 235]. Це підтверджує, що цифрові корпусні ресурси та інтегровані лексикографічні інструменти, як Elexis, мають реальний потенціал для підвищення ефективності навчання іноземних мов.

На основі виявлених можливостей платформи ми розробили інтегрований навчальний веб-сайт з обраними ресурсами. Концепція передбачає навчально-демонстраційний формат: кожен інструмент представлений окремим модулем із поясненнями, прикладами та візуалізаціями, що дозволяє студентам і викладачам наочно ознайомитися з функціоналом платформи та застосовувати його у навчальному процесі.

Проведене дослідження підтвердило, що цифрова платформа Elexis, хоч і не була створена спеціально для освітніх цілей, має значний потенціал для мовної освіти. Теоретичний та функціональний аналіз показав, що ресурси платформи забезпечують можливість ефективної роботи з лексикою, колокаціями, дієслівними мережами та стійкими словосполученнями. Практична апробація у вигляді інтегрованого веб-ресурсу підтвердила можливість демонстрації всіх функціональних можливостей платформи, створюючи підґрунтя для подальшого використання у навчальних курсах і розробки нових методик з цифровими лексикографічними інструментами.

Література

1. Curry N., McEnery T. *Corpus linguistics for language teaching and learning: A research agenda*. 2024. URL: https://www.cambridge.org/core/services/aop-cambridge-core/content/view/CABC78CDD77B7799BE293F7F66A48352/S0261444824000430a.pdf

2. Declerck T., McCrae J., Navigli R., Zaytseva K., Wissik T. *ELEXIS – European Lexicographic Infrastructure: Contributions to and from the Linguistic Linked Open Data*. 2018. URL: https://www.dfki.de/fileadmin/user_upload/import/9709_elexis-european-lexicographic.pdf

Купчинська Д.В.
гр. змАУП-21
Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка
Наук. керівник – к.ф.н, доц. Гоца Н.М.

ЛЕКСИКО-СТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ГЕНДЕРНО МАРКОВАНИХ ЕЛЕМЕНТІВ У РЕКЛАМНИХ ТЕКСТАХ

Переклад рекламного тексту є особливим видом перекладу, який вимагає врахування низки специфічних особливостей. Однією з таких особливостей є переклад гендерно-маркованих елементів, які можуть виражатися як лексично, так і стилістично.

Актуальність дослідження зумовлена зростаючим інтересом до проблеми репрезентації гендеру в медіатекстах, зокрема в рекламі, яка є потужним інструментом формування соціальних уявлень. Гендерно-марковані елементи в рекламних текстах часто відображають культурні стереотипи, що ускладнює їх адекватний переклад. Перекладач стикається з необхідністю не лише відтворити зміст, а й зберегти стилістичні особливості, прагматичну спрямованість та культурну релевантність повідомлення. Це зумовлює потребу в глибокому аналізі

лексико-стилістичних засобів, які використовуються для відтворення гендерних маркерів, а також у визначенні ефективних стратегій перекладу, що забезпечують міжкультурне порозуміння.

Враховуючи вищесказане, метою дослідження є аналіз лексико-стилістичних особливостей перекладу гендерно маркованих елементів у рекламних текстах та визначення ефективних перекладацьких стратегій, які забезпечують збереження змісту, стилістики й культурної релевантності повідомлення..

Термін «гендер» був визначений дослідником Г. Рубіном як «комплекс конвенцій, що спричиняють регулятивний вплив на біологічну стать як предмет суспільної діяльності» [1, с. 24]. Іншими словами гендер це про набір норм та уявлень, що впливають на те як жінки та чоловіки повинні поводитись у суспільстві.

Гендерно-маркована лексика охоплює мовні одиниці, що виражають стать у граматичному, морфологічному, лексичному та стилістичному аспектах. Така лексика в рекламі допомагає ідентифікувати цільову аудиторію, але її надмірне використання може посилити сексистські настрої.

Граматично це проявляється через використання займенників чоловічого роду (*he, his, him*) у нейтральному контексті, що призводить до їхнього апріорного сприйняття як чоловічих [1, С. 24-25]. Морфологічно – через суфікси жіночого роду, які маркують жінку як виняток із загальної категорії, підкреслюючи її відмінність від «типового» представника – чоловіка [1, с. 24]. Лексично – через слова з компонентом *man* (*businessman, fireman*, *chairman*) або ті, що традиційно асоціюються з певною статтю (*housewife, nurse*, *ballerina* – з жінками; *chef, doctor, driver* – з чоловіками).

У стилістичному аспекті гендер передається емоційно забарвленими прикметниками, які формують «жіночний» або «маскулінний» образ: «ніжний», «витончений» – для жінок; «сильний», «рішучий» – для чоловіків [3, с. 913]. Реклама для чоловіків зазвичай лаконічна, а для жінок – емоційно насичена [3, с. 905].

Отже, використання гендерно-маркованих елементів у текстах, зокрема в рекламі, сприяє формуванню певних соціальних уявлень про ролі жінок і чоловіків, а також закріпленню гендерних стереотипів. У зв'язку з цим перед перекладачем постає питання щодо вибору відповідних перекладацьких стратегій для передачі гендерно маркованих одиниць. Дослідниця Л. Ю. Сінна виокремлює такі основні перекладацькі стратегії:

Смисловий розвиток передбачає уникнення прямого перекладу, щоб не відтворювати гендерні стереотипи. Наприклад, словосполучення *tribute to masculine freedom* було передано як *випромінюють собою нескінченну витонченість* [2, с. 314], оскільки оригінал містив стереотипне уявлення про свободу як суто чоловічу якість.

Калькування – дослівний або майже дослівний переклад – застосовується, коли текст не має гендерного забарвлення.

Додавання використовується для уточнення або емоційного підсилення. Наприклад, фраза *"...a soft trail that lingers"* була передана як *«тонкий шлейф, що залишається на шкірі непомітним шаром»* [2, с. 315], щоб підкреслити образ жінки з внутрішньою силою.

Вилучення передбачає усунення неприйнятних гендерно-маркованих одиниць.

У результаті аналізу встановлено, що гендерно-марковані елементи в рекламних текстах впливають на формування соціальних уявлень про гендерні ролі та потребують уважного підходу при перекладі. Застосування згаданих перекладацьких стратегій дозволяє адаптувати текст до культурного контексту, зберігаючи його прагматичну спрямованість.

Подальші дослідження можуть охоплювати порівняння перекладацьких стратегій у різних мовах і аналіз взаємодії вербальних та візуальних маркерів у рекламі.

Література

1. Гулєєва Д. О., Байдалова Д. О. Гендерно-марковані і гендерно-нейтральні одиниці у перекладознавсті. Матеріали IV Міжнар. наук.-практ. онлайн-конф. Біла Церква: БНАУ, 2023. С. 23-26.
2. Сінна Л. Ю. Особливості англо-українського перекладу гендерно маркованої реклами (на матеріалі реклами парфумів). *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Сер.: Філологія. Одеса, 2022. Вип. 58. С. 313-316.
3. Deng, Yaling. “Gendered Language in Advertising: A Linguistic Analysis of Clinique Skincare Products for Men and Women”. International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences 14.7 (2024): 905-917.

Курушина К.В.
гр. ФЛ-14
Національний університет «Львівська політехніка»
Наук. керівник – ст. викл. Синдега Р.Є.

ПРОБЛЕМИ ПЕРЕДАВАННЯ ІМЕН ПЕРСОНАЖІВ У ПЕРЕКЛАДІ ХУДОЖНІХ ТЕКСТІВ (НА ПРИКЛАДІ ФЕНТЕЗІ «ІЗ КРОВІ Й ПОПЕЛУ» ДЖЕННІФЕР Л. АРМЕНТРАУТ)

Власні назви є невід’ємним складником лексикону кожної мови та нарівні з загальними відбивають традиції, особливості світосприйняття, історію тієї чи іншої людської спільноти. Особливі характеристики онімів як одиниць спеціальної лексики, максимальна відкритість цього класу для поповнення, їх незначна фіксація у загальномовних словниках [6], дискусійність способів передавання зумовлюють певні труднощі їх передавання в текстах перекладу. Зокрема, на сьогодні нерозв’язаним лишається питання, чи потрібно й чи можливо перекладати власні назви. Строкатість таких лексем, їхнє широке вживання в текстах різних стилів і жанрів також зумовлюють різноманітність

перекладацьких рішень. Отже, вважаємо актуальним дослідження проблем передавання власних імен у текстах перекладу.

Специфіку власних назв у системі художнього твору вивчає художня (або літературна, поетична) ономастика. В. Савчин справедливо відзначає, що ономастична лексика художнього твору часто є важливим засобом художньо-стилістичного осмислення образів, письменники, як правило, свідомо добирають імена персонажів [8, с.152]. Це дає підстави говорити про те, що, на відміну від справжніх імен у побутовому спілкуванні, художні власні назви можуть мати наповнену семантику, ставати виразниками певних рис героя, локації тощо чи навіть підкреслено експресивно передавати окремі їхні характеристики. Тобто читачі з самої назви можуть дізнатися важливу інформацію або ж ця назва може спонукати до пригадування чогось важливого, бути натяком. Такі одиниці називають у науковій літературі «значущими», «номінативно-характеристичними», «оцінковими», «волаючими» іменами [8, с.153]. В англомовній науковій літературі дослідники здебільшого послуговуються терміном «charactonym». Автори творів у жанрі фентезі створюють унікальний вигаданий світ. Завдання перекладача спробувати максимально передати інтенції автора, відтворити фантазійні образи, чарівну атмосферу. Романтичне фентезі «From Blood and Ash» («Із крові й попелу») є першою книгою популярної серії «Кров і попіл» американської письменниці Дженніфер Лінн Арментраут (український переклад Марії Пухлій, 2022). Ономастикон твору переважно становлять антропоніми й топоніми. З огляду на обмежений обсяг розвідки розглянемо лише деякі художні антропоніми.

Складність перекладу художніх антропонімів роману полягає в тому, що Дж. Л. Арментраут використовує розгалужену систему персонажів, деякі з них мають скорочені форми імен, більшість – давні корені, що робить ці одиниці семантично наповненими для англомовного читача (тут і далі варіанти перекладів Марії Пухлій). Головну героїню твору звати Penellaphe (Пенелафі), можлива алюзія до Пенелопи. У рядках, де героїня порівнює відчуття свободи з дією «unripe poppy seeds provided by those who smoked them» [1], авторка створює

символічний образ п’янкої, але оманливої незалежності. Макові зерна мають подвійний зміст: вони викликають сп’яніння, забуття, втрату контролю – так само, як і коротка свобода, яку відчуває героїня. Це підсилюється її вибором скороченого імені Poppy (Маківка), від «poppy» – «мак». Очевидно, перекладачка намагалася дібрати скорочене ім’я, максимально близьке за семантикою, усвідомлюючи при цьому втрату форми (порівн. Пенеллафі-Маківка та Penellaphe-Poppy). Уважаємо що не порожнім за семантикою знаком є і родове ім’я героїні – Balfour (Балфур), що може бути утворене від шотландського прізвища, яке походить від гельських «baile» – село та «pòr» – врожай; не виключені також впливи єврейського імені, що дослівно означає «добра вдача» [2].

Ім’я Everton (Евертон), імовірно, має давні корені й може походити від «eofor tun» і бути пов’язаним з топонімом Евертон, що має скандинавські корені [4]. Цікаво також те, що в Дж. Р. Р. Толкієна є персонаж Еофор (це ім’я має давні англійські корені та дослівно означає «кабан»). Отже, вибір такого імені може бути своєрідною алюзією [5]. Ім’я Airrick (Ейррік) – можливо, має натяк на ім’я Eric (зі старонорвезького Eirikr), історія якого сягає давніх часів і яке буквально означає «шанований владар» [3]. Уважаємо, що для лексем Balfour, Everton та Airrick, на відміну від скороченого імені Poppy, дібрати семантично значущі відповідники справді було значно складніше, особливо якщо зважати на те, що має зберігатися загадкова атмосфера твору фентезі, тому перекладачка зупинилася на графічному записі, що максимально схоже відбиває звучання оригіналів.

Література:

1. Armentrout J. L. From Blood and Ash. Saint Augustine: Blue Box Press, 2020. URL: https://tinyurl.com/h6cex2e7 (дата звернення: 10.10.2025).

2. Balfour. Behind the name. URL: https://tinyurl.com/2mw7dkrb (дата звернення: 10.10.2025).

3. Eric. Etymonline. URL: https://tinyurl.com/yc5w9ytp (дата звернення: 10.10.2025).

4. Everton Parish History. URL: https://tinyurl.com/4xacextz (дата звернення: 10.10.2025).

5. Johnson A. The Wild Boar In Teutonic & Scandinavian Mythology. URL: https://tinyurl.com/2ec8ejkc (дата звернення: 10.10.2025).

6. Mignot É., Philippe M. Introduction: Proper names and the lexicon – an exposition. Lexis [Online], 2022. No 20. URL: https://tinyurl.com/3a4bpb24 (дата звернення: 10.10.2025).

7. Арментраут Дж. Л. Кров і попіл: Із крові й попелу; пер. з англ. М. Пухлій. Київ: Видавництво Букшеф, 2022. 608 с.

8. Савчин В. Р. Микола Лукаш – подвижник українського художнього перекладу: монографія. Львів: Літопис, 2014. 374 с.

Лазарчук Я.О.
гр.41Бз-Фанг
Житомирський державний університет імені Івана Франка
Наук. керівник – к.ф.н, доцент Шугаєв А.В.

ПЕРЕКЛАД АМЕРИКАНСЬКИХ ХУДОЖНІХ ТЕКСТІВ ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ XX СТОЛІТТЯ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Американська література першої половини XX століття займає особливе місце у світовому літературному процесі. Вона відображає складні соціальні, політичні й культурні трансформації, що супроводжували становлення США як однієї з провідних держав світу. Переклад цих творів українською мовою не лише сприяє збагаченню національної літературної традиції, але й відкриває нові горизонти для культурного діалогу. Українські переклади американських новел першої половини XX століття стали важливим чинником формування національного бачення світу, де поєднуються прагнення до свободи, соціальна справедливість і глибокий психологізм.

Перша половина XX століття для американської прози – це період глибоких соціальних потрясінь: Перша світова війна, «Велика депресія», зміна моральних цінностей і переосмислення ролі людини у світі. Саме в цей час

формується покоління «втрачених», представлене іменами Ернеста Хемінгуея, Френсіса Скотта Фіцджеральда, Вільяма Фолкнера, Джона Стейнбека, які зробили вагомий внесок у розвиток короткої прози – новели. Для цього періоду характерні такі риси:

- підвищена увага до внутрішнього світу людини;
- лаконічність і стриманість у викладі думки;
- експеримент із формою та мовою;
- соціальний підтекст і моральний пошук.

Американська новела цього часу – це не просто коротка історія, а концентрований образ епохи. Перед перекладачем постає завдання не лише передати сюжет, але й зберегти атмосферу часу, характерне світовідчуття та індивідуальний стиль письменника.

Американська англійська мова містить значну кількість сленгових і діалектних елементів, що відображають культурні особливості різних регіонів США. Перекладач мусить вирішувати, чи залишати ці елементи з відповідними коментарями, чи адаптувати їх до українського культурного контексту. Наприклад, в оповіданнях Хемінгуея трапляються військові терміни, жаргон мисливців і рибалок, що потребують точного, але природного для українського читача відтворення.

Американська новела глибоко вкорінена у власну соціокультурну систему, а саме традиції, побут, історію. Звідси виникає проблема так званих *реалій перекладу*: назв місць, предметів, звичаїв, які не мають точних аналогів в українській культурі. Наприклад, поняття *Thanksgiving* чи *county fair* вимагають пояснення або адаптації, аби не втратити культурного підтексту.

Авторський стиль є суттю художнього світу кожного письменника. Хемінгуей – майстер «айсбергової техніки», де головне приховано між рядками. Фолкнер вирізняється складним синтаксисом і внутрішнім монологом, тоді як Фіцджеральд поєднує поетичність із соціальною сатирою. Таким чином, перекладач повинен знайти індивідуальні мовні засоби, аби зберегти ритм,

емоційний тон і настрій кожного тексту, не спрощуючи і не перевантажуючи його.

Переклад – не механічне перенесення слів з однієї мови в іншу, а активна інтерпретація. Він передбачає співтворчість перекладача і автора. Саме перекладач стає своєрідним «медіатором культур», який зберігає баланс між точністю та художністю. У перекладах американських новел важливо передати тональність мовлення: емоційність, стриманість, динаміку оповіді. Збереження авторського голосу забезпечує не лише змістову, а й естетичну адекватність тексту. Відомі українські перекладачі, такі як Микола Лукащ, Олекса Зарецький, Євген Попович, зробили великий внесок у популяризацію американської прози. Їхні роботи демонструють, що художній переклад – це форма творчої адаптації, де мовна точність поєднується з національною своєрідністю.

Переклади американських новел мали глибокий вплив на розвиток української літератури середини XX століття. Через них українські письменники знайомилися з новими способами побудови оповіді, технікою діалогу, психологізмом і мінімалізмом. В українському літературному процесі поступово утвердилася тенденція до лаконізму, емоційної точності, глибшого аналізу внутрішнього світу персонажа – рис, притаманних американській новелі. Крім того, ці переклади сприяли відкриттю нових морально-філософських проблем – зокрема теми самотності, відчуження, пошуку власного «я» у світі після катастроф XX століття.

Література

1. Гемінґвей Е. Старий і море / Пер. М. Лукаша. Київ: Дніпро, 1979. 104 с.

2. Гемінґвей Е. Кішка під дощем. Новели / Пер. Ю. Лісняка. Київ: Дніпро, 1981. 75 с.

3. Фіцджеральд Ф. С. Великий Гетсбі / Пер. О. Мокровольського. Київ: Основи, 2008. 188 с.

4. Фіцджеральд Ф. С. *Оповідання доби джазу* (*Tales of the Jazz Age*) / Пер. Н. Третяк. Львів: Видавництво Старого Лева, 2016. 245 с.

Легка Л.В.
гр.мАУП-26
Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка
Наук. керівник – к.ф.н, доцент Іванців О.В.

ЛІНГВІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ІНТЕРНЕТ-МЕДІА ЯК НОВОГО ФОРМАТУ МАСОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ

Сучасні інтернет-медіа відрізняються від традиційних (газет, радіо, телебачення), адже вони змінили спосіб поширення інформації та мовленнєвий стиль, формуючи нові вимоги до подання контенту.

Метою дослідження є розглянути ключові особливості мовлення, що вирізняють інтернет-медіа серед інших форматів комунікації.

Лаконічність – ключова риса інтернет-медіа, адже в умовах інформаційного перевантаження тексти мають бути стислими й водночас інформативними [1, с.114].

Заголовки часто короткі, провокаційні або сенсаційні, щоб привернути увагу читача й заохотити його відкрити статтю. Наприклад, такі заголовки, як *“10 Ways to Improve Your Productivity Today” або “Shocking News: What Happened Next Will Surprise You!”,* є типовими для новинних платформ. Це дозволяє миттєво зацікавити аудиторію та надати головну ідею за допомогою кількох слів [2, с.79].

В текстах цифрових платформ активно використовуються скорочення та акроніми, особливо в новинах, пов’язаних із технологіями або бізнесом (наприклад, *“AI”* – штучний інтелект, *“GDP”* – валовий внутрішній продукт) [3].

Інтерактивність – важлива риса інтернет-медіа, адже тексти доповнюються мультимедійними елементами (гіперпосилання, відео, зображення, інфографіка, опитування), що робить подачу динамічнішою [4, с.23]

Інтерактивні елементи (опитування, форми зворотного зв'язку) залучають аудиторію до створення контенту, а розмовний стиль відрізняє інтернет-медіа від офіційного тону традиційних новин [5, с.261].

Звернення до читача за допомогою займенників *"you", "we"* додає персоналізації та створює ефект розмови. Наприклад, замість традиційного опису події автор може сказати: *"If you're planning to travel this summer, here's your ultimate guide."*

Електронні ЗМІ активно використовують емоційно насичену лексику для привернення уваги. Заголовки можуть бути емоційними та сенсаційними, щоб викликати інтерес до матеріалу: *"Shocking News!"*, *"Incredible Discovery!"*. Використання питальних і окличних речень підкреслює експресивність стилю, додаючи динамізму тексту [2, ст.79].

Мережеві медіа стирають межі між жанрами, поєднуючи новини з аналітикою, блогами й соціальними мережами, включаючи особисті роздуми автора, коментарі та цитати з онлайн-платформ [6].

Інтернет-медіа швидше реагують на події, тому їхній стиль відзначається простотою й зрозумілістю [7, с. 125].

Висновки. Інтернет-медіа відрізняються лаконічністю, неформальністю, інтерактивністю та емоційністю, а гібридизація жанрів і глобалізація контенту відкривають нові можливості для журналістики. Водночас ці зміни ставлять під сумнів етичність та якість подачі інформації, де емоційність інколи переважає над об'єктивністю.

Література

1) Зайцева М. О. Засоби маніпулятивного впливу в сучасному політичному дискурсі (лінгвістичний аспект). *Лінгвістичні дослідження* : зб. наук. пр. ХНПУ ім. Г. С. Сковороди. № 34. Харків, 2012. С. 114

2) Сизоненко А., Кущ Е. Загальна характеристика та жанрова варіативність англомовного публіцистичного дискурсу. *Актуальні питання гуманітарних наук.* Серія «Мовознавство. Літературознавство». 2020. С. 79

3) Oxford Learner's Dictionaries.

URL: https://www.oxfordlearnersdictionaries.com (дата звернення 25.03.2025)

4) Шепель Ю. О. Медіа-дискурс як засіб маніпулятивного впливу на читача. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*. С. 23.

5)Кущ Е. О. Критична перспектива дослідження дискурсу в сучасній лінгвістиці. *Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету ім. В. Винниченка.* Серія : Філологічні науки. 2017. Вип. 153. С. 261.

6) Бехта І. А. Прагматика оповідного дискурсу у газетно-публіцистичному стилі. URL:https://lib.chmnu.edu.ua/pdf/novitfilolog/12/3.pdf (дата звернення 25.03.2025)

7) Компанцева Л. Психолінгвістичний опис технологічного дискурсу нових медіа. *Психолінгвістика*. 2018. Вип. 23 (2). С. 125.

Лейковська Н.П.
гр. ПЕРм-1-24
Київський столичний університет імені Бориса Грінченка
Наук. керівник – к.ф.н, професор Чеснокова Г.В.

RENDERING DARK ACADEMIA STYLE IN UKRAINIAN: THE CASE OF ALEXIS HENDERSON'S ‘AN ACADEMY FOR LIARS’

The eerie beauty and intellectual melancholy of the Dark Academy style are perfectly captured in Alexis Henderson’s ‘An Academy for Liars’. Its language is rich with existential contemplation, the appeal of forbidden knowledge, and dark beauty. Such a translation into Ukrainian requires a method that captures the atmosphere of the work, including its rhythm, mood, and emotional overtones in addition to its meaning. Focusing on the interplay of tone, metaphor, and texture in a few selected chapters from the Ukrainian translation of the book, this work focuses on how the aesthetics of the Dark Academia style can be translated through linguistic and stylistic devices.

A contemporary literary and cultural phenomenon, the Dark Academia aesthetic is rooted in an interest in mortality, art, and knowledge. It marks beauty in melancholy

and the search for meaning through thought, drawing inspiration from Romantic sensibilities, Gothic literature, and classical education. [Włodarczyk, 2023] The Dark Academia style is often depicted in literature through individuals characterized by introspection, isolation, and existential yearning, as well as through settings such as prestigious colleges or mysterious institutions and relationships and rivalry between students. [Golden, 2023] High-pitched diction, rhythmic syntax, and a mood of sadness and cerebral tension are stylistic characteristics of the genre. Its language often emphasizes psychological depth, classical allusions, and sensory detail, creating a tone that oscillates between the lyrical and the intellectual. It is therefore essential to pay close attention to rhythm, subtlety, and the delicate balance between beauty and suffering when translating this aesthetic into another language.

The somber, contemplative tone and artistic richness that define the dark style must be carefully recreated in the translation of "An Academy for Liars." Metaphors, rhythmical prose, and subtle emotional overtones take over the entire English version, creating a nostalgic mood of artistic sadness and isolation. This effect in Ukrainian was achieved by combining syntactic rhythm and semantic precision. For example, "her own flesh and bone a kind of liminal space" was translated as «її власне тіло і кістки були своєрідним проміжним простором,» preserving the contemplative tone of the text and the metaphysical connotation of "liminal." Similarly, to recreate the hypnotic rhythm and visual recursion of the original, the picture of the optical effect "reflections of herself reflecting one another, on and on, shrinking into the dark and distant ether" was conveyed through euphony and repetition: «відображеннями одного та іншого дзеркал, відбивалися знову і знову та зникали в темному і далекому ефірі».

Particular attention was paid to how tone and imagery interact to create a sense of psychological instability in the protagonist. Where a literal translation would have risked losing aesthetic appeal, modulation and compensatory techniques were used. For example, the phrase "She bore the decided stink of significance." was changed to "Від неї смерділо значущістю", while maintaining the social context and tone of A. Henderson's neutral irony. Sound, rhythm and mood were prioritized throughout the translation, reflecting the deliberate contrast of beauty and discomfort in the English

text. The Ukrainian translation therefore aims to restore the novel's aesthetic consciousness at the basis of its Dark Academia style in addition to passing the message.

All things considered, the expression of the Dark Academia style involves conveying a mood in a delicate balance between beauty and decay, intellect and grief. The translator uses silence, rhythm, and emotional words to recreate Alexis Henderson's eerie prose in Ukrainian. This method makes translation an act of artistic empathy, in which atmosphere is conveyed through linguistic form. The Ukrainian translation of "An Academy for Liars" offers more than just equivalence, demonstrating that darkness can also be multilingual.

Література

Włodarczyk, M. B. (2023). *Dark Academia–'anesthetic aesthetic.'Internet visions of academia in times of crisis in Western higher education* (Master's thesis, The University of Bergen). URL: https://bora.uib.no/bora-xmlui/bitstream/handle/11250/3098815/Wlodarczyk_MasterThesis_DarkAcademia.pdf?sequence=1

Golden, J. L. (2023). *The Power of Dark Academia: Exposing the Violent Relationship Students Have with the Academy*. The University of North Carolina at Greensboro. URL: https://www.proquest.com/openview/8f13da772b4ae27758637be8c4314cf1/1?pq-origsite=gscholar&cbl=18750&diss=y

Лисюченко З.В.
Група 43п
Український державний університет імені Михайла Драгоманова
Наук. керівник – к.ф.н, викладач Довгань О.В.

КЛАСИФІКАЦІЯ ТА РОЛЬ ОБМЕЖУВАЛЬНИХ ЧАСТОК У ВИРАЖЕННІ ФОКУСУВАННІ ТА ВИДІЛЕННІ ІНФОРМАЦІЇ

Обмежувальні частки в англійській мові використовують для того, щоб підкреслити або обмежити значення певного слова чи частини речення.

Узвичаєно такі частки (*only*, *just*, *even*, *but* тощо) маркером, що визначальним щодо того, яка частина висловлювання протиставляється альтернативам, і як останні поводять себе в контексті.

У сучасних класифікаціях обмежувальні частки поділяють на декілька підгруп: виокремлювано-обмежені (*only*, *just* тощо); підсилювальні частки (*even*, *indeed* та інші); уточнюючі (*exactly*, *precisely* і так далі) та заперечні частки (*not*, *else* і тому подібні) [2].

Обмежувальні частки виконують щонайменше дві взаємопов'язані функції: по-перше, вони семантично звужують множину допустимих істин. По-друге, вони прагматично перенаправляють фокус слухача, вказуючи, яка альтернативна множина має бути підкреслена в контексті речення. В українській системі відповідниками для англійських обмежувальних часток є *тільки*, *лише*, *прямо* (у значенні «саме»), *суто*, *виключно* тощо. Разом із цим, наявні певні відмінності: українські частки часто мають ширший прагматичний набір (модальні, емоційні відтінки) і можуть поєднуватися з інтонаційними засобами (позиція, наголос).

У нормі перекладання англ. *only* (укр. *тільки/лише*) можливе, проте синтаксична інтерпретація може змінюватися залежно від позиції частки в реченні (перед іменником або перед дієсловом). Саме тому при перекладі треба враховувати як логічну (семантичну) структуру, так і інтонаційно-дискурсивні фактори. Таким чином, розміщення й функції обмежувальних часток має значення для перекладу, викладання англійської як іноземної та корпусних досліджень (частотність, позиція, колокації). Корпусні дослідження та експерименти з сприйняття допомагають встановити типові сценарії інтерпретації й показати, які альтернативи найчастіше активуються в певних контекстах [4].

Отже, обмежувальні частки – це потужний інструмент когнітивно-прагматичного впливу. В англійській мові вони структурують висловлювання, визначають фокус, звужують множину істинних тверджень і керують фокусом слухача. Прикметно, що їх функціонування пов'язане із взаємодією синтаксису, семантики та прагматики. Натомість в українській мові ті самі смислові операції

реалізуються через частки *тільки*, *лише*, *саме* просто, а також за допомогою порядку слів і наголосу.

Відтак, попри структурні відмінності, обидві системи демонструють універсальну когнітивну тенденцію: виділення інформації через звуження контекстного набору альтернатив [2]. Дослідження таких часток із використанням корпусного матеріалу відкриває перспективи для глибшого розуміння механізмів фокусування в англійській і українській мовах. Окрім того, їх вивчення є продуктивним щодо удосконалення перекладу, автоматичного аналізу текстів і викладання іноземних мов [3].

Література

1. Гончарук О. В. Модальні частки у процесі вивчення української мови як іноземної. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка.* 2020. URL: https://philol.vernadskyjournals.in.ua/journals/2020/4_2020/part_1/8.pdf (дата звернення 15.10.2025)

2. Кочерган М. П. Загальне мовознавство. Київ : Академія, 2011. URL: https://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0000573 (дата звернення 15.10.2025)

3. Beaver, D., & Clark, B. (2008). *Sense and Sensitivity: How Focus Determines Meaning.* Oxford University Press. p.24-28 (дата звернення 15.10.2025) https://eecoppock.info/Presupposition/Readings/Sense_and_Sensitivity.pdf

Лихотворик Є. В.
гр. 14Ад-Філол
Житомирський державний університет імені Івана Франка
Наук. керівник – Полховська М. В.

ФУНКЦІОНУВАННЯ РЕАЛІЙ У НАУКОВО-ФАНТАСТИЧНОМУ РОМАНІ «ДЮНА» ФРЕНКА ГЕРБЕРТА : ЛІНГВОКРАЇНОЗНАВЧИЙ АСПЕКТ

Жанр фантастики є значущою складовою культурної спадщини, адже надає можливість здійснити захопливу подорож у світ незвичайного,

ірраціонального та уявного. Завдяки свободі художнього висловлення, насиченій образності й особливій атмосфері, фантастика відкриває широкі можливості для творчого самовираження й втілення найсміливіших ідей. Незважаючи на фантастичність подій, ці твори зазвичай рясніють *реаліями*, які додають їм переконливості та дозволяють читачеві співвідносити вигадане з існуючим світом [6].

У перекладознавстві, лінгвокраїнознавстві та інших філологічних дисциплінах термін *«реалія»* використовується для позначення предметів і концепцій. Реалії сприймаються як відображення специфіки культури, історії та соціально-політичного устрою певної країни [5].

Існує багато різних інтерпретацій поняття *«реалія».* На нашу думку, найбільш повно його визначила Зорівчак, яка у контексті перекладознавства трактує реалію як «моно-і полілексемну одиницю, основне лексичне значення якої містить традиційно закріплений комплекс етнокультурної інформації, невластивий об'єктивній дійсності мови-сприймача» [4, с. 71–74].

Реалії також включають аспекти місцевого способу життя, традицій і обрядів, які є унікальними для певного культурного контексту. Важливий елемент системи реалій – це специфічні терміни та назви, які істотно відрізняються від аналогів в інших мовах і виражають унікальні аспекти місцевої реальності.

Роман Френка Герберта *«Дюна»* є класичним прикладом твору, де реалії відіграють визначальну роль у формуванні світу. Реалії роману можна умовно розподіли на наступні групи: антропоніми (імена персонажів і титули), топоніми (назви планет і місць), реалії флори та фауни, релігійно-філософські поняття, соціальні та політичні інституції, технологічні терміни, а також побутові та матеріальні предмети.

«Дюна» є показовим прикладом того, як автор використовує мовні та культурні алюзії, пов’язані з різними народами і традиціями Землі у номінації елементів культури свого вигаданого світу. У структурі реалій твору простежується *свідоме нашарування лексем різного культурного походження***,**

що сприяє створенню гібридної цивілізаційної моделі – поєднання Сходу й Заходу, архаїчного й футуристичного.

Так, наприклад, слово *sietch*, що позначає фрименське поселення, функціонує не лише як топонімічна одиниця, а й як культурний символ спільноти, згуртованої навколо боротьби за виживання й свободу. Семантично воно співвідноситься з поняттями військового братерства, оборонної організації та самоуправної громади, що віддалено перегукується з історичними формами козацьких поселень – січей [3].

У лексиці роману наявна значна кількість *арабізмів та орієнтальних алюзій*, які формують особливий мовно-культурний фон. Реалії *Mahdi*, *Jihad*, *Shai-Hulud*, *Muad'Dib, Ijaz* відсилають до арабського культурного поля, зокрема до понять релігійного лідерства, духовного пророка, священної боротьби. Вони створюють образ світу, у якому духовність і політика переплетені, а релігія виконує роль морального та ідеологічного стрижня суспільства.

Окрему групу становлять реалії, що *відображають європейське та античне культурне підґрунтя.* Так, імена та титули *Atreides*, *Harkonnen*, *Padishah Emperor* демонструють поєднання грецьких, скандинавських і перських елементів. Наприклад, *Leto Atreides (Лето Атрід),* де ім'я Лето має латинське та грецьке походження *Laetus*, що означає «веселий, радісний». Прізвище є алюзією на давньогрецькій рід Атрідів, який прямо пов'язаний з Троянською війною.

У творі також можна виявити *лексеми зі слов'янським або тюркським звучанням*, які на рівні фонетики й семантики розширюють культурний горизонт тексту. Наприклад, низка термінів, що позначають предмети побуту чи бойові атрибути, має звукові риси, властиві слов'янським мовам. Це посилює ефект універсальності світу *«Дюни»,* у якому різні культурні пласти співіснують і взаємодіють.

Таким чином, реалії роману не є довільними неологізмами, а виступають *культурними маркерами*, що поєднують вигаданий світ із реальними культурами Землі. Лінгвокраїнознавчий аспект виявляється у взаємодії реальних культурних кодів – арабського, слов'янського, античного, європейського – із вигаданими.

Цей симбіоз створює глибину художнього простору *«Дюни»* й підкреслює універсальність тем, які вона порушує: влада, віра, релігія, боротьба за ресурси й виживання.

Література

1. Herbert F. Dune : A Novel. New York : Ace, 2005. 544 p.

2. Герберт Ф. Дюна : роман; передм. Б. Герберта ; пер. з англ. А. Пітика й К. Грицайчук. Харків : Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2021. 656 с.

3. Грицайчук К., Пітик А. Українська Січ – наша найбільша знахідка в романі. URL: https://hromadske.ua/posts/perekladachi-dyuni-katerina-ta-anatolij-pitiki-ukrayinska-sich-nasha-najbilsha-znahidka-v-romani (дата звернення: 10.10.2025).

4. Зорівчак Р. П. Реалія і переклад (на матеріалі англомовних перекладів української прози). Львів : Львівський університет, 1994. 204 с.

5. Іванілова В. О. Реалії в художньому тексті: перекласти не можна опустити. *Типологія мовних значень у діахронічному та зіставному аспектах*. 2018. № 35–36. С. 70–80.

6. Л. П. Поліщук, Т. М. Пушкар. Прийоми відтворення жанрових ознак наукової фантастики в українському перекладі. *Сучасний стан і перспективи лінгвістичних досліджень та проблеми перекладу* : зб. наук. пр. / за заг. ред. М. В. Полховської, Н. Д. Борисенко, С. А. Вискушенко. Житомир, 2024. С. 65–67.

Ліхтанська А.О.
гр. 44Бд-Фанг
Житомирський державний університет імені Івана Франка
Наук. керівник – к.п.н, доцент Поліщук Л.П.

ОСОБЛИВОСТІ УКРАЇНСЬКОГО ПЕРЕКЛАДУ ПОЛІТИЧНИХ МЕТАФОР У БРИТАНСЬКІЙ ПРЕСІ НА МАТЕРІАЛІ ПРОМОВ ДОНАЛЬДА ТРАМПА

Політичний дискурс у британській пресі активно використовує метафори для інтерпретації та критики промов світових лідерів, зокрема інавгураційної промови Дональда Трампа 2017 року, яка акцентувала протекціонізм, націоналізм і гасло «Америка понад усе» [5]. Такі метафори, що з'являються у виданнях, як The Guardian, The Independent і Daily Telegraph, потребують адаптації при перекладі на українську мову через культурні, лінгвістичні та семантичні відмінності [3, с. 45]. Актуальність теми зумовлена глобалізацією медіа та потребою якісного перекладу політичних текстів для української аудиторії в контексті геополітичних подій. Дослідження спирається на праці Лакоффа і Джонсона, Ньюмарка, Жулавської, Шульги та статті, зокрема з The Guardian, описані Грінслейдом [5]. Методологія включає порівняльний і контекстуальний аналіз, а також узагальнення трансформацій.

За Лакоффом і Джонсоном, метафори є концептуальними, структуруючи сприйняття через перенесення значень, наприклад, «політика – це війна» чи «держава – організм» [1, с. 23]. У політичному дискурсі вони виконують ідеологічну (формування світогляду), евристичну (пояснення ідей), маніпулятивну (вплив на емоції) та естетичну (посилення виразності) функції [4, с. 112]. Шульга зазначає, що метафора еволюціонувала від риторичного тропу до когнітивного механізму з номінативною, пояснювальною та емоційно-оцінною ролями [4, с. 115]. Жулавська і Захарченко класифікують політичні метафори за оціночним навантаженням: позитивні («нова зоря»), негативні («оргія витрат»), нейтральні («економічний клімат») [3, с. 48]. Вони підкреслюють, що «затерті» метафори набувають нового забарвлення в контексті [3, с. 50]. Переклад метафор

з англійської на українську вимагає збереження семантики та прагматики, оскільки культурні відмінності можуть спотворювати асоціації [2, с. 214]. Ньюмарк пропонує методи перекладу: відтворення метафорою (еквівалент), деметафоризація, заміна на аналог, додавання пояснення, опущення або перетворення на порівняння (simile) [2, с. 218]. Шульга аналізує трансформації: повний еквівалент (31%), контекстуальна заміна (43%), лексико-семантична заміна (20%), деметафоризація (6%) [4, с. 118]. Жулавська виділяє перестановки, заміни, додавання, видалення, наголошуючи на частотності замін [3, с. 52]. Основні виклики: культурні розбіжності (англійські метафори часто базуються на імперських чи економічних образах), втрата емоційного ефекту, збереження стислості журналістського стилю [2, с. 220].

Аналіз базується на реакціях британської преси на інавгураційну промову Трампа 2017 року, описаних Грінслейдом [5]. Розглянуто 7 метафор з оригіналом, перекладом, трансформацією та викликами. 1. «Be afraid, very afraid» (Daily Mirror). Контекст: промова як загроза. Значення: страх як монстр. Переклад: «бійтеся, дуже бійтеся». Трансформація: еквівалент [2, с. 218]. Виклик: історичний контекст страху в Україні посилює емоції (Жулавська: негативна оцінка) [3, с. 48]. 2. «Boiled with resentment» (The Guardian). Контекст: промова «кипіла обуренням». Значення: гнів як кипляча рідина. Переклад: «кипіло обуренням». Трансформація: еквівалент з модуляцією для ритму [4, с. 118]. Виклик: збереження динаміки (Шульга: контекстуальна заміна – 43%) [4, с. 118]. 3. «Protection is a false god» (The Independent). Контекст: протекціонізм як фальшивий ідол. Переклад: «протекціонізм – фальшивий бог». Трансформація: еквівалент, можливий аналог «фальшивий ідол» [3, с. 52]. Виклик: релігійний відтінок в українському контексті. 4. «Crooked promise» (The Independent). Контекст: обіцянки як викривлені. Переклад: «крива обіцянка». Трансформація: конкретизація [4, с. 118]. Виклик: передача обману (Шульга: лексико-семантична заміна – 20%) [4, с. 118]. 5. «Declaration of political war» (The Guardian). Контекст: промова як агресія. Переклад: «оголошення політичної війни». Трансформація: еквівалент [1, с. 23]. Виклик: сильне емоційне

навантаження «війни» в Україні. 6. «Unravelled progressive programme» (Daily Express). Контекст: руйнування програми як розплутування тканини. Переклад: «розірвав прогресивну програму». Трансформація: аналог [3, с. 52]. Виклик: збереження стислості, адже українська багатша на текстильні метафори. 7. «National leadership is not real estate» (Financial Times). Контекст: критика бізнес-підходу. Переклад: «керувати країною – не торгувати нерухомістю». Трансформація: модуляція [2, с. 220]. Виклик: збереження антитези.

Еквіваленти (45%) і модуляції (30%) переважають, оміїсія рідкісна (5%), що відповідає статистиці Шульги [4, с. 118]. Культурна адаптація необхідна через відмінності в асоціаціях: британські метафори спираються на економічний чи імперський досвід, тоді як український контекст вимагає історичних чи емоційних образів [3, с. 50]. Наприклад, «війна» в Україні має сильне забарвлення, що змушує перекладачів обирати обережні аналоги [1, с. 23]. Журналістський стиль вимагає стислості, що ускладнює збереження риторичної сили [2, с. 214].

Особливості українського перекладу політичних метафор полягають у балансі між збереженням образу та адаптацією до українського контексту. Еквіваленти та модуляції забезпечують семантику і риторичний ефект, але історичні конотації вимагають замін чи конкретизації [4, с. 120]. Перспективи: аналіз метафор у цифрових медіа для вдосконалення стратегій перекладу політичних текстів.

Ліература

1. Lakoff G., Johnson M. *Metaphors We Live By.* Chicago : University of Chicago Press, 1980. 242 с.

2. Newmark P. *A Textbook of Translation.* New York : Prentice Hall, 1988. 292 с.

3. Жулавська О. О., Захарченко Ю. В. Translation special features of metaphorical expressions in English political discourse // *Tractatus.* 2022. № 1. С. 45–56.

4. Шульга С. В. The role of metaphor in linguistic activity // *Вісник Київського національного лінгвістичного університету. Серія : Філологія.* 2022. Т. 25, № 1. С. 112–120.

5. Greenslade R. Fear and loathing: how the UK press reacted to Donald Trump's speech [Електронний ресурс] // *The Guardian.* 2017. Режим доступу: https://www.theguardian.com/media/greenslade/2017/jan/21/fear-and-loathing-how-the-uk-press-reacted-to-donald-trumps-speech (дата звернення: 15.10.2025).

Ліщук Ю.В.
гр. мАУП-16
Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка
Наук. керівник – к.ф.н, доцент Чумак Г.В.

ПРОБЛЕМИ ВІДТВОРЕННЯ ТЕРМІНОЛОГІЇ У ПЕРЕКЛАДІ ЮРИДИЧНИХ ДОКУМЕНТІВ ЄС

У сучасних умовах європейської інтеграції зростає потреба в якісному перекладі нормативно-правових актів Європейського Союзу українською мовою. Особливе значення при цьому має відтворення юридичної термінології, адже саме вона забезпечує точність і однозначність правового змісту. Однак переклад юридичних текстів супроводжується низкою проблем, пов’язаних із термінологічними розбіжностями, відсутністю усталених відповідників та різницею між правовими системами. Актуальність дослідження зумовлена потребою гармонізації українського законодавства з правом Європейського Союзу в умовах євроінтеграційних процесів. Якісний переклад сприятиме належному розумінню та імплементації норм права. Тому дослідження питань, пов’язаних із відтворенням термінології у перекладі актів права ЄС, є актуальним та потребує системного аналізу.

Переклад юридичних актів Європейського Союзу має низку особливостей, що відрізняють його від інших видів галузевого перекладу. Передусім, він

вимагає максимальної точності, оскільки навіть незначне відхилення у відтворенні термінів може змінити юридичний зміст документа [1, с. 57].

Серед основних термінологічних проблем можна виокремити [2, с. 199-204]:

- відсутність усталених відповідників для деяких понять права ЄС в українській правовій системі;
- багатозначність юридичних термінів, що ускладнює вибір еквівалента;
- розбіжності між правовими системами, коли певне поняття має відмінний обсяг у праві ЄС та національному праві;
- труднощі з перекладом термінів-латинізмів та запозичень, які зберігають специфіку європейської правової традиції.

Наведемо декілька реальних прикладів із юридичних документів та наукових досліджень, що ілюструють термінологічні проблеми у перекладі актів ЄС.

У статті "*A Potential of Legal Terminology to be Translated: The Case of 'Regulation' Translated into Ukrainian*" дослідники вказують, що слово "*regulation*" часто перекладається українським словом «регламент», хоча це не є точним еквівалентом. У результаті використання цього варіанту значення «*регламент*» набуло нових колокацій та показало, що особливу увагу потрібно приділяти не лише словниковому відповіднику, а й контексту законодавства ЄС [3, с. 2431].

У документі "*Legal Approximation Guidelines*" між Україною та ЄС зазначається, що термін "*acquis communautaire*" офіційно замінено на англійське "*EU acquis"*, оскільки "*Community"* («*Спільнота*») як інституція більше не існує після Лісабонського договору. Однак у деяких перекладах і дослідженнях цей термін або його повна французька версія зберігається, що може вводити в оману або бути стилістично некоректним [4, с. 9].

Більш того, в дослідженні англійсько-українського перекладу текстів дрібних позовів зазначається, що термін "*acquis*" залишається без перекладу –

тобто просто "*acquis*", навіть у перекладах українською, через відсутність усталеного аналогічного терміну та заради збереження юридичної точності. Отже, цим прикладом можна окреслити ще одну проблему: через використання оригінальних термінів без перекладу або з калькуванням, значення може лишитися незрозумілим або неоднозначним [5, с. 239].

Наведені приклади чітко демонструють деякі аспекти термінологічних труднощів у перекладі юридичних документів Європейського Союзу: недостатню адаптація термінів до української правової традиції, що може призвести до неправильного розуміння правових норм; збереження оригінальних мовних форм (наприклад, *"acquis"*) або калькування, що може зменшувати зрозумілість сприйняття тексту як офіційного або юридично точного; часте використання іншого відповідника (як у випадку «*регламент*») змінює семантику та юридичну природу документа.

Отже, перекладачам слід опиратися на офіційні джерела ЄС, зокрема *IATE*, *Eur-Lex Glossary*, *EuroVoc*, а також національні термінологічні словники. Це допоможе забезпечити відповідність термінології та уникнути довільних або контекстуально неточних перекладів, а підбираючи еквівалент – врахувати не лише лексичне, а й юридичне значення в правовій системі ЄС.

Література

1. Дуднік Г. С., Оришич Д. Л. Проблеми перекладу юридичної лексики й термінології. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету.* 2019. Т. 5, № 43. С. 56–58.

2. Баринова Є. Є. Науковий термін в сучасній художній літературі. *Критика та семіотика.* 2011. № 15. С. 197–207.

3. Pavliuk N. A Potential of Legal Terminology to be Translated: The Case of "Regulation" Translated into Ukrainian. *International Journal for the Semiotics of Law – Revue internationale de Sémiotique juridique*. 2023. С. 2429–2454.

4. Manual on EU Legal Translation into Ukrainian. In 2 parts. Part B. *Ukrainian Language and Translation into Ukrainian*. Kyiv: Publishing and Polygraphic Center “Kyiv University”, 2024. 289 c.

5. Izarova I., Baklazhenko Y. Ukrainian-English Translation of Legal Terms: Case Study of Insignificant Cases and Small Claims. *Access to Justice in Eastern Europe*. 2021. T. 4, № 1. C. 232–242. URL: https://doi.org/10.33327/ajee-18-4.1-n000055 (дата звернення: 10.10.2025).

Лозінська М. В.
гр. мСОАМ-22
Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка
Наук. керівник – канд. пед. наук, доцент Серняк О. М.

TEACHING WRITING TO YOUNG LEARNERS WITH SPECIAL NEEDS IN THE INCLUSIVE CLASSROOM

Modernization of educational activities in the context of European educational standards places new, higher demands on the education system in Ukraine. Particular attention is given to the issue of implementing inclusion within the national general education system.

Integrated education focuses on adapting children with developmental disorders to the general school environment. In contrast, **inclusive education** aims to create conditions that support **equal learning opportunities** for all students

The topic of developing foreign writing competence has been reflected in a row of scientific studies (J. C. Richards, R. Schmidt, L. Moats, J. Cenoz, J. Harmer). The process of teaching students with dyslexia has been reflected in the research studies of S. E. Shaywitz, G. Reid, M. N. Haslum and T. R. Miles.

The goal of the article is the theoretical analysis of developing foreign writing competence in inclusive classrooms for young learners with special needs in order to apply successful EFL strategies to the SEN learners while developing writing competence.

Writing is often perceived as a challenging task for individuals with dyslexia. In this respect Haslum M. N. and Miles T. R. posit that “children with spelling difficulties may have a comorbidity with graphomotor control problems; this could slow down their handwriting speed” [2, 4].

According to G. Reid, during the writing process, students with dyslexia may struggle with organizing information coherently. Also, students with dyslexia may face difficulties while translating imaginative ideas into written form.

There is the need for explicit instruction in planning. G. Reid claims that recognizing and highlighting key points is essential in writing. Dyslexic students may highlight fewer crucial details. Direct guidance on identifying and emphasizing key points is beneficial.

According to British Council study, it is important to use multisensory aids while teaching children with dyslexia. For instance, scholars emphasize on the importance of giving tasks and photocopies on the off-white background such as grey or beige in order to avoid black print on the white paper or screen. [1, p. 34].

In order to make reading and writing processes easier, British Dyslexia Assosiation suggested a range of recommendations on the usage of the fonts Arial and Comic Sans, “as letters can appear less crowded. Font size should be 12-14 point or equivalent”. [3, p. 1].

We would like to share a writing activity that can be used in the EFL classroom designed to accommodate the educational needs of both typically developing children and dyslexic learners.

During the writing stage, the teacher provides explicit instructions on organizing the description and encourages the use of the provided vocabulary. The SEN learner can be provided with the step-by-step breackdown of the task to provide them with the clear plan how to perform the task. The learner may get additional teacher’s support if needed and use the vocabulary-dictionary from the pre-tasks. For additional support, an essay-writing outline can be provided.

Task . Writing about the means of transport.

Choose two types of transport that you like and write how they are alike and different. Think about how much they cost, how fast they go, how safe they are, and if they are good for your health.

Purpose of the task: to teach students to compare transport and foster critical thinking.

Pre-task 1: Class discussion

Provide a handout with the list of adjectives: *expensive, cheap, fast, dangerous, safe, healthy, noisy, quiet, slow.* Students share ideas about the advantages or disadvantages of a particular type of transport using the adjectives on the handouts.

Pre-task 2: Filling in the table

The blackboard is divided into 6 parts with the titles: car, bike, bus, train, plane, and ship. Students in turns fill in the table in accordance with the information discussed in the pre-task.

In our opinion, the above-stated task contributes to the development of critical thinking and the general improvement of writing skills, teach how to organize a coherent text, express one's own opinion and develop vocabulary. Furthermore, they serve as a driving force in learning a foreign language.

References

1. British Council. Creating an inclusive learning experience for English language learners with specific needs: Case studies from around the British Council's global network. 56p. URL:https://www.teachingenglish.org.uk/sites/teacheng/files/B480_Special%20Need_Publication_A4_V5_Final_MR.pdf (дата звернення: 14.10.2025).
2. Di Brina C., Averna R., Rampoldi P., Rossetti S., Penge R. Reading and Writing Skills in Children With Specific Learning Disabilities With and Without Developmental Coordination Disorder. 2018. Vol. 22. p. 1–15 URL: https://doi.org/10.1123/mc.2016-0006 (дата звернення: 14.10.2025).
3. British Dyslexia Association. Dyslexia style guide 2018: Creating dyslexia friendly content 4p.

URL:https://www.researchgate.net/figure/Dyslexia-Style-Guide-2018-by-British-Dyslexia-Association_tbl1_347481260 (дата звернення: 14.10.2025).
4. Haslum M.N., Miles T.R. Motor performance and dyslexia in a national cohort of 10-year-old children. 2007. Vol. 13, No. 4. p. 257–275 URL: https://doi.org/10.1002/dys.350 (дата звернення: 14.10.2025).

Lutsyk Y.
gr. PERm-1-24
Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University
Scientific advisor – Ph.D., Merkulova S.

PECULIARITIES OF INTERTEXTUALITY IN *THE WOMEN* BY KRISTIN HANNA AND WAYS OF ITS RENDERING INTO UKRAINIAN

In contemporary literature, intertextuality is an integral part of the text, as it allows a work to include references to other texts, genres, or even discourses. In contemporary literary studies, the concept of intertextuality is considered not only as external interaction between individual works, but also as internal interaction between voices, genres, and styles within a single text [1, c. 9]. This makes it possible to analyze internal "embedded" texts, such as letters and diaries, as manifestations of internal intertextuality.

In Kristin Hannah's historical novel *The Women*, the plot centers around a young girl named Frankie, who decides to join the US Army in Vietnam as a nurse. The text combines features of a classic historical novel, such as the use of chronology that accurately corresponds to the period and the depiction of the authentic socio-political context of the era, with elements of diary style to more vividly convey the emotions of the main character. Major of Intertextuality in *The Women* is represented by the letters of main characters, symbolizing main ways of communication at that period of time.

In fact, Intertextuality in the historical novel *The Women* is used for the following purposes:

- *To Immerse in the inner experiences of the main character:* in addition to the main narration, the reader is immersed in a detailed description of thoughts and

impressions in the form of letters to family and friends. They are distinguished in the text by italics and date markings.

- *To rveal personal and familial conflicts*: Kristin Hannah exposes the emotional distance between Frankie and her family. Her father's refusal to write to her symbolizes society's denial of women's roles as veterans and heroes, while the letters from friends or fellow nurses become a lifeline to empathy and recognition.
- *To contrast idealism with disillusionment:* Mentions of cultural symbols such as the *Summer of Love* or *Stars and Stripes* create a sharp intertextual tension between the world's optimism and the brutal truth of war.

Translating a historical novel is quite challenging, as the translator must not only take into account numerous references to the Vietnam War era: music, political movements, media, and slang, but also preserve the emotional impact reflected in personal letters.

Here are a some examples of intertextuality from the source book (English) and our own translation (Ukrainian).

The first example is the letter from main heroine being on the front line and making an attempt to share some sensitive information with her parents.

1) September 30, 1967 Dear Ethel, I don't know how to write this letter, but if I don't say the words to someone, I'll keep lying to myself. Jamie is gone [1]. – 30 вересня 1967 року Дорога Етель, Я не знаю, з чого почати, але якщо я цього не напишу, то й далі брехатиму собі. Джеймі більше немає.

We applied modulation to make the text understandable to Ukrainian readers when translating the following phrases: *I don't know how to write this letter; I don't say the words to someone* and Jamie *is gone*. In addition, we applied omission when translating *I don't know how to write this letter*, as the word *letter* is omitted in the translation.

Another example of intertextuality is the letter from Frances's parents that differs from the previous in less delicate manner, but it is even more emotional.

2) April 21, 1967 Dear Frances Grace … In your absence, the country has gone mad. Sit-ins. Protests [1]. – 21 квітня 1967 року Дорога Френсіс Грейс, … За твоєї відсутності країна збожеволіла. Сидячі страйки. Протести.

When translating this letter, we used amplification because there is no such concept as *Sit-ins* in Ukrainian, so we added the word *страйки* to help Ukrainian readers better understand the socio-political context of the time.

During the Vietnam War, American people were outraged that the government was sending its soldiers to death, though, next intertextual element includes emotionally coloured words.

3) March 24, 1969 Dear Rye, This time at home has been a shit show [1]. – 24 березня 1969 року Любий Рай, Цей час удома це просто пекло.

The SL emotionally coloured words are conveyed by the idiomatic *пекло,* which means *very bad situation*. Due to the difference between the English and Ukrainian languages, a literal translation in this case would sound inappropriate, as there is no such expression in Ukrainian.

Studying intertextuality in translation allows translators to preserve the unity, style, and depth of the original work, making the translation as accurate and expressive as possible.

References

1. Hannah, K. (2024). The Women. New York: St. Martin's Press.

2. Molina, L. & Hurtado Albir, A. (2002). Translation Techniques Revisited: A Dynamic and Functionalist Approach. Meta, 47(4). C. 498–512.

3. Torchynska, N., Shymanska, V., Gontsa, I., & Dudenko, O. (2022). Intertextuality as an Integral Component of the Modern Ukrainian Discourse. Postmodern Openings, 13(4).

4. 1.Меркулова С.І., Роговий В. О. Стратегії передачі інтертекстуальності наукового дослідження К. Леброна "Making of Black Lives Matter" українською мовою. Studia Philologica. 2022. Випуск 18-19. ISSN 2412-2491 (Online) С. 38 – 47.URL: https://studiap.kubg.edu.ua/index.php/journal/article/view/418 (дата звернення: 13.10.2025)

Лучко О.О.
гр. АУП-37
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
Наук. керівник – к.ф.н, доцент Караневич М.І.

TRANSLATION OF BIOLOGICAL TERMS

Translating biological terms can be challenging. Among the reasons the scholars mention the following issues: a word in the source language can have one meaning and the equivalent in the target language several meanings, a word may have no direct translation at all and require an explanation. Hence, it is a translator's job to make accurate word choices to ensure a high quality translation [3, p. 38].

This abstract explores how online translation tools, DeepL [2] in particular, cope with the translation of biology-related terminology.

Nowadays, people rely more and more on machine translation (MT), but it makes mistakes that require human review. For example, if no additional context is provided, DeepL translates "kingdom" into «королівство» and doesn't provide any alternatives, e.g. «царство», which is important when a translator deals with taxonomic ranks (See Picture 1).

Picture 1. Translation of the term "kingdom" provided by DeepL

In addition, a rank may have only one name in English but two names in Ukrainian. For instance, "order" should be translated into «порядок» if the text is about plants or fungi, and into «ряд» if it is about animals. Even if you provide additional explanation, DeepL still fails to make the distinction between «порядок» and «ряд» (See Picture 2).

Picture 2. Translation of the term “order” provided by DeepL

Another interesting example is the translation of the word “philtrum” into Ukrainian. DeepL provides its transcoded versions: «філтрум» or «фільтрум» (See Picture 3).

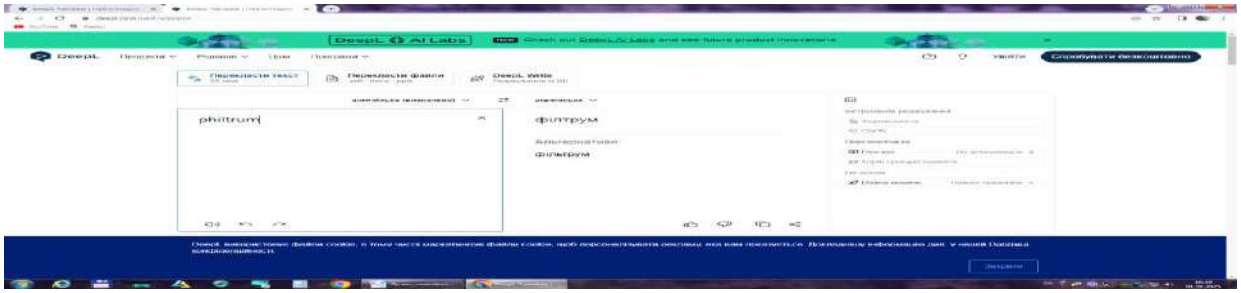

Picture 3. Translation of the term “philtrum” provided by DeepL

Both «філтрум» and «фільтрум» exist in Ukrainian, but are not commonly used, especially «філтрум». However, in a dictionary entry for this word, you can find only «губний жолобок» [1, p. 43]. None will deny that «фільтрум» is a perfectly correct translation, but if we deal, for examle, with textbooks for schoolchildren, we should opt for more understandable presentation of information.

To conclude, in order to produce high-quality translation of biology-related terms, it is necessary to hire a professional translator rather than rely on MT because it will make mistakes when dealing with polysemantic terms. Moreover, it is necessary to take into account the target audience, and translation tools cannot do that.

References

1. Єрмакова Н.М., Чумакова К.О. Латинсько-англійсько-український та українсько-латинсько-англійський словник анатомічних термінів Запоріжжя: Вид-во Хортицької національної академії, 2023. 86 с.

2. DeepL Translate. URL: https://www.deepl.com/uk/translator (date of reference: 01.10.2025)

3. Nurhidayah V.A., Khoshimov M. Translation Techniques Used in Biological Terms in Bilingual Biology 1 Textbook for Senior High School Class X. Pontianak, Indonesia: Institut Agama Islam Negeri Pontianak, 2024. 47 p.

Маліновський І.В.
гр. 23Мд-Фанг
Житомирський державний університет імені Івана Франка
Наук. керівник – к.ф.н., доцент Полховська М.В.

ТАБУЙОВАНА ЛЕКСИКА В УКРАЇНСЬКИХ ПЕРЕКЛАДАХ С. КІНГА ТА А. НЕВІЛЛА

Романи Стівена Кінга та Адама Невілла містять табуйовану лексику, використання якої надає страху індивідуалізованого характеру та сприяє наростанню саспенсу. Користуючись концептуальною основою Едвіна Л. Баттістелли [3, с. 72], виокремлюємо чотири типи табуйованої лексики: *enimemu (epithets)*, *прокльони (profanity), обсценізми (obscenity), вульгаризми (vulgarity).*

Стівен Кінг у романі «*The Shining*» фокусується на проблемі алкогольної залежності, домашнього насилля та втрати контролю. Головний герой, перебуваючи під впливом алкоголю та надприродних сил готелю, втрачає здатність раціонального мислення, а внутрішній гнів стає проявом вербальної агресії: «*Come out here and take your medicine,* ***you fucking crybaby****!*» [4, с. 148]. – «*Виходь сюди і отримай свою кару****, ти, курв'ячий плаксію****!*» [2, с. 83]. Приклад належить до комбінованого типу: *обсценізми* + *вульгаризм*и, де, з погляду на перекладацьку стратегію, застосовано динамічну еквівалентність. В момент ескалації конфлікту Джек, відчуваючи загрозу, що Венді хоче покинути готель, проєктує на неї свої невдачі та порівнює її з матір'ю. Заїкання як дефект мовлення, що імітує п'яний стан Джека значно структурує діалог та посилює його реалістичність. «*You never loved me," he said. "You want us to leave because you know that'll be the end of me. Did you ever think about my* ***re… res… respons'bilities****?*» [4, с. 412] – «*Ти ніколи мене не кохала, — сказав він. — Ти хочеш, щоби ми поїхали звідси, бо знаєш, що таким чином мені настане кінець. Хіба ти*

бодай колись думала про мою ***ві… від… відподівальність****?*» [2, с. 231]. Переклад зберігає структуру передачі заїкання без втрат і підсилює наступні елементи створення саспенсу.

Повторювані займенники створюють *ефект розпаду мовлення* — типовий для моментів одержимості чи психічного зриву. *«No, I guess* ***to fuck you*** *didn't. All* ***you*** *ever think about is ways to drag me down»* [4, с. 412]. *– «Ні, я так здогадуюсь, що* ***хера ти*** *про це думала. Усе, про що* ***ти*** *думаєш, це яким способом стягнути мене вниз»* [2, с. 231]. Перекладач зберігає шоковий ефект, саркастичне заперечення та мовну агресію персонажів, що дозволяє назвати лексему «*хера*» – компромісом між збереженням обсцесної тональності та етичними нормами для публікації.

Формування ритмічного наростання саспенсу відбувається крізь призму відвертої вульгарної образи: «*You're just like my mother****, you milksop bitch****!*» [4, с. 412]. – «*Ти точно така ж, як моя матір****, ганчірка ти, курво****!*» [2, с. 231]. *Enimem*, котрий було застосовано в процесі культурної адаптації, повністю відтворює функцію вербального приниження та гендерної агресії. *Вульгаризм,* що слугує психолінгвістичним тригером домашнього насильства збережено через прямий переклад, що є контрольованою вульгаризацією, яка не переходить межу допустимості друкованого художнього тексту.

Роман Адама Невілла «*The Ritual*», в свою чергу, підкреслює маскулінну кризу в ізольованому середовищі, де лайка є репрезентантом вразливості та групового розпаду. М'якого цензурування у перекладі зазнає і момент, коли один із героїв починає знецінювати почуття Люка та глузувати з нього: «*Oh poor you. Boo fucking hoo*» [5, с. 100]. — «*Ох ти,* ***бідосик****.* ***Нитик грьобаний***» [1, с. 58]. «*Грьобаний нитик*» звучить грубо і саркастично, передаючи маскулінну агресію та конфлікт, звуконаслідування плачу («*boo – hoo*») перетворене на насмішку. Табуйована лексика вживається героями також задля вираження почуття радості та щастя: «*Mate.* ***Thank fuck****. You're awake. Wasn't sure if you were in a coma*» [5, с. 168]. – «*Старий.* ***Дякувати всім богам****. Ти прокинувся. А я вже подумав, що ти в комі*» [1, с. 98]. У перекладі застосовано еквівалентно-адаптивну стратегію, де

заміна *обсценізмів* на *релігійний багатослівний вираз* з тією ж функцією показує полегшення, але зберігає емоційність.

В момент наростання саспенсу Люк кричить до машини, котра несподівано зупинилися посеред втечі від потвори: «*'**Shit fucker**!' Getting angry now»* [5, с. 304]. – *«**Довбана чортопхайка!** — розсердився Люк*» [1, с. 178]. Така комбінація *обсценізмів та вульгаризмів* каталізує емоційний вибух. Переклад є функціонально еквівалентним, хоч і семантично пом'якшеним і підкріплюється трансформацією *уточнення*, залишаючи читача в емоційному резонансі з героєм.

Потвора в романі постійно створює ефект присутності, але ніхто її не бачить. Спроби пригадати деталі теж викликають сильну емоцію у героїв, що в свою чергу підтримується табуйованою лексикою. *«Dom shook his head. '**I don't fucking know**. It was **pitch-black**»* [5, с. 128]. *– «Я, **трясця**, не знаю. Було темно, **хоч в око стрель**»* [1, с. 74]. Переклад ефективно передає роздратування Дома та атмосферу жаху, адаптуючи британський сленг до української культури через релігійний евфемізм та локальну ідіому, натякаючи на темну та моторошну природу лісу.

Табуйована лексика – це додавання реалізму задля підкреслення емоційного хаосу, психічної деградації персонажів та внутрішніх конфліктів. Переклад таких елементів потребує не буквального, а функціонально-еквівалентного передавання, яке дозволяє відтворити атмосферу страху, психологічного тиску й екзистенційної напруги, властивих оригінальному твору.

Література

1. Невілл А. Ритуал : роман / А. Невілл; пер. з англ. І. Кобилінської. Тернопіль : Видавництво Богдан, 2025. 352 с.

2. Кінг С. Сяйво, пер. з англ. та ком. О. Красюка; худож. О. Семякін. Харків: Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2014. 434 с.

3. Battistella, Edwin L. Battistella, Bad Language: Are Some Words Better than Others? New York : Oxford University Press, Inc, 2005. 241 p.

4. King S. The Shining: A novel. Anchor : Reissue edition, 2012. 688 p.

5. Nevill A. The Ritual. 1st U.S. ed. Library of Congress Cataloging-in-Publication Data Nevill, 2012. 432 p.

Мальченко Б.С.
Житомирський державний університет імені Івана Франка
гр. 44Бд-Фанг
Наук. керівник – к.ф.н, доцент Шугаєв А.В.

КУЛЬТУРНІ РЕАЛІЇ В УКРАЇНСЬКОМУ ПЕРЕКЛАДІ АНГЛОМОВНИХ СЕРІАЛІВ

У сучасній перекладознавчій науці питання адекватного відтворення культурних реалій набуває особливого значення, оскільки телесеріали як аудіовізуальні продукти масової культури відображають складну систему соціальних, етнічних і побутових особливостей певного суспільства. Культурні реалії в перекладі – це мовні одиниці, що позначають предмети, явища, звичаї та поняття, які притаманні конкретній культурі, і часто не мають прямих відповідників у іншій мові [1, с. 12]. Саме тому стратегічний підхід перекладача до відтворення таких одиниць у перекладі є визначальним для досягнення міжкультурної еквівалентності.

В англомовних серіалах останніх років культурні реалії не лише відображають реальність англомовного світу, але й формують у глядача образ національної ідентичності. Наприклад, у фентезійному серіалі “*Loki*” (2021) від *Marvel Studios* значну роль відіграють реалії, пов’язані з міфологією та концепцією часу. Назви організацій і понять, як-от “Time Variance Authority” (Управління часових варіацій) або “*Sacred Timeline*” (Священна хронолінія), мають не лише сюжетну, а й символічну функцію. Українські перекладачі застосували стратегію смислової адаптації, щоб зберегти міфологічний підтекст та водночас зробити терміни зрозумілими для глядача. Наприклад, переклад "Священна хронолінія" зберігає сакральну конотацію слова “*sacred”*, підкреслюючи божественний контроль над часом, тоді як калька “хронолінія*”* забезпечує науково-фантастичний відтінок, типовий для стилістики серіалу.

У серіалі “*House of the Dragon”* (2022) на перший план виходять реалії, що імітують середньовічну феодальну культуру – титули, форми звертань, назви родів і географічних об’єктів. Перекладачі використовують стратегію транскрипції та історико-культурної асиміляції, аби передати автентичність вигаданого світу та водночас забезпечити сприйняття для українського глядача. Так, назви родів (англ. *Targaryen*, *Hightower*, *Velaryon*) збережено у формі транслітерації – “Таргарієн*”*, “Хайтауер*”*, “Веларіон*”*, що відповідає вимогам збереження іншомовного колориту. Водночас деякі титули (англ. *Hand of the King*, *Small Council*) перекладено описово – “Десниця короля*”*, “Мала рада*”*, що відтворює ієрархічну структуру влади та надає перекладу відтінку архаїчності, близького до української історичної традиції.

Постапокаліптичний серіал “*The Last of Us”* (2023) демонструє інший тип культурних реалій — соціально-психологічні та побутові. Тут перекладач стикається з потребою передати терміни, що позначають унікальні реалії зруйнованого суспільства: “*Fireflies”* (буквально – "світлячки") у контексті означає повстанське угрупування, символічна назва якого втілює ідею надії у темряві. Український переклад "Світлячки" зберігає метафоричне значення, але потребує додаткової смислової підтримки через контекст. У цьому випадку перекладач застосовує стратегію культурної компенсації, коли збереження символізму компенсує відсутність прямого культурного еквіваленту. Іншим прикладом є “*Cordyceps infection”* – вигадана форма грибкової інфекції, яка стала причиною апокаліпсису. В українському варіанті – “інфекція кордицепса*”* – використано калькування, що дозволяє зберегти наукову точність і впізнаваність терміна для глядача.

Таким чином, переклад культурних реалій у сучасних англомовних серіалах потребує гнучкого поєднання різних стратегій – транскрипції, калькування, адаптації та компенсації. Вибір стратегії визначається не лише лінгвістичними факторами, а й соціокультурним контекстом, жанровими особливостями та цільовою аудиторією. Завдання перекладача полягає у збереженні семантичної, емоційної та культурної автентичності, що робить

аудіовізуальний переклад не просто мовним, а міжкультурним актом комунікації.

Отже, стратегічне відтворення культурних реалій у перекладі англомовних серіалів забезпечує гармонійне поєднання змістової точності та культурної адаптації. Це дозволяє глядачеві не лише зрозуміти сюжет, а й зануритися в іншу культуру, зберігаючи при цьому власну систему цінностей та мовну ідентичність.

Література

1. Pavliuk I. B. Cross-cultural aspects of translation: lecture notes. Ivano-Frankivsk: PNU, 2023. 88 p.
2. Shuttleworth M., Cowie M. Dictionary of Translation Studies. London; New York: Routledge, 2014. 233 p.
3. Díaz Cintas J., Remael A. Audiovisual Translation: Subtitling. London: Routledge, 2021. 290 p.
4. Gambier Y., van Doorslaer L. Handbook of Translation Studies. Amsterdam: John Benjamins, 2020. 356 p.
5. Loki [TV series]. Marvel Studios, 2021.
6. House of the Dragon [TV series]. HBO, 2022.
7. The Last of Us [TV series]. HBO, 2023.

Малярчук К.Д.
Гр.23МД-Фанг
Житомирський державний університет імені Івана Франка
Наук. керівник – к.філол.н, доцент Зорницький А.В

СПЕЦИФІКА ВІДТВОРЕННЯ ГЕНДЕРНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ У ПЕРЕКЛАДІ РОМАНУ ДЖЕЙН ОСТІН «ГОРДІСТЬ І УПЕРЕДЖЕННЯ» УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

У сучасному перекладознавстві проблема відтворення гендерних особливостей у художньому тексті набула особливої актуальності. Це пов’язано не лише з розширенням сфери гендерних досліджень у лінгвістиці та культурології, але й зі зміною уявлень про комунікативні ролі чоловіків і жінок у літературному дискурсі. Художній переклад, поєднуючи мовні та культурні

особливості, завжди відображає складні взаємодії між ідіостилем автора, культурними нормами вихідної мови та очікуваннями реципієнтів перекладу.

Роман Джейн Остін «Гордість і упередження» (1813 р.) є класичним зразком англійської жіночої прози початку XIX століття, у якому гендерні маркери відіграють центральну роль у розкритті характерів, соціальної динаміки та сюжетних колізій. Український читач має змогу ознайомитися з твором у кількох перекладах – Тетяни Некряч та Володимира Горбатька, які демонструють різні перекладацькі стратегії. Метою розвідки є аналіз способів відтворення гендерно маркованого мовлення персонажів роману Остін в українських перекладах та визначення основних проблем і прийомів, що застосовуються перекладачами.

Гендер у сучасному мовознавстві трактується як соціокультурна категорія, яка виявляється через мовні засоби та дискурсивні практики. На відміну від біологічної статі, гендер відображає очікування суспільства щодо мовленнєвої та поведінкової моделі особи [4]. У перекладознавстві це означає, що перекладач має враховувати не лише значення слів, а й прагматичний ефект висловлювань, пов'язаний з гендерними ролями [5].

Жіноче мовлення в романі «Гордість і упередження» відзначається емоційністю, багатством оцінної лексики та використанням стратегій непрямості. Це особливо помітно у репліках Елізабет Беннет, наприклад, *"I could easily forgive his pride, if he had not mortified mine." [3, p.27].*

У перекладі **Володимира Горбатька:** *«…і я легко б вибачила його надмірну самоповагу, якби він не поставився зневажливо до самоповаги моєї» [2, с. 11]* збережено структурну симетрію речення, що відповідає раціональності мовлення Елізабет. Проте лексема **«самоповага»** двічі повторене, утворюючи ефект логічної рівності між героїнею та об'єктом її оцінки, що підкреслює **інтелектуальний характер жіночої позиції**, переводячи емоційний вимір у раціонально-моральну площину. Це рішення перекладача відтворює стиль Остін, у якому жіноча емоційність не є слабкістю, а виявом розуму та самоповаги. Така

стратегія демонструє **гендерну стриманість**: чоловіча пиха Дарсі трансформується в абстрактну «самоповагу», а жіноча образа – у логічну оцінку.

У перекладі **Тетяни Некряч**: *«…і я легко вибачила б йому його гонор, якби він не зачепив моє гідності» [1, с. 19]* емоційна тональність набагато живіша. Лексема **«гонор»** – маркер соціально-маскулінного типу поведінки, і її використання надає вислову **відтінку іронічної критики чоловічого егоцентризму.** Перекладачка вибудовує контраст між «його гонором» і «моєю гідністю» – протиставлення, у якому чітко окреслюється **жіноча моральна перевага**. Тут простежується стратегія фемінізації тексту: чоловіча самовпевненість постає об'єктом осуду, тоді як жіноча реакція набуває етичного виміру. Семантична пара *«гонор» – «гідність»* у Т. Некряч розкриває протистояння двох типів гордості: чоловічої, заснованої на соціальному статусі, і жіночої, побудованої на внутрішній самоповазі. На відміну від В. Горбатька, який прагне балансувати між двома позиціями, Т. Некряч виразно **підсилює жіночу суб'єктність.** Її переклад звучить більш емоційно, афективно, а головне – він залишає простір для іронії, що властива Елізабет у контексті її зіткнення з чоловічою зарозумілістю. Таким чином, у гендерному аспекті переклад В. Горбатька тяжіє до **нейтралізації конфлікту,** переносячи суперечку у сферу моральних категорій, тоді як переклад Т. Некряч – до **емоційного контрасту й фемінізації мовлення.**

Чоловіче мовлення у романі, зокрема репліки містера Дарсі, часто позначене статусністю, директивністю та використанням офіційних формул. Так, знаменита репліка Дарсі: *"She is tolerable, but not handsome enough to tempt me" [3, p. 14]* у Т. Некряч звучить як *«Вона нічого собі, проте недостатньо красива, щоб сподобатися мені…» [1, с. 11]*, а В. Горбатько передає *«Вона нічогенька, але недостатньо гарна, щоби привабити мене…» [2, с. 6]*. Переклад Т. Некряч більш **емоційно пом'якшений** і частково нейтралізує зверхність Дарсі. Вираз *«нічого собі»* в українській мові має **нейтрально-поблажливий відтінок**, але не передає холодного аристократичного презирства оригіналу. Дієслово *«сподобатися»* акцентує **емоційну реакцію**, а не соціальну оцінку. У

контексті гендерного аналізу це зменшує «об'єктифікацію» жінки та **пом'якшує гендерну асиметрію**. В. Горбатько використовує **«нічогенька»**, що має зменшено-пестливе забарвлення, але при цьому **підкреслює зневажливість і зверхність** Дарсі. Прикметник *«гарна»* – прямий еквівалент *handsome*, який зберігає оцінність зовнішності. Дієслово *«привабити»* має чіткий відтінок **чоловічого погляду на жінку як об'єкт бажання** (*male gaze*). Отже, переклад В. Горбатька точніше передає **гендерну ієрархію** та **соціальну відстороненість Дарсі**, а також архаїчне уявлення про чоловіче право оцінювати жіночу привабливість. Це ближче до тональності оригіналу, але й більш гендерно марковане. Така варіативність демонструє проблему збереження гендерної тональності: чи має перекладач підкреслити грубість, чи пом'якшити її відповідно до норм цільової культури.

Таким чином, відтворення гендерних особливостей у перекладі роману Джейн Остін «Гордість і упередження» пов'язане з низкою проблем: передача ввічливих формул і стратегій непрямості у жіночому мовленні; збереження директивності та статусності у чоловічому дискурсі. Кожен перекладач обирає власну стратегію – від дослівності до адаптації, що призводить до варіативності у відображенні гендерних маркерів. Дослідження показує, що переклад гендерно маркованих елементів вимагає поєднання лінгвістичної точності та культурної чутливості.

Література

1. Остін Д. Гідність і гонор / Пер. з англ. Т. Некряч. – Львів: Апріорі, Проксіма нова, 2025. – 376 с.

2. Остін Д. Гордість і упередженість / Пер. з англ. В. Горбатько. – Харків: Фоліо, 2018. – 445 с.

3. **Austen J.** *Pride and Prejudice.* – London: George Allen, 1894. – 432 p. URL: https://onemorelibrary.com/index.php/ru/?option=com_djclassifieds&format=raw&view=download&task=download&fid=28355 (дата звернення 1. 10. 2025 р.)

4. Butler J. Gender Trouble: Feminism and the Subversion of Identity. – New York: Routledge, 1990. – 199 p.

5. Simon S. Gender in Translation: Cultural Identity and the Politics of Transmission. – London: Routledge, 1996. – 175 p.

Мамчур Є.Р
гр. Ф-11
Хмельницький університут управління і права імені Леоніда Юзькова
Наук. керівник – к. п. н, доцент Кустовська І. М.

DER ROMANE VON E. M. REMARQUE: BESONDERHEITEN DER ÜBERSETZUNG INS UKRAINISCHE

Das Schaffen von Erich Maria Remarque begann im Jahr 1916, als er während des Ersten Weltkriegs an die Front geschickt wurde. Alle seine Werke spiegeln seine eigenen Erfahrungen wider – den Verlust, das Exil und seine Gedanken über die Menschlichkeit in schwierigen, unmenschlichen Zeiten. Die Bedeutung seiner Bücher ist fast überall auf der Welt anerkannt. Davon zeugen Übersetzungen in mehr als 50 Sprachen. Auch in der Ukraine sind seine Werke bekannt. Ziel dieser Arbeit ist es, die Vielfalt der ukrainischen Übersetzungen zu zeigen, die Schwierigkeiten der Übersetzungsarbeit zu verstehen und den Einfluss der Übersetzung auf die Wahrnehmung durch ukrainische Leser zu bewerten.

Der Stil von Remarque ist von Pessimismus, Realismus und Antikriegsgedanken geprägt. Seine Werke zeigen die Erfahrungen der „verlorenen Generation“, zu der auch er selbst gehörte. Remarque zeichnet sich durch psychologische Tiefe, starke Emotionen und Tragik aus, aber auch durch Hoffnung auf ein besseres Leben. Seine Texte enthalten viele philosophische Gedanken und klare, eindrucksvolle Beschreibungen, die beim Lesen einen tiefen Eindruck hinterlassen. Trotz der Emotionalität ist sein Stil knapp und genau, was hilft, das Wesentliche der Ereignisse zu zeigen.

Viele Übersetzer haben sich mit seinen Werken beschäftigt. Zum Beispiel arbeitete Jewhen Popowytsch an Büchern wie „Die Nacht von Lissabon“, „Im Westen nichts Neues“ und „Arc de Triomphe“. Seine Übersetzungen bewahren den ruhigen

Stil des Autors, zeigen die Atmosphäre des Krieges und übertragen den deutschen Satzbau durch kurze, klare Sätze. Oleksandra Kowalenko übersetzte den Roman „Arc de Triomphe“. Ihre Arbeit ist genau und literarisch. Petro Sokolowskyj übersetzte „Der Funke des Lebens“. Seine Übersetzung ist emotional und zeigt die Tragödie des Konzentrationslagers sowie die Stimmung des Kriegsdeutschlands.

Beginnen wir die Analyse mit dem bekanntesten Roman Remarques „Im Westen nichts Neues“, der in etwa 40 Sprachen übersetzt wurde. Zum Beispiel: *„Der Leutnant sah uns an. Er wusste, was wir dachten. Auch sonst wusste er manches, denn er war unter uns groß geworden und als Unteroffizier zur Kompanie gekommen“* [1].

Eine der bekanntesten ukrainischen Übersetzungen stammt von Kateryna Hlowazka: «*Лейтенант глянув на нас. Він розумів, що в усіх на думці...»* [1].

In der Übersetzung von Daria Radijenko lautet die Stelle: *«Лейтенант поглянув на нас. Він розумів, про що ми думаємо...»* [2].

Die Version von Hlowazka ist einfacher und fließender, sie betont die Emotionen der Figuren, während Radijenko genauer und detaillierter übersetzt. Beide geben den Sinn richtig wieder, unterscheiden sich aber im Stil.

Ein weiteres bekanntes Werk ist „Drei Kameraden“. Im Original steht: *„Ich öffnete das Tor und bereitete die Benzinpumpe vor. Um diese Zeit kamen immer ein paar Wagen vorbei, die tanken wollten. Plötzlich hörte ich hinter mir ein heiseres Krächzen, das klang, als würde unter der Erde ein rostiges Gewinde hochgedreht“* [3].

In der Übersetzung von Mykola Djatlenko und Arkadij Pljuta liest man: *«Я розчинив браму й наготовив бензиновий насос...»* [4].

Bei Daria Radijenko klingt es so: *«Раптом я почув у себе за спиною хрипке кректання...»* [5]. Die Übersetzung von Djatlenko und Pljuta ist literarischer und beschreibt die Gefühle des Helden stärker, während Radijenko kürzere und genauere Sätze nutzt, die dem Rhythmus des Originals näherkommen. Beide Varianten vermitteln die Atmosphäre und Bilder des Textes, unterscheiden sich aber im Stil und in der Ausdrucksweise.

Die Analyse der Übersetzungen von Remarques Werken zeigt, dass man seine Texte auf verschiedene Weise interpretieren kann – mit genauer Bedeutung, emotionaler Tiefe und Anpassung an die Sprache. Das macht seine Bücher für ukrainische Leser interessant und fördert die Entwicklung der Übersetzung fremdsprachiger Literatur.

Література

1. Hlowazka, K. Im Westen nichts Neues. UABooks.net. URL: https://uabooks.net/reader/15/page/2/ (Bewerbungssdatum: 11.10.2025).
2. Remarque, E. M. Im Westen nichts Neues. Übersetzt aus dem Deutschen von D. Radijenko. Charkiw: Folio, 2008. 253 S.
3. Remarque, E. M. Drei Kameraden = Drei Kameraden: Roman. Berlin: Kiepenheuer & Witsch, 2012. 480 S.
4. Djatlenko, M., Pljuta, A. Drei Kameraden. ukrlib.com.ua. URL: https://www.ukrlib.com.ua/world/printit.php?tid=3899 (Bewerbungssdatum: 11.10.2025).
5. Remarque, E. M. Drei Kameraden. Übersetzt aus dem Deutschen von D. Radijenko. Charkiw: Folio, 2007. 430 S.

Мамчур Ю. Р.
група МЛІСм12414д
Київський столичний університет імені Бориса Грінченка
Наук. керівник: доктор філософії з філології,
доцент кафедри романської філології Бахтіна А. О.

ЛІНГВОПРАГМАТИЧНИЙ АНАЛІЗ НАВЧАЛЬНОГО КОНТЕНТУ ЦИФРОВИХ ПЛАТФОРМ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Розвиток цифрових технологій істотно трансформував методи вивчення іноземних мов, роблячи навчання гнучкішим, більш орієнтованим на індивідуальні потреби та комунікацію. У цьому контексті, цифрові платформи є не просто інструментами для практики лексики чи граматики, але й комунікативним

простором. Такий підхід відповідає комунікативно-орієнтованій парадигмі, яку описали Р. Річардс і Т. Роджерс [3, ст. 81], де акцент робиться на пріоритеті реального спілкування над формальним засвоєнням структур.

Актуальність цього дослідження зумовлена стрімким зростанням ролі лінгвопрагматичних аспектів у навчанні іноземних мов. Мова на цифрових платформах є не лише засобом для взаємодії, а й способом розвитку соціальної компетентності. Важливо враховувати потенційні випадки міжкультурних непорозумінь, які, за спостереженнями Дж. Томас [2, ст. 92], можуть виникати через прагматичні відмінності у мовленнєвих актах і стратегіях ввічливості.

У рамках дослідження бв застосований комплексний методологічний підхід, що поєднує контент-аналіз, аналіз помилок і порівняльний аналіз навчальних матеріалів на п’яти цифрових платформах: Duolingo, Babbel, Rosetta Stone, Busuu та Mondly. Вибір цих методів зумовлений необхідністю всебічно оцінити лінгвопрагматичний потенціал платформ, виявити закономірності формування прагматичної компетентності та визначити, наскільки добре реалізуються комунікативні стратегії у цифровому середовищі. Завдяки такому поєднанню, вдалося отримати уявлення про те, як різні платформи втілюють принципи комунікативного підходу й інтегрують елементи лінгвопрагматики у процес навчання. Це допомогло не лише окреслити теоретичні засади аналізу, а й зробити практичні висновки щодо дієвості кожної платформи у формуванні прагматичної компетентності користувачів.

Контент-аналіз цифрових платформ Duolingo, Babbel, Rosetta Stone, Busuu та Mondly показав, що кожна з них по-своєму формує навички, використовуючи різні методи навчання та рівень інтерактивності:

1. **Duolingo** – платформа, побудована на принципі гейміфікації навчання. Короткі вправи стимулюють повторення та запам’ятовування, проте прагматичний контекст часто є спрощеним. Комунікативні сценарії стандартизовані, що обмежує розвиток соціолінгвістичної гнучкості та здатності змінювати висловлювання залежно від ситуації.

2. **Babbel** – використовує діалогічні завдання для моделювання реальних ситуацій спілкування. Уроки містять контекстуалізовані фрази, приклади мовленнєвих актів і ситуаційні ролі. Такий підхід забезпечує тісний зв'язок із принципами комунікативного навчання (CLT) та допомагає розвивати практичну прагматичну компетентність.

3. **Rosetta Stone** – використовує метод повного занурення (immersion method), де значення засвоюються інтуїтивно, без перекладу. Це покращує когнітивну складову навчання, але знижує розуміння культурно-прагматичних аспектів мови. Відсутність коментарів до соціальних норм спілкування може обмежувати розуміння варіативності мовленнєвих актів.

4. **Busuu** – поєднує алгоритми з можливістю взаємодії з носіями мови. Виконані завдання перевіряються реальними користувачами, що створює середовище для розвитку прагматичної компетентності. Ця модель навчання відповідає підходу Канале і Суейн [1, ст. 25], де наголошується на важливості стратегічної та соціолінгвістичної складових комунікації.

5. **Mondly** – використовує технології доповненої реальності (AR) та розпізнавання голосу для моделювання діалогів. Це підвищує рівень інтерактивності та дає користувачам можливість практикувати мовленнєві реакції у віртуальних, але наближених до реальності ситуаціях. Таким чином, **Mondly** демонструє можливості для розвитку гнучкості та спонтанності мовлення.

Таким чином, на основі аналізу розроблено рекомендації щодо ефективнішої інтеграції цифрових ресурсів у навчання. Отримані результати показують, що цифрові платформи поступово переходять від простого повторення мовних структур до навчання, яке орієнтоване на прагматичні аспекти, де головну роль відіграють комунікативна ситуація, роль мовця та соціальний контекст.

Література

1. Canale M., Swain M. *Theoretical Bases of Communicative Approaches to Second Language Teaching and Testing.* 1980. URL: https://academic.oup.com/applij/article-abstract/I/1/1/181953

2. Thomas J. *Cross-cultural Pragmatic Failure.* 1983. URL: https://www.academia.edu/118648162/Cross_Cultural_Pragmatic_Failure?email_work_card=view-paper

3. Richards J. C., Rodgers T. S. *Approaches and Methods in Language Teaching.* 2nd ed. Cambridge University Press, 2001. URL: https://www.cambridge.org/core/books/approaches-and-methods-in-language-teaching/3036F7DA0057D0681000454A580967FF

Марічка А. А.
гр. змАМ-21
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
Наук. керівник – к.ф.н, доцент Гарасим Т.О.

СТИЛІСТИЧНІ ЗАСОБИ ЯК ЧИННИК ФОРМУВАННЯ ІДІОСТИЛЮ ЕЛІЗАБЕТ ГАСКЕЛЛ У РОМАНІ «ПІВНІЧ І ПІВДЕНЬ»

Ідіостиль є складним і багатовимірним явищем, формування якого зумовлене взаємодією низки внутрішніх і зовнішніх чинників. На індивідуальну стилістичну манеру письменника впливають соціально-історичні умови епохи, співвідношення традицій і новаторських тенденцій у його творчості, жанрова специфіка художнього твору, а також особистісні риси митця. Ідіостилю властиве використання стилістичних прийомів, нових концептів, експресивної та стилістично маркованої лексики, що забезпечують глибину смислового й емоційного наповнення художнього тексту [1, с. 84].

Індивідуальна художня манера Елізабет Гаскелл формується в руслі вікторіанської доби, позначеної індустріалізацією та соціальними контрастами. Роман «Північ і Південь» відображає головні проблеми епохи – протистояння робітничого класу й власників фабрик, зіткнення цінностей промислової Півночі та аристократичного Півдня, пошуки моральної рівноваги між працею, гуманізмом і духовністю. Літературний текст поєднує соціальний реалізм із

психологічною глибиною, що робить його відображенням часу й водночас універсальним дослідженням людських взаємин.

У романі «Північ і Південь» ідіостиль Елізабет Гаскелл реалізується завдяки широкому використанню стилістичних засобів – метафор, епітетів, порівнянь, риторичних конструкцій, діалектизмів та синтаксичних варіацій, які забезпечують не лише естетичний ефект, а й концептуальне навантаження літературного твору.

Одним із ключових засобів є **метафора**, що створює образ індустріального середовища як простору пригнічення: *"The long, straight, hopeless streets of Milton; the black smoke which filled the air and obscured the sky; the never-ceasing* ***din of machinery*** *– all seemed to crush the spirit and weigh upon the heart"* [2, с. 76]. Атмосфера міста відображає не лише соціальну реальність, а й внутрішній стан героїв.

Вживання **епітетів** увиразнює контраст між Північчю і Півднем: *"****smoky*** *air of a manufacturing town, all chimneys and dirt like Milton-Northern"* протиставляється *"this air, which is* ***pure*** *and* ***sweet****"* [2, с. 56]. Таким чином, простір набуває символічного значення – Північ уособлює боротьбу та працю тоді, як Південь – комфорт і пасивність.

Порівняння допомагають окреслити характери персонажів. Про Маргарет, головну героїню роману, доньку священика, яка уособлює моральну стійкість і духовну силу, йдеться: *"What a queen she is!"* [2, с. 164] Метафоричне піднесення підкреслює її силу, незалежність і благородство. Подібно, у внутрішніх переживаннях Торнтона, власника бавовняної фабрики та представника промислової Півночі, з'являється риторична формула: *"Was it* ***weakness t****hat made him long for her presence? Or was it* ***strength*** *– the strength of love that cannot be denied?"* Риторичні запитання передають напружений емоційний конфлікт героя.

Індивідуалізація мовлення досягається через використання **діалектизмів** у репліках другорядних персонажів, робітників, зокрема Ніколаса Хіггінса, Бессі та інших мешканців Мілтона, наприклад, *"I'd* ***ha'*** *thought* ***yo'*** *a hyprocrite, I'm*

***afeard**, if **yo'** hadn't, for all **yo'r a parson**, or **rayther** because **yo'r** a parson"* [2, с. 294]. Відмінність від літературної мови підкреслює соціальний поділ і додає автентичності.

Такі синтаксичні прийоми, як **інверсія** та **повтори**, створюють ритмічність і мелодійність тексту. У романі зустрічається інтенсивний триразовий повтор: *"The clear conviction dawned upon her, shined bright upon her, that he did **love her**; that he had **loved her**; that he would **love her**"* [2, с. 256]. Подібні синтаксичні конструкції формують емоційну хвилю, що захоплює читача.

Пейзажні описи мають символічний характер, адже Південь постає як гармонійний і світлий простір: *"Seeing the old south country-towns and hamlets **sleeping in the warm light of the pure sun**..."* [2, с. 497], а натомість Північ – простір важкої праці та випробувань: *"There is a continual **smell of steam and oily machinery** – and the **noise** is perfectly deafening"* [2, с. 208].

У багатьох сценах простежується **психологічна деталізація** через внутрішній монолог, до прикладу, у роздумах Маргарет: *"She fell asleep, hoping for some brightness, either **internal or external**. But if she had known how long it would be before the brightness came, her heart would have sunk low down"* [2, с. 86]. Контраст між '*internal*' / 'external' акцентує на внутрішній боротьбі героїні.

Важливим елементом стилістики Елізабет Гаскелл є **інтертекстуальні алюзії**, адже образ жінки-миротворця підноситься до символічного рівня. Коли Маргарет зупиняє натовп страйкарів, її постать набуває біблійного забарвлення: *"For she **stood between them and their enemy**. She could not speak, but **held out her arms towards them** till she could recover breath. – Oh, do not use violence! He is one man, and you are many"* [2, с. 230].

Таким чином, стилістичні засоби у романі «Північ і Південь» Елізабет Гаскелл створюють емоційно насичений і водночас соціально загострений текст, у якому мова стає інструментом аналізу суспільства й психології особистості. Ідіостиль письменниці вирізняється контрастом, метафоричністю, символізмом і психологізмом, що забезпечує її прозі актуальність і літературну вагу.

Література

1. Семенюк О. А. Ідіостиль автора як відображення його картини світу. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2019. Т. 2. С. 82–85.
2. Gaskell E. North and South. London: Penguin Classics, 2003. 448 p.

Марчук В.О.
гр. 21Мд-Фнім
Житомирський державний університет імені Івана Франка
Наук. керівник – к. ф. н, доцент Анхим О.І.

ВІДТВОРЕННЯ ЕМОЦІЙНОЇ СЕМАНТИКИ НІМЕЦЬКИХ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ У ПЕРЕКЛАДІ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Фразеологічні одиниці є важливою складовою мовної картини світу, адже в них відображаються ментальні, культурні й емоційні коди нації. Вони становлять своєрідне дзеркало духовного досвіду народу, через яке передаються не лише знання, а й оцінки, почуття, реакції на дійсність. Особливу складність становлять фразеологізми, що позначають емоційні стани людини, оскільки вони поєднують у собі мовну образність, експресію та національну своєрідність. Саме ці ознаки зумовлюють труднощі перекладу, адже емоційне навантаження фразеологічних одиниць часто не має прямого еквівалента в іншій мові. Питання відтворення емоційної семантики таких одиниць у перекладі потребує врахування не лише лексико-граматичних, а й когнітивно-культурних чинників, що відображають національну концептуалізацію почуттів.

Метою дослідження є аналіз способів перекладу німецьких фразеологізмів з емоційною семантикою українською мовою та виявлення перекладацьких стратегій, що забезпечують адекватне відтворення емоційного забарвлення. Матеріалом дослідження стали фразеологічні словники *Duden. Redewendungen*, *Schemann Wörterbuch der Idiomatik*, корпус німецької мови *DWDS* та добірка художніх текстів XIX–XXI століть, зокрема романів Й. В. Гете, Г. Гейне, Е. М.

Ремарка, Т. Манна, Г. Белля, у яких активно функціонують фразеологізми з емоційним змістом.

У процесі аналізу встановлено, що більшість німецьких фразеологізмів, пов'язаних з емоціями, ґрунтуються на метафоричних моделях тіла та руху: *das Herz klopft* (серце б'ється), *vor Freude springen* (стрибати від радості), *in Zorn geraten* (спалахнути від гніву), *kalte Füße bekommen* (злякатися) [1, с. 74–79]. Такі вислови передають інтенсивність переживань через фізіологічні реакції, що відображає тілесно-орієнтований тип мислення німецької культури. На противагу цьому, українська мова тяжіє до духовно-емоційних метафор: *душа співає*, *серце крається*, *на серці важко*. Ці відмінності демонструють різні когнітивні моделі переживання емоцій у двох культурах.

Під час перекладу емоційних фразеологізмів українською мовою виявлено кілька основних типів відповідників:

1. Повні еквіваленти - мають схожу семантику та образ: *vor Freude platzen - луснути від радості*; *das Herz steht still - серце завмирає*.

2. Часткові відповідники - зберігають емоційне значення, але різняться образним компонентом: *das Herz sinkt mir - на серці важко*; *die Wut steigt hoch - злість закипає*.

3. Описові переклади - передають зміст фразеологізму не ідіоматично, а через опис стану: *sich schwarz ärgern - страшенно сердитися*, *die Geduld verlieren - втратити терпіння*.

4. Безеквівалентні одиниці - передаються контекстуально або за допомогою функціонального аналога: *blau machen - прогулювати* (втрачено первісну емоційність) [2, с. 3-5].

Особливу увагу заслуговує проблема безеквівалентності, коли буквальний переклад призводить до втрати культурного підтексту. Наприклад, вислів *jemandem blutet das Herz* перекладається не дослівно ("у когось кровоточить серце"), а через український образ *крається серце*, який природно передає біль і співчуття. Такий підхід відповідає стратегії динамічної еквівалентності,

сформульованої Юджином Найдою, що передбачає збереження емоційного ефекту, а не буквальної структури.

Цікавим є зіставлення німецьких фразеологізмів із художніх текстів. У романі Е. М. Ремарка *«Im Westen nichts Neues»* зустрічається вислів *das Herz schlägt bis zum Hals* (серце вистрибує з грудей) - символ страху перед смертю, який перекладається українською як *серце тремтить у грудях*. У Т. Манна (*«Buddenbrooks»*) використано фразеологізм *ein Stein fällt vom Herzen*, що означає полегшення після тривоги. Український аналог - *камінь з душі спав* - передає аналогічну емоційну ситуацію, зберігаючи метафоричну відповідність. У поезії Г. Гейне (*«Ich grolle nicht»*) вислів *mein Herz ist schwer* (мені тяжко на серці) повністю збігається з українським образом *на серці важко*. Отже, художній матеріал демонструє значну кількість міжмовних збігів, що підтверджує універсальність певних емоційних концептів [3].

Разом з тим, німецькі фразеологізми часто відзначаються більшою конкретністю та «візуальністю» образу, тоді як українські - емоційною узагальненістю. Наприклад, німецьке *die Wut kocht* має чіткий фізичний образ кипіння, тоді як українське *серце обливається гнівом* є більш метафорично-абстрактним. Це свідчить, що перекладач повинен не лише знайти лексичний еквівалент, а й передати енергетику вислову, його емоційний “темперамент”.

Варто підкреслити, що процес перекладу емоційних фразеологізмів передбачає застосування інтерпретативної стратегії, яка враховує прагматичний контекст, жанр і стилістичний рівень тексту. Так, у публіцистиці чи художній прозі доцільно зберігати метафоричний образ, тоді як у наукових або офіційних перекладах перевага надається нейтралізації емоційності. Наприклад, *die Nerven verlieren* (втратити самовладання) у літературному перекладі може бути відтворене як *зірватися з нервів*, а в офіційному - *втратити контроль над собою*.

Відтворення емоційної семантики фразеологізмів також тісно пов’язане з поняттям національної мовної картини світу. Кожна мова створює власну систему емоційних метафор, у якій відображено культурні цінності народу.

Наприклад, у німецькій культурі позитивні емоції часто асоціюються зі світлом (*jemandem geht das Herz auf* - «серце розквітає»), а негативні - із тиском, темрявою або холодом (*kalte Füße bekommen*, *das Blut erstarrt*). В українській же культурі домінує духовно-етичний код, де джерелом емоцій є душа (*душа співає*, *на душі камінь*). Такі спостереження підтверджують необхідність перекладацької інтерпретації, орієнтованої на відтворення культурної картини світу адресата [4, с. 200-203].

Отже, відтворення емоційної семантики німецьких фразеологізмів вимагає від перекладача балансу між змістовою точністю та експресивною адекватністю. Успішний переклад можливий лише за умови глибокого розуміння когнітивної природи емоцій, їх культурної специфіки та вміння передати комунікативний ефект оригіналу. Таким чином, перекладач виступає не лише посередником між мовами, а й інтерпретатором культурних емоційних концептів, що втілюють національну картину світу.

Література

1.Emotion concept disgust and its German counterparts: Equivalence determination based on language corpora data - Kostiantyn Mizin, Liudmyla Slavova та ін. (2023). https://www.researchgate.net/publication/370864541_Emotion_concept_disgust_and_its_German_counterparts_Equivalence_determination_based_on_language_corpora_data

2. Modeling Word Emotion in Historical Language: Quantity Beats Supposed Stability in Seed Word Selection - Johannes Hellrich, Sven Buechel, Udo Hahn (2018). https://arxiv.org/abs/1806.08115?utm_source=chatgpt.com

3. Hellrich, J., Buechel, S., & Hahn, U. (2018). *Modeling Word Emotion in Historical Language: Quantity Beats Supposed Stability in Seed Word Selection*. arXiv. https://arxiv.org/abs/1806.08115

4. Башук, Н. П. (2020). «Фразеологізми із зоонімічним компонентом в німецькій та українській мовних картинах світу». *Наукові записки Національного*

університету "Острозька академія", серія "Філологія", вип. 9(77), 200–203. DOI: 10.25264/2519-2558-2020-9(77)-200-203.

Машталяр К.О.
гр. мСОАМ-23
Тернопільський національний педагогічний університет імені
Володимира Гнатюка
Наук. керівник – к.ф.н, доцент Кондратьєва Т.Б.

DIFFICULTIES IN LEARNING ENGLISH VOCABULARY

Vocabulary plays a crucial role in learning English as a foreign language, as it forms the foundation for all other language skills, including reading, writing, listening, and speaking. Mastery of vocabulary helps learners to communicate effectively, understand authentic texts, and express their thoughts accurately. However, acquiring English vocabulary can be difficult and sometimes challenging for students, particularly in the context of differences between their native language and English, as well as individual cognitive and motivational factors.

The aim of this study is to explore the main difficulties learners face in learning English vocabulary. It is important to understand these challenges for developing effective teaching strategies and creating supportive learning environments that make the formation of lexical competence simpler.

S. Thornbury highlighted the following difficulties that affect the learning of a English vocabulary: pronunciation, spelling, meaning, length of words and idiomaticity [3, p. 27-28].

Research, conducted by U. Salam, shows that words that are difficult to pronounce are more difficult to learn. The main reason why the students were struggling with pronunciation was that they were dealing with the components of sounds of English words and the elements of speech, such as syllables, stresses patterns and rhythms which were unfamiliar to learners. That was often caused by the lack of sound similarity between English and the students' native language. Many students as well had problems the distinction between spoken and written English. [2, p. 49].

Sounds-spelling mismatches, as assigned by S. Thornbury, are likely to be the cause of errors, either of pronunciation or of spelling, and can contribute to a word's difficulty. While most English spelling is fairly law-abiding, there are also some noticeable irregularities. For example: words that contain silent letters, different readability of same letter combinations, infrequent adaptation of borrowed words [3, p. 27]

U. Salam found that students often struggled to understand the meaning of new words. Unfamiliar words were difficult to translate and comprehend. Students said that just knowing a dictionary definition was not enough. They needed to understand words in context. This made it hard for them to recognize different meanings of words and to identify their parts of speech, such as nouns, verbs, adjectives, or adverbs. Many students also noticed that words could have different meanings in different texts, and they were not always aware of these variations. [2, p. 51].

According to S. Thornbury, long words are not always more difficult for learners to remember or understand rather than short words [3, p. 27]. The length of a word alone does not determine how easy or hard it is to learn. However, high-frequency words are usually short and more frequently faced in reading, listening, and speaking activities that makes them easier to learn than longer words that appear less often.

O. Kolominova stated that students also find it challenging to learn certain word combinations, particularly those that do not have direct equivalents in their native language [1, p. 48]. English often uses prepositions in ways that do not exist in similar expressions in the students' first language, which can cause errors when they try to use these new words in speaking or writing.

Other personal, cognitive, and motivational factors include:

- a decrease in motivation to study or learn a foreign language;
- difficulties with memory or retention;
- limited time available for learning;
- lack of practice with the vocabulary being learned.

In conclusion, learning English vocabulary presents a variety of challenges for students, including difficulties with pronunciation, spelling, meaning, word length, and

idiomatic expressions. These challenges are influenced by differences between English and the learners' native language, as well as cognitive and contextual factors. Understanding these difficulties is essential for developing effective teaching strategies that support learners in building strong lexical competence.

References

1. Коломінова О. О. Формування англомовної лексичної компетенції у молодших школярів. *Іноземні мови*. 2005. №2. С.48–50.

2. Salam U., Nurnisa N. Students' difficulties in learning vocabularies. Vol. 5. No. 1. 2021. P.46–53.

3. Thornbury, S. How to Teach Vocabulary. United Kingdom: Person. 2002. 185 p.

Мельник А.А.
гр. мСОАМ - 23
Тернопільський національний педагогічний університет імені
Володимира Гнатюка
Наук. керівник – к.п.н, доцент Серняк О.М.

DEVELOPING STUDENTS' LEXICAL COMPETENCE AS THE BASIS OF FOREIGN LANGUAGE ACQUISITION

Lexical competence plays a central role in the process of mastering a foreign language, as vocabulary constitutes the foundation of communicative competence and the ability to produce and comprehend speech. A rich and active lexicon enables learners to express ideas accurately, understand authentic materials, and participate in meaningful interaction. Modern linguodidactics recognizes vocabulary acquisition as not only the quantitative accumulation of words but also as the development of skills to use them appropriately in context, create associations, and understand semantic relations between lexical units.

The problem of lexical competence development has been studied by many scholars such as M. Lewis [4], B. Frydrychova Klimova [3], and M. Mubaslat [6], who emphasize the importance of interactive and game-based techniques for expanding

learners' vocabulary. Ukrainian researchers N. Hodovanets and V. Lehan also stress the effectiveness of alternative teaching methods for vocabulary enrichment through creative and student-centered approaches [1, p. 29].

The goal of this paper is to provide a theoretical overview of lexical competence and to share practical experience in applying interactive techniques that enhance vocabulary acquisition among secondary and university students.

According to M. Abdyhalykova, innovative approaches to teaching foreign languages must integrate communicative, cognitive, and technological elements to increase learners' motivation and linguistic awareness [2, p. 2]. Z. Maxmudova adds that communicative methodology ensures lexical development through active interaction and task-based learning [5, p. 682]. The use of educational games, as emphasized by M. Mubaslat, enhances retention and facilitates natural lexical acquisition [6, pp. 4–5].

Lexical competence implies not only knowing a word's form and meaning but also understanding its collocations, connotations, and grammatical behavior. Lewis defines it as "the ability to retrieve and use lexical chunks appropriately in context" [4, p. 83]. Effective vocabulary teaching, therefore, combines explicit instruction with contextual practice, allowing students to internalize words as part of meaningful discourse.

The development of students' vocabulary follows a continuous process that begins with assessing their initial lexical level to identify individual needs and create a focused plan. After establishing this baseline, learners build a core foundation of essential words for everyday communication, which is later expanded through reading, games, and exposure to diverse contexts. Thematic lessons deepen vocabulary related to specific topics, while contextual learning helps students understand and use words naturally in real-life situations. As learners progress, they are encouraged to apply new vocabulary actively in speech and writing, followed by regular review and consolidation to ensure retention. At advanced stages, students acquire more complex and specialized vocabulary through academic texts and analytical tasks. Finally, they are guided toward independent vocabulary exploration using reading, research, and

digital tools, with continuous assessment and feedback supporting their ongoing lexical growth.

Practical implementation of the mentioned principles may involve the following activities:

Vocabulary Dominoes. The purpose is to reinforce recognition and understanding of word meanings through associations. The teacher prepares domino-like cards: on one side – a word (e.g., helpful), and on the other – a synonym or definition of another word (e.g., kind). Students connect cards so that each word matches its definition or synonym. The winner is the team that uses all cards first. Example: helpful – kind – friendly – sociable – outgoing. This activity stimulates lexical recall, fosters associative thinking, and develops students' awareness of synonymic relations.

Context Detective. This exercise helps to develop the ability to infer the meaning of unfamiliar words from context. Students read short paragraphs with 3–4 unknown words surrounded by contextual clues. They underline these words and guess their meanings before checking with the teacher. Example: The boy was shivering because the wind was very cold. (shivering – trembling from cold). Such exercises enhance contextual guessing skills, which are vital for autonomous vocabulary learning.

These exercises encourage learner autonomy, critical thinking, and creativity. They activate multiple channels of perception – visual, auditory, and kinesthetic – thereby deepening vocabulary retention. Moreover, integrating collaborative and competitive elements makes vocabulary learning both motivating and effective.

In conclusion, the development of students' lexical competence is a multifaceted process that requires integrating cognitive, communicative, and playful techniques. The combination of explicit teaching and interactive tasks like those described above contributes to the enrichment of students' vocabulary, enhances retention, and supports the formation of communicative competence in the target language. Through such activities, learners not only expand their vocabulary but also learn to use it meaningfully, creatively, and confidently in real communication.

References

1. Hodovanets N., Lehan V. To the Summary of Alternative Methods of Teaching Foreign Languages. International Scientific and Practical Conference "WORLD SCIENCE". 2016.
2. Abdyhalykova M. Innovative Methods of Foreign Languages Teaching. Indian Journal of Science and Technology.2016.
3. Frydrychova Klimova B. Games in the Teaching of English. Procedia – Social and Behavioral Sciences. 2015.
4. Lewis M. The Lexical Approach: The State of ELT and a Way Forward. USA: Heinle, 2002.
5. Maxmudova Z. M. Communicative Method in the Teaching Foreign Language. Theoretical & Applied Science.2020.
6. Mubaslat M. The Effect of Using Educational Games on the Students' Achievement in English Language for the Primary Stage. International Review of Social Sciences and Humanities. 2012.

Мельник В. О.
гр. МЛІСм12414
Київський столичний університет імені Бориса Грінченка
Наук. керівник – доктор філософії, доцент Городілова Т. М.

МЕДІАДИСКУРС У СУЧАСНОМУ ІНФОРМАЦІЙНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Медіадискурс як окремий напрям критичного дискурсивного аналізу започатковано наприкінці 1980-х років Т.А. ван Дейком із появою його ґрунтовних праць «News analysis: case studies of international and national news in the press» та «News as discourse», концепція яких спрямована на інтеграцію теорії дискурсу з дискурсом новин, з метою його ретельного аналізу не лише на рівні тексту, а й на рівні продукції та інтерпретації [1, с. 615].

Подальший розвиток цього напряму відзначався поступовим розширенням об'єкта дослідження, адже медіадискурс почали розглядати не лише як

сукупність вербальних структур, що відтворюють певні події, а й як багатошаровий соціальний феномен. Він включає у себе механізми продукування текстів у засобах масової інформації, їх ідеологічне підґрунтя, прагматичні цілі та способи сприйняття аудиторією. Критичний підхід до аналізу медіадискурсу передбачає дослідження того, яким чином засоби масової інформації конструюють реальність, формують уявлення про суспільно важливі події та впливають на суспільну свідомість.

Українська дослідниця І.Г. Мірошниченко розглядає масмедійний дискурс як «поле масової комунікації, що охоплює всі мовні практики та комунікативні ситуації з використанням різних засобів (медіа) передачі інформації» [2, с. 38] та визначає його дистинктивні особливості: медіазалежність від каналу інформації, реалістичність, мультимодальність, інтердискурсивність, спрямування на широку масову аудиторію, дистанційність мовленнєвого акту, динамічність, спектакулярність, інтенсивну експресивність [2, с. 45–50]. Сучасне розуміння масмедійного дискурсу виходить далеко за межі традиційного уявлення про журналістський текст як просту передачу фактів. Він постає як складна система комунікації, де інформація постійно трансформується, адаптується і переосмислюється залежно від цілей, завдань та соціально-культурного контексту.

Мультимодальність як ключова ознака означає поєднання різних каналів подачі – вербального, візуального, аудіального, що значно посилює комунікативний ефект.

Не менш важливим є явище інтердискурсивності, яке виявляється у взаємопроникненні різних типів дискурсу: політичного, рекламного, художнього, наукового. Така інтеграція створює ефект гібридності медіатекстів і водночас ускладнює їх аналіз, адже дослідникові доводиться враховувати декілька рівнів смислових нашарувань. Динамічність та спектакулярність підкреслюють змінність і видовищність медіадискурсу, що завжди реагує на актуальні події та відтворює їх у формах, здатних утримати увагу публіки.

Дискурс масмедіа завдяки цифровим технологіям стає мобільним і глобальним, його текстова структура зазнає трансформацій, а межі між комунікатором та реципієнтом розмиваються, оскільки сучасний читач чи глядач має можливість не лише сприймати інформацію, а й безпосередньо впливати на її зміст, коментувати та поширювати її. Це зумовлює появу нових форм комунікативної поведінки, які характеризуються інтерактивністю, діалогічністю та відкритістю. Крім того, медійний дискурс дедалі більше тяжіє до персоналізації та емоційного забарвлення, адже саме емоційний вплив стає одним із найефективніших способів привернення уваги й утримання аудиторії.

У зв'язку з цим значно посилюється роль маніпулятивних стратегій і технологій, що використовуються для формування суспільної думки та створення бажаних інтерпретацій подій. У медійному дискурсі також проявляється тенденція до скорочення традиційних жанрових меж: інформаційні повідомлення, аналітика, реклама та розважальний контент часто поєднуються в одному комунікативному продукті, що сприяє появі нових форматів подачі інформації. Це, у свою чергу, вимагає від дослідників нових підходів до аналізу медійного дискурсу, який нині розглядають не лише як систему передачі фактів, а як складний соціокультурний феномен, що відображає цінності, норми й ідеологічні установки суспільства.

Варто зазначити, що сучасний медіадискурс функціонує як простір боротьби різних інтересів і позицій, де відбувається формування суспільних наративів та ціннісних орієнтирів. Мовні засоби в цьому процесі ніколи не є нейтральними: вибір лексики, граматики, стилістики та композиційних стратегій відображає соціальні відносини, задає рамки інтерпретації й спрямовує увагу аудиторії у потрібному напрямі. Саме тому лінгвістичний аналіз медіадискурсу тісно переплітається з критичним дискурсивним аналізом, адже тільки їхнє поєднання дає змогу виявити приховані механізми влади, ідеології та маніпуляцій.

Отже, медіадискурс у сучасному світі виконує подвійну роль: з одного боку, він є основним каналом комунікації, що забезпечує доступ до інформації

та відображення подій, а з іншого – виступає дієвим інструментом формування свідомості та суспільної поведінки. Його комплексне вивчення дозволяє не лише розкрити лінгвістичну специфіку, а й зрозуміти, як через мову реалізується соціальний вплив і формуються смислові картини світу.

Література

1. Bell A. *News language* / Brown K. *Encyclopedia of Language & Linguistics*. Vol. 8. Elsevier, Oxford, 2006. P. 615–617.

2. Мірошниченко І.Г. *Стислий текст в українському масмедійному дискурсі* : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01. Дніпро, 2020. 275 с.

3. O'Keeffe A. *Media and discourse analysis*. *The Routledge Handbook of Discourse Analysis* / Gee J.P., Handford M. (eds). London/New York : Routledge, 2012. P. 441–454.

Мельниченко О. А.
гр. МЛІСм12414д
Київський столичний університет імені Бориса Грінченка
Наук. керівник – доктор філософії,
доцент кафедри романської філології Городілова Т. М.

СЕМАНТИЧНА РЕАЛІЗАЦІЯ MODO SUBJUNTIVO В ІСПАНСЬКОМОВНОМУ КІНОДИСКУРСІ

У пропонованій розвідці йдеться про реалізацію модальності в іспанській мові, що є однією з найвиразніших граматичних категорій та реалізує різноманітні значення — від бажання та сумніву до емоційного ставлення, гіпотетичності чи оцінки дії. Особливу увагу приділено актуалізації *Modo Subjuntivo* у кінодискурсі. Встановлено, що функціонування умовного способу у текстах сценаріїв до фільмів не обмежується синтаксичним рівнем: *Subjuntivo* є носієм культурно-психологічного змісту, оскільки відображає спосіб сприйняття реальності мовцем не як даність, а як можливість або припущення. Саме тому цей спосіб часто пов'язують з художнім дискурсом, де суб'єктивність і внутрішній світ персонажів відіграють визначальну роль.

Досліджуваний матеріал ілюструє, що у кіномовленні *Subjuntivo* виконує особливу функцію: він надає реплікам персонажів емоційної глибини, дозволяє передати невизначеність, страх чи надію, а також підкреслити конфлікт між реальністю та бажаним. Варто зазначити, що кінодискурс поєднує усне, спонтанне мовлення з літературними засобами виразності, тому аналіз граматичних структур у сценаріях фільмів є надзвичайно продуктивним для виявлення прагматичних і семантичних тенденцій сучасної іспанської мови. Наприклад, фільм **«La jaula de oro»** (режисер Дієго Кемада-Дієс, 2015 р.) — це соціальна драма, що розповідає про складну подорож трьох підлітків із Центральної Америки до США у пошуках кращого життя. Текст сценарію, насичений природними діалогами, виявляє глибокий зв'язок між мовою та емоційним світом героїв, які перебувають у постійному стані невизначеності, надії та страху. Саме у таких контекстах *Modo Subjuntivo* виявляє свій потенціал як засіб передавання суб'єктивності, етичних оцінок і внутрішньої мотивації персонажів.

Метою даного дослідження є визначення кількісних показників уживання форм *Modo Subjuntivo* та їх семантична класифікація у сценарії фільму «La jaula de oro». Такий аналіз дозволяє не лише простежити частотність і структурні особливості форм, але й виявити, яким чином граматичні засоби сприяють формуванню художнього сенсу та відображають ціннісну систему персонажів у соціокультурному контексті міграційної драми.

Пошук форм *Modo Subjuntivo* здійснено автоматично за допомогою регулярних виразів у чотирьох часових формах: presente, imperfecto, perfecto та pluscuamperfecto. Виявлені приклади класифіковано за семантичними типами речень, що відображають функціональні значення Subjuntivo у контексті.

Так, розподіл речень із *Modo Subjuntivo* за семантичними типами показав, що в сценарії 'La jaula de oro' переважають конструкції, пов'язані з вираженням емоційного ставлення, волевиявлення та гіпотетичних ситуацій.

1. Речення волевиявлення (бажання, наказ, спонукання):

(1) «Quiero que estés bien.» — форма «*estés*» (presente de subjuntivo) виражає прагнення, щоб інша особа почувалася добре. Такі структури характерні для емоційних діалогів між головними персонажами.

2. Речення емоційного ставлення:

(2) «Me alegra que vengas.» — хоча подібна структура з'являється рідко, вона демонструє емоційне забарвлення висловлювання і використовується у момент, коли персонажі висловлюють вдячність або підтримку.

3. Речення сумніву чи заперечення:

У репліках героїв зустрічаються приклади із запереченням достовірності:

(3) «No creo que sea posible.» Тут дієслово 'sea' виражає недовіру, сумнів у можливості здійснення події.

4. Речення мети або гіпотетичності:

Конструкції на кшталт «para que» або «aunque» вживаються для позначення наміру або умови, що не є реальною:

(4) «Caminaré para que me veas.» — форма 'veas' втілює мету дії.

5. Речення оцінки та суб'єктивного судження:

Modo Subjuntivo також уживається у фразах типу «Es importante que entiendas», де він передає оцінку мовця, створюючи контраст між реальністю та бажаною дією.

Дослідження семантичної реалізації *Modo Subjuntivo* в іспанськомовному кінодискурсі, зокрема у сценарії фільму *«La jaula de oro»*, засвідчило багатий функціональний потенціал цієї граматичної категорії. У контексті соціальної драми, що відображає екзистенційні випробування та пошук надії, *Modo Subjuntivo* стає потужним засобом художньої репрезентації невизначеності, страху та прагнення до кращого життя.

Таким чином, *Modo Subjuntivo* у кінодискурсі виконує ключову функцію, а саме сприяє глибшому розкриттю психологічного та соціального виміру фільму, надаючи мовленню персонажів експресивності та емоційної достовірності.

Література

1. “La Jaula de Oro” Diego Quemada-Diez

URL:https://cinema23.com/wpcontent/uploads/2017/03/La_jaula_de_oro_web.pdf

2. El subjuntivo: hacia la rutinización. Torres Cacoullos, Rena; Lacasse, Dora; Johns, Michael; De la rosa Yacomelo, Johan

URL:https://openurl.ebsco.com/EPDB%3Agcd%3A14%3A12444622/detailv2?sid=ebsco%3Aplink%3Ascholar&id=ebsco%3Agcd%3A133716530&crl=c&link_origin=scholar.google.com (дата звернення 06.09.2025)

Міхальова А.О.
гр. змАМ-21
Тернопільський національний педагогічний університет імені
Володимира Гнатюка
Наук. керівник – к.ф.н, доцент Гарасим Т.О.

GENERATIONAL REPRESENTATION IN MEDIA DISCOURSE

Differences in worldview among people of various ages are often attributed to the notion of the generation gap. While sociological research has long examined the values, motivations, and behaviors of generational cohorts such as Baby Boomers, Generation X, Millennials, and Generation Z, comparatively little attention has been paid to how language itself constructs these identities. Media discourse in particular plays a central role in shaping collective understanding of generational boundaries and hierarchies. In 2025, such discourse remains highly visible in global journalism. Headlines frequently employ generational labels as rhetorical shortcuts to dramatize social and economic tensions.

This study examines how media language constructs generational identities through rhetorical and linguistic strategies grounded in universal human needs. Within classical rhetoric, elocution – the stylistic choice of language – is fundamental to understanding how texts persuade audiences and generate affective resonance [4, p. 17]. Construction grammar, meanwhile, defines a construction as a stable pairing of

linguistic form and meaning [3, p. 45]. Constructions can be immediate (simple word combinations), modified (expanded by modifiers or complements), or extended (complex assemblages of several constructions).

When embedded in journalistic discourse, these linguistic constructions function as rhetorical tactics that implement broader strategies of persuasion. To interpret their social meaning, this study aligns rhetorical strategies with Maslow's hierarchy of human needs: physiological, safety, belongingness, esteem, and self-actualization. In this framework, linguistic patterns reveal not only how generations are represented but also which psychological or social needs are foregrounded in their portrayal.

The corpus for this research consists of news stories published between January and October 2025 in *Reuters*, *The Guardian*, *Business Insider*, *People Magazine*, and *The Times*. Each text contains explicit references to generational categories – "Boomers," "Gen X," "Millennials," or "Gen Z." The constructions were classified according to tactics such as neglect, loss, renewal, or potential threat, each corresponding to a level of human need. For example, the expression *"Boomers blamed for national debt"* [6] employs a safety strategy through the tactic of threat, implying conflict over economic stability. Five rhetorical strategies dominate: physiological (depictions of material well-being through satisfaction or neglect), safety (concerns with stability and risk), belongingness (connection and exclusion), esteem (judgments of competence or respect), and self-actualization (portrayals of fulfillment and aspiration). While these strategies remain structurally consistent, the semantic and evaluative content differs markedly across generations.

Baby Boomers (1943–1960) were depicted as struggling with poverty, food insecurity, and health decline. Reuters reports emphasized shrinking pensions and inflation, portraying older citizens as economically vulnerable. Safety strategies reinforced this through the loss tactic, focusing on health risks, austerity, and lifestyle issues [6]. In belongingness discourse, Boomers appeared socially detached or technologically excluded, framed as outsiders to digital culture. Under esteem, they were often characterized as conservative or resistant to change, yet self-actualization narratives countered this by portraying them as lifelong learners and travelers seeking

growth and relevance. Thus, Boomers were positioned within a dual rhetoric of decline and renewal, embodying both vulnerability and resilience.

Generation X (1965–1980) was described as the "forgotten generation." A *Business Insider* article portrayed them as adaptable and dependable, yet overlooked between Boomers and Millennials. Their portrayals focused on midlife pressures – housing, career stagnation, and financial responsibility – tempered by renewal tactics such as mental health awareness and self-care. In belongingness discourse, Gen X was depicted as the "*sandwich generation*," [1] balancing care for parents and children, symbolizing duty and endurance. Esteem and self-actualization strategies highlighted quiet competence, professionalism, and emotional intelligence rather than cultural prominence.

Millennials (1984–2000) were the most frequently discussed group, often framed through neglect tactics: rising living costs, delayed home ownership, and economic precarity. Reuters [6] typified this framing in its report on French Millennials "*blaming Boomers*," dramatizing fiscal anxiety and intergenerational conflict. Safety strategies emphasized digital insecurity and mental health issues, while belongingness narratives focused on alternative communities and online sociality. In esteem discourse, Millennials were mocked as "*cringe*" or outdated [2], yet self-actualization narratives balanced this with depictions of global awareness, ambition, and adaptability. Linguistically, Millennials were framed through a rhetoric of struggle and aspiration within an unstable social order.

Generation Z (born after 2000) appeared less frequently but with strong thematic coherence. Media portray them as future-oriented, entrepreneurial, and socially engaged. *People Magazine* predicted they would become the richest generation by 2035, reflecting self-actualization through ambition [7]. *The Times* noted their avoidance of air travel due to environmental anxiety – a safety strategy rooted in ecological ethics [5]. Gen Z's belongingness was articulated through online activism and global community-building, constructing an image of collective digital agency. Overall, they were portrayed as visionary yet vulnerable – a generation seeking renewal in a world of crisis.

Thus, generational discourse remains a powerful linguistic mechanism for interpreting social change. By invoking age-based categories, the media transform structural issues such as inequality, technological disruption, and environmental threat into moral dramas enacted by familiar generational actors. Ultimately, generational labels persist not because they describe empirical realities but because they organize collective experience through language, offering a narrative of continuity amid change.

References

1. An apology to Gen X. *Business Insider*, July 2025. URL: https://www.businessinsider.com/gen-x-forgotten-generation-90s-nostalgia-boomers-millennials-2025-7 (дата звернення: 22.10.2025).
2. Cringe! How Millennials Became Uncool. *The Guardian*, 8 May 2025. URL: https://www.theguardian.com/society/2025/may/08/cringe-how-millennials-became-uncool (дата звернення: 22.10.2025).
3. Goldberg A. *Constructions: A construction grammar approach to argument structure.* University of Chicago Press, 1995. 350 p.
4. Kennedy G. A. *Classical rhetoric and its Christian and secular tradition.* University of North Carolina Press, 1999. 278 p.
5. Over-60s more likely to fly than Gen Z travellers. *The Times*, September 2025. URL: https://www.thetimes.co.uk/article/over-60s-more-likely-to-fly-than-gen-z-travellers-k5m5l9vhz (дата звернення: 22.10.2025).
6. Squeezed French Millennials blame Boomers in backlash over soaring deficit. *Reuters*, 5 September 2025. URL: https://www.reuters.com/business/finance/squeezed-french-millennials-blame-boomers-backlash-over-soaring-deficit-2025-09-05 (дата звернення: 22.10.2025).
7. This Generation Is Projected to Be the Richest by About 2035. *People Magazine*, 14 August 2025. URL: https://people.com/gen-z-set-to-become-richest-generation-in-history-by-about-2035-bank-of-america-study-11701524 (дата звернення: 22.10.2025).

Мороз А. Р.
гр. МЛІСм-1-24-4.0д
Київський столичний університет імені Бориса Грінченка
Наук. керівник – доктор філософії, доцент Бахтіна А. О.

НОРМИ ВЖИВАННЯ ФЕМІНІТИВІВ В ІСПАНСЬКОМОВНОМУ КУЛЬТУРНОМУ ПРОСТОРІ

В іспанськомовному культурному просторі проблема фемінітивів набуває особливої актуальності, оскільки іспанська мова має виразну систему граматичного роду, де більшість іменників та прикметників узгоджуються з ознакою маскулінності чи фемінінності. Традиційно маскулінні форми вважалися «нейтральними» й використовувалися для позначення осіб незалежно від статі, проте сучасні соціокультурні процеси, зокрема рухи за гендерну рівність, поставили під сумнів цю норму.

Особливу роль у гендерних дискусіях щодо іспанської мови відіграють інституції мовної політики – насамперед Королівська академія іспанської мови (Real Academia Española, далі – RAE), яка не завжди підтримує активне поширення фемінітивів. Водночас практика засобів масової інформації, політичного та освітнього дискурсу демонструє тенденцію до поступового закріплення таких форм у мовленні, що створює своєрідне протиріччя між офіційними нормами та реальним ужитком.

Проблема унормування фемінітивів в іспанській мові залишається відкритою. RAE визнає лише частину жіночих форм і часто уникє офіційного закріплення нових номінацій, аргументуючи це їхньою «ненормативністю» або «надмірністю» [1, с. 8].

У реальній мовній практиці, особливо в ЗМІ та політичному дискурсі, форми на кшталт “jueza”, “médica”, “arquitecta” вже функціонують як звичні, що демонструє розрив між офіційною нормою та практикою. Варіативність уживання фемінітивів також простежується у різних соціокультурних сферах: медійні та політичні тексти використовують їх активніше, ніж наукові або адміністративні документи, де зберігається схильність до традиційних маскулінних форм [3, с. 12].

Для аналізу сучасного функціонування фемінітивів було проведено емпіричне дослідження текстів двох іспанських ЗМІ – юридичного (El País) та медичного (ConSalud). У статті “Las abogadas españolas conquistan los bufetes anglosajones” (El País, 2025) форма “las abogadas” виконує номінативну функцію суб’єкта та позначає групу жінок, що досягли успіху у міжнародних юридичних фірмах. Морфологічно форма утворена за допомогою регулярної флексії -a, а в тексті не супроводжується метатекстовими коментарями, тобто використовується як нейтральна номінація, а не маркер гендерної ідентичності. Інші форми – “socias”, “directivas”, “juristas” – демонструють лексико-граматичну узгодженість і підтверджують системність сучасного використання фемінітивів у медійному дискурсі.

Медична стаття “¿Qué dice la RAE del lenguaje inclusivo referente a las profesiones sanitarias?” (ConSalud, 2020) має метатекстовий характер: центральна одиниця аналізу – “médica”, яка фіксується словниками як прийнятна форма жіночого роду. Текст демонструє металінгвістичну рефлексію, наводячи позицію RAE, яка схвалює фемінітиви лише за наявності історичної або структурної мотивації, та окреслює межі прийнятності інклюзивних форм (“médic@”, “médicx”) у публічному дискурсі.

Результати аналізу показують, що фемінітиви інтегруються у нейтральний мовний ужиток: форми “abogadas”, “socias”, “juristas”, “directivas”, “médicas” виконують номінативну функцію без ідеологічного забарвлення.

Автори текстів уникають гіперкорекцій та інновацій на кшталт “médicx”, віддаючи перевагу граматично природним моделям (-a), що демонструє гармонізацію між граматичною нормою та соціальним запитом. Рівень прийнятності форм залежить від професійної сфери: у юридичному дискурсі вони маркують професійний статус, у медичному – супроводжуються частими згадками про позицію RAE, що відображає перехідний стан нормативного закріплення [1 с. 5–6].

Дискурсивна тональність також відрізняється: El País демонструє інклюзивну модель без конфлікту, тоді як ConSalud дотримується обережного

балансу між традицією та змінами. Психолінгвістичні дослідження показують, що регулярне вживання фемінітивів у медіа сприяє швидкій когнітивній адаптації мовців, не створюючи навантаження на сприйняття тексту [1, с. 12].

Результати підтверджують, що фемінітиви в іспанській мові пройшли етап соціальної апробації й увійшли у фазу поступової стандартизації. Морфологічно стабільні форми з суфіксом -a інтегруються у мовну систему та виконують номінативну функцію, а розрив між політикою RAE та практикою медіа зменшується завдяки нормалізації інклюзивного мовлення. Фемінітиви виступають показником мовної демократизації, відображають зростання гендерної рівності та трансформацію суспільних ролей.

Перспективи подальших досліджень включають кількісний аналіз частотності використання фемінітивів у різних жанрах і регіонах, прагматичний аналіз оцінних контекстів, психолінгвістичні експерименти щодо впливу форм на сприйняття тексту, а також порівняльні дослідження іспанського та латиноамериканського варіантів мови.

Література

1. Lledó Cunill E. (2003). *El sexismo en el lenguaje*. Barcelona: Icaria.

2. Ruiz de Valbuena I. (2025, marzo 9). Las abogadas españolas conquistan los bufetes anglosajones. *El País*. https://elpais.com/economia/negocios/2025-03-09/las-abogadas-espanolas-conquistan-los-bufetes-anglosajones.html

3. ConSalud. (2020, enero 21). ¿Qué dice la RAE del lenguaje inclusivo referente a las profesiones sanitarias? *ConSalud*. https://www.consalud.es/profesionales/que-rae-lenguaje-inclusivo-referente-profesiones-sanitarias.html

Налисник В.В.
гр. АУП-47
Тернопільський національний педагогічний університет імені
Володимира Гнатюка
Науковий керівник – доцент Цепенюк Т.О.

ВІДТВОРЕННЯ АНТИЧНОГО КОЛОРИТУ У ХУДОЖНІХ ТВОРАХ

Антична література посідає не останнє місце у формуванні світових цивілізацій. Особливе значення вона має для європейської культури та літератури й українська не є винятком. Одним з перших, хто відкрив античність для українського читача, був ще Іван Котляревський з бурлескно-травестійною поемою «Енеїда». Проте перші переклади основних творів античності, «Іліади» та «Одіссеї», з'явилися наприкінці XIX століття. До перекладачів, які спробували розкрити світ Троянської війни та мандрів, належали Борис Терн, Петро Ніщинський, з повними перекладами, та Іван Франко, Пантелеймон Куліш, Леся Українка, з окремими фрагментами та піснями. Уже сьогодні інтерес до Давньої Греції та її міфології набирає нових обертів. Перекази та переосмислення античних міфів привертають все більше уваги та стрімко поширюються англомовним ринком. Сучасні автори відходять від властивої тому часу віршованої форми і дотримуються канонів прози. Це докорінно відрізняє їх від першоджерел, змінює стиль написання та відтворення мовленнєвих засобів притаманних текстам давньогрецьких поетів. Саме через це зростає ***актуальність*** відтворення та збереження античного колориту у перекладі на українську.

Мета цієї розвідки – визначити засоби відтворення античного колориту у художніх творах та порівняти оригінальний твір з перекладом.

Для матеріалу дослідження оберемо праці однієї з найпопулярніших авторок цього жанру, Меделін Міллер. Наразі перекладено два її твори: «Пісня Ахілла» (пер. Дарія Тарадименко) та «Цирцея» (пер. Остап Гладкий). Ключовими засобами відтворення колориту тут фігурують саме лексичні: реалії, міфологізми та історизми.

В обох перекладах перекладачі використовують прийом транслітерації або транскрибування, відтворення звучання іноземного слова [1, с.93]. Розгляньмо на прикладах:

*"… **Therapon**, was the word he used."* [4, с.35] – *«Він ужив слово **ферапон**»* [2, с.42]

Слово «***ферапон***», хоч і невідоме україномовному читачу, передає відчуття «іншості», яке й має виникати при прочитанні такого твору. Згодом, як в оригіналі, так і в перекладі зустрічаємо речення, що пояснює суть цього поняття, і цим виключає проблему нерозуміння у читача:

"A brother-in-arms sworn to a prince by blood oaths and love." [4, с.35] – *«Брат по зброї, який приносить царевичу криваву клятву вірності.»* [2, с.42]

*"Do you think **Aristos Achaion** fights in hopeless wars?"* [4, с.244] – *«Ви думаєте, що **Арістос Ахайон** б'ється у безнадійних війнах?»* [2, с.248]

Схожий випадок використання реалії переданий через транскрибування.

Також у оригіналі часто спостерігається використання архаїчних форм звертання:

"***Pelides***" [4, с.205] – «***Пеліде***» [2, с.209]

Звертання за допомогою ім'я батька, або ж у цьому випадку ім'я покровителя, не притаманне українській мові передається також транскрипцією. Якщо батько ***King Peleus***, тоді сина кликатимуть ***Pelides*****,** українською буде відтворюватися так: ***Цар Пелей – Пелід***.

Присутній ще один варіант звертання, який уже більш притаманний українській мові:

"***Son of Odysseus***" [5, с.303] – «***Сину Одіссея***» [3, с.354]

Хоча такі словосполучення не є новими для україномовного читача, вони зберігають у собі архаїчне конотативне значення, що добре передає колорит епохи.

Висновки. Під час відтворення античного колориту перекладачі стикаються з низкою проблем. Зокрема, відсутність еквівалентної лексики у мові перекладу зумовлює підвищення ризику нерозуміння читачем тексту. Тому

дослідження способів адекватного відтворення колориту становить ***перспективу*** для нашого подальшого дослідження.

Література

1. Зорівчак Р. П. Реалія і переклад. Л., 1989. 216 с

2. Міллер М. *Пісня Ахілла.* / пер. з англ. Д. Тарадименко. Харків: Віват, 2025. 368с.

3. Міллер М. Цирцея. / пер. з англ. О. Гладкий. Харків: Віват, 2025. 400с.

4. Miller M. The Song of Achilles. London: Bloomsbury Publishing, 2017. 368p.

5. Miller M. Circe. London: Bloomsbury Publishing, 2019. 352p.

Нікітіна Є. В.
гр. БЗАМ-22
Київський національний університет технологій та дизайну
Наукова керівниця – к. філол. н, доцентка Дворянчикова С. Є.

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ СЛОВОСПОЛУЧЕНЬ BUSINESS + NOUN / ADJECTIVE

Словосполучення типу BUSINESS + NOUN / ADJECTIVE є продуктивними для англомовного композитного словотвору через здатність породжувати нові лексеми та фразеологічні одиниці, а також значну семантичну варіативність таких конструкцій під час перекладу. Мета тез – описати словотвірні механізми утворення словосполучень з компонентом business, з’ясувати типи семантичної варіативності, виокремити перекладацькі труднощі та запропонувати стратегії їх розв’язання.

Під час аналізу фактичного матеріалу з нашої бази ми виявили такі типи словосполучень з компонентом business, як-от: лексичні одиниці з фіксованим значенням, словосполучення з прикметником на -or/-less абстрактного значення, фразеологічні та ідіоматичні кліше, неологічні утворення (business-savvy, business-ecosystem, business-transformative).

У лексичних одиницях з фіксованим значенням типу business case, business model, business plan, business ethics слово business виступає як модифікатор у позиції перед основним іменником.

У словосполучення з прикметником на -or/-less прикметник може бути афіксованим або фразовим: business-friendly, business-as-usual, business-oriented.

Фразеологічні кліше формують цілісне складне значення, яке не є простою сумою частин: business as usual, mean business, do business.

Розглядані словосполучення з компонентом business потрібно перекладати з урахуванням словотвірних механізмів і структурних параметрів, а також семантичної варіативності.

Наприклад, під час перекладу словосполучення business model, що є поєднанням двох автономних лексем без афіксації, перекладач має вирішити, відтворювати фразу як складене слово українською – «бізнес-модель» чи як словосполучення «модель бізнесу». «Бізнес-модель» – усталений термін у науковому та діловому дискурсі, а «модель бізнесу» є синтаксично нейтральним варіантом, що буде доцільно застосувати в стилістично формальному контексті.

Під час перекладу фраз з компонентом business + -or / -less (business-friendly тощо) український відповідник потребує певного прикметникового або фразового переформулювання: «привабливий для бізнесу», «дружній до бізнесу».

А під час перекладу словосполучення business-friendly варто враховувати контекст, який може бути нейтральним або позитивнооцінним: переклад «дружній до бізнесу» буде передавати позитивну конотацію, але у критичному дискурсі потрібна нейтралізація – «лояльний до бізнесу».

Варто пам’ятати, що переклад ідіом потребує особливої уваги перекладача. Так, переклад фразеологізму mean business – «серйозно налаштований», тоді як буквальний переклад – «мати на увазі бізнес» – буде хибним.

З-поміж перекладацьких стратегій можна виокремити такі: створення перекладацького глосарія з позначенням статусу запозичення (усталений, проміжний, неологізм); аналізувати приклади в корпусі текстів певної і суміжних

до неї галузей, щоб виявити усталені вживання; послідовно дотримуватися однієї тональності та рівня формалізації; застосовувати її послідовно; додавати до тексту короткі визначення при першій згадці складних словосполучень; під час адаптації ідіом не використовувати буквальний переклад і віддавати перевагу семантично еквівалентним локальним метафорам.

Отже, фрази с компонентами BUSINESS + NOUN / ADJECTIVE утворюють гнучку і продуктивну частину англійської ділової лексики. Фахівець-філолог має забезпечити словотвірну та семантичну адекватність перекладу таких словосполучень.

Ніколаєць Д.І.
гр. 1МСОАЗ
Вінницький державний педагогічний університет імені
Михайла Коцюбинського
Наук. Керівник – д.-р. пед. наук, проф. Дмітренко Н. Є.

РОЛЬОВА ГРА ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ АНГЛОМОВНОГО УСНОГО СПІЛКУВАННЯ УЧНІВ СТАРШИХ КЛАСІВ

Сучасні освітні виклики вимагають від вчителів не лише надання знань, а й озброєння учнів ефективними інструментами, методами й стратегіями опрацювання інформації та організації навчання, які матимуть практичну цінність у майбутній професійній діяльності та сприятимуть формуванню необхідних компетентностей [3, с. 33].

У цьому контексті особливої уваги набувають інтерактивні методи навчання, що стимулюють пізнавальну активність учнів старших класів і сприяють розвитку комунікативних умінь.

Одним із ефективних засобів формування англомовного усного мовлення в є рольова гра. Актуальність використання рольових ігор обумовлена їх здатністю активізувати всі рівні засвоєння знань і мовленнєвих навичок – від простого відтворення до творчої діяльності.

Технологія застосування рольових ігор є багатогранною. Проте не залежно від специфіки, проводиться гра за заздалегідь встановленою структурою, яка включає такі основні етапи: 1) організація і підготовка учасників, ознайомлення їх із ситуацією, інструкціями та іншими допоміжними матеріалами; 2) безпосереднє проведення гри; 3) обговорення та оцінки її результатів [2].

На *першому етапі* організації рольової гри активну участь беруть як учитель, так і учні. Підготовка може включати роботу в класі та самостійну підготовку вдома. Основне завдання вчителя – підібрати ситуації на основі підручника, медіаматеріалів або актуальних тем (екологія, вибір професії, культурні традиції тощо) [1, с. 10]. Учитель розробляє дидактичні матеріали (картки, підказки), розподіляє ролі, пропонує можливі репліки та, за потреби, індивідуально допомагає учням. Також учитель визначає критерії оцінювання: ефективність мовленнєвої взаємодії, сформованість навичок, кількість і якість реплік, точність мовлення, повнота виконання ролі тощо.

Важливо сформулювати чіткі правила гри, зокрема: тривалість етапів, поведінка відповідно до ролі, можливість аргументовано захищати позицію (особливо у дебатах, дискусіях, «телемостах»). Доцільно розробити інструкції з описом ролі, очікуваних дій, прав та обов'язків гравців, способів взаємодії, мовленнєвого репертуару, комунікативних стратегій тощо.

Для успішного проведення рольової гри важливо створити атмосферу без страху, та залучити учнів до підготовки. Такий підхід формує стосунки партнерства між учителем та учнями, що сприяє досягненню навчальних цілей.

Наведемо приклад початкового етапу рольової гри на тему "Choosing a career".

Scenario Background: The Career Seeker is a school-leaver and is feeling uncertain about which career path to pursue. She/He has interests in several fields (e.g., technology, healthcare, business, creative arts), but they're unsure which is the best fit for them.

Instruction: Divide the class into teams. The Career Seeker needs to ask each participant questions and gather as much information as possible to make an informed

decision about their career path. The other participants must provide honest and insightful advice based on their area of expertise.

Team 1: Career Seekers (people who make career decisions are unsure about which career to pursue and are seeking advice).

Team 2: Career Counsellors (provide general career guidance, focusing on skills, strengths, interests, and values).

Team 3: Industry Experts (someones who work in a specific field (e.g., technology, healthcare, education, arts) and can give insights into what the day-to-day work is like, the pros and cons of the field, and potential career paths within it).

Additional Material: a list of career options considered by the Career Seeker.

Другий етап, власне, проведення гри. У залежності від мети рольової гри, кількості учнів та їхнього рівня володіння мовою, її можна проводити як у парах чи у невеликих групах, так і усім класом, тобто коли всі учні беруть участь у одній грі [1, с. 11].

Рольова гра у парах є найпростішою формою цієї діяльності, в які учні по черзі ставлять один одному запитання, та відповідають на них. Натомість, рольова гра у підгрупах може проводитись одночасно, коли вчитель контролює роботу, переходячи між підгрупами, або по черзі: одна підгрупа грає, а інші спостерігають і оцінюють, готуючись до обговорення результатів.

На *заключному етапі* рольової гри вчитель проводить обговорення, аналізує помилки, виділяє вдалі висловлювання. Доцільно починати з позитивних моментів, щоб не знизити мотивацію учнів. Надмірна критика може зменшити інтерес до участі в подібних вправах.

Варто зазначити, що мовленнєва практика охоплює усіх учасників гри. Важливо не лише вміння говорити, а й уважно слухати, адекватно реагувати, вести діалог і підтримувати спілкування відповідно до ролі.

Отже, рольова і є дієвим інструментом для розвитку англомовного усного спілкування учнів старших класів, оскільки дозволяє практикувати мову в реальних комунікативних ситуаціях. Вона не лише розширює можливості засвоєння мовного матеріалу, а й формує в учнів готовність до реального

спілкування, критичного мислення, комунікативну гнучкість і здатність працювати в колективі, що особливо важливо для підлітків у процесі навчання іноземної мови.

Література

1. Черниш В. В. Організація та проведення рольових ігор на уроках іноземної мови. *Іноземні мови*. 2010. № 4. С. 7-15.

2. Ягупов В.В. Метод ділової гри в навчанні. Види ділових ігор. URL : https://eduknigi.com/ped_view.php?id=198).

3. Dmitrenko, N. Ye., Voloshyna, O. V., Pinaieva, O. Yu. Simulation Game in Quasi-Professional Training of Pre-Service Teachers. *Scientific Bulletin of Mukachevo State University. Series "Pedagogy and Psychology"*. 2022. *№ 8(2), Ррю* 33-39. https://doi.org/10.52534/msu-pp.8(2).2022

Нога К.В.
гр. мАУП-16
Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка
Наук. керівник – к.ф.н, доцент Цепенюк Т.О.

МЕДИЧНА ТЕРМІНОЛОГІЯ У ФІЛЬМАХ І СЕРІАЛАХ: ЩО ПОТРІБНО ЗНАТИ ПЕРЕКЛАДАЧУ ТА ГЛЯДАЧЕВІ

Медичні фільми та серіали сьогодні користуються великою популярністю, як через акторів, що там грають, сюжети, які вони відображають, чи освітню роль, яку вони несуть в публіку. Сучасний кінематограф, створюючи лише розважальний контент, не обіцяє досягнути великих оборотів переглядів, як ті, які дають нові знання чи мають глибокий вплив на глядача. Знайомлячи авдиторію з базовою та вузькоспеціалізованою лексикою через екран, перекладачам необхідно забезпечити адекватний зміст, враховуючи особливості медичної мови, абревіатур та скорочень, навіть якщо це базовий рівень. У цій праці ми проаналізуємо терміни, що найчастіше вживаються у серіалах «Доктор Хаус», «Анатомія Ґрей», «Хороший лікар» та інших кінематографічних роботах

медичного напрямку, та визначимо, як перекладачам зберегти адекватний, точний і зрозумілий переклад глядачеві.

Медичні серіали та фільми вирізняються тим, що їхні герої використовують як професійну лексику, так драматичні й емоційні складові реплік. Завдання перекладача полягає у створенні ідентичного змісту діалогів мовою перекладу, але при цьому не перенавантажувати субтитри. А конкретика у розмові лікарів про хвороби, препарати, процедури, операції відкриває світ медицини глядачеві, викликає довіру й нові знання про те, що раніше ніколи не чув. І це приваблює. Це приваблює авдиторію своєю точністю, тому вдалий переклад не лише гарантує високі охоплення роботи, а й справжню і глибоку цікавість до тематики безпосередньо [1].

Варто приділити увагу, як лікарі на телеекрані використовують скорочення й абревіатури у професійній лексиці. Медичні терміни часто довгі і багатогранні, тому в повному вигляді їх незручно вживати, а скорочення дозволяють передати той самий зміст коротко й ясно [2]. Та це може стати викликом у перекладі, адже не завжди в українській мові ми маємо ідентичний скорочений еквівалент. Розгляньмо приклади, які найчастіше можемо побачити на екрані та їх український переклад: ***ER (Emergency Room) – Приймальне відділення; OR (Operating Room) – Операційна; ICU (Intensive Care Unit) – ВІТ (Відділення інтенсивної терапії); BP (Blood Pressure) – АТ (Артеріальний тиск); CPR (Cardiopulmonary Resuscitation) – СЛР (Серцево-легенева реанімація); IV (Intravenous) – В/В (Внутрішньовенно); CBC (Complete Blood Count) – ЗАК (Загальний аналіз крові); MRI (Magnetic resonance imaging) – МРТ (Магнітно-резонансна томографія); CT (Computed tomography) – КТ (Комп'ютерна томографія)***. У більшості прикладів ми бачимо відповідне скорочення, яке маємо в українській мові також, але є й такі випадки, як ***ER (Emergency Room) – Приймальне відділення*** чи ***OR (Operating Room) – Операційна***, де передаємо визначення, замість скорочення, при цьому не навантажуємо субтитри. Є можливість побачити скорочення в українській мові, коли в англійській зберігається лише термін: ***УЗД (Ультразвукове дослідження) – Ultrasound.***

Окрім скорочень, в медичних фільмах та серіалах ми часто зустрічаємо й інші спеціалізовані терміни. Це можуть бути хвороби: ***Pneumonia – пневмонія, Diabetes – діабет, Hypertension – гіпертонія, Asthma – астма, Allergy – алергія, Sprain – розтягнення зв'язок, Concussion – струс мозку*** тощо. Частини тіла та органи: ***Head – голова, Heart – серце, Lungs – легені, Kidneys – нирки, Throat – горло, Vein – вена*** тощо. Лікування та процедури: ***Surgery – хірургічне втручання, Physiotherapy – фізіотерапія, Vaccination – вакцинація, Antibiotics – антибіотики, Pain relief – знеболення, Stitches – шви*** тощо.

Знання зазначених вище термінів і скорочень є критично необхідним для перекладача, це дозволить зрозуміло передати значення глядачеві та полегшити йому перегляд, аби той не загубився у сюжеті та зміг почерпнути нову інформацію. Насправді створення словника базової медичної (чи іншої) термінології до серіалу чи фільму спеціалізованого напрямку допоможе авдиторії швидше орієнтуватися під час перегляду та уникнути непорозумінь та додаткових пошуків пояснень того, чи іншого терміну.

Медичні серіали та фільми це не просто про приємні й розважальні сцени, це про її освітню роль та знання, які вони передають глядачам. Точний переклад це посередник між медичною реальністю та людиною в ній зацікавленою. Тому баланс між правильністю та доступністю цих термінів – завдання перекладача для комфорту глядача.

Література

1. Polycheva Y., Shevchenko Y. Features of the concept "Health/Unhelth" and its specificity of reproduction in modern english series. Advanced Linguistics. 2023. No. 12. URL: https://doi.org/10.20535/2617-5339.2023.12.290114 (дата звернення: 16.10.2025).

2. Соляненко О. Особливості творення та вживання абревіатур медичної термінології в англомовних історіях хвороб. Сучасні тенденції розвитку мов. 2018. Т. 16, 9. С. 217–225.

Нога К.В.
гр. мАУП-16
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
Наук. керівник – к.ф.н, доцент Цепенюк Т.О.

ПЕРЕКЛАД РАДЯНСЬКИХ ДОКУМЕНТІВ: КОМПЕТЕНЦІЯ БІЛІНГВА ЧИ ПРОФЕСІЙНОГО ПЕРЕКЛАДАЧА

Ще з 2014 року після початку війни росії в Україні питання роботи з радянською спадщиною, її документами, архівами, літературою та офіційними текстами набуло неабиякої актуальності, а ще більше на це вплинуло повномасштабне вторгнення. Переклад радянських документів - це не лише справа перекладознавства та лінгвістики, а й історично-ідеологічна її сторона. Більшість українців вважаються двомовними людьми, тоді виникає питання: чи достатньо бути білінгвом аби перекладати подібні тексти, чи необхідно мати спеціальну перекладацьку чи філологічну освіту?

Вільне знання двох мов, у нашому випадку української та російської (та будь-якої третьої мови перекладу), створює ілюзію, що переклад радянських документів не потребує певної кваліфікації [3]. Проте не маючи професійного перекладацького досвіду складно повністю сепарувати дві мови, що в результаті призведе до труднощів семантичного «міксу», де змішуватимуться правописи й терміносистеми, виникатимуть кальки й гібридні фрази. Радянська система написання текстів виділяється своїми канцеляризмами, стилем, термінологією та ідеологічною лексикою [1] (наприклад: *трудові досягнення народу, непохитна дружба народів СРСР, «План Даллеса», боротьба за мир, великий ленін* тощо). Тому переклад цих текстів чи документів без належного знання історико-політичних реалій, контексту й прагматики, ризикує стати спотвореним та надто буквальним.

Фаховий перекладач чи філолог, на відміну від білінгва, не просто розуміє значення тексту, він аналізує його стиль, особливості та задум автора, він є культурним посередником між сучасністю і минулим.

При перекладі радянських документів важливо звертати увагу на такі моменти: дотримання правової точності, перш за все ми перекладаємо офіційні документи; розпізнавання ідеологічно забарвленої лексики, використання відповідних адекватних її еквівалентів; уникнення прямого перекладу пропагандистських кліше.

Проблемність перекладу спостерігається не лише термінологічною особливістю написання текстів, а й тим, що саме ці тексти були зброєю владарювання. Вони приховували в собі евфемізми й маніпулювання, чим завуальовували народи [1]. Перекладач повинен проаналізувати такі моменти та правильно донести значення читачеві, покладаючись на власний досвід: адаптувати текст для читача, пояснюючи контекст, чи залишити оригінальну риторику з ідеологічно-пропагандистською лексикою.

Тож кому найкраще довірити такий вид перекладу? Найоптимальнішим варіантом завжди залишатиметься перекладач чи філолог з високим фоновим знанням історії та культури. З іншої сторони для складних радянських текстів чудово підійде міждисциплінарний тандем – спільна робота перекладачів, істориків, культурологів чи інших знавців. Це забезпечить не лише адекватний зміст й контекст читачеві, а й уникне спотворень чи недоречних перекладацьких рішень.

Окрім згаданих труднощів вище, у сучасних реаліях ми стикаємося зі ще одним викликом – етичний аспект перекладу радянських текстів. По-перше, значна кількість молодих українських спеціалістів не володіють російською мовою на академічному рівні, що може поставити під сумнів якісний результат перекладу. Тому сьогодні покладатися лише на двомовність українців – не є компетентним рішенням. По друге, звернення до радянської доби може сприйматися неоднозначно й травмуюче, навіть якщо це лише питання професійного виконання роботи. В умовах війни переклад того, що колись й по сьогодні знищує спадщину стає етичним й моральним випробуваннями [2]. Ідеологічні, імперські й антиукраїнські тексти створюють навантаження, яке може заходити на межі «простої роботи» і власних переконань.

Радянські документи – це не лише тексти минулих років, а носії ідеологічної пам'яті. Переклад цих документів передбачає високу мовну компетентність та широку обізнаність історичного й політичного дискурсу. Знання білінгва беззаперечно на просунутому рівні володіння мовою [3], але лише розуміння й спілкування недостатньо для якісного виходу перекладу. Тому роботу з радянськими текстами повинні виконувати фахівці.

Література

1. Рудницька Н. Переклад як засіб формування радянського канону світової літератури: ідеологічний аспект. Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Серія: Філологічні науки. 2015. № 3 (304). С. 48–53.

2. Lashkul, V., Timofeev, V. The essence analysis of ethical translator's competence. HUMANITARIAN STUDIOS: PEDAGOGICS, PSYCHOLOGY, PHILOSOPHY. 2021. Vol. 12, no. 4. P. 31–40. URL: https://doi.org/10.31548/hspedagog2021.04.031 (дата звернення: 13.10.2025).

3. Yvan Rudhel, M. M., & Wen, X. (2021). Translation Competence: Beyond Bilingualism. Indian Journal of Language and Linguistics, 2(4), 31–38. https://doi.org/10.54392/ijll2144

Ноговська С.Г.
гр. МЛІСм-1-25-1.4д
Київський столичний університет імені Бориса Грінченка
Наук. керівник – доктор філософії Бахтіна А.О.

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ПЕРЕКЛАДУ ГУМОРУ В ІСПАНСЬКОМОВНІЙ РЕКЛАМІ БОБОВИХ

Реклама бобових (квасоля, нут, сочевиця, горох тощо) часто використовує «легкий» гумор: каламбури, іронію, антропоморфізацію продуктів,

інтертекстуальні натяки, алюзії. В іспанськомовному просторі ці прийоми спираються на культурні сценарії харчування (сімейні трапези, здоровий спосіб життя, «домашність»), регіональні ідіолекти та загальнонаціональні меми. Перекладач опиняється між вимогами бренду (тон голосу, ціннісні конотації, call-to-action) і необхідністю зберегти комічний ефект без втрати зрозумілості для цільової аудиторії.

Проблеми теоретичних та практичних засад перекладу реклами торкалися наступні науковці: Делія К'яро (*Translation, Humour and the Media*; *The Language of Jokes in the Digital Age*), Хесус Мартінес-Сьєрра (*Translating Audiovisual Humour*; *Humour and Translation in the Audiovisual Context*), Крістіна Вальдес (*A Complex Mode of Screen Translation: The Case of Advertisements on Spanish Television*), Лаура Крус-Гарсія (*Advertising Across Cultures, Where Translation Is Nothing... or Everything*), Джеремі Мандей (*Some Challenges to Translation Theory*), Маргерита Доре (*Humour Translation in the Age of Multimedia*), а також Марія Альварес Хурадо (*Contrastive Study of Translation Techniques in the Agri-Food Sector*).

Для реінтерпретації реклами бобових, коли йдеться про міжкультурний канал комунікації – іспанська-англійська-українська мови – застосовуються наступні методи та прийоми: аналізується корпус іспанськомовних рекламних матеріалів бобових (слігани, копі, упаковка, короткі відео), класифікуються гумористичні прийоми (каламбур, іронія, гіпербола, антропоморфізація, інтертекст), зіставляються стратегії перекладу (транскреація, адаптація, модуляція, описова перифраза, компенсація, доместикація/форенізація). Оцінювання здійснюється експертно (лінгвісти/маркетологи) та на основі тестових реакцій цільової

Переклад гумору розглядається крізь призму теорій еквівалентності й скопоса [3], моделей мовної гри [2, 4] та прагматичної релевантності [1]. У рекламі домінує комунікативна доцільність: первинним є не буквальне відтворення прийому, а збереження функції – привернути увагу, викликати усмішку, підкріпити намір купівлі.

Прагматичний вимір гумору в рекламах бобових окреслюється в наступній площині:

1) Скопос і ефективність (KPI). Гумор у рекламі має викликати запам'ятовуваність і симпатію до бренду. Наприклад: у ролику Legumbres Luengo "Actualiza tu concepto de legumbres" використано грайливу антропоморфізацію – «стрибаючі сочевички». Переклад має передати цю «жвавість» у дусі молодіжного бренду (напр., «Онови уявлення про бобові – вони живі!»).

2) Медійні обмеження. Короткі формати (банери, упаковки) не дозволяють складних каламбурів. Ефективна транскреація (творчий переклад зі збереженням тону). Наприклад: фраза "Frijoles otra vez" («знову квасоля») у рекламі Goya Foods може звучати українською як «Знову квасоля? І знову смакота!» — тобто додано позитивний контекст.

3) Тон бренду. Реклама бобових зазвичай говорить «теплим» або «жартівливим» тоном. Наприклад: "Abuela, esto está de muerte" (букв. «Бабусю, це смертельно смачно») – гіперболічна фраза, яку доцільно перекласти як «Бабусю, це просто неймовірно!», зберігаючи емоційний перебір, але без «смерті».

4) Мультимодальність. Комічний ефект часто створюється через взаємодію тексту та картинки. Якщо гра слів не перекладається, можна компенсувати її через візуальний гег або інтонацію персонажа.

Культурний вимір гумору в рекламах бобових окреслюється в наступній площині:

1) Реалії та скрипти. Іспаномовні жарти про «abuela», «cocido», «tapas» активують сценарії домашніх страв і спільних трапез. В українській культурі доречні відповідники «бабуся», «борщ/тушкована квасоля», «вечеря вдома». Завдання - без кальки викликати той самий культурний «теплий» відгук.

2) Регіональна варіативність. Іспанія vs Латинська Америка: лексичні відмінності (alubias/porotos, frijoles/garbanzos), темп мовлення, жести.

Перекладач відсікає надмірні регіоналізми або нейтралізує їх, якщо бренд адресує широку аудиторію.

3) Каламбури та ідіоми. Гра з омонімією/парономією (наприклад, «lentejas» ↔ «lentas») рідко зберігається буквально. Ефективні прийоми – перекалібрування осі жарту: з фонетичної гри на семантичну (антитеза «легко/корисно», «маленьке зернятко/велика користь»), компенсація у сусідньому рядку або візуалі.

4) Ризики. Хибні культурні асоціації, надмірна фамільярність, небажані коннотації (стереотипи харчування, дієтичний шеймінг). Контент проходить «чутливу» вичитку.

Отже, переклад гумору в іспаномовній рекламі бобових – це баланс між креативністю та прагматичною доречністю. Найуспішніші рішення – транскреативні, з чітким фокусом на намір повідомлення, узгодженою тональністю і культурною релевантністю. Збереження сміхового ефекту досягається не буквальністю, а функціональною еквівалентністю: смішно, доречно, запам’ятовується.

Література

1. Attardo, S. (2024). Linguistic theories of humor (Vol. 1). Walter de Gruyter GmbH & Co KG.

2. Delabastita, Dirk, ed. Wordplay & Translation. Special Issue of The Translator, Volume 2 No. 2 (1996). Manchester: St. Jerome Publishing, 1996. 240 p.

3. Eugene A. Nida. Toward a Science of Translating: With Special Reference to Principles and Procedures Involved in Bible Translating. Leiden : E. J. Brill, 1964. x, 331 p.

4. Ludwig Wittgenstein. The Blue and Brown Books: Preliminary Studies for the “Philosophical Investigations”. Oxford (UK) : Basil Blackwell, 1958. 185 p.

Огороднік Д.С.
гр. 1
Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова
Науковий керівник – к. пед. н., доцент Кустовська І.М.

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ЗАСОБІВ ДЛЯ РОЗВИТКУ ІНТОНАЦІЙНИХ НАВИЧОК У НІМЕЦЬКІЙ МОВІ

Інтерактивні засоби займають провідну роль у процесі вивчення будь - якої іноземної мови, особливо це стосується німецької мови, яка характеризується високим ступенем експресивності. Огляд думок викладачів про переваги і складнощі використання аудіовізуальних засобів на заняттях англійської як чужої мови показав, що високу оцінку дають за мотивацію і розвиток мовних навичок [1]. Аудіовізуальними засобами є навчальні або освітні матеріали, які спрямовані на слух та зір, як от фільми, записи, фотографії, книги, посідаючи важливе місце у формуванні сучасного освітнього процесу [2]. адже допомагають посилити інтерес до навчання, концентрувати увагу учнів і стимулюють до активної участі у навчанні. Німецька мова у порівняні з англійською чи українською мовою звучить «суворо», відрізняючись чітким та насиченим енергійним звучанням, що робить її легко впізнаваною серед інших мов. Для неї характерна виразна артикуляція приголосних, завдяки чому мовлення сприймається набагато складніше. Такий тембр часто описують як твердий, проте гармонійно впорядкований і мелодійний, коли вживаються голосні звуки. Отже важливо під час вивчення німецької мови переглядати фільми з субтитрами, щоб розуміти написання слова та його вимову, не менш важливо прослуховувати сучасні інтерв'ю на різні теми, адже інтерв'юери вимовляють слова чітко та правильно, а в окремих спеціалізованих відео здійснюється тлумачення лексичного значення слів та пояснення його значення, що також важливо для збагачення словникового запасу. Читання німецькою є невід'ємним фактором у вивченні, адже граматика має суттєві відмінності від української. На прикладі можемо порівняти речення німецькою та українською мовою: *Sie freuen sich auf einen heißen Tee – Вони чекають з нетерпінням чай.*

Найсуттєвіші відмінності полягають у тому, що всі іменники пишуться з великої літери, що не характерно для української мови з дотриманням встановлених чітких правил для даної граматичної конструкцій.

У контексті вивчення німецької мови інтерактивні засоби дозволяють не лише покращити розуміння лексико - граматичних структур, а й сформувати вимову, інтонаційні та ритмічні навички, які властиві носіям. Використання таких методів сприяє адаптації до іноземної мови та індивідуальних потреб учнів. Завдяки ряду інтерактивних засобів учень зможе відтворювати звуки чітко та правильно. Одним із базових методів аналізу німецьких слів є поділ їх на склади з використанням графічних позначок, що дозволяє візуально відобразити структуру слова, тембр і наголошення окремих складів, адже мовлення є ситуативним за своєю природою, тому й інтонація завжди залежить від мовленнєвої ситуації: з ким розмовляємо, де знаходимось, який комунікативний намір хочемо реалізувати за допомогою інтонації. Насамперед це стосується таких компонентів інтонації як логічний наголос і мелодика. Обидва компоненти можуть змінити зміст висловлювання: *Er ist krank.* ↘ - *«повідомлення»* - *Er ist krank?* ↗ - *«уточнююче запитання або подив»* [3]. Тобто за допомогою графічних позначок можна відобразити тембр голосу, наприклад риска, спрямована вниз, відображає зменшення висоти звуку та зниження тембру, а вгору навпаки відображає збільшення висоти звуку та наростання тембру, наприклад, *Gib* ↗*mir* ↘*das Buch.* Отже, використання інтерактивних засобів є необхідною складовою ефективного навчання, ос кільки сприяє формуванню правильної вимови, розвитку інтонаційних навичок і кращому розумінню мовних структур.

Література

1. Dinh Thanh Hung. (2023). Exploring EFL university lecturers' perceptions of benefits and challenges of using Audio-visual Aids. URL: https://doi.org/10.54855/ijli.23243 (дата звернення 17.10.2025)

2. Definition of "audiovisual aids". Collins. URL: https://www.collinsdictionary.com/us/dictionary/english/audiovisual-aids

(дата звернення 17.10.2025)

3. Морська Л.І., Паршикова О.О., Максименко А.П. (2013). Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика. Підручник. Київ: Ленвіт. 529 с. URL: https://kmaecm.edu.ua/wp-content/uploads/2021/06/bigych-o.-b.-borysko-n.-f.-boreczka-g.-e.-ta-in.-2013-metodyka-navchannya-inozemnyh-mov-i-kultur-teoriya-i-praktyka.pdf (дата звернення 16.10.2025)

Олещенко Т.М.
гр. 23 Мд-Фанг
Житомирський державний університет імені Івана Франка
Наук. керівник – к.ф.н., доцент Вискушенко С.А.

ФУНКЦІОНУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ В МІЖНАРОДНИХ ДОКУМЕНТАХ

Англомовна суспільно-політична термінологія стала універсальним засобом формування міжнародних документів, адже саме англійська мова виконує роль глобальної дипломатичної мови. Вона забезпечує точність юридичних формулювань, уніфікованість політичних понять і можливість взаєморозуміння між країнами з різними правовими системами. Термінологія міжнародних актів має кілька характерних ознак: стандартизованість, стабільність і водночас варіативність перекладу, що потребує особливої уваги з боку перекладача [1, с. 5; 2, с. 297-298; 3, с. 221-222]. Дослідження функціонування англомовної суспільно-політичної термінології здійснено на матеріалі Статуту ООН [4], резолюцій Генеральної Асамблеї ООН [7], консолідованого договору про Європейський Союз [5], а також офіційних звітів НАТО [6]. Такий корпус документів дозволяє проаналізувати сталість та варіативність термінів у політичному й правовому дискурсі та простежити особливості їх відтворення українською мовою.

Однією з провідних рис є стандартизація ключових понять міжнародного права і політики. Такі терміни, як *sovereignty* (суверенітет), *territorial integrity* (територіальна цілісність), *non-interference* (невтручання), *collective security*

(колективна безпека), зберігають усталені відповідники у багатьох мовах і виконують функцію концептуальних «опорних точок» [4]. Вони є обов'язковими в усіх договорах, резолюціях та статутах, оскільки їхня сталість гарантує однозначність тлумачення.

Важливою групою є термінологічні словосполучення, які в міжнародних документах фіксуються як «готові формули». Наприклад: *maintenance of international peace and security* (підтримання міжнародного миру та безпеки), *peaceful settlement of disputes* (мирне врегулювання спорів), *promotion of human rights* (сприяння правам людини) [4; 7]. Ці конструкції є невід'ємною частиною дипломатичного стилю, і будь-яка варіативність у перекладі може призвести до юридичних колізій.

Особливе місце займають абстрактні терміни ціннісного характеру, які формують ідеологічний фундамент міжнародного права. Серед них: *rule of law* (верховенство права), *sustainable development* (сталий розвиток), *accountability* (підзвітність), *good governance* (належне врядування) [5]. Вони поєднують універсальність і політичну вагомість, проте в українському контексті часто набувають відтінків, що відрізняються від англомовних. Так, *accountability* охоплює і прозорість, і відповідальність, тоді як в українському «підзвітність» акцент зміщується на звіт перед вищим органом [1].

Труднощі перекладу виникають у випадках, коли термін не має прямого відповідника або ж поняття передається частково. Наприклад, *impeachment* відтворюється як «імпічмент», але в США це процедура не тільки усунення президента, а й офіційного висунення звинувачення. Термін *checks and balances* перекладається як «система стримувань і противаг», хоча в англомовній традиції він містить ширший набір політичних і правових механізмів. Подібною є ситуація і щодо терміна *lame duck* («перехідний президент, президент із обмеженими повноваженнями, тобто чий термін спливає після програних виборів» чи «непереобраний член Конгресу США») [1]. Тут відчувається культурна дистанція, адже в українській політичній практиці відсутній чіткий аналог.

У міжнародних документах широко використовуються оцінні терміни, які одночасно виконують політичну та ідеологічну функцію. Наприклад, *rogue state* (держава-ізгой, країна-лиходій), *failed state* (неспроможна держава), *humanitarian intervention* (гуманітарна інтервенція), *soft power* (м'яка сила) [7]. Відповідні термін позначають не лише юридичні, а й політичні категорії, і перекладач повинен враховувати прагматичний ефект їхнього вживання.

Цікавим є також використання інституційно закріплених політичних понять. Так, *New Deal* (Новий курс), *Green Deal* (Зелений курс), *Marshall Plan* (План Маршалла) стали історично маркованими реаліями, які перекладаються усталеними відповідниками. Водночас нові терміни, такі як *Brexit* (Брекзит), зберігають англомовну форму і функціонують як міжнародні неологізми [1; 5].

Окрему групу становлять абревіатури, які у дипломатичному дискурсі є надзвичайно поширеними. Серед них: *UN* (ООН), *NATO* (НАТО), *EU* (ЄС), *OSCE* (ОБСЄ), *IMF* (МВФ) [4; 5; 6]. Тут застосовується перекладацька стратегія форенізації, адже калькування могло б призвести до термінологічної плутанини.

Отже, англомовна суспільно-політична термінологія у міжнародних документах функціонує як багаторівневий інструмент: вона одночасно забезпечує точність, універсальність та політичну виразність. Для українського перекладу ключовим завданням є баланс між збереженням міжнародних термінологічних стандартів і адаптацією до національного правового дискурсу. Саме від якості передачі таких термінів залежить правильність тлумачення міжнародних норм і ефективність міждержавної комунікації.

Література

1. Вдовенко Т. Сучасна англомовна суспільно-політична лексика. Філологічні діалоги. 2020. № 7. С. 10-16.

2. Вискушенко С. А. Переклад європейських нормативних документів: проблеми та шляхи їх вирішення. Вісник науки та освіти. 2025. № 4 (34). С. 294-304.

3. Вискушенко С. А. Загальні особливості перекладу термінологічних одиниць. Philology Science, Trends and Development Methods : VIII Міжнар. наук.-практ. конф. : тези доповідей. Токіо, 2022. С. 220-223.

4. Charter of the United Nations. URL: https://www.un.org/en/about-us/un-charter (дата звернення: 30.09.2025)

5. Consolidated Version of the Treaty on European Union. URL: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:12016M/TXT (дата звернення: 30.09.2025).

6. NATO Annual Report 2022. URL: https://www.nato.int/cps/en/natohq/news_210426.htm (дата звернення: 30.09.2025).

7. Resolutions of the General Assembly. United Nations Digital Library. URL: https://digitallibrary.un.org/ (дата звернення: 30.09.2025).

Олійник С.Б.
гр. мСОАМ-23
Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка
Наук. керівник – к.ф.н., доцент Кондратьєва Т.Б.

DEVELOPING SOCIOCULTURAL COMPETENCE THROUGH FOREIGN LITERATURE

In today's world, it is not enough for students to learn a foreign language only as grammar and vocabulary. They also need to understand how people from other cultures think, act, and communicate. Foreign literature offers an excellent way to develop this understanding, as it presents readers with diverse traditions, values, and ways of life. This paper explores how teachers can use foreign literature in the classroom to foster students' sociocultural competence.

For the first time, ideas close to sociocultural competence were outlined by Dell Hymes when he introduced the concept of communicative competence. The scholar argued that communicative competence requires using language appropriately in context, not just mastering its rules [1, p.281]. Modern frameworks like the CEFR

similarly stress that language study brings learners into contact with a foreign worldview, and mixing that with one's own culture is one of the major challenges of language education [2, p.136]. Students need training in cultural knowledge alongside language skills. This sociocultural side of competence has become a priority in education because it enables real communication without misunderstanding.

Michael Byram's model of Intercultural Communicative Competence, which is the foundation for sociocultural competence, identifies several crucial "savoirs":

1. Savoir (Knowledge): Knowledge of social groups and their practices in one's own and the interlocutor's country.

2. Savoir être (Attitudes): The capacity to relativize one's own culture and value others, including curiosity and openness.

3. Savoir comprendre (Skills of interpreting and relating): The ability to interpret a document or event from another culture and relate it to one's own.

4. Savoir apprendre/faire (Skills of discovery and interaction): The ability to acquire new knowledge of a culture and use it in real-time interaction [3, p.11-13].

M. Boniuk proposes to consider the following structural components of sociocultural competence of students:

1. Cognitive component (knowledge): knowledge of the system of universal values, of one's native culture, and of the culture of the target language.

2. Activity-practical component (skills): identifying cultural values through interaction with speakers of other cultures, communicating to achieve mutual understanding, and adapting one's behavior according to target-culture norms.

3. Personal-meaning component (attitudes): emotion management, empathy – to perceive the "other" as an equal, tolerance, overcoming natural xenophobia. [4, p.20]

To use foreign literature as a pedagogical instrument, teachers must employ strategies that transform reading into a process of cultural exploration and reflection.

Selecting texts around universal themes like migration, identity, or social justice allows teachers to connect literature to real social issues. Calafato and Hunstadbraten emphasize that using culturally meaningful themes helps students engage critically with texts and relate them to their own experiences [5]. For instance, in "Babel: An

Arcane History" by R.F. Kuang [6], the theme of colonialism and cultural domination is central. Students can analyze how the Empire exploits language to assert control over conquered peoples, leading to discussions about power and resistance. This encourages learners to reflect on historical injustices and contemporary social issues.

Another strategy is comparative analysis, where students examine cultural practices in foreign texts and compare them with their own culture. This method promotes reflection, understanding, and recognition of diversity. For example, students can examine how Babel Academy represents a Western-style academic institution with rigid hierarchies, and compare it with their educational system.

Role-plays and writing cultural diaries based on literary scenarios immerse students in cultural contexts. Such activities allow learners to practice sociocultural skills in a safe environment. For instance, students could act out a dialogue between characters from a novel, observing how culture influences their choices.

Critical dialogues create opportunities to question cultural assumptions and engage in reflective discussion. Werner Delanoy stresses that dialogic teaching develops critical thinking and intercultural understanding [7]. Debates about gender roles or ethical dilemmas in literature allow students to analyze multiple perspectives and reflect on their own views. Critical dialogues not only strengthen analytical skills but also cultivate open-mindedness, respectful communication, and the ability to navigate intercultural situations – core components of sociocultural competence.

The key benefit of incorporating foreign literature is that it prepares learners for real intercultural communication – not only knowing how to form correct sentences, but also how to interact appropriately and effectively with people from other cultures.

References

1. Hymes D. H. On communicative competence. Sociolinguistics: selected readings. J. B. Pride, J. Holmes. Harmondsworth: Penguin, 1972. 281p.

2. Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment. Companion volume. Strasbourg: Council of Europe Publishing, 2020. 136p. URL: https://tinyurl.com/2p9p4e2f (дата звернення: 10.10.2025)

3. Byram M., Gribkova B., Starkey H. Developing the Intercultural Dimension in Language Teaching: A Practical Introduction for Teachers. Strasbourg: Council of Europe, 2002. 11-13p. URL: https://rm.coe.int/16802fc1c3 (дата звернення: 9.10.2025)

4. Бонюк М.В. Формування соціокультурної компетентності майбутнього вчителя : автореф. дис канд. пед. наук. Київ, 2015. С. 20.

5. Calafato R., Hunstadbråten S. Using Literature to Teach Intercultural Competence. Language and Intercultural Communication. 2024. URL: https://tinyurl.com/ywk7bmwa (дата звернення: 9.10.2025)

6. Kuang R. F. Babel, Or, The Necessity of Violence: An Arcane History of the Oxford Translators' Revolution. New York: Harper Voyager, 2022.

7. Delanoy W. Dialogic Communicative Competence and Language Learning. Heidelberg: Winter, 2008.

Островська О.А.
гр. мАУП-16
Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка
Наук. керівник – кандидат філол. наук, доцент Чумак Г.В.

ВІДТВОРЕННЯ ІРОНІЇ В АНГЛО-УКРАЇНСЬКОМУ ПУБЛІЦИСТИЧНОМУ ПЕРЕКЛАДІ

Сьогодні публіцистичний дискурс є важливим інструментом впливу – від нього залежить громадська думка, а також він встановлює критерії оцінювання соціальних подій та явищ. Іронічні висловлювання відіграють значну роль у даному дискурсі. Вони дозволяють автору дуже тонко показати своє ставлення до суспільних подій, абсурдних вчинків чи поведінки інших осіб. Влучне використання іронії змушує читачів задуматися про описану ситуацію.

Актуальність теми зумовлена тим, що в даний час іронія як елемент критики та впливу на читацьку аудиторію широко використовується у публіцистичному дискурсі і виникає потреба у дослідженні та удосконаленні способів її відтворення в англо-українському перекладі.

Метою дослідження є аналіз стратегій і труднощів перекладу іронії в публіцистичних текстах з англійської на українську мову.

Іронія – це спосіб вираження думки, при якому слова чи висловлювання набувають глузливого значення. Ще з давніх часів іронія є дуже важливим засобом вираження гумору. Вона майстерно дозволяє передавати правду в завуальованій формі [1]. Передача іронії є нелегким завданням для перекладача – потрібно не тільки глибоко розуміти контекст, а й майстерно використовувати мовні засоби та перекладацькі трансформації. Перекладацькі стратегії гумору досліджували у своїх працях вчені Д. Делабастіста [3] та Я. Педерсен [5].

На прикладі статті Алістера Хіта “This is how civilisations finally die” [4] можемо побачити майстерне використання іронії для опису політичних діячів та їхніх вчинків. У своїй публікації А. Хіт порівнює російського диктатора В. Путіна зі Сталіним, називаючи його “pound-shop Stalin” [4], що у перекладі українською звучить як «низькосортний Сталін» [2]. Оригінальний компонент означає щось неякісне та дуже дешеве. В українському перекладі спостерігаємо використання стратегії заміщення, яка передає суть метафори і є зрозумілою в українському контексті.

Не оминула критика і світових лідерів, про яких автор пише: “Our leaders are non-player characters in the story of our spiral into oblivion, standing by as we rush towards civilisational *seppuku*” [4]. – «Наші лідери – наче другорядні персонажі комп’ютерної гри про падіння в небуття, які безпорадно споглядають, як ми стрімко наближаємося до цивілізаційного самогубства» [2]. При перекладі фрази “non-player characters” використано стратегію експлікації – розширене тлумачення, яке пояснює термін геймерського жаргону.

“Sir Keir Starmer, Emmanuel Macron, Ursula von der Leyen: all are political pygmies, interchangeable in their incompetence, cowardice and lack of vision” [4]. В даному реченні доцільно використаний буквальний переклад фрази “political pygmies” – «політичними карликами» [2], який не втрачає іронічний тон даної метафори.

Аналіз статті Алістера Хіта демонструє ефективне використання іронії, за допомогою якої він ефективно доносить свою позицію до читача. Вживаючи саркастичні метафори, алюзії та порівняння автору вдається чітко висвітлити бездіяльність та безпорадність політиків. Використані перекладацькі стратегії дозволяють зберегти іронічний відтінок і роблять текст зрозумілим для українських читачів.

Отже, іронія є потужним елементом впливу у публіцистичному стилі. Вона часто ґрунтується на культурному контексті, що вимагає глибогого розуміння. У англо-українському перекладі основні труднощі виникають виникають через складність передачі метафор, гри слів, алюзій зберігаючи при цьому іронічний підтекст.

Література

1. Соловей Е. С. Іронія

URL: https://esu.com.ua/article-12622 (дата звернення 5.10.2025)

2. Чому Європа стала посміховиськом для всього світу

URL: https://www.bbc.com/ukrainian/articles/cn958wjdzy7o (дата звернення 5.10.2025)

3. Delabastita D., Grutman R. Introduction to fictional representations of multilingualism and translation. Linguistica Antverpiensia. Berlin: Verlag Lans. 2005. No 4. Pp. 11–34 [in English].

4. Heath A. This is how civilisations finally die.

URL:https://www.telegraph.co.uk/news/2025/09/24/europes-pygmies-dont-realise-how-irrelevant-they-are/?WT.mc_id=e_DM691138&WT.tsrc=email&etype=Edi_FTE_New_Reg&utmsource=email&utm_medium=Edi_FTE_New_Reg20250925&utm_campaign=DM691138 (дата звернення: 5.10.2025)

5. Pedersen, J. How is culture rendered in subtitles //MuTra 2005–Challenges of Multidimensional Translation: Conference Proceedings. 2005. pp.1-18.

Охота Ю.В
гр. 23МД-Фанг
Житомирський державний університет імені Івана Франка
Наук. керівник – доцент Нідзельська Ю. М.

ТАКТИКИ ПЕРЕКЛАДУ ЯК ВАЖЛИВІ ПОНЯТТЯ У СФЕРІ СУЧАСНОГО ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВА

Переклад є складним і багаторівневим процесом міжмовної та міжкультурної комунікації, як це добре відомо у сучасній теорії та практиці перекладу. Саме він спрямований на передачу змісту, стилю й прагматичного ефекту тексту оригіналу іншою мовою. У сучасному перекладознавстві переклад розглядається не лише як технічна операція, а як творчий акт, з чим ми повністю погоджуємося, який вимагає від перекладача високого рівня мовної, культурної та когнітивної компетенції. Тактики перекладу, які часто ототожнюються з перекладацькими трансформаціями, є конкретними прийомами, що допомагають вирішити проблеми, які виникають у процесі перекладу, і забезпечити адекватне відтворення змісту та стилю твору [4, с. 67-68]. В. Карабан як відомий вчений у сфері перекладознавства загалом підкреслює важливість системного підходу до вибору перекладацьких стратегій і зазначає, що саме різноманітність тактик дозволяє досягти максимальної точності та природності перекладу [1, с. 84].

Відтак, переклад художніх творів, особливо тих, що належать до жанру детективу, вимагає від перекладача глибоких знань не лише мовної системи, а й культурного контексту, жанрових традицій та особливостей авторського стилю. Романи Агати Крісті, відомої як «королева детективу», посідають чільне місце у світовій літературі, викликають інтерес серед дослідників. Особливу увагу викликає роман «Вбивство у «Східному експресі»». У цій праці поєднуються інтрига, психологічна напруга, культурно марковані реалії, що створюють низку перекладацьких труднощів. Тактики перекладу у перекладацькому процесі відіграють роль механізмів, які забезпечують адекватність та еквівалентність відтворення тексту. Зокрема, *тактика калькування* використовується для

передачі назв, сталих виразів і культурно маркованих елементів англомовного тексту. Вона дозволяє зберегти автентичність і водночас не спотворити зміст [8, с. 12-18]. У детективному жанрі така тактика сприяє створенню реалістичної атмосфери, адже точність найменувань є важливою для логічної побудови розслідування. Тактика транскрипції та транслітерації застосовується для передачі власних імен, географічних назв і культурних реалій. Правильне відтворення імен персонажів, які походять із різних країн, допомагає уникнути непорозумінь [5, с. 54-60]. Наприклад, збереження національних рис вимови імен дозволяє зберегти відчуття багатонаціонального середовища, у якому розгортаються події роману Крісті. Адаптація, у свою чергу, застосовується у випадках, коли оригінальні культурні реалії можуть бути незрозумілими для українського читача. Це можуть бути назви страв, форми етикетної поведінки або соціальні звичаї. Завдяки адаптації перекладач уникає культурних бар'єрів і забезпечує зрозумілість тексту без втрати художньої виразності [7, с. 134-135].

Використання приміток є ще однією тактикою, що допомагає пояснити культурно чи історично зумовлені явища, які не мають прямих відповідників в українській культурі. Примітки часто поєднують елементи описового перекладу й служать засобом коментаря, який не порушує цілісності художнього тексту [6, с. 45-47]. Вони допомагають читачеві краще зрозуміти контекст, не змінюючи при цьому ритму та емоційного забарвлення оповіді.

У практиці художнього перекладу ефективним виявляється поєднання кількох тактик, адже жодна з них окремо не може забезпечити повну адекватність перекладу. Комбінація калькування, транскрипції, адаптації та приміток дозволяє перекладачеві максимально наблизити український текст до оригіналу, зберігаючи стиль, напруження сюжету та культурну специфіку [3, с. 67–70]. Такий підхід відповідає тенденціям сучасного перекладознавства, у якому все частіше наголошується на важливості перекладацької креативності та міждисциплінарного підходу [2, с. 110-115]. При перекладі детективних романів вибір тактик має особливе значення, адже найменші відхилення від смислової

точності чи ритму оповіді можуть зруйнувати інтригу та вплинути на сприйняття твору читачем [6, с. 27].

Тактика калькування використовується для передачі сталих виразів, географічних назв та назв інституцій. Вона дає змогу зберегти колорит англомовної культури й водночас не спотворити смисл [8, с. 12-18]. У детективному жанрі калькування важливе ще й тому, що воно допомагає відтворити атмосферу реалістичності, якої прагнула Агата Крісті. У романі діють персонажі з різних країн, ідентифікація яких безпосередньо впливає на розвиток сюжету. Транскрипція забезпечує правильне сприйняття імен та дозволяє уникнути плутанини. Вона також відповідає нормам української мови й робить переклад автентичним [5, с. 60-61].

Варто розглянути адаптацію, таким чином, адаптація потрібна у випадках, коли реалії англомовної культури можуть бути незрозумілими для українського читача. Це можуть бути назви страв, форми етикетної поведінки чи соціальні явища. Адаптація дозволяє уникнути культурних бар'єрів і робить текст доступним, водночас зберігаючи напружений ритм детективної оповіді [7, с. 134].

У процесі перекладу художнього тексту перекладачі часто використовують різні способи перекладу у їх поєднанні, адже жодна окрема тактика не може повністю забезпечити адекватність передавання змісту та стилю. Комбінування тактик, як було вже зазначено, дозволяє максимально наблизити український текст до оригіналу, зберігаючи інтригу, авторський стиль і культурну своєрідність роману [8, с. 30].

Детективні твори мають низку особливостей: складну композиційну структуру, обов'язкову присутність загадки, множинність персонажів і сюжетних ліній. У перекладі важливо дотримуватися точності у передачі деталей, адже будь-яке непорозуміння може зруйнувати логіку розслідування. Особливу увагу слід приділити відтворенню мовної індивідуальності персонажів, що є складовою інтриги. Письменниця використовує різні стилістичні рівні мови, щоб виразити соціальний статус і психологічні риси

героїв, і завдання перекладача полягає у відтворенні цих відмінностей засобами української мови [5, с. 70-71].

Відтак, переклад роману Агати Крісті «Вбивство у «Східному експресі»» потребує комплексного аналізу застосування перекладацьких тактик. Використання калькування, транскрипції, адаптації та приміток у поєднанні забезпечує адекватність перекладу, його культурну автентичність і легкість сприйняття для читачів відповідно.

Література

1. Карабан В. Теорія і практика перекладу з англійської мови. Вінниця: Нова Книга, 2013. С. 80-115.

URL: https://pdf.lib.vntu.edu.ua/books/Karaban_2004_576.pdf. (дата звернення: 02.08. 2025).

2. Корунець І. В. Порівняльна типологія англійської та української мов. Київ: Либідь, 2001. С. 103–130.

3. Ребрій О. Сучасні концепції творчості у перекладі. Харків: ХНУ, 2012. С. 45–78.

4. Федоров, А. Вступ до перекладознавства. Київ: Либідь, 2008. С. 67-95.

5. Baker M. In Other Words: A Coursebook on Translation. London: Routledge, 1992. PP. 54-89. URL: https://nlp.csie.org/~sound/translation.pdf (дата звернення: 08.09. 2025).

6. Bassnett, S. Translation Studies. London: Routledge, 2002. PP. 23-48. URL: https://coehuman.uodiyala.edu.iq/uploads/Coehuman%20library%20pdf/English%20library%D9%83%D8%AA%D8%A8%20%D8%A7%D9%84%D8%A7%D9%86%D9%83%D9%84%D9%8A%D8%B2%D9%8A/linguistics/Translation_Studies,*3rd_Ed*-_Bassnett,*Susan*(Routledge).pdf (дата звернення: 09.09. 2025).

7. Nida E. Toward a Science of Translating. Leiden: Brill, 1964. PP. 120-145. URL: https://iniciacionalatraduccionuv.wordpress.com/wp-content/uploads/2014/1/towards-a-science-of-translating-nida.pdf (дата звернення: 09.09. 2025).

8. Venuti L. The Translator's Invisibility: A History of Translation. London: Routledge, 1995. PP. 12-35. URL: https://www.academia.edu/19224281/The_Translator_s_Invisibility_A_History_of_Translation?auto=download (дата звернення: 18.09. 2025).

Панфілова О.С.
гр. мАУП-26
Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка
Наук. керівник – к.ф.н, доцент Кравець С. В.

ВІДТВОРЕННЯ ЕТИЧНИХ КОНЦЕПТІВ В УКРАЇНСЬКОМУ ПЕРЕКЛАДІ РОМАНУ АЙН РЕНД «АТЛАНТ РОЗПРАВИВ ПЛЕЧІ»

Творчість Айн Ренд займає особливе місце у філософській та літературній традиції XX століття. Її роман «Atlas Shrugged» («Атлант розправив плечі», 1957) став своєрідним маніфестом об'єктивізму — авторської філософської системи, що обґрунтовує примат розуму, свободи особистості й моральності продуктивної праці [2].

Основу твору складають ключові етичні концепти[4]:

• раціональний егоїзм (ідея того, що особистий інтерес є морально виправданим);

• цінність творчої праці та підприємництва;

• моральна відповідальність особистості за власний вибір;

• критика альтруїзму як суспільної норми, що веде до колективізму й зрівнялівки.

У перекладі таких концептів українською мовою постають проблеми збереження філософської термінології та стилістичного забарвлення. Наприклад, поняття selfishness у Ренд має позитивне смислове навантаження («раціональний егоїзм»), тоді як в українській культурній традиції «егоїзм» здебільшого має негативний відтінок [1, с. 441]. Перекладачеві необхідно було зберегти авторський задум, уникнувши спрощення або викривлення смислу.

Аналіз українського перекладу роману [3, с. 69] показує, що:

− ключові концепти об'єктивізму відтворено із дотриманням термінологічної єдності;

− у низці випадків спостерігається адаптація до мовних і культурних норм українського читача (наприклад, переклад реалій або стилістично маркованих висловів);

− у складних філософських монологах (зокрема промова Джона Голта) перекладач застосовує комбіновану стратегію: точність у термінах + стилістична гнучкість, що робить текст зрозумілим без втрати глибинного змісту.

Таким чином, відтворення етичних концептів у перекладі творів Айн Ренд вимагає від перекладача не лише мовної майстерності, а й розуміння філософських засад її світогляду. Успішність українського перекладу «Атлант розправив плечі» підтверджує можливість адекватного відтворення складних ідеологічних категорій без втрати змісту й стилю.

Література:

1. Величенко О., Шилова Є. Відтворення концептуальної картини світу в морально-етичному дискурсі англомовного роману-антиутопії в українському перекладі. *Науковий вісник ПНПУ ім.. К. Д. Ушинського*, 2020. № 31. С. 435-448.

2. Ренд А. Атлант розправив плечі / пер. з англ. Н. Палій. Київ: Наш Формат, 2016. URL: https://nashformat.ua/products/atlant-rozpravyv-plechi.-chastyna-druga.-abo-abo-740226?srsltid=AfmBOopTnyDQi5fD4xe210YsEHdw1jblohw0v4xa2OMl3M4aA40ZrHkO (дата звернення: 01.10.2025).

3. Сосніна Т. В. Метамовні особливості англомовного роману-антиутопії та відтворення їх у перекладі: дис. канд.. філол.. наук. Одеса: Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського, 2019. 261 с.

4. Rand A. Atlas Shrugged. New York: RandomHouse, 1957. URL: https://www.christies.com/en/lot/lot-6116361 (дата звернення: 01.10.2025).

Паньків І.В
мСОАМ-23
Тернопільський національний педагогічний університет імені
Володимира Гнатюка
Наук. керівник – к. пед. н., доцент Гупка-Макогін Н.І

ФОРМУВАННЯ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ СТАРШИХ КЛАСІВ З ВИКОРИСТАННЯМ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ

В умовах стрімкого розвитку міжнародних зв'язків та зростання вимог до міжкультурної комунікації, володіння іноземною мовою є ключовою компетентністю сучасної особистості. Центральною ж її складовою є лексична компетентність (ЛК). Вона вважається основною для комунікації старшокласників, адже достатній обсяг та якість активного словника безпосередньо забезпечує необхідний рівень мовної майстерності. У цьому дослідженні англомовна ЛК трактується як «здатність людини до коректного оформлення своїх висловлювань і розуміння мовлення інших, яка базується на складній і динамічній взаємодії відповідних навичок, знань і лексичної усвідомленості» [1, с. 215].

Формування лексичної компетентності є складним процесом, що складається з чотирьох послідовних етапів: розпізнавання лексичних значень слів у мовленні; початкове застосування лексичних елементів на практиці; розширення лексичного запасу; та закріплення і функціональне використання лексичних елементів у різних комунікативних ситуаціях [2].

Актуальність теми пояснюється тим, що звичайні методи навчання вже не дають потрібного результату у старших класах. Учні потребують не просто знань, а активних навичок для реального спілкування. Інтерактивні методи є тут ключовими, оскільки вони змушують учнів практично використовувати нові слова. Наприклад, рольові ігри та ток-шоу допомагають сміливо застосовувати лексику в розмові, а мозковий штурм чи робота в малих групах вчить працювати разом і швидко згадувати потрібні слова [3]. Такі завдання відповідають

інтересам старшокласників, підвищують їхню мотивацію та забезпечують глибше засвоєння лексики, роблячи її по-справжньому активною.

Мета дослідження полягає у теоретичному обґрунтуванні, практичній розробці та експериментальній перевірці ефективності методики формування лексичної компетентності учнів старших класів на основі використання інтерактивних методів навчання. Для досягнення цієї мети було поставлено низку завдань, які охоплювали: аналіз літератури з питань формування ЛК та інтерактивних технологій, визначення компонентів ЛК і критеріїв її оцінювання, розробку системи інтерактивних методів, проведення педагогічного експерименту та інтерпретацію його результатів.

У дослідженні для розв'язання поставлених завдань застосовано комплекс теоретичних та емпіричних методів. Використано структурно-семантичний та лінгвометодичний аналіз для визначення змісту лексичної компетентності та методичного потенціалу інтерактивних засобів, а також аналіз, синтез та узагальнення для обґрунтування теоретичних засад методики. Емпірична база включала метод опитування для того, щоб зрозуміти ставлення учнів 10–11 класів до інтерактивних методів навчання. Крім цього, було проведено педагогічний експеримент та застосовано комплекс діагностичних методів для об'єктивного вимірювання рівня сформованості лексичної компетентності.

В процесі проведеного педагогічного експерименту була розроблена та успішно апробована методика формування лексичної компетентності учнів старших класів на основі інтерактивних методів. Було доведено, що системне впровадження комплексу інтерактивних вправ сприяє кращому засвоєнню лексичного матеріалу та його переходу з пасивного запасу в активний. Результати контрольного зрізу засвідчили суттєву позитивну динаміку показників лексичної компетентності в експериментальній групі порівняно з контрольною. Зокрема, зафіксовано зростання рівня сформованості ЛК на 20% в експериментальній групі, що виразилося у збільшенні кількості учнів, які досягли достатнього та високого рівнів. Крім кількісних показників, відзначено

помітне підвищення мотивації учнів до вивчення мови та покращення навичок співпраці.

Отже, лексична компетентність є фундаментальною для успішної комунікації старшокласників. Доведено, що системне застосування комплексу інтерактивних методів є найбільш ефективною умовою для її формування. Ця методика сприяла суттєвому зростанню показників ЛК та покращенню активності та залученості учнів. Практична цінність роботи полягає у можливості імплементації розробленої системи вправ у навчальний процес старшої школи для підвищення якості іншомовної підготовки.

Література

1. БігичО.Б., БорискоН.Ф., Борецька Г.Е. та ін. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і прак-тика: підручник для студ. класичних, педагогічних, лінгвістичних університетів. Київ : Ленвіт, 2013, 590 с.

2. Воробець А. Поняття «лексична компетентність» у сучасній методиціначання іноземних мов / А. Воробець // Германська філологія. 2020. №822.

3. Інтерактивні методи навчання. Сутність та призначення. Впровадження на прикладі методу «Рольова гра». Освітній проект «На Урок» для вчителів: веб-сайт URL: https://naurok.com.ua/interaktivni-metodi-navchannya-sutnist-ta-priznachennya-vprovadzhennya-na-prikladi-metodu-rolova-gra-259479.html (дата звернення: 14.10.2025)

Пернікуза А.О.
гр. МЛАб22240д
Київський столичний університет імені Бориса Грінченка
Наук. керівник – старший викладач Віннікова Л.Ф.

НЕГАТИВНИЙ ВПЛИВ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ

В умовах сьогодення однією з найактуальніших проблем освітнього процесу є зниження рівня концентрації уваги серед здобувачів освіти. Часте користування соціальними мережами формує залежність від короткого,

швидкоплинного контенту: постів, історій, відео тривалістю до 30 секунд, а також прослуховування матеріалів на підвищеній швидкості. Унаслідок цього знижується здатність до тривалого зосередження, аналітичного мислення та запам'ятовування навчальної інформації. Постійна зміна зображень і повідомлень перевантажує когнітивну систему, що ускладнює процес оброблення та збереження інформації в довготривалій пам’яті. Крім того, швидке отримання дофаміну під час онлайн-взаємодії формує звичку до негайного задоволення, що суперечить природі навчальної діяльності, яка потребує зусиль і послідовності. Саме тому учням важко зосередитися на тривалих навчальних завданнях під час вивчення іноземної мови.

Звикання до динамічного інформаційного середовища призводить до того, що традиційні форми навчання сприймаються учнями як нецікаві або застарілі. Вони очікують постійної зміни візуальних або емоційних стимулів, що знижує їхню здатність утримувати увагу під час занять. Зважаючи на це викладачам слід змінити методичні підходи, інтегруючи сучасні цифрові інструменти у навчальний процес. Зокрема, використання інтерактивного відеоконтенту та геймифікації може бути ефективним та сприятиме підвищенню мотивації до навчання.

Соціальні мережі заохочують прокручування, а не глибоке осмислення матеріалу. Це негативно впливає на формування мовних компетентностей, зокрема на розвиток граматичних навичок, лексичної пам’яті та навичок академічного письма. Завдяки автовиправленню під час написання повідомлень дітям більше не потрібно вчити нові слова, як правильно писати та як правильно використовувати граматичні структури.

Соціальні мережі стали невіддільною складовою життя сучасної молоді. Сучасні діти вже не уявляють собі ранку без відео в TikTok чи лайків до постів своїх друзів в Instagram. Спілкування в соціальних мережах призвело до поширення сленгу, скорочень та неформальних виразів, які можуть негативно впливати на грамотність та академічне самовираження. Це також впливає на здатність висловлювати свої думки, підходити до завдань з іншої точки зору та

виділятися серед інших. Додатки малюють прекрасну картину того, як жити «правильно» в сьогоденні, що ускладнює захист своїх кордонів та виділення з натовпу, не втрачаючи своєї індивідуальності.

Коли учні повертаються додому після занять, з'являється ще одна проблема. Часті переходи між уроками і соцмережами призводять до відкладання навчання на потім. Вони знижують результативність і заважають системному виконанню навчальних завдання. Надлишок інформації спричиняє когнітивне перевантаження, емоційну втому та апатію, що негативно впливає на навчальну мотивацію. [2]

Крім того, постійна присутність у соціальних мережах може спричинити залежність і пригнічений настрій. Діти порівнюють себе з ідеальними образами зірок і «успішних» друзів. Вони створюють гарний імідж для підписників, та насправді все не так добре. Такий контент викликає невпевненість, низьку самооцінку і емоційне виснаження. Коли діти не отримують очікуваних лайків чи визнання, це шкодить їхньому емоційному стану. Залежність від соціальних мереж стає не лише серйозною перешкодою для навчання, а й заважає загальному розвитку особистості. [3]

Таким чином, соціальні мережі, попри свій значний потенціал як освітнього ресурсу становлять серйозний виклик для формування стійкої уваги, навчальної мотивації та психологічного благополуччя учнів. Для успішного вивчення іноземної мови потрібна цифрова гігієна і самоконтроль. Потрібно вчити дітей свідомо користуватися технологіями у навчанні щодня та вдома. Важливо тримати здоровий баланс між онлайн-діяльністю та реальним навчанням щодня. [1]

Література

1. Як соціальні мережі впливають на психіку дітей та підлітків. *MozOk*. URL: https://mozok.ua/anxietydisorder/article/3795-yak-sotcaln-merezh-vplivayut-na-psihku-dtej-ta-pdltkv (дата звернення: 15.10.2025).

2. Як соціальні мережі впливають на навчання учнів?. *Закони фізики*. URL: https://gnash.fialka.cx.ua/ukraincyam/yak-socialni-merezhi-vplivayut-na-navchannya-uchniv.html (дата звернення: 15.10.2025).

3. Соцмережі і діти: переваги, ризики та як залишатися в безпеці. *Інклюзивно-ресурсний центр №1 Голосіївського району м. Києва*. URL: https://golosiiv.irc.org.ua/news/15-26-46-06-12-2023/ (дата звернення: 15.10.2025).

Перчишин А.Р.
гр. мАУП-16
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
Наук. керівник – к.ф.н, доцент Цепенюк Т.О.

ІНТЕРТЕКСТУАЛЬНІСТЬ В ХУДОЖНІЙ ПРОЗІ

У художній літературі часто можна помітити різноманітний спектр міжтекстових відношень, що дають змогу читачеві через автора взаємодіяти з культурним надбанням багатьох країн та народів. Це явище називається інтертекстуальністю.

У своїх працях М. Бахтін і Ю. Кристева трактують інтертекстуальність так: «Кожен текст є інтертекстом… і являє собою нову тканину, зіткану зі старих цитат. Уривки культурних кодів, формул, ритмічних структур, фрагменти соціальних ідіом тощо – усі вони поглинені текстом і змішані у ньому, оскільки завжди до тексту і навколо нього існує мова» [2, с.7]. Саме письменниця та постструктуралістка Юлія Кристева вперше ввела цей термін у літературний ужиток. Однак основоположниками теорії інтертекстуальності вважають М. Бахтіна, Ю. Тинянова і Ф. де Сосюра. Сьогодні цей мовний феномен все частіше стає предметом вивчення не лише сучасних лінгвістів та літературознавців, а й філософів, психологів та соціологів.

Якщо ми говоримо про інтертекстуальність, то варто й зазначити засоби її вираження, а саме: цитування, алюзії, ремінісценції, пародіювання та ін. Кожен із цих способів вираження виконує відповідну функцію у тексті. Наприклад, для

опису емоційного, інтелектуального чи соціального стану персонажа, відображення стилістичних змін у тексті або як натяк на історичні події чи постатей.

Наразі існує чотири види інтертекстуальності:

- генетична;
- інтернаціональна;
- іманентна;
- рецепційна [1, с.1]

Концепція інтертекстуальності передбачає розчинення індивідуального тексту, створеного конкретним автором, у системі явних і прихованих алюзій, ремінісценцій, цитат, а також культурних і літературних контекстів. У результаті окремі тексти безперервно взаємодіють, звертаючись одне до одного та формуючи єдиний інтертекст [1].

Отже, подальші наукові розвідки можуть бути спрямовані на дослідження особливостей функціонування інтертекстуальних зв'язків у сучасній художній прозі.

Література

1. Соколівська Д.О. Інтертекстуальність як об'єкт лінгвістичного дослідження.

URL:https://eprints.zu.edu.ua/16725/1/%D0%A1%D0%BE%D0%BA%D0%BE%D0%BB%D1%96%D0%B2%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0.pdf (дата звернення 15.10.2025).

2. Сакалюк Т.Т. Проза Софії Андрухович (інтертекстуальні аспекти). Методичні зауваження до вивчення теми в ЗЗСО.

URL:https://archer.chnu.edu.ua/bitstream/handle (дата звернення 15.10.2025).

3. Чернявська С. М., Шокуров О. В., Дяченко О. В., Інтертекстуальність у сучасній літературі: традиції і новаторство. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського*. Серія: Філологія. Журналістика, 2025. Т.36 (75), № 2, с.228-232.

URL:https://www.philol.vernadskyjournals.in.ua/journals/2025/2_2025/part_1/38.df (дата звернення 15.10.2025).

Петришин Ю.А
гр. мСОАМ-23
Тернопільський національний педагогічний університет імені
Володимира Гнатюка
Наук. керівник – к.п.н, доцент Серняк О.М

TASK-BASED LANGUAGE TEACHING IN EFL INSTRUCTION

The goal of foreign language instruction in secondary education schools is to develop students' communicative competence, which involves not so much learning the language system as mastering the practical use of a foreign language. The main objective of teaching foreign languages is to form the skills and abilities necessary for foreign language communication.

The process of learning a foreign language should be communicative, taking place through social interaction between the participants of the educational process – the teacher and the students, as well as among the students themselves. The creation of a natural situation of foreign language communication in the classroom is ensured through the communicative approach to teaching English as a foreign language.

The issues of communicative orientation in teaching English as a foreign language have been explored in numerous studies by linguists and researchers such as M. Halliday, D. Hymes, J. Richards, T. Rodgers, D. Willis, J. Willis, and others.

The goal of our publication is the theoretical analysis of implementing the communicative approach in the EFL classroom as well as sharing some practical experience of task-based language teaching to high school students.

According to Jack C. Richards and Theodore S. Rodgers, the Communicative Approach is based on several key principles. First and foremost, it recognizes that language is a tool for communication and that the ultimate goal of language learning is to be able to use the language effectively in various contexts. This principle suggests that language instruction should prioritize the development of learners' communicative competence. [1, p. 159].

The communicative approach to learning English is centered around cultivating learners' proficiency in effective communication within real-life scenarios. This

method prioritizes meaningful interaction and the practical application of language, moving beyond a narrow focus on grammar and vocabulary.

One of the most effective approaches grounded in the communicative methodology is Task-Based Language Teaching (TBLT), which engages learners in meaningful tasks requiring authentic language use. Rather than emphasizing linguistic forms or grammar rules, TBLT encourages students to accomplish communicative goals through task completion, allowing language acquisition to occur naturally as a result of real-life interaction [2].

Task-oriented activities are frequently used, requiring students to collaborate and solve problems together. These activities foster creativity, problem-solving skills, and interpersonal cooperation. Students may engage in tasks such as creating a or a news broadcast in the target language, allowing them to apply their language skills in a practical and meaningful way.

In light of the above, it seems appropriate to provide examples of problem-based tasks that can be used in English lessons to develop the communicative competence of high school students.

Discussing Environmental Issues of the Region We Live

Scenario: Desks in the classroom are arranged in groups, creating a circle in the center for whole-class discussions. Visuals related to environmental issues and relevant vocabulary adorn the walls, setting the stage for a dynamic learning environment. Acting as an advisor, the teacher guides students in setting language goals, emphasizing expression of opinions and discussing solutions. One of the students introduces the topic of environmental issues, initiating small group discussions. Authentic materials, like are presented, and students explore it in groups. A role-playing activity follows, where each group addresses an environmental scenario. Students actively participate providing feedback and modeling effective communication. After the role-play, students reflect on their language performance. The lesson concludes with the teacher summarizing key points, reinforcing language objectives, and encouraging students to apply their skills beyond the classroom

The activity facilitates the successful implementation of the communicative approach in English language learning encouraging authentic communication, enabling learners to apply the language in genuine real-life situations. Learners become more responsible for their own learning in a communicative classroom, they naturally employ a variety of strategies to enhance their language skills. The utilized strategies help learners actively participate in realistic communication, overcome linguistic challenges, and foster effective language use.

In summary, by incorporating the principles of the communicative approach during the learning process of senior students the implementation of problem-based tasks in EFL instruction provides a dynamic and engaging learning experience for students, facilitating effective communication and language acquisition.

References

1. Canale, M., & Swain, M. (1980). Theoretical Bases of Communicative Approaches to Second Language Teaching and Testing.

2. Emmanuel Ok. TBLT as a Framework for Emerging Research.

URL: https://www.researchgate.net/publication/385811411 (дата звернення: 11.10.2025).

Петровська О. О.
гр. АУП-35
Тернопільський національний педагогічний університет імені
Володимира Гнатюка
Наук. керівник – к.ф.н, доцент Гоца Н.М

LEGAL TRANSLATION AS A TOOL FOR THE PROTECTION OF ANIMAL RIGHTS

The protection of animals has become an increasingly pressing legal and social issue worldwide. As international standards on animal welfare develop across diverse legal systems, legal translation plays a vital role in making these standards accessible and ensuring their consistent application. The relevance of this topic is heightened today due to the surge of global treaties, the widespread adoption of legal norms, and the growing public concern for animal welfare issues. Accurate translation thus

contributes to the global protection of animals and offers opportunities for strengthening animal rights in the future [1, P. 1-8, P. 107-110].

The paper is focused on drawing attention to the crucial role of high-quality legal translation in the fight for animal rights. The aim of this paper is to highlight the critical role of high-quality legal translation in advancing animal rights globally.

The novelty of this research lies in its interdisciplinary approach to legal translation as a tool for harmonizing animal protection laws across different legal systems.

D. Cao in her work mentions that legal translation is more than just translating words. It involves effectively conveying the concepts and cultural nuances of a legal system [3, P. 5-7]. Accuracy is crucial, as legal translation relies on the principle of functional equivalence, meaning that the legal meaning must be conveyed rather than just the literal form [3, P. 2-30]. Therefore, translators need a deep understanding of law, culture, and ethical principles [3, P. 35-36]. This skill is essential for various types of legal texts and plays a crucial role in upholding and protecting animal rights [3, P. 11-13, P. 83-164].

One crucial aspect of animal protection lies in the translation of legal documents such as statutes, regulations, agreements, and court rulings related to animal rights and welfare [6, P. 95-108]. Accurate translation is equally vital for materials from shelters and animal protection organizations. As recognition of animal welfare in international law grows, there is an increasing need for consistent terminology across countries. A shared legal and linguistic framework enables effective implementation of international instruments and global cooperation to protect animals as sentient beings. Thus, precise legal translation is essential for promoting collaboration and safeguarding animal rights worldwide [2].

The importance of accurate legal translation cannot be overstated, as even the smallest mistake can have significant consequences in understanding and applying the law. A simple mistranslation of a term like "*euthanasia*" could potentially justify cruel treatment of animals [4]. The intricacies of legal terminology and the lack of direct equivalents in other languages make this task even more complex. Inaccurate or

ambiguous language regarding animal welfare can undermine the legal protection of these vulnerable beings [7]. Beyond accuracy, ethical considerations are vital, especially in times of crisis when precise translations are crucial for protecting and evacuating animals.

By understanding each other's legislation and standards, governments and organisations can coordinate their actions more effectively and avoid misunderstandings that could harm animals [8].

As A. Peters noted, a leading researcher in animal law and rights, the concept of animal rights must be interpreted and, in a sense, translated across diverse legal systems and cultural contexts to achieve universality. Therefore, legal translation is vital to ensure that legislation and rules are clearly understood and effectively enforced, promoting genuine protection for animals worldwide [5, P. 188-190].

In conclusion, protecting animals globally is crucial, as trade, transport, and exploitation threaten their well-being. International standards and agreements provide a framework to harmonize regulations, enforce them across borders, and coordinate responses in emergencies.

***References*:**

1.Animal Law and Welfare – International Perspectives / ed. by D. Cao, S. White. Cham: Springer International Publishing, 2016. URL: https://doi.org/10.1007/978-3-319-26818-7 (date of access: 11.10.2025).

2. Brels, Sabine. Animal Welfare Protection: A Universal Concern to Properly Address in International Law. *Journal of Animal Welfare Law*, Spring/Summer, 2012. P. 34–37.

3. Cao, Deborah. Translating Law. Multilingual Matters, 2007. URL: https://www.perlego.com/paid/book/571615/translating-law-pdf?utm_source=google&utm_medium=cpc&campaignid=20933451054&adgroupid=175110020591&gad_source=1&gad_campaignid=20933451054&gbraid=0AAAADN2nNLgslxKBJ4rXIPEnpaId03z1&gclid=Cj0KCQjw6bfHBhDNARIsAIGsqLh-UjZ72HU3VP87BEKcBj3mQ2HkBEzICZVc-mDyeiz9QPDCZtcCyMkaAqDfEALw_wcB (date of access: 12.10.2025).

4. Jepson, Jill. A. Linguistic Analysis of Discourse on the Killing of Nonhuman Animals. *Society & Animals*, 2008. Vol. 16, No. 2. P. 127–148.

5. Peters, A. Animal Rights: Time to Start Unpacking What Rights and for Whom. *Mitchell Hamline Law Review*, 2024. Vol. 50, No. 1. P. 165–192.

6. Peters, Anne. Studies in Global Animal Law. Springer Berlin / Heidelberg, 2020. URL: https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/13880292.2025.2502213 (date of access: 15.10.2025).

7. Pietrzykowski, T., Katarzyna, S., Biagini, G. Kinds of Harm: Animal Law Language from a Linguistic Perspective. *PMC Home*. URL: https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC8908821/ (date of access: 11.10.2025).

8. Semantic and Translatological Aspects of the Language of Animal Rights. *La Fondation Droit Animal, Ethique et Sciences*. URL: https://www.fondation-droit-animal.org/proceedings-aw/animal-sentience-use-and-abuse-of-words/ (date of access: 11.10.2025).

Пінчук Ю.В.
гр. 22 Мд-Фпрл
Житомирський державний університет імені Івана Франка
наук. керівник – к.ф.н., доцент Білюк І.Л.

ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ ТА СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ДОСЛІДЖЕНЬ У СФЕРІ КОМУНІКАТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ

Комунікативна лінгвістика як міждисциплінарна галузь мовознавства зосереджена на вивченні процесів мовленнєвої взаємодії, їхніх категорій, функцій та стратегій. Прикладні аспекти цієї науки набувають все більшої уваги сучасних дослідників, які спрямовані на практичне використання комунікативних моделей у різних сферах людської діяльності. А саме, вивчаються мовні стратегії у міжособистісному спілкуванні, професійній комунікації, мас-медіа, рекламі та цифровій галузі.

Сучасні тенденції розвитку (починаючи з кінця XX століття до сьогодення) комунікативної лінгвістики охоплюють інтеграцію методів когнітивної

лінгвістики, прагматики та соціолінгвістики, що дозволяє більш глибоко розкривати способи формування мовленнєвих стратегій та їхнє функціонування в культурно-залежних контекстах. Саме тому значну роль відіграють дослідження комунікативної компетентності, міжкультурної комунікації та нових цифрових форм спілкування, зокрема у соціальних мережах.

У тезах доповіді висвітлюються ключові прикладні напрямки досліджень комунікативної лінгвістики, аналізуються сучасні теоретичні підходи та їхня практична реалізація у різних комунікативних сферах. Це дозволяє окреслити майбутні перспективи подальшого розвитку цієї галузі та її значення для міжособистісної, професійної та масової комунікації в умовах глобалізації.

Комунікативна лінгвістика (КЛ) виступає міждисциплінарним напрямом, що поєднує мовознавство з соціологією, психологією та медіа-дослідженнями. КЛ вивчає процеси спілкування людей із використанням живої природної мови та з урахуванням усіх складників комунікації [1, с. 12]. Центральне поняття цієї науки — комунікативна компетентність — включає як знання мовного коду, так і здатність використати його адекватно [2].

Сьогодні КЛ набуває дедалі більше прикладного характеру: від аналізу текстів до розробки інструментів і методик для конкретних практик. Серед прикладних напрямів КЛ актуальними є:

1. Освітні комунікативні програми та трансляція компетентності.

Вивчення стратегій мовлення у другій/іноземній мові (L2), де навчальні моделі акцентують увагу не на граматиці як такій, а на здатності якісно взаємодіяти в реальних ситуаціях. Такий комунікативний підхід передбачає залучення автентичних текстів, рольових ігор, міжкультурних проєктів. Наприклад, у курсових програмах, в яких часто аналізують стилі повсякденного vs ділового мовлення, дискурсивні прийоми (м’якість, модальність, ввічливість) у діловій або маркетинговій комунікації.

2. Мова бізнес-дискурсу, соціальні мережі та корпоративна комунікація.

В прогресивному суспільстві керівники та лідери використовують публічне мовлення, виступи, інтерв'ю, медіа-матеріали як інструменти формування іміджу [3, с. 27]. Аналіз стратегій переконання, іміджевих і наративних прийомів у бізнесі — це один з вагомих прикладів застосування КЛ у професійній сфері.

Зокрема, у цифровому просторі з'являються такі нові жанри як пост у LinkedIn, промо-відео на YouTube або мікромеседж у Twitter/Telegram. Ці жанри поєднують текст, зображення, звук, емодзі, меми — тобто мовлення стає мультимодальним [3, с. 26].

3. Міжкультурна комунікація та адаптація меседжів.

У глобалізованому світі мова часто перебуває на перехресті культур, де одна й та ж сама фраза може мати різний імпліцитний зміст. Дослідники КЛ аналізують, як лінгвістично адаптувати повідомлення (локалізація, культурна адаптація, перекодування) для різних аудиторій.

Однією з ключових тенденцій досліджень у сфері КЛ є інтеграція когнітивної лінгвістики, прагматики і соціолінгвістики у моделі аналізу мовленнєвих стратегій [1, с. 133]. Тобто дослідники намагаються зрозуміти не лише що мовлять, а як це продукується у психічному процесі: вибір компонентів семантики речення і екстралінгвальної конситуації, концептуальні відображення, когнітивні рамки [1, с.133].

Також зростає роль великих даних і комп'ютерного аналізу дискурсу: корпуси, інструменти NLP (Natural Language Processing), автоматичні корпусні пошуки, тональний аналіз, мережевий аналіз текстів [1, с. 304]. Це робить можливим масштабне дослідження мовних стратегій у фільмах, промовах, соціальних мережах. Наприклад, можна взяти корпус виступів бізнес-лідерів та пошукати ключові маркери переконання або змін стилістики в залежності від аудиторії.

Отже, комунікативна лінгвістика сьогодні постає як гнучка інтегративна наука, що поєднує класичні лінгвістичні концепції з новітніми підходами когнітивних, соціальних та цифрових досліджень. Її прикладні аспекти

охоплюють найширше коло сфер — від освіти й перекладу до маркетингу, медіа та штучного інтелекту. Перспективи розвитку пов’язані з дослідженням мовних стратегій у глобалізованому, мультимедійному та міжкультурному середовищі, де комунікація стає не просто передаванням інформації, а інструментом впливу, самореалізації та соціальної взаємодії.

Література

1. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики : підручник / 2-ге вид., доп. Київ : ВЦ «Академія», 2009. 376 с.

2. Kanwit, Matthew H., Megan E. Solon. Communicative Competence in a Second Language : Theory, Method, and Applications. NY : Routledge, 2023. 240 p.

3. Thurlow C., Black R., Brown K. Digital Discourse : Language in the New Media. Oxford : Oxford University Press, 2020. 320 p.

Піонтковська Я.В.
Житомирський державний університет імені Івана Франка
гр. 44Бд-Фанг
Наук. керівник – доктор філ. наук, професор Єршов В.О.

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ТА ТРУДНОЩІ ПЕРЕКЛАДУ ХУДОЖНЬОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Переклад художньої прози – це складний і багатовимірний процес, що охоплює не лише передачу змісту, а й відтворення стилістичних, культурних та емоційних особливостей оригіналу. У сучасному перекладознавстві значну увагу приділяють питанням збереження авторського стилю, відтворення реалій, подолання міжкультурних бар’єрів, а також ролі суб’єктивного чинника перекладача. Художній текст постає як цілісне семіотичне утворення, у якому кожна деталь має смислову вагу, а будь-яка зміна може істотно вплинути на сприйняття твору читачем [1].

Однією з основних проблем перекладу художньої прози є відтворення культурних реалій, які часто не мають прямих відповідників у мові перекладу. Як

зазначає М. Яковенко, «перекладач має передати не лише слова, а й сам культурний контекст, у якому вони використовуються» [7]. Загалом це питання особливо актуальне для сучасної літератури, насиченої соціокультурними маркерами, неологізмами та сленговими виразами. У романі Бет О'Лірі «Квартира на двох» [3] подібні елементи створюють атмосферу справжнього британського побуту, і їх збереження є важливим для адекватного сприйняття твору українським читачем.

Важливою проблемою є також передача діалогів і внутрішніх монологів персонажів. У романі «Квартира на двох» авторка активно використовує розмовну лексику, що додає тексту природності. В українському перекладі необхідно відтворити цю живу мову, дотримуючись стилістичної природності. О. О. Тульчанова підкреслює, що «завдання перекладача – не лише відтворити слова, а й зберегти їхній вплив на аудиторію» [6]. У цьому творі надзвичайно важливо передати атмосферу легкості, дотепності та емоційного комфорту, яка формує його настрій.

Окрему складність становить передача гумору та гри слів, притаманних стилю О'Лірі. Як зазначає Д. О. Таборан, «гумор у перекладі потребує адаптації, оскільки буквальне відтворення часто нівелює його ефект» [5]. Наприклад, у сцені, де головний герой плутає значення слова *flat* («квартира» / «плоский»), гра слів у перекладі може бути втрачена [8].

Не менш важливим є збереження сарказму та тонкої іронії. У сценах із взаємними піджартовуваннями буквальний переклад часто робить репліки персонажів надто грубими. Е. О. Стебаєва слушно зауважує, що «переклад – це не лише передача змісту, а й створення нової художньої реальності» [4]. Тому перекладач повинен шукати культурно релевантні аналоги, які дозволяють передати комічну динаміку між героями, не втрачаючи оригінальної інтонації [2].

Отже, сучасний перекладач виступає не лише посередником між мовами, а й між культурами, створюючи нову художню реальність, яка зберігає дух і

естетику оригіналу. У цьому полягає головне завдання перекладу художньої літератури – передати зміст, стиль і емоційний вплив твору так, щоб читач іншої культури міг пережити його так само глибоко, як і читач оригіналу.

Література

1. Волченко О. М., Нікішина В. В. Граматичні трансформації в англоукраїнському художньому перекладі: теоретичний аспект. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія: Філологічна*, 2015. Вип. 55. С. 98–101.

2. Кравченко Л. М. Лексичні та граматичні трансформації у процесі перекладу художніх текстів. *Вісник Маріупольського державного університету. Серія: Філологія.* 2019. Вип. 10. С. 120–125.

3. О'Лірі Бет. Квартира на двох / пер. з англ. Н. Якубовська. Харків: Клуб сімейного дозвілля, 2020. 400 с.

4. Табаран Д. О. Перекладацькі трансформації в англо-українському художньому перекладі роману БЕТ О'ЛІРІ «Квартира на двох». *Журнал квантитативної методології та теорії*, 2022. Вип. 5. С. 150–160.

5. Терехова С. І. Лексичні та граматичні трансформації при перекладі юридичних текстів. *Студентська наукова конференція*, 2019. С. 102–108.

6. Хоменко А. Особливості використання лексико-граматичних трансформацій при художньому перекладі. Львівський національний університет імені Івана Франка, 2021. 70 с.

7. O'Leary, Beth. The Flatshare. London: Quercus, 2019. 400 p.

8. Newmark, P. A Textbook of Translation. New York: Prentice Hall, 1988. 292 p.

Погрібна Н. І.
гр. АУП-37
Тернопільський національний педагогічний університет імені
Володимира Гнатюка
Наук. Керівний – к.ф.н, доцент Гоца Н. М.

TRANSLATION OF MILITARY JARGON

In the current context of Ukraine's active cooperation with international partners and its ongoing defense against aggression, the translation of military terminology – particularly specialized jargon – has become increasingly relevant and urgent.

The goal of this paper is to study how Ukrainian military terms are translated into English and to determine the main issues that appear when conveying their emotional, cultural, and contextual significance. It also focuses on identifying translation techniques that help achieve accuracy and promote cross-cultural understanding.

Military jargon is a specific part of language that is formed within the military environment. It is often incomprehensible to outsiders, has emotional or figurative connotations, and requires special attention when translating [1]. It is also defined as a collection of unofficial words and expressions used by military personnel when communicating with each other. Such words often have humorous, derogatory or metaphorical meanings. [2]

Translating military terminology, including jargon, serves multiple critical purposes: it facilitates international cooperation, ensures operational security, supports effective information warfare, and contributes to the preservation of cultural and historical identity.

First and foremost, it facilitates international cooperation. Ukraine actively collaborates with NATO, participates in joint exercises, and receives technical assistance, making accurate translation critically important for mutual understanding. Secondly, it is essential for security. Misinterpretation of military terms can lead to serious misunderstandings in combat situations, potentially endangering lives. Thirdly, translation plays a key role in information warfare. Military jargon is widely

used in media, social networks, and propaganda; accurate translation helps shape a correct understanding of events both domestically and internationally. Finally, it contributes to cultural preservation. Some military slang and expressions reflect the unique experience of the Ukrainian armed forces. Translating these terms into other languages helps preserve collective memory and national identity [2, с. 303].

Translating military jargon into another language is often a very difficult task for several reasons: 1) many words in military jargon arise as a reaction to unique circumstances, so there is simply no equivalent word in the target language; 2) the meaning of some words can only be understood in a specific context; 3) many jargon terms contain humour, irony or even rudeness. It is difficult to convey these nuances in another language [2, с. 301]. 4) Some words are related to Ukrainian realities, life on the front lines, or historical events, which makes them difficult for foreigners to understand.

Automatic translators often cannot handle slang and translate it literally or incorrectly, which changes the meaning of the statement. To accurately convey the meaning of military jargon, translators apply a range of techniques, including literal translation, transliteration, adaptation, explanation, and interpretation – each chosen depending on the context, audience, and cultural specificity of the term:

1) Literal translation, i.e. translating a word or phrase word-for-word. For example, *«повітряний удар»* can be translated as *"airstrike"*. However, in this case, the stylistic hint or informal tone may be lost.

2) Transliteration – where the word remains almost unchanged but is adapted to the rules of the target language. This approach works best for unique or culturally specific terms that have no direct equivalent in the other language.

3) Adaptation. This techniques involves choosing a different word or expression in the target language that isn't a literal translation but conveys the same meaning. For example, *«зашквар»* can be translated as "*fail"* or *"mess-up"*.

4) Explanation – where a short clarification is added to the word to make its meaning clear. For instance: *«приліт (обстріл)»* can be translated as "*prylit* (*enemy shelling*)".

5) Interpretation. Instead of translating a slang term literally, the translator conveys its general meaning using more neutral, widely understood language suitable for the audience. This is especially useful when translating for readers from other countries who may not be familiar with the cultural or military context [1, с. 99].

The translation of military slang presents specific challenges due to its informal nature, cultural specificity, and context-dependent meanings. Below are several examples that illustrate common approaches used to convey such terms accurately in English.

The term ***«приліт»***, if translated literally as *arrival*, fails to reflect its actual meaning in military usage. A more appropriate rendering would be *incoming* or *shelling*, or alternatively, an explanatory translation such as *"prylit (enemy shelling)"*.

«Двохсотий» and ***«трьохсотий»*** are military medical codes referring to personnel *killed in action (KIA)* and *wounded in action (WIA)*, respectively. These standardized abbreviations are preferred over literal translations to ensure clarity and consistency in international military communication.

The term ***«літатка»*** is a humorous reference to a drone. While it may be translated as *recon drone*, this version does not preserve the informal or ironic tone of the original.

«Зашкваритися» is used figuratively to describe a situation where someone embarrasses themselves or fails. Suitable English equivalents include *to screw up* or *to make a mess*, depending on the context.

«Пташка впала» metaphorically describes a drone being shot down. This can be adapted as *drone downed* or *UAV destroyed*, which conveys the intended meaning while maintaining clarity.

Finally, ***«реактивник»*** and **«*винищувач*»** are terms for jet fighters. In English military jargon, the term "*fast mover"* is often used informally to describe such aircraft. However, this expression may require contextual clarification for non-military audiences.

In conclusion, we can say that translating military jargon is not only a linguistic task, but also a cultural one. It requires the translator to have not only knowledge of a

foreign language, but also an understanding of military topics, context, history, and the emotional depth of expressions. That is why the translation of military vocabulary must be done with the utmost accuracy, sensitivity to context, and consideration of cultural characteristics.

Further research may focus on compiling structured glossaries of Ukrainian military jargon to support translators working in conflict-related contexts. Additionally, comparative studies of military slang across languages could enhance cross-cultural understanding and improve translation practices in international cooperation.

Література

1. Балабін В. В. Об'єкт і предмет теорії військового перекладу. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Філологія. Київ, 2017. № 31. Т. 3. С. 97-100.

2. Яриновська К., Башманівський О., Вигівський В. «Особливості перекладу військових жаргонізмів на позначення військової техніки та озброєння». Вісник Житомирського державного університету. 2023. 298–306.

3. Bortnyk M., Kalchenko T., Horbach N. Military and Political Neologisms and Jargon in the Modern Ukrainian Language. Zenodo, 2023.

4. https://youtu.be/beQfnWniJrU?si=874AonzLHQFQSq3p

Пожичкевич К.Р.
гр. 22мд-фпрл
Житомирський державний університет імені Івана Франка
Наук. керівник – к.ф.н., доцент Чумак Л.М.

ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ У ВИВЧЕННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Застосування штучного інтелекту (далі – AI) у процесі вивчення англійської мови охоплює широкий спектр напрямів, що дозволяє інтегрувати його у всі види мовленнєвої діяльності, читання, письмо, аудіювання та

говоріння. Основна й одна з найпрактичніших функцій AI полягає у миттєвому перекладі, який створює прямий зв'язок між рідною та іноземною мовами [1].

Завдяки онлайн-перекладу користувач може швидко дізнатися значення незнайомих слів чи фраз і краще зрозуміти зміст тексту. Оскільки AI працює з великими обсягами даних, він підбирає максимально точні відповідники, що допомагає швидко засвоювати нову лексику та сформувати стійкі мовні асоціації [2].

Мова постійно змінюється, відображаючи культуру, ментальність і соціальні процеси, що відбуваються в суспільстві. Вона збагачується новими словами та виразами під впливом глобалізаційних тенденцій і технологічного прогресу. Тому під час перекладу важливо точно передавати базову лексику — назви предметів, дій, явищ і терміни, зрозумілі для всіх користувачів. Саме в цьому аспекті штучний інтелект відіграє ключову роль: завдяки швидкому й точному перекладу він допомагає засвоїти основний словниковий запас і розвинути впевнені мовні навички.

Проте переклад словосполучень і фразеологічних одиниць часто становить труднощі навіть для найсучасніших моделей AI. Такі конструкції зазвичай не мають прямої відповідності у різних мовах, тому системи перекладу надають користувачеві типовий або найпоширеніший варіант, іноді спрощуючи зміст. Системи штучного інтелекту працюють, поєднуючи великі обсяги даних з інтелектуальними ітеративними алгоритмами обробки, що дозволяє їм вчитися на основі шаблонів і закономірностей у даних [2].

Інноваційні системи на базі AI забезпечують ефективне засвоєння знань, розвиток критичного мислення, міжкультурної комунікації та професійних комунікативних навичок. AI-платформи пропонують сучасні інтерактивні вправи, які враховують рівень знань студента та його прогрес. Наприклад, сервіси Grammarly або Write & Improve (Cambridge) аналізують тексти у реальному часі, виявляють граматичні та стилістичні помилки й пропонують оптимальні варіанти виправлень [5].

Одним із найперспективніших напрямів є використання технологій розпізнавання мовлення (speech recognition), що дозволяють аналізувати вимову студента й порівнювати її з еталонною. Додатки ELSA Speak або Google Speech-to-Text забезпечують миттєвий зворотний зв'язок, допомагаючи користувачеві вдосконалювати вимову [3]. Це значно підвищує ефективність тренування аудіювання та говоріння.

Системи автоматичного розпізнавання мовлення (Automatic Speech Recognition, ASR) демонструють дедалі більшу точність і навіть у складних умовах часто не поступаються людині. Проте принципова різниця полягає у способі навчання: щоб досягти високої точності, моделі AI потребують величезних обсягів даних, тоді як людина формує навички сприйняття мовлення завдяки природним когнітивним механізмам. Це свідчить про перевагу гнучкості, творчості та здатності до узагальнення, які притаманні лише людині [4].

У дослідженнях вчених сучасних університетів (Цюриха та Кембриджа) було доведено, що новітні ASR-системи, такі як Meta wav2vec 2.0 та OpenAI Whisper, досягають точності, співмірної або вищої за людське сприйняття мовлення (Patman & Chodroff, 2024). Whisper навчався на колосальному обсязі даних — понад 500 років безперервного мовлення, тоді як wav2vec 2.0 — на 960 годинах англійського аудіо. Водночас характер помилок у цих системах відрізнявся від людського: Whisper іноді «домислював» зміст, якого не було в оригіналі, тоді як люди схильні зберігати зміст, але втрачати структуру речень.

Ще одним важливим напрямом розвитку AI у навчанні англійської мови є вдосконалення навичок письма та академічного стилю. Програми Grammarly, Quillbot, Writefull допомагають аналізувати тексти, виправляти помилки й покращувати стиль, а великі мовні моделі (LLM), такі як GPT, створюють чернетки текстів і завдань, сприяючи розвитку навичок письма [5].

Окремої уваги заслуговує використання AI для автоматизованого оцінювання знань та адаптивного тестування. Такі платформи, як Duolingo

English Test, аналізують відповіді студентів і пропонують персоналізовані завдання відповідно до їхнього рівня знань [5].

Ще одним важливим аспектом є розвиток міжкультурної компетентності. Використання AI дозволяє створювати симуляції реальних культурних контекстів: подорожей, професійних ситуацій, академічного спілкування. Це забезпечує студентам занурення в автентичне мовне середовище, розвиваючи не лише мовні, а й соціокультурні навички.

Отже, штучний інтелект поступово інтегрується у всі ключові аспекти навчання англійської мови, забезпечуючи персоналізацію, адаптивне оцінювання, інтерактивну практику та розвиток міжкультурної компетентності. Його використання виходить за межі традиційних лексико-граматичних завдань і формує сучасний, цілісний підхід до мовної освіти, який поєднує ефективність технологій і гнучкість людського мислення.

Література

1. Давидова О. С. Штучний інтелект. Всеосвіта. URL: https://vseosvita.ua (дата звернення: 16.10.2025).

2. Що таке штучний інтелект: історія, види та складові. GigaCloud. URL: https://gigacloud.ua (дата звернення: 16.10.2025).

3. Patman C., Chodroff E. Speech recognition in adverse conditions by humans and machines. *JASA Express Letters*, 2024, 4, 115204. DOI: https://doi.org/10.1121/10.0032473 (дата звернення: 16.10.2025).

4. Speech recognition in adverse conditions by humans and machines. *University of Zurich News*. URL: https://www.news.uzh.ch/en/articles/media/2025/Spracherkennung.html (дата звернення: 16.10.2025).

5. Reinders H., Benson P. Research agenda for autonomy and language learning. *Language Teaching*, 2020, 53(3), P. 294–307.

Проботюк А.
гр. 44Бд-Фанг
Житомирський державний університет імені Івана Франка
Наук. керівник – к.ф.н, старший викладач Очковська А.П.

ОСОБЛИВОСТІ ВІДТВОРЕННЯ КУЛЬТУРНО МАРКОВАНОЇ ЛЕКСИКИ ТА ІДІОМ В УКРАЇНСЬКОМУ ПЕРЕКЛАДІ РОМАНУ ДЖУЛІЇ КВІН «ГЕРЦОГ І Я»

Переклад історичних романів є особливо складним завданням, адже вимагає від перекладача не лише точного передання сюжету, а й ретельного відтворення культурної атмосфери певної епохи. Науковці пояснюють відмінності в мовній картині світу представників різних культур тим, що деякі поняття є унікальними для однієї культури, а в іншій їх може просто не бути [1]. У випадку роману Джулії Квін «Герцог і я» ключовим стає передання лексики, багатої на соціальні та історичні реалії доби Регентства, а також численних ідіом, що відображають мовну специфіку вищого світу Англії XIX ст.

У перекладознавстві культурно марковану лексику розглядають як мовні одиниці, що позначають етноспецифічні поняття, предмети матеріальної чи духовної культури, історичні факти, соціальні інституції, які чужі для іншої культури [2]. Ідіоми, у свою чергу, є виразами з образною основою, що не піддаються буквальному перекладу й потребують пошуку еквівалента чи аналога. Передача ідіом у перекладі є одним із найскладніших аспектів перекладацької діяльності. Невірна інтерпретація призводить до спотворення смислу оригіналу. При відтворенні ідіом перекладачеві необхідно передати не тільки їхній зміст, але й стилістичну виразність та емоційне забарвлення, що значною мірою зумовлені контекстом і не можуть бути гарантовані жодним словником [1].

Одним із найпоширеніших прийомів перекладу ідіом є використання фразеологічних еквівалентів або аналогів. Це дозволяє відтворити не лише зміст, а й емоційне забарвлення вислову.

(1)*Philipa Featherington is as dumb as a post* [5, с. 27]. – Філіпа Фезерінгтон тупа як ступа [3, с. 40].

У перекладі змінено образну основу: англійський *post* замінено на українську **ступа**. Обидві ідіоми мають тотожне значення – «дуже дурна людина», проте використовують культурно зрозумілі образи.

(2) *I should like to put her out of business once and for all* [5, с. 15]. – Хотіла б я заткнути їй рота раз і назавжди [3, с. 27].

Оригінал містить бізнес-метафору *put out of business* («припинити діяльність»). Перекладач замінює її українською ідіомою **заткнути рота**, що краще відображає емоційний підтекст ситуації.

Коли буквального еквівалента немає, перекладачі часто застосовують модуляцію – зміну способу вираження при збереженні сенсу, або компенсацію, додаючи образність у перекладі [4].

(3) *The duke was taking no chances this time* [5, с. 2]. – Цього разу герцог не довіряв сліпому випадку [3, с. 13].

Англійська ідіома *take no chances* означає «не ризикувати». Переклад через модуляцію вводить образ **сліпого випадку**, підсилюючи відчуття обережності й роблячи вислів виразнішим.

(4) *How mortifying it will be if Daphne remains on the shelf for yet another season!* [5, с. 77]. – Для Дафни лишитися за бортом ще на один сезон – було б те саме, що вмерти! [3, с. 92].

Ідіома *on the shelf* у період Регентства означала «залишитися незаміжньою». Український переклад замінює її метафорою **за бортом**, що в українській культурі асоціюється з виключенням із процесу.

Реалії – це мовні одиниці, що відображають унікальні культурні явища. У перекладі їх можна передавати транслітерацією, калькуванням, описовим перекладом або функціональним аналогом [2].

(5) *White's* – найвідоміший джентльменський клуб Лондона, місце зустрічі аристократів і політиків.

В українському перекладі передається як Уайтс (транслітерація). Це приклад відтворення культурно маркованої одиниці шляхом передавання звукової форми власної назви, без додаткових пояснень у тексті.

(6) *The Season* – період балів і світських заходів.

Тут переклад здійснено шляхом калькування. Український читач легко сприймає це поняття в заданому контексті, адже воно пов'язане зі світським життям.

(7) *His Grace* – Його світлість.

Цей випадок демонструє застосування функціонального аналога. Хоча титул у британській традиції має свої особливості, український еквівалент дає зрозумілу форму звертання, зберігаючи повагу та статус.

У романі часто трапляються звертання (*Lady Cowper, My lord/lady, Miss Bridgerton*), назви предметів одягу (*Spencer, Breeches, Reticule*), соціальні явища (*Marriage mart, Matchmaking mama, Fortune hunter*).

(8) *Spinster* – Стара діва.

Переклад демонструє прямий аналог, який в українській мові має подібну конотацію. Однак тут зберігається іронічно-негативне ставлення суспільства до незаміжніх жінок.

(9) *Hackney coach* – Найманий екіпаж.

Це описовий переклад, який пояснює значення культурної реалії українському читачеві.

Аналіз перекладу роману «Герцог і я» показує, що при роботі з ідіомами та культурно маркованою лексикою перекладач застосовує різні стратегії: використання еквівалентів та аналогів, модуляцію, компенсацію, транслітерацію, описовий переклад. Такий підхід дозволяє зберегти як культурну специфіку оригіналу, так і зрозумілість для українського читача.

Разом з тим, кожен прийом має свої переваги й обмеження: еквіваленти забезпечують автентичність образу, тоді як описовий переклад іноді розмиває стилістику. Проте саме гнучке поєднання стратегій дає можливість створити адекватний і водночас художньо виразний переклад.

Література

1. Алиєва А. Д., Костик Є. В. Особливості перекладу англійських ідіом. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. Серія «Філологія». 2023. Вип. 89. С. 9-14.

2. Добриця А. В. Лексико-культурні трансформації при перекладі художніх текстів. Київ: КНЛУ, 2021.

3. Квін Дж. Герцог і я /пер. з англ. Д. Москвітіної. – Х. : Віват, 2024. – С. 496.

4. Кобякова А., Толста О. Особливості відтворення культурно маркованих одиниць у перекладі романів Джейн Остін. *Філологічні студії*, 2022.

5. Quinn J. The Duke and I. – New York: Avon Books, 2000. – P.384

Пташник І.В.
гр. АУП-35
Тернопільський національний педагогічний університет імені
Володимира Гнатюка
Наук. керівник – к.ф.н, доцент Гоца Н. М.

ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ ЮРИДИЧНОГО ПЕРЕКЛАДУ

Юридичний переклад охоплює переклад законів, судових рішень, договорів, угод, міжнародних документів та інших правових текстів. На відміну від художнього чи технічного перекладу, юридичний переклад вимагає не лише високого рівня володіння мовою, а й глибокого розуміння правових систем, культури та термінології кожної з них. Навіть незначна помилка у перекладі може призвести до серйозних юридичних наслідків [2, с. 5].

Метою представленої роботи є простежити історичний розвиток юридичного перекладу: від його зародження в давнину до сучасного етапу професіоналізації та співтворчості перекладачів і законодавців.

Історія юридичного перекладу бере початок понад три тисячі років тому [3, с. 1]. Перші приклади відомі зі Стародавнього Риму, де правові тексти перекладали з латини на грецьку. Ці переклади були дослівними. Вважалося, що

зміна навіть одного слова могла спотворити юридичний зміст. Таким чином, точність і буквальність були головними принципами раннього юридичного перекладу [3, с. 2]

У період Середньовіччя перекладачі продовжували суворо дотримуватися оригіналу. Їхні переклади часто звучали неприродно, проте це вважалося прийнятним, оскільки головним завданням було передати юридичний зміст без найменших відхилень від джерела [2, с. 7].

У XVIII–XIX століттях ситуація поступово змінювалася. Перекладачі почали отримувати більше свободи у виборі мовних засобів. Вони могли робити незначні граматичні або стилістичні зміни для покращення зрозумілості тексту, не порушуючи його змісту [3, с. 2] Відомим прикладом цього підходу є переклад французького Code Napoléon (Цивільного кодексу), коли перекладачі прагнули зробити текст природним для читачів іншої мови [3, с. 3]

У XX–XXI століттях юридичний переклад перетворився на високопрофесійну діяльність. Одним із ключових нововведень стало поняття автентичних перекладів, коли закони публікуються одразу кількома офіційними мовами, і всі версії мають однакову юридичну силу. Яскравим прикладом цього є Європейський Союз, де кожна мовна версія правового акта вважається рівноправною [3, с. 10; 1, с. 3]. Це створює складне завдання для перекладачів – забезпечити повну юридичну і змістову відповідність між усіма мовами.

Сучасний етап розвитку юридичного перекладу пов’язаний із концепцією співавторства (co-drafting) [1, с.1] Тепер перекладачі працюють разом із юристами та законодавцями ще на етапі створення тексту, а не лише після його написання. Такий підхід сприяє узгодженню термінології, точності формулювань і рівнозначності змісту в усіх мовах [1, с. 2] Перекладачі стають не лише виконавцями, а повноправними учасниками процесу творення закону.

Отже, юридичний переклад пройшов шлях від буквального відтворення текстів у античності та середньовіччі до більш гнучкого і професійного підходу у XVIII–XXI століттях. Юридичний переклад сформувався як окрема галузь, що поєднує мовну майстерність із глибоким знанням права. Його розвиток

демонструє поступовий перехід від буквального відтворення до творчої співпраці між перекладачами та юристами. Це свідчить про зростання ролі перекладача як фахівця, що впливає на якість і точність правових норм у багатомовному середовищі.

Перспективами подальших досліджень у цьому напрямку може бути вивчення впливу цифрових технологій на якість юридичного перекладу, а також аналіз ролі перекладача в міжнародному правотворенні.

Література:

1. Dullion V. When was co-drafting ‘invented’? On history and concepts in Legal Translation Studies. *Translation studies*. 2022. Vol. 15, no. 3. P. 310–327. URL: https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/0907676X.2022.2105156#d1e339.

2. Sarcevic S. Legal translation and translation theory: a receiver-oriented approach. 2000. URL: https://www.tradulex.com/Actes2000/sarcevic.pdf.

3. Zhao J. The development of legal translation and the changing role of legal translator. *Proceedings of the ILELC 2019*. 2019. URL: https://webofproceedings.org/proceedings_series/ART2L/ILELC%202019/ILECL042.pdf.

Пустовойт Є.М.
44-Бд-Фанг
Житомирський державний університет імені Івана Франка
Наук. Керівник – доцент Поліщук Л.П.

«ЛІНГВОКУЛЬТУРНИЙ АСПЕКТ ПЕРЕКЛАДУ РЕАЛІЙ ФЕНТЕЗІЙНОГО СВІТУ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ (НА МАТЕРІАЛІ ТРИЛОГІЇ ДЖ. Р. Р. ТОЛКІНА “ВОЛОДАР ПЕРСНІВ”)»

У сучасному світі питання перекладу художньої літератури, а особливо фентезійних творів є одним із найскладніших аспектів в перекладознавстві. Значна увага прикута до слів-реалій в таких творах. Адже реалії – це не лише, часом нові, та цікаві за будовою слова, це своєрідні ключі до конкретного

вигаданого (фентезійного) світу, та не мають прямих відповідників у культури мови перекладу. Ключовим є лінгвокультурний аспект, адже перекладач повинен зберегти його культурну конотацію, автентичність та всю атмосферу першотвору, так як це уявляв собі автор, а не лише передати значення цих слів. Тоді ж перекладений твір, скоріше за все, буде не цікавий аудиторії для якої перекладається – не буде відчуття та повного занурення у всесвіт сюжету. Що стосується перекладу трилогії Дж.Р.Р Толкіна «Володар перснів», то тут присутня значна кількість вигаданих слів на кшталт власних назв, рас, королівств… І враховуючи те що Толкін, котрий добре розумівся в філології та перекладознавстві, розробив кілька власних вигаданих мов (найвідоміші це дві ельфійські квенья та синдарин). І саме користуючись словами цих вигаданих мов було предумано значну кількість власних назв, які мають в собі абсолютно вигадану та чарівну атмосеру не схожу на жодну яка є в будь якій існуючій культурі чи мові. Хоча загалом трилогія «Володар перснів» тісно пов'язана з скандинаво-германською та англо-саксонською міфологією. Адже на написання автора надихнули такі поеми як «Пісня Нібелунгів», «Беовульф» та низка інших міфів та легенд для створення й обробки кожного окремого персонажу (як от історія Арагорна нагадує короля Артура). Тож є й реалій які створенні на основі скандинавських та староанглійських мов (власне слова ельфійської мови створенні на основі кельтської групи мов). Тут велика робота та творчість перекладача має полягати в тому щоб мінімізувати культурну втрату при відтворенні унікальної й неповторної номенклатури Середзем'я.

Отже, метою наших тез є виявлення та аналіз лінгвокультурних особливостей перекладу реалій фентезійного світу (на матеріалі трилогії ДЖ. Р.Р. Толкіна «Володаря перснів») українською мовою та виявлення найефективніших способів та варіантів перекладу для збереження авторської картини унікального всесвіту Середзем'я.

Аналізуючи трилогію Дж.Р.Р. Толкіна «Володар перснів» було виявлено слова-реалії фентезійного світу(міфологічні, історичні, географічні, тощо). Розглянемо деякі приклади аналізу реалій:

1. Географічні реалії (Топоніми)

Mordor – Мордор (Завжди транслітерується, та не перекладається, щоб зберегти його зловісне, іноземне та унікальне звучання, що є ключовим для його ролі в сюжеті);

The Shire – Шир / Край / Уділ. Шир – найпоширеніший варіант (транслітерація). Зберігає оригінальне звучання і додає елемент казковості, не нав'язуючи буквального значення. Та Край або ж Уділ (калькування) для збереження нейтрального але затишного сільського колориту(як «Shire» – «Граство» чи «Провінція»);

Mirkwood – Морок-ліс / Лихолісся / Темнолісся. Морок-ліс – калькування. Найпоширеніший варіант перекладу, що дуже вдало передає оригінальну атмосферу.

2. Етнографічні та культурні реалії (Етноніми / Раси) – унікальні раси з їхніми особливостями.

Hobbit – Гобіт / Хобіт. Транслітерація, що стала загальновживаною назвою раси. Варіант з "х" був поширений раніше.

Dwarf – гном / карлик. Гном – запозичення/аналог з міфології, що ідеально підходить, та карлик – дослівний переклад, міфологічних персонажів германо-скандинавського епосу що може дещо принижувати або не передавати унікальність толкінівських Ґномів. Також слід зазначити важливу деталь, котра має обов’язково бути врахована при перекладі цієї раси, щодо використання при перекладі слова Ґном саме через літеру «Ґ». Як зазначав Дж. Р. Р. Толкін у своїх додатках, позначаються лише ті гноми котрі належать до роду Дуріна.

Orc – орк. Запозичення/транслітерація, що міцно увійшло в лексикон фентезі.

Напис на Персні влади – «Ash nazg durbatulûk, ash nazg gimbatul, ash nazg thrakatulûk, agh burzum-ishi krimpatul». Чорна Говірка — ключова лінгвокультурна реалія, що уособлює зло.

Морфологічна структура(наприклад імені) – Толкін використовував давньоскандинавські та давньоанглійські корені. Ґендальф (Gandalf) походить зі

скандинавської міфології: gandr ("магічний жезл") + álfr ("ельф"). Це одразу поміщає персонажа в контекст північної міфології, підкреслюючи його природу як мага.

Отже, в ході дослідження можемо зробити такі висновки, що було розглянуто та проаналізовано лінгвокультурні особливості перекладу реалій фентезійного світу «Володар перснів», класифіковано слова-реалії даного фентезійного світу(міфологічні, етнічні, історичні, географічні, побутові, тощо), проаналізовано перекладацькі прийоми(транскрипція, транслітерація, калькування, описовий переклад), та використання їх в українських перекладах, проаналізувано відтворення лінгвокультурного аспекту реалій в різних українських перекладах.

Рибай С. І.
гр. 23Мд-Фанг
Житомирський державний університет імені Івана Франка
Наук. керівник — доцент Нідзельська Ю. М.

ДО ПИТАННЯ ПРО ПЕРЕКЛАД ЯК ВАГОМИЙ ІНСТРУМЕНТ ДЕКОДУВАННЯ ІМПЕРАЛІСТИЧНИХ ПРАГНЕНЬ

Перш за все, варто розглянути основоположні поняття сучасної теорії та практики перекладу, переклад та художній переклад. Таким чином, типовим розумінням у перекладознавстві зазначеної першої сутності полягає у наступному твердженні: це важливий процес, який відображає відтворення змісту оригіналу (наприклад, оригінального тексту) за участю засобів іншої мовної системи. Варто підкреслити, що під час цього процесу зберігаються цілісність ідей, форм. Також є збереженими стилістичні характеристики вказаного автетничного тексту. Відтак, основна мета криється у тому, щоб відповідний текст став доступним для іншої, нової цільової аудиторії. При цьому збереженим має бути також авторський стиль, певні мовні властивості, ідея оригіналу відповідно. Існують різні види перекладу, але одним з найяскравіших,

цікавих та непростих можна вважати саме художній, який очевидно є базовим поняттям перекладознавства.

Таким чином, наша увага зосередилася на тлумаченні перекладу, яке було зафіксованим у бібліотеці української літератури УкрЛіб. У вказаному онлайн джерелі художній переклад запропоновано розуміти як певний текст або слово, або усне висловлювання або певний літературний твір, котрі є перекладеними з однієї мови на іншу, відповідно. Але у цьому процесі важливим є максимальне збереження стилю окремого письменника (або письменниці), певних мовних особливостей. Також вказано, що таке збереження має бути без імпровізації [1]. Отож, зі свого боку, загалом ми погоджуємося з таким розумінням, але питання застосування чи ні імпровізації у перекладеному тексті чи його частині може викликати певні дискусії, адже відомим є погляд у філології, що переклад можна вважати творчістю.

Увагу сучасних науковців у сфері перекладу, включаючи багатьох пересічних читачів у різних країнах світу привертає унікальна творчість Ребекки Кван, а саме її відома робота "Вавилон". Відтак, коли фахівці працюють саме з художніми текстам, то їх робота може ускладнитися через наявність різних алюзій, латинізмів, неологізмів, що, зокрема, є характерними рисами творчості згаданої нами авторки. Щодо самого сюжету аналізованого твору, ми звернулися до наукової розвідки Савиної А. Ю. [3]. Досить незвичним є той факт, що Р. Кван ніби «закодовує» свій твір. Таким чином, як це наголошено Савиною А., саме український переклад назви роману, який звучить так: «Вавилон: прихована історія», у свою чергу, така назва можливо, не у повній мірі розкриває усіх різних конотацій, на відміну від англомовного варіанту «Babel: An Arcane History». Якщо ми детальніше розглянемо номінацію arcane англійською мовою, то ми виявимо такі значення: незрозумілий, відомий небагатьом. Така назва має походження з лат. мови arcana, тобто таємний. Крім того, мовна пара arcane/arcana є також викарбуваною на срібному зливку [4; 3, с. 326].

Цей роман є значним та навіть філософським твором про владу мови та, з іншого боку, про опір імперії. Варто підкреслити, що саме в нашому

українському контексті важливим є гостре питання мовної та культурної ідентичності. У романі авторки Р. Кван важливий акцент зроблено на антиколоніальному пафосі, саме вона зуміла передати опис та особливості британського імпералізму з викриттям його лицемірства, а також жорстокості [2; 4]. Сьогодні ми живемо у процесі інтенсивних глобалізаційних процесів. Такий сучасний світ передбачає розмитість кордонів, фізичних і навіть вже ментальних. Отож, різні народи формують якісно різні стосунки між собою. Такі відносини здатні створити якісно новий філологічний дискурс.

Відтак, дослідниця у сфері теорії та практики перекладу Савина А. Ю. зазначила, що мова та переклад є основними концептами у романі. Адже саме вони слугують важливими засобами підкорення і визволення водночас. А Р. Кван нствоpила книгу як своєрідну оду філології і перекладу [3, 325]. Ребекка Кван насправді правдиво описує невелике місто Оксфорд, його різні вулиці, бібліотеки чи то заклади. У такому контексті дійсність поєднана зі певною вигадкою. Таким чином, у центрі академмістечка недалеко від дуже відомої та існуючої наукової бібліотеки Редкліффа стоїть восьмиповерхова вежа Королівського інституту перекладу. Ця вежа є відомою за своєю назвою Вавилон, який представлено як світовий центр перекладу і сріблярства. Цей світ знань здається ідеальним, утопічним, але це лише так здається. Авторка створила твір, який є схожим на університетський роман. Саме такий жанр був популярним в 1950-х рр. Окрім вищезазначеного, історичність твору посилюється цілою низкою авторських приміток, певними науковими фактами. У процесі розвитку сюжету твору ці одиниці можуть набувати критичного підтексту. Вони можуть також розкривати імперські підвалини, підґрунтя Вавилону. До того ж, авторка Р. Кван привертає увагу дослідників до сутності приналежності та ідентичності. Головний персонаж досліджуваної книги був змушений відмовитися від своєї власної ідентичності. Можливо, його справжнім наміром був пошук і прагнення кращого для себе життя [3, с. 325]. Зі свого боку, ми можемо додати, що ідентичність особи може зазнавати певних змін протягом життя, на цей процес можуть впливати різні фактори, суспільно-політичні зокрема.

Таким чином, тематична глибина та філологічна масштабність вказаного нами роману криється у такій можливості сумістити академічність з фантазією, а от академічність, у свою чергу, включає теорію перекладу, політику мови [3, с.327]. До речі, вказаний твір можуть сприймати як підручник з теорії перекладу, він включає етимологію, ідіоми, які походять з декількох мов

Література

1. Бібліотека української літератури УкрЛіб. URL: https://www.ukrlib.com.ua/dic/show.php?w=349 (дата звернення 17.10.2025)

2. Кван Р. Вавилон. Пер. з англ. Г. Литвиненко. Харків : Видавництво «Жорж», 2023. 584 с.

3. Савина А. Ю. Переклад як засіб домінування (на матеріалі роману Ребекки Кван "Вавилон"). Наукові записки Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка. Серія : Філологічні науки. 2024. Вип. 1. С. 322-327.

URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzs_2024_1_48 (дата звернення 17.10.2025)

4. Guldentops K., Kim S. The Fantasy Story as a Merciless Laboratory of History: On R. F. Kuang's «Babel, or The Necessity of Violence». Los Angeles Review of Books : website.

URL: https://lareviewofbooks. org/article/the-fantasy-story-as-a-merciless-laboratory-of-history-on-r-f-kuangs-babel-or-the-necessity-of violence/ (дата звернення 17.10.2024).

Рудик Д. М.
гр. мСОАМ- 22
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
Наук. керівник – декан факультету іноземних мов Клименко А.О.

ВИКОРИСТАННЯ INSTAGRAM ЯК ІНСТРУМЕНТУ РОЗВИТКУ МОВЛЕННЄВИХ УМІНЬ У СТАРШІЙ ШКОЛІ

У сучасному інформаційному суспільстві освітній процес активно трансформується під впливом розвитку цифрових технологій та медіакультури.

Одним із головних завдань учителя іноземної мови стає розвиток у школярів навичок ефективного спілкування в різноманітних життєвих ситуаціях за допомогою сучасних засобів комунікації. У цьому контексті особливого значення набуває пошук інноваційних форм, методів і технологій навчання, що гармонійно поєднують традиційні підходи з цифровими інструментами, інтегрованими в щоденне життя сучасної молоді..

Одним із таких ресурсів виступає соціальна мережа Instagram, яка сьогодні слугує не лише платформою для обміну фотографіями, але й ефективним засобом для розвитку мовленнєвої компетентності учнів. Ця платформа відкриває можливості для створення автентичного середовища спілкування іноземною мовою, сприяючи водночас розвитку креативності, критичного мислення та міжкультурної обізнаності [1, с. 27].

Соціальні медіа надають учням реальні приклади використання мови, підвищують автентичність навчальних матеріалів та розвивають навички міжособистісної взаємодії. Відповідно до принципів комунікативно-діяльнісного підходу, навчання іноземній мові має бути спрямоване на практичне застосування мовних засобів у ситуаціях, максимально наближених до реального спілкування. Використання Instagram повністю відповідає цим вимогам, оскільки платформа дозволяє створювати контент, коментувати публікації, брати участь у діалогах, а також публікувати тексти, відео чи сторіз іноземною мовою.

З методичної точки зору, Instagram може слугувати ефективним інструментом інтегрованого навчання, що сприяє одночасному розвитку аудіювання, говоріння, читання та письма. Наприклад, створюючи пости англійською чи німецькою мовами, учні практикують граматичні конструкції, збагачують лексичний запас, а під час коментування публікацій вдосконалюють навички спонтанного діалогічного мовлення..

Викладач може застосовувати Instagram як інструмент для навчання, пропонуючи різноманітні форми роботи: – створення тематичних освітніх блогів, таких як "EcoLife", "TravelWithUs" або "HealthyTeens"; – виконання

проєктних завдань із залученням форматів відео Reels або Stories; – розробка серій навчальних постів з новою лексикою, ідіомами чи мотивуючими цитатами; – участь у міжнародних флешмобах чи мовних челенджах для розвитку навичок; – спільне ведення навчального профілю класу з публікацією корисного освітнього контенту.

Такі види діяльності стимулюють мовленнєву та пізнавальну активність учнів, сприяють розвитку навичок самостійного пошуку інформації та вдосконалюють уміння публічно презентувати результати власної роботи. Окрім цього, участь школярів у створенні навчального контенту допомагає формувати медіаграмотність і цифрову компетентність, які є важливими складовими сучасного освітнього процесу [2, с. 94].

Дослідження у сфері психології та педагогіки свідчать, що старшокласники здебільшого сприймають інформацію через візуальні канали. Тому використання Instagram як навчальної платформи цілком відповідає їхнім когнітивним особливостям. Візуальні елементи, зокрема зображення, відео та інфографіка, сприяють легшому засвоєнню та запам’ятовуванню матеріалу іноземною мовою, стимулюють розвиток асоціативного мислення й допомагають краще розуміти контекст

Один із ключових аспектів методики — організація педагогічного контролю за використанням Instagram у навчальному процесі. Викладач повинен встановити чіткі правила цифрової етики, сприяти дотриманню принципів академічної доброчесності та забезпечувати безпечну поведінку в онлайн-середовищі. Для ефективного впровадження соціальних медіа в освіту необхідно ретельно інтегрувати завдання в загальну структуру уроків, а не обмежуватися їх випадковим застосуванням.

Використання Instagram у навчанні іноземної мови для старшокласників являється перспективним напрямом сучасної освітньої практики. Такий інструмент сприяє практичному застосуванню знань, підтримує міжкультурний діалог, мотивує учнів активно висловлюватися іноземною мовою та допомагає

розвивати ключові компетенції XXI століття, зокрема комунікативну, інформаційну та соціальну.

Література

1. Борецька Г. Е. Сучасні технології навчання іноземних мов: теорія і практика. – Київ: Ленвіт, 2020. – 256 с.

URL: https://scholar.google.com/citations?user=drF3UCwAAAAJ&hl=uk

2. Richards J. C., Rodgers T. S. Approaches and Methods in Language Teaching. – Cambridge: CUP, 2014. – 280 p.

URL: https://dokumen.pub/approaches-and-methods-in-language-teaching-3nbsped-9781107675964-1107675960.html

3. Dooly M., O'Dowd R. Researching Online Foreign Language Interaction and Exchange: Theories, Methods and Challenges. – Springer, 2018. – 324 p.

URL:https://www.researchgate.net/publication/293278466_Researching_Online_foreign_language_interaction_and_exchange_Theories_methods_and_challenges

4. Козак Л. В. Медіаосвіта в школі: інтеграція цифрових технологій у навчальний процес. – Львів: Світ, 2021. – 198 с.

URL:https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/745017/1/%D0%A1%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%8F_%D0%9A%D0%B0%D0%BB%D1%8E%D0%B6%D0%BD%D0%B0.pdf

5. Warschauer M. Digital Learning and Teaching in the Language Classroom. – New York: Routledge, 2020. – 250 p.

URL: https://www.scribd.com/document/743938540/Digital-Language-Learning-and-Teaching-Research-Theory-And-Practice-Global

Салій О.О.
гр. мАУП-26
Тернопільський національний педагогічний університет імені
Володимира Гнатюка
Наук. керівник – к.ф.н, доцент Чумак Г.В.

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ЛЕКСИКО-ГРАМАТИЧНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ У ПЕРЕКЛАДІ РОМАНУ «ЧЕРВОНІ ЛУБУТЕНИ»

Художній переклад завжди вважали одним з найважчих видів письмового перекладу над яким здатен працювати далеко не кожен перекладач. Збагачений різноманітними мовними лексичними, граматичними та стилістичними засобами, такий вид перекладу вимагає не лише знання цільової мови, а й певного естетичного та літературного чуття, яке лише у поєднанні зі знанням перекладацьких технік уможливлює успішне відтворення тексту оригіналу цільовою мовою.

Слід зазначити, що теоретичне підґрунтя є надзвичайно важливою складовою перекладацького процесу, адже знання теоретичних засад допомагає перекладачеві обрати найкраще перекладацьке рішення для тієї чи іншої мовної одиниці, яке дозволить читачеві цільового тексту отримати такий ж емоційний та естетичний ефект, як від тексту оригіналу. Як правило, у художніх творах є безліч мовних одиниць, які потребують адаптації цільовою мовою, але не завжди перекладачеві вдається відтворити їх так, аби при цьому зберегти їхнє першочергове денотативне значення. Застосування лексико-граматичних трансформації є найкращим способом забезпечення перекладу без значної втрати першочергового змісту та єдиним можливим шляхом для досягнення еквівалентності між текстом оригіналу та перекладу.

Прийнято вважати, що лексико-граматичні трансформації можна диференціювати на лексичні та граматичні. Щодо лексичних трансформацій у даному дослідженні ми б хотіли детальніше розкрити суть таких трансформацій, як-от: конкретизація та компенсація.

Конкретизація – це лексична трансформація, яка полягає у заміні лексеми з більш широким значенням в мові оригіналу на лексему з більш вузьким значенням в перекладі [3, с. 300].

“This place is a goddamn Petri dish” [5, с. 15].

«Ваш зал – розплідник мікробів» [4, с. 22].

У прикладі наведеному вище можемо спостерігати яскравий приклад застосування трансформації конкретизації щодо слова *place*, яке перекладач відтворила вужчою за значенням лексемою *зал*, що краще підходить за контекстом.

Компенсація – це перекладацька техніка, спрямована на досягнення еквівалентності між текстом оригіналу та перекладу, здійснюється шляхом відтворення втрачених мовних елементів тексту оригіналу іншими мовними елементами у тексті перекладу [2, с. 34]. Також така трансформація передбачає введення у речення тексту перекладу додаткових мовних елементів з метою компенсації денотативного значення тієї ж мовної одиниці тексту оригіналу, яка була втрачена при перекладі [1, с. 165].

“The one with the poke bowls” [5, с. 4].

«Там ще подають полумиски Будди» [4, с. 10].

У цьому прикладі бачимо застосування трансформації компенсації щодо виразу *poke bowls*, яке у тексті перекладу відтворили як *полумиски Будди*. Такий переклад зумовлений певним культурно-історичним контекстом походження страви, адже *poke bowl* – це страва гавайського походження, що складається з рису, дрібно нарізаних кубиків риби та овочів. Також, на Сході існує легенда, що таку страву їв навіть Будда, переважно з невеликої миски, яку наповнювали простими продуктами (рисом та овочами) усі небайдужі.

Таким же чином серед граматичних трансформацій ми хочемо детальніше розглянути об’єднання (інтеграція).

Об’єднання (інтеграція) – це трансформація, яка полягає у об’єднанні декількох речень тексту оригіналу в одне у тексті перекладу [1, с. 165].

“And last month we worked with Greenlight on a similar run of catalogues. They were very impressed with the quality” [5, с. 11].

«До того ж минулого місяця ми виготовили для Greenlight каталоги вельми схожого ґатунку, і якість нашої продукції справила неабияке враження» [4, с. 18].

У цьому прикладі можемо побачити застосування трансформації об’єднання, перекладач утворила з двох речень тексту оригіналу одне речення у тексті перекладу.

Отже, підсумовуючи все вищевикладене, ми пересвідчилися, що лексико-граматичні трансформації відіграють важливу роль у процесі відтворення оригінального тексту цільовою мовою. Також маємо підстави вважати, що за допомогою трансформацій можна виконати якісний та адаптований до цільової аудиторії переклад без значної втрати змісту. Необхідно зазначити, що застосування трансформацій сприяє збереженню денотативного значення мовних елементів першотвору та милозвучності цільового тексту.

Література

1. Волченко О. М., Абабілова О. М. Практичний курс письмового перекладу з англійської мови : лексичні та граматичні аспекти : навч. посіб. Миколаїв : ЧНУ імені Петра Могили, 2023. 208 с.

2. Іншомовна комунікація: інноваційні та традиційні підходи : колективна монографія. Вип. 2. / Алісеєнко О. та ін. Далас : Primedia eLaunch LLC, 2022. 296 с.

3. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури: Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми. Вінниця: Нова книга, 2004. 576 с.

4. Мойєс Д. Червоні лубутени : роман / пер. з англ. І. Шагової. Харків : Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2024. 448 с.

5. Moyes J. Someone Else’s Shoes: A Novel. London: Penguin Random House UK, 2023. 432 p.

Салійчук Є.С.
23 Мд-фанг
Житомирський державний університет імені Івана Франка
Наук. керівник – к.ф.н, доцент Зорницький А.В.

ВІДТВОРЕННЯ ЕМОТИВНО-ЕКСПРЕСИВНОЇ ЛЕКСИКИ В УКРАЇНСЬКОМУ ПЕРЕКЛАДІ АНГЛОМОВНИХ ТЕЛЕСЕРІАЛІВ

У сучасних умовах глобалізації англомовна аудіовізуальна продукція — серіали, фільми, шоу — займає значну частину світового культурного медіа простору. Україна активно долучається до міжнародного медіапростору, все частіше додаються нові англомовні сервіси трансляції медіаматеріалів такі як "Netflix", "HBO", "Hulu" і саме переклад стає головним засобом інтеграції іншомовного контенту у українську культурну сферу. Відтак особливого значення набуває **питання якості перекладу емоційно-експресивної лексики**, яка відіграє важливу роль у створенні художнього образу, передачі характеру персонажа та емоційної атмосфери твору.

Емоційно-експресивна лексика охоплює слова, фразеологізми, вигуки, інтер'єктиви, знижені або піднесені лексеми, а також розмовні конструкції, що виражають емоційний стан, почуття, ставлення мовця до співрозмовника чи події [3, 72]. У фільмах і серіалах такі одиниці часто виступають засобами формування індивідуальної мовної манери персонажів, їх соціального статусу чи емоційного стану.

Згідно з дослідженнями Лізи Фельдман Барретт [6, 12–15], емоційні вирази не мають універсального значення — їх сприйняття значною мірою залежить від культурного контексту, інтонації та невербальних елементів сцени. Це означає, що перекладач має не лише знайти лексичний еквівалент, а й передати комплекс емоцій, який формується через міміку, тон, контекст і ситуацію спілкування**.**

Для українських перекладачів аудіовізуальних творів проблема відтворення емоційно-експресивної лексики є надзвичайно складною. Часто англійські вирази, наприклад *"Are you kidding me?"*, *"Oh, come on!"*, *"You gotta*

be kidding!", не мають точних українських відповідників, а тому потребують адаптації з урахуванням стилю, інтонації та культурних відмінностей. Неправильний вибір стратегії перекладу може змінити сприйняття сцени, зробити діалог штучним або навіть викликати комічний ефект там, де його не передбачено.

Однією з головних проблем перекладу емотивно-експресивної лексики є **відсутність прямого еквівалента** емоційного виразу в українській мові. Англійські фрази часто мають ширше емоційне забарвлення або інше прагматичне значення, ніж їхні українські відповідники. Наприклад, вислів *"You ruined me"* у серіалі *«Гострі предмети»* (2019) має глибше психологічне навантаження, ніж буквальний переклад «Ти мене зруйнувала». У контексті серіалу ця репліка означає не лише фізичну чи моральну руйнацію, а й втрату особистісної цілісності. Український перекладач може відтворити цю емоцію фразою «Ти мене знищила» або «Ти мене розбила», щоб передати інтенсивність емоцій і водночас зберегти природність звучання.

Ще однією складністю є **збереження інтонаційного та емоційного забарвлення коротких діалогів**, які відіграють ключову роль у формуванні атмосфери фільму чи серіалу. Згідно з дослідженнями О. Селіванової [4, 115–118], емоційно-експресивні засоби англійської мови часто передаються не лише словами, а й інтонацією, ритмом та невербальними елементами. Під час перекладу такі нюанси важко передати, особливо у дубляжі або субтитрах, де існують часові та семантичні обмеження. У *«Гострих предметах»* діалог між Каміллою та її матір'ю Адорою часто містить короткі, уривчасті репліки типу: *"Don't test me."* або *"Be a lady."* — які український перекладач повинен адаптувати, щоб не втратити авторитарний тон та приховану загрозу. Вдалим варіантом може бути «Не провокуй мене» або «Поводься гідно», залежно від контексту сцени [8].

Крім того, актуальність теми зумовлена й тим, що переклад емоційно забарвленої лексики у кіно та телесеріалах часто підпорядковується технічним і часовим обмеженням (довжина репліки, синхронізація з артикуляцією

актора, дубляж або субтитри). Це створює додаткові труднощі, адже перекладач повинен не лише зберегти зміст, а й вписати емоційно насичену фразу у часові рамки репліки [5, 6]. Отже, дослідження способів відтворення емоційно-експресивної лексики в перекладі англомовних фільмів і серіалів є актуальним як з теоретичного, так і з практичного погляду**.** Дослідження сприяє розвитку теорії аудіовізуального перекладу, поглиблює розуміння емоційної семантики тексту та допомагає сформулювати рекомендації для практикуючих перекладачів щодо збереження емоційної виразності у перекладених творах.

Література

1. Головня В., Козак С., Петрова І. Культурні аспекти перекладу емоційно-забарвленої лексики. Молодий вчений. 2021. №5. С. 7–10.

2. Губич Л. Переклад вигуків та інтер'єктивів у субтитрах англомовних серіалів. Філологічні студії: науковий вісник. 2022. №3. с. 16–17.

3. Микитюк І. М., Атітян А. І. Перекладацькі трансформації у процесі відтворення емоційно-оцінної лексики в аудіовізуальному перекладі серіалу «Бріджертони» Науковий вісник Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича. Серія: Германістика та міжкультурна комунікація. 2023. №2. С. 70–78.

4.Селіванова О.О *сучасна лінгвістика: напрями та проблеми.* Полтава довкілля, 2008. С. 115-118.

5. Степаненко Н. Переклад емоційно-оцінної лексики у контексті аудіовізуальних творів. Молодий вчений. 2020. №12. С. 5–7.

6. Barrett, L. F., Adolphs, R., Marsella, S., Martinez, A., & Pollak, S. D. Emotional Expressions Reconsidered: Challenges to Inferring Emotion from Human Facial Movements «*Psychological Science in the Public Interest».* 2019. Vol. 20(1). 1–68 p.

7. Hryntus, O. Аудіовізуальний переклад: теорія та практика адаптації емоційно-забарвленої лексики. 2021. с. 21–23.

8. The film series "Sharp Objects» https://www.dailymotion.com/LuzALadwig.

Сахневич К.А.
гр. 12Мд-Фанг
Житомирський державний університет імені Івана Франка
Наук. керівник – к.ф.н., старший викладач Очковська А.П.

МОВА ЯК НОСІЙ ІДЕОЛОГІЇ: ОСОБЛИВОСТІ ВІДТВОРЕННЯ СТИЛЮ ДЖОРДЖА ОРВЕЛЛА УКРАЇНСЬКОЮ

У сучасному перекладознавстві все більше зростає інтерес до проблеми взаємозв'язку мови та ідеології. Мова виступає не лише засобом комунікації, а й інструментом впливу, що формує суспільну свідомість. Взаємодія між мовою та ідеологією простежується у творчості Джорджа Орвелла – автора, чия проза містить політичний та ідеологічний підтекст. Переклад його романів вимагає від перекладача уміння передати цей підтекст. Це проявляється насамперед в тому, що перекладач шукає аналог, який виконує ту ж ідеологічну функцію в іншій культурі.

У творах Дж. Орвелла мова відображає етапи деградації мислення в тоталітарному суспільстві. «Мовна ідеологія пов'язана з соціальною й політичною еволюцією суспільної свідомості, що проходить у своєму розвитку різні стадії», – зазначив Б. Ажнюк [1, с. 10]. У своєму романі «1984» Дж. Орвелл показує як трансформація мовних засобів (скорочення словникового запасу та створення штучної мови для формування конкретної політико-ідеологічної ідентифікації) спричиняє поступове звуження інтелектуального простору людини. Мова формує систему переконань, цінностей та моделей мислення. Т. В. Лютий [2, с. 21] зазначає що мови підсвідомо постачають нам ідеологію, адже саме через мовні структури суспільство засвоює певні моделі оцінювання оточуючого середовища. Ця ідея знаходить художнє втілення в штучно створеній мові роману «1984» – Новомові, яка спрямована на перетворення мислення через

спрощення лексики та зміну значень певних слів. Наприклад, слово *free («вільний»)* у Новомові втрачає своє первісне значення і не може вживатися у словосполученнях на кшталт «політично вільний», оскільки політичної свободи більше не існувало. Такі поняття як *justice* (справедливість) та *honour* (честь) взагалі зникли з лексикону Новомови. Через мову людина не лише пізнає світ, а й навчається мислити у межах певної ідеології, як зауважує О. Косович [3, с. 144], мова грає визначальну роль у формуванні особистості та у впливі на неї. Таким чином, мова у світі Орвелла стає засобом створення нового типу особистості – слухняного громадянина, позбавленого здатності критично мислити.

Завдання для перекладача ускладнюється ще й тим, що британці та українці мають різний культурно-ідеологічний досвід. При перекладі текстів Дж. Орвелла, зокрема політичних та ідеологічних термінів, необхідно вирішувати, коли краще використовувати стратегію доместикації, адаптуючи терміни до культури та мови цільової (тобто української) аудиторії, а коли краще послуговуватися стратегією форенізації, зберігаючи мовну і культурну оригінальність тексту, навіть якщо це робить його складнішим для розуміння українською аудиторією [4]. Наприклад, слово *Thinkpol* (яке є скороченням від *Thought Police,* оскільки більшість слів у Новомові були скороченнями задля вилучення їхнього ідеологічного забарвлення) можна перекласти як *Поліція думок.* Такий переклад є зрозумілим для українського читача, адже вказує на те, що функцією зображуваного органу є контроль над думками і мисленням загалом. Однак це слово можна відтворити як *Думкопол*, і такий переклад буде зберігати характер Новомови, тобто стислість та скорочення назв задля звуження їхнього значення, і для того щоб слова можна було швидко вимовляти, не замислюючись над тим, що вони означають.

У підсумку зазначимо, що при відтворенні на українську мову творів Джорджа Орвелла, які містять ідеологічне навантаження, перед перекладачем постає завдання інтерпретувати смисли і підтексти, які відображають механізми влади через мову в тоталітарному суспільстві. Переклад вимагає не лише відтворення змісту тексту, а й функції ідеологічно забарвлених слів – їхньої

здатності впливати на свідомість людини. Переклад романів Дж. Орвелла допомагає осмислити універсальні проблеми влади, свободи, тенденцій суспільства та мови як інструменту впливу на людей.

Література

1. Ажнюк Б. Мовна ідеологія: соціолінгвістичний зміст концепту. Мовознавство. 2024. №1. С. 3-17. URL: https://doi.org/10.33190/0027-2833-334-2024-1-001 (Дата звернення: 09.10.2025).

2. Лютий Т. В. Мова та ідеологія. МАҐІСТЕРІУМ. Історико-філософські студії. 2016. Вип.65. С. 14-22.

3. Косович О. В. Мова та національна ідентичність: монографія. Тернопіль, 2019. 203 с.

4. Venuti L. The Translator's Invisibility: A History of Translation. London: Routledge, 2008. 336 p.

Сервило Г. А.
гр. змАУП-21
Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюк
Наук. Керівний – к. філос. н. доцент Кравець С. В.

КУЛЬТУРНІ АСПЕКТИ ТА ПЕРЕКЛАД МОВНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ РОМАНУ «МАКОВА ВІЙНА» РЕБЕККИ КВАН

Вступ. Роман «Макова війна» (The Poppy War) авторки Ребекки. Ф. Кван є визначним літературним твором сучасності, що поєднує історичні, міфологічні та фентезійні елементи. Важливим аспектом твору є його мовні особливості, зокрема використання китайських власних назв, термінів та особливостей синтаксису. Дослідження цих аспектів дозволяє глибше зрозуміти роман та його вплив на читачів.

Мета. Метою нашого дослідження є глибокий аналіз роману «Макова війна» з точки зору його культурного аспекту

Основна частина. Хоча сам роман є фентезійним, значна його частина базується саме на історії Китаю. Події роману відбуваються у вигаданій країні Імперія Нікань. Вона за своєю військовою та політичною структурою чітко відображає китайські традиції. Зокрема, у книзі присутня карта держав, які фігурують у романі. Читач може побачити паралелі з реальним світом: імперія Нікань – це алюзія на Китай, острівна країна поруч під назвою Федерація Муґень скопійована з Японії, а острів Спір найбільше нагадує Тайвань.

Беручи до уваги загальну теорію перекладу, головним його завданням, як особливого виду міжкультурної комунікації, є стирання міжкультурних кордонів. З цього можна зробити висновок, що до основних та обов'язкових навичок перекладача відноситься його міжкультурна обізнаність. Питання міжкультурної різниці між різними мовами не можна недооцінювати. [5]

Оскільки китайська культура є провідним елементом роману, його текст насичений різноманітними культурними реаліями цієї країни. Мабуть перше, що помічає читач – це власні назви: імена персонажів чи геогрефічні об'єкти. В оригінальному тексті англійською мовою вони відтворені за допомогою латинкової системи піньїнь. В українському ж варіанті перекладач використовує метод транскрипції. Транскрибування – це процес перетворення мовного звуку у писемну форму. Це означає, що при транскрибуванні мовного звуку фонетичний запис переводиться у письмовий запис [3]. Найяскравішим прикладом такого відтворення імен є саме головна героїня твору Фан Жунінь (Жинь). В англійському тексті її ім'я звучить як Fang Runin (Rin). На перший погляд може здатися, що це два різних імені. Та насправді – переклад правильний. З англійської мови, китайський склад «ri» українською слід відтворювати складом «жи». Імперією Нікань править імератриця, більш відома як Зміївна. Це дуже вдалий переклад імені Vipress. Переклад влучний тим, що він зберігає смислове навантаження оригіналу і також у читача одразу виникають асоціації з персонажами українського фольклору. Основна частина подій книги розгортається у столиці Нікані – Сінеґарді, в оригіналі «Sinegard». Для перекладу цієї власної назви було використано метод транслітерації – слово англійською

мовою повністю відтворене системою письма української мови [2]. Це стосується і інших власних назв.

Оскільки військова тематика є провідною у творі, текст насичений різноманітними реаліями, які стосуються цієї сфери [2]. Імперські війська називаються «Міліцією», англійською «Militia». Якщо слідувати методам М. Шрайбера [4], то для відтворення українською мовою назви цього військового угруповання було використано метод адаптації. Це було зроблено для того, аби український читач краще розумів військовий устрій.

Так як події роману розгортаються у час жорстокої війни, текст перенасичений жорстокою та емоційною лексикою, що у всій красі відображає жорстокість воєнних дій. Розглянемо декілька прикладів:

Англ: «Nothing human moved. The only sounds in the city were wind rustling through debris, the buzzing of flies, and the squawking of carrion birds.» [3, с.360]. *Укр: «Ніщо людське не рухалося. Єдиними звуками в місті було завивання вітру в руїнах, дзижчання мух та крики стерв'ятників.»* [1, с.385]. Даний приклад гарно передає атмосферу війни і які жахіття вона по собі залишає.

Англ: «Well, fuck the heavenly order of things. If getting married to a gross old man was her preordained role on this earth, then Rin was determined to rewrite it.» [3, с. 18]

Укр: «Ну а що, офігенно божественний порядок. Якщо заміжжя за грубим стариганем і є її написаною роллю на цій землі, то Жинь намірилася її переписати.» [1, с.16] В оригінальному тексті присутня нецензурна лексика, яка використана для відтворення сильного обурення. В українському ж варфанті, слово «офігенно» дещо пом'якшує тональність оригіналу.

Висновок. Роман «Макова війна» є багатогранним твором, що поєднує історичний реалізм із фантастичними елементами, тому він викликає інтерес як серед любителів історичної літератури, так і серед прихильників фентезі. Переклад мовних особливостей роману є викликом, що потребує ретельного підходу для збереження як змісту, так і атмосфери твору.

Література

1. Ребекка Кван. Макова Війна. Видавництво Жорж, 2022, 492 с.

2. Goodspeed E.J. (2015). Problems of New Testament Translation. Chicago: Univ. Chicago Press.

3. R. F. Kuang, The Poppy War. Harper Voyager, 2018, 530 p.

4. S. Schreiber M. Übersetzungstypen und Übersetzungsverfahren. Tübingen : Stauffenburg Verlag, 2006. S. 151–154.

5. Witte H. Die kulturkompetenz des translators. Tübingen : Stauffenburg Verlag Brigitte Narr GmbH, 2007. 235 p.

Слівінська В.С.
гр. мСОНМ-21
Тернопільський національний педагогічний університет імені
Володимира Гнатюка
Наук. керівник – к.ф.н, доцент Вирста Н.Б.

МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ НІМЕЦЬКОМОВНОЇ ГРАМАТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ СТАРШИХ КЛАСІВ ЗЗСО (НА ПРИКЛАДІ НІМЕЦЬКИХ ПРИЙМЕННИКІВ)

Сьогодні головна мета сучасної освіти досить багатогранна, адже це не лише передача знань, а й формування компетентного та кваліфікованого учня, який має високий рівень оволодіння всіма мовними навичками та вільно використовує іноземну мову в різних мовленнєвих ситуаціях.

Методика викладання іноземних мов у загальноосвітніх навчальних закладах займає важливе місце у системі освіти. Це комплексна наука, яка охоплює не лише навчальні методи, але й прийоми, технології, принципи та організаційні форми навчання.

Одним із ключових завдань у сучасному викладанні іноземних мов є розвиток граматичної компетентності, що означає вміння правильно використовувати граматичні структури в усній та писемній мові.

О. Полінок розглядає граматичну компетентність «як складне утворення, що містить низку структурних компонентів: знання, уміння й навички,

комунікативний досвід, ціннісний компонент, рефлексивний компонент » [2, с. 14].

Погоджуючись з цим твердженням, ми можемо зазначити, що граматична компетентність – це складний процес, який включає не лише знання граматичних правил, а й навички та вміння їх застосування, комунікативний досвід, а також ціннісні та рефлексивні фактори. Такий підхід відображає сучасне розуміння мовної освіти, яке розглядає граматику не ізольовано, а як інструмент для досягнення ефективної комунікації. Формування граматичної компетентності забезпечує цілісність та функціональність граматики в реальних мовленнєвих ситуаціях.

М. Кочерган припускає, що граматика займає центральне місце у структурі будь-якої мови й «оскільки граматика має узагальнюючий характер, то в ній найяскравіше виявляються найбільш суттєві риси структури мови» [1, с.263].

Це демонструє, що граматика є системним компонентом лінгвістичної структури будь-якої мови у світі, оскільки вона визначає правила побудови мовних одиниць (слів, фраз, речень) та їхню функцію в комунікації. Відсутність граматичного порядку призведе до лексичного хаосу.

Як важливий функціональний клас слів у німецькій мові, прийменники відіграють вирішальну роль у розвитку граматичних навичок, оскільки вони структурують зв'язки між словами в реченні та впливають на правильне використання відмінка. Наприклад: прийменники *durch, für, gegen, ohne, um, bis* вимагають після себе знахідного відмінка: *Ich gehe durch den Park; ich gehe ohne Hut aus dem Haus; dieses Geschenk ist für meine jüngere Schwester.* Такі прийменники як *ab, zu, nach, aus, mit, seit, gegenüber, von* будуть вимагати давального відмінка: *Ich gehe mit dem Hund des Nachbarn spazieren*; *der Schüler geht nach dem Unterricht; ich lerne Deutsch seit dem Kindergarten; meine entfernten Verwandten kamen aus der Hauptstad Kyjiw.* Прийменники *unweit, statt, während, wegen, anstatt* вже будуть вимагати, щоб після них іменник чи займенник стояв у родовому відмінку: *Unweit des Dorfes gibt es einen Zoo*; *statt des Romans hat eine Novelle gelesen; während des Treffens habe ich viele Emotionen erlebt* [3].

Прийменники сприяють побудові точних і лаконічних речень у різних мовленнєвих контекстах, а їх правильне використання та застосування допомагають уникнути граматичних помилок у німецькій мові. Вони є одними з найбільш часто вживаних слів у німецькій мові та часто використовуються для побудови повсякденних виразів та фраз, тому їх дослідження, вивчення та вживання є невід'ємною частиною оволодіння іноземною мовою.

З цієї причини розробка вправ на вивчення прийменників є надзвичайно важливою у старшій школі, оскільки це етап, коли учням необхідно максимально використовувати свою пам'ять, увагу, логічне та абстрактне мислення, щоб не просто механічно повторювати правила, а свідомо застосовувати їх в розмовній мові. Завдяки розвитку психічних процесів старшокласники здатні аналізувати контекст, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки між мовними явищами та закріплювати в пам'яті стійкі граматичні структури. У рамках цієї роботи особливо важливою є розробка вправ, спрямованих на правильне використання прийменників, оскільки саме ці вправи створюють умови для свідомого закріплення граматичних моделей та формування стійких навичок, необхідних для ефективного спілкування.

Одним із ефективних методів первинного закріплення прийменників є вправи, які у німецькій мові мають назву Lückentexte. Цей вид вправ вимагає від учнів активного використання пам'яті, уваги та логічного мислення, оскільки Lückentexte потребують контекстуального аналізу та свідомого вибору відповідних мовних засобів для заповнення прогалин. Наприклад: *Ich interessiere mich sehr (...) Mathematik und Informatik. Während des Online-Meetings hat sie sich ständig (...) ihr Handy konzentriert. Die Kinder träumen (...) einer Klassenfahrt.*

Таким чином, Lückentexte забезпечують перехід від репродуктивного відпрацювання граматичних структур до комунікативно орієнтованих форм роботи, зокрема це *рольові ігри, інтерв'ю, дискусії, діалоги*. Використання таких вправ сприяє цілеспрямованому закріпленню прийменників у змодельованих автентичних ситуаціях спілкування та забезпечує розвиток всебічної граматичної компетенції.

Література

1. Кочерган М. П. Вступ до мовознавства: підруч. 3-тє вид., стереотип. Київ: ВЦ «Академія». 2014. 304 с. (Серія«Альма-матер»)
2. Полінок О. В. Формування граматичної компетентності учнів 10 класу з використанням методу проєктів у процесі навчання української мови. Дис. … канд. пед. наук 13.00.02 – теорія та методика навчання (українська мова). Київ, 2018. 253 с.
3. Duden. Die Grammatik/ Dedenredaktion. 8., überarbeitete Auflage. Duden Band 4. Mannheim u. a.: Dudenverlag, 2006. 1352 S.

Сміюн О. Г.
гр. 22Мд-фпрл
Житомирський державний університет імені Івана Франка
Наук. керівник – к.п.н., доцент Дячук Н.В.

МОВНІ СТРАТЕГІЇ ФОРМУВАННЯ ОБРАЗУ УКРАЇНИ В АНГЛОМОВНОМУ МЕДІАДИСКУРСІ

У сучасному інформаційному просторі мова мас-медіа виконує не лише інформативну, а й концептотворчу функцію: вона формує уявлення про держави, народи та події, визначаючи емоційно-оцінну рамку сприйняття. Медіадискурс є мовним механізмом конструювання соціальної реальності, у якому вибір слів, синтаксичних структур та стилістичних засобів безпосередньо впливає на інтерпретацію подій [1]. У контексті війни в Україні англомовні ЗМІ – *BBC News*, *The Guardian*, *The New York Times*, *CBC News* – не просто інформують, а створюють у свідомості світової аудиторії цілісний образ держави, що бореться, страждає, але не втрачає гідності. Саме мовні стратегії – лексичні, синтаксичні та стилістичні – визначають, яким чином цей образ вибудовується і які смислові акценти стають домінантними у міжнародному медіапросторі.

Лексичний рівень є базовим у процесі вербалізації медіаобразу України. Аналіз показав, що найчастотнішими є три групи лексики: військова,

гуманітарна та політична. Військові терміни (*counteroffensive*, *missile strike*, *territorial integrity*, *air defence system*, *ceasefire*) передають фактичний перебіг бойових дій і водночас формують позитивно-оцінну рамку [2]. Наприклад: *"Ukraine's counteroffensive has made significant territorial gains in the east"* (*контрнаступ України дав значні територіальні успіхи на сході*) – поєднання нейтрального терміна *counteroffensive* із позитивною лексемою *significant gains* створює наратив успіху. У той час як у реченні *"Missile strikes targeted energy infrastructure in Kyiv"* (*ракетні удари були спрямовані по енергетичній інфраструктурі Києва*) драматизм підсилюється поєднанням *targeted* і *strikes*, що маркує агресивність дії [2]. Таким чином, військова лексика одночасно інформує й емоційно впливає, перетворюючись на засіб створення національно-героїчного образу України.

Гуманітарна тематика (*humanitarian aid*, *refugee crisis*, *evacuation effort*) зміщує акценти на людський вимір війни. Наприклад, у повідомленні *UN News* читаємо: *"Humanitarian convoys reached liberated areas despite ongoing shelling"* (*гуманітарні конвої дісталися звільнених районів попри обстріли*), що поєднує небезпеку і надію. Подібно, у *CBC News*: *"The refugee crisis in neighbouring countries continues to grow"* (*криза біженців у сусідніх країнах продовжує зростати*), – вираз *refugee crisis* фіксує масштаб трагедії, а синтаксис створює ефект нагальності [3]. Лексеми цього поля формують образ України як держави, що одночасно страждає і мобілізує світ на допомогу.

Політична лексика (*sovereignty*, *NATO membership*, *sanctions*, *strategic partnership*) підкреслює суб'єктність України у міжнародних відносинах. Так, *"Support for Ukraine's NATO membership remains strong among European leaders"* (*підтримка членства України в НАТО залишається сильною серед європейських лідерів*) – використання конструкції *remains strong* підсилює політичну легітимність України. Водночас у фразі *"Ukraine's President has not been invited to the high-stakes peace summit"* (*президента України не запросили на мирний саміт високого рівня*) акцент зміщується на несправедливість міжнародних рішень, що викликає співчуття й посилює тему суверенітету [4].

Синтаксичний рівень визначає ракурс сприйняття – хто виступає активним суб'єктом подій, а хто об'єктом. Активні конструкції (*"Ukrainian forces liberated several villages in the Kharkiv region"*) підкреслюють дієвість і ініціативу України, тоді як пасивні (*"Territorial integrity was reaffirmed by all NATO members"*) створюють тон дипломатичної стриманості. Умовні речення на зразок *"If the ceasefire fails, humanitarian corridors will be impossible to guarantee"* показують причинно-наслідкові зв'язки та вразливість гуманітарних процесів. Модальні форми (*must*, *could*) задають ступінь необхідності або ймовірності: *"Ukraine must strengthen its air defence system before winter"* – імперативна вимога, *"Sanctions could be lifted if troops withdraw"* – обережний прогноз [5]. Такі синтаксичні варіації формують тональність матеріалів: від рішучої до аналітичної.

Стилістичний рівень забезпечує емоційну глибину сприйняття. Метафори типу *"Ukraine stands as a frontline of democracy"* (*Україна стоїть на передовій демократії*) героїзують державу, тоді як епітети (*brutal missile strikes*, *unprovoked aggression*) формують моральну оцінку. Алюзії на історичний досвід – *"the largest refugee crisis in Europe since World War II"* – вводять події у глобальний контекст, надаючи тексту символічної ваги. Цитування політичних лідерів, наприклад: *"We will stand with Ukraine for as long as it takes"*, створює риторичний ефект непохитності. Поєднання контрастних структур (*"Despite relentless shelling, aid reaches liberated areas"*) дозволяє водночас передати трагізм і надію [4].

Отже, лексичні, синтаксичні та стилістичні стратегії в англомовних медіа утворюють багаторівневу систему вербалізації образу України. Через поєднання військової конкретики, гуманітарної емпатії та політичної активності формується комплексний дискурс, у якому Україна постає як держава, що водночас бореться, страждає і надихає світ на солідарність.

Література

4. Баранова С. В., Коритнік Д. Ю. Медіадискурс як різнопланове явище сучасних медіадосліджень. *Нова філологія*. 2020. № 80. С. 266–271.

5. BBC News (UK). URL: https://www.bbc.com/news/world-europe-18010123 (дата звернення: 03.10.2025).
6. CBC News (Canada). URL: https://www.cbc.ca/news/topic/Tag/Ukraine (дата звернення: 03.10.2025).
7. The Guardian (UK). URL: https://www.theguardian.com/world/ukraine (дата звернення: 03.10.2025).
8. The New York Times (USA). URL: https://www.nytimes.com/topic/destination/ukraine (дата звернення: 03.10.2025).

Сорока А.Р.
гр. МЛАм12420д
Київський столичний університет імені Бориса Грінченка
Наук. керівник – к. філол. н., професор Чеснокова Г.В.

INSTITUTIONAL CONSTRAINTS AND PERSONAL AGENCY IN THE LINGUISTIC DEVELOPMENT OF CONTEMPORARY BRITISH ROYAL DISCOURSE BASED ON PRINCE WILLIAM AND PRINCE HARRY'S PUBLIC SPEECHES

British royal discourse is a constant balancing of the institutional expectations and individual communication. This is manifested through distinctive language patterns that show both adherence to and deviation from conventional communication norms of the monarchy. A corpus-based analysis of Prince William's and Prince Harry's public speeches from 2018 indicates that they adopted markedly distinct approaches in addressing the tension between royal protocols and their linguistic competencies.

Prince William's speech shows that he is becoming more in line with institutional norms. For example, the use of collective pronouns went up from 20,412.79 per million tokens before 2018 to 21,623.32 after 2018, while the use of first-person singular pronouns went down from 24,835.56 to 17,444.9 per million tokens. The intensity of ceremonial language rises from 793.83 to 940.14 per million tokens. This indicates that individuals are adhering more stringently to royal protocols [1, p. 42]. The example "As my grandmother said when she was crowned, coronations

are a declaration of our hopes for the future" is a good illustration of how rhetorical techniques may clearly frame personal identity within a historical royal context, making the voice of the institution more important than the voice of the individual.

Prince Harry's language development, on the other hand, shows that he is becoming less dependent on institutions and better able to talk for himself. The number of royal identity markers has dropped from 1,430.8 per million tokens before 2018 to 898.78 per million tokens after 2018. This is a 37.2% drop. Ceremonial language has dropped even more, from 1,560.87 to 673.09 per million tokens, which is a 56.9% drop. This indicates a departure from traditional royal communication norms [2, p. 70]. When people say things like "It has been our privilege to serve you, and we will continue to lead a life of service," they change the way people think about service from a royal to a universal humanitarian framework. They also make it clear that people can set their own service obligations without being limited by the rules of the institution.

Media criticism has become a distinctive linguistic feature since 2018: the number of media-related terms has increased by 565.8% — from 624.35 to 4,156.85 per million tokens. This is reflected in direct criticism, which was previously limited to royal communication protocols. This can be illustrated briefly by this example: "Unfortunately, my wife has become one of the latest victims of the British tabloid press that wages campaigns against individuals with no thought to the consequences." Harry mentions family members 2,861.6 to 5,729.69 times per million tokens, and it shows how important close personal relationships are. This is certainly true in the case of this statement: "I am a father, a husband, a son, a friend, a brother and a veteran—identities that all shape how I see the world." Pronominal patterns demonstrate different modes of expression. William uses collective pronouns more often and individual pronouns less often. This is a linguistic sign of how individual identity is gradually becoming part of the institutional collective voice. In contrast, the collective pronouns that Harry uses are more and more closely associated with his partnership with Meghan Markle rather than his role as a member of the British monarchy.

The distribution of modal verbs provides quantitative evidence of divergent perspectives on institutional authority and personal beliefs. William mostly uses

epistemic modality to show a measured possibility (4.23 per thousand tokens after 2018). For instance, "I believe that stopping the extinction crisis and ending the illegal wildlife trade is an opportunity to prove that we can solve the biggest problems of our time."

Harry's modal usage has been changing to a more deontic modality, which indicates duty and necessity (6.42 per thousand tokens after 2018): "We must not wait to act. We must do it now because our society's health depends on it" [3, p. 7]. The analysis of the register shows that William always uses a formal register, which includes complicated nominal groups and specialized institutional language. Harry's register is different from William's as it is becoming more casual with the help of contractions and direct address that go beyond what is normally expected of royalty.

A comparative analysis demonstrates that both institutional constraints and personal initiative are a dynamic continuum in which the communicative identities of the royal family are being strategically positioned. The linguistic evolution of Prince William is an example of the consistent acceptance of institutional constraints as fundamental to royal identity. Conversely, Prince Harry's speeches show a growth in personal initiative in spite of institutional constraints. Such diverging linguistic patterns illustrate that the modern royal identity is subject to different interpretations. They demonstrate that royal discourse includes a number of different strategies for addressing the conflict between traditional institutional constraints and modern demands for personal authenticity in public communication.

References

1. Fabricius A. H. Social change, linguistic change and sociolinguistic change in Received Pronunciation. Sociolinguistics in England / N. Braber, S. Jensen (Eds.). Palgrave Macmillan, 2018. P. 35–66.

2. Harrington J., Palethorpe S., Watson C. Monophthongal vowel changes in Received Pronunciation: An acoustic analysis of the Queen's Christmas broadcasts. Journal of the International Phonetic Association. 2000. Vol. 30, No. 1/2. P. 63–78.

3. Wales K. Royalese: The rise and fall of 'The Queen's English'. English Today. 1994. Vol. 10, No. 3. P. 3–10.

Стаднік М.С.
гр. 2МСОА3
Вінницький державний педагогічний університет імені
Михайла Коцюбинського
Наук. керівник – д. пед. н., професор Дмітренко Н.Є.

ПЕРЕВАГИ ВИКОРИСТАННЯ КОМІКСІВ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ СТАРШИХ КЛАСІВ

Сьогодні існує багато методів і прийомів, які допомагають зробити урок ефективним і цікавим для учнів. Одним із таких методів є використання коміксів. Вчителям варто впроваджувати цей метод на уроках англійської мови, адже він має багато переваг. Сам комікс представляє собою серію ілюстрацій з додаванням супровідних написів [3, с. 53].

Одним із плюсів методу коміксу є місткість інформації і динамічність її відображення, що дає змогу швидко та легко засвоїти необхідний матеріал за допомогою візуальних каналів сприйняття інформації [2, с. 4]. Це особливо допомагає формуванню англомовної лексичної компетентності, адже коли мова підкріплюється зоровими опорами – картинками, це спрощує її сприйняття, розуміння і засвоєння.

Наступною перевагою є його здатність пристосуватися до різних рівнів володіння мовою. Для нижчого рівня використовують більший обсяг тексту, не складні граматичні структури і слова, а для вищого – навпаки.

З коміксами доцільно працювати поступово, переглянувши 2-3 панелі коміксу, можна зупинитися, обговорити прочитане, визначити чи зрозумілі всі лексичні одиниці та граматичні структури [2, с. 4]. Коли учні все роблять поетапно, не поспішаючи і зосереджуючись лише на частині зі всього поданого матеріалу, це сприяє розвитку навичок і вмінь говоріння, розуміння прочитаного і усвідомлення лексичних одиниць для подальшого їх використання у спілкуванні.

Використовуючи комікси в процесі проведення уроку, учитель показує, що він знаходиться на одній хвилі з учнем. Це спосіб проілюструвати, що учитель і його урок йдуть в ногу з часом, що це саме те, що потрібно учневі в сучасному світі [1, с. 112]. Це допомагає створити довірливу і позитивну атмосферу між вчителем і учнями: наставник розуміє їх інтереси, робить навчання захопливим і сучасним. Таким чином, вони вмотивовані, не бояться висловлювати свої думки і отримують задоволення від уроку.

Також через універсальність методу коміксу, його можна поєднувати з будь-якою лексичною темою. Це не тільки розширює кругозір учнів, а й підвищує мотивацію до вивчення іноземної мови. Комікси допомагають формувати в учнів правильну інтонацію і вимову лексичних одиниць, у процесі розігрування діалогів персонажів. Через це, учні розвивають компетентність в англомовному читанні, а також в діалогічному і монологічному мовленні.

Отже, метод коміксів чудово підходить для вивчення нових слів, адже він відображає живу, автентичну англійську мову: розмовні вирази, сленги, ідіоми, які наближують учнів старших класів до реального спілкування.

Література

1. Кривко Н. В. Візуалізація ідей. Онлайн-сервіси для створення коміксів на уроках. Новітні інформаційно-комунікаційні технології в освіті : матеріали VII Всеукраїнської наук.-практ. інтернет-конф., м. Полтава, 24-25 лист., 2021 р. Полтава, 2021. С. 111-114.

2. Федик Т., Подзигун О. Створення коміксів та їх використання для розвитку вмінь діалогічного мовлення на заняттях англійської мов. Журнал крос-культурної освіти / Journal of Cross-Cultural Education. Вінниця: ВДПУ, 2023. Вип. 2, С. 37-48.

3. Dmitrenko N., Fedyk T., & Podzygun O. Use of comics in enhancing speaking interaction skills of prospective engineers in ESP classroom, ETR, 2025. Vol. 3, P. 99–104. https://doi.org/10.17770/etr2025vol3.8541

Ступинець Х.В.
гр. змАУП-21
Тернопільський національний педагогічний університет імені
Володимира Гнатюка
Наук. керівник – к.ф.н. Чумак Г. В.

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ПЕРЕКЛАДУ ГУМОРУ В КНИЗІ ТЕРРІ ПРАТЧЕТТА «ХИМЕРНЕ СЯЙВО»

Актуальність проблеми. У сучасному перекладознавстві поширеною проблемою є переклад гумору. На сьогодні здійснюється велика кількість наукових досліджень щодо мовних засобів створення та перекладу гумору. Перед перекладачами постає проблема ефективного та доцільного відтворення гумору зі збереженням гумористичного ефекту мови оригіналу.

Виклад основного матеріалу. Гумор є невід′ємною частиною літературних творів, зокрема англійських. Основною метою використання гумористичних елементів у творах письменниками є передача національного колориту, особливостей певної культурної епохи.

Під час перекладу англомовних творів, особливо гумористичного спрямування, у перекладача можуть виникати певні труднощі, зокрема якісної передачі гумористичної сюжетної лінії зрозумілої для читача. Англійський гумор є досить своєрідним. Англійці вміють посміятися не тільки над оточуючими людьми, але й над самими собою.

Складності перекладу гумору полягають у тому, що перекладач повинен донести гумористичний зміст до конкретного читача, вміло адаптувавши переклад українською мовою. Часто одна ситуація є різною для англійської та української аудиторії читачів – що є комічним в одній ситуації, не є комічним у іншій. Такі відмінності у сприйнятті залежать від особливостей менталітету, традицій, загальновідомих культурних понять тощо. Основне завдання, що постає під час перекладу творів цього жанру, є точне відтворення усіх складових, зберігаючи при цьому унікальний та неповторний стиль автора, який виражає свої думки, ідеї

через гумористичну форму, впливаюч за допомогою гумору на читача (Черник, 2023, 131).

Під час перекладу англомовних творів з елементами гумору перекладач має враховувати наступні особливості: авторську установку щодо гумористичного спрямування твору; національний характер та специфіку гумору; врахування авторських прийомів та засобів мовностилістичного оформлення гумору; використання доречних засобів рідної мови тощо.

Гумористичні елементи, які виникають у творі ситуативно, не потребують від перекладача брати до уваги весь контекст твору. А ось гумор, що пов'язаний із позамовним середовищем, вимагає більш ретельної роботи та орієнтування на всю сюжетну лінію.

Террі Пратчетт – це відомий письменник британського походження. Автор написав більше сорока книг популярної на весь світ збірки «Дискосвіт». Його твори належать до фантастичного дискурсу (літературний жанр фентезі), де живуть незвичні істоти з магічними можливостями. Художні твори такого спрямування знайомлять читача з широким колом проблем, наприклад: протистояння добра і зла; кохання та дружба; відстороненість людини від проблем сучасного суспільства.

У творах письменника простежуємо поєднання різних видів гумору. Основними формами комічного, які зустрічаються у творах Террі Пратчетта, є іронія, гумор, сарказм та сатира. Для передачі гумору автор використовує різноманітні засоби: фонетичні, лексико-семантичні і т.д. Для створення свого уявного світу письменник використовує комічний ефект.

Для нашого дослідження ми обрали роман Террі Пратчетта «Химерне сяйво» (1986р.), який насичений магічними явищами та сюжетними непорозуміннями. Кожен епізод твору є непередбачуваним та захопливим для читача. Твір сповнений численних алегорій та парадоксів.

Наведемо кілька прикладів використання автором іронії для зображення персонажів твору, як-от:

«Great A'Tuin the star turtle, shell frosted with frozen methane, pitted with meteor craters, and scoured with asteroidal dust. Great A'Tuin, with eyes like ancient seas and a brain the size of a continent through which thoughts moved like little glittering glaciers. Great A'Tuin of the great slow sad flippers and star-polished carapace, labouring through the galactic night under the weight of the Disc. As large as worlds. As old as Time. As patient as a brick» (3, с.5).

«Великий А'Туїн, космічна черепаха, чий панцир вкритий водневою памороззю, здірявлений метеорами та виглянсуваний астероїдним пилом. Великий А'Туїн, чиї очі були наче два прадавні моря, а голова — завбільшки з цілий континент, через який думки пропливали немов малі іскристі глетчери. Великий А'Туїн — з масивними млявими плавцями та панциром, що, мов дзеркало, відбивав зоряне сяйво, — неквапом рухався крізь темну млу міжгалактичного простору, несучи на собі Дискосвіт. Гігантський, як світи. Прадавній, як Час. Терплячий, мов цеглина» (2, с.5).

У процесі перекладу перекладач намагався передати всю іронію, що використав автор для зображення черепахи А′Туїн. Але залишаються деякі спірні моменти, зокрема заміна слова «*the star»* на «*космічна*», «*pitted with meteor craters*» на «*панцир вкритий водневою памороззю*».

На лексичному рівні ми спостерігаємо таку техніку перекладу, як транскодування та калькування. Наприклад: «*Disc*» – «*Диск*», «*Cori Celest*і» – «Корі Селесті», «*A'Tuin*» – «А′Туїн» тощо. У цьому випадку графічний зміст передається разом зі звучанням слова.

Також у деяких випадках ми простежуємо використання прийому синонімічних замін, як-от:

*«There are of course many famous books of magic. Some may talk of the Necrotelicomnicon, with its pages made of ancient lizard skin; some may point to the Book of Going Forth Around Elevenish, written by a mysterious and rather lazy Llamaic sect; some may recall that the Bumper Fun Grimoire reputedly contains the one original joke left in the universe» (*3, с.9).

У перекладі наявні наступні заміни:

«Існує, звісно, чимало відомих магічних книг. Комусь, мабуть, спаде на думку «Некротелекомнікон», сторінки якого зроблені зі шкіри прадавньої ящірки; хтось може пригадати «Книгу виходу близько одинадцятої», написану таємничою і трохи лінивою сектою лламаїстів; а хтось, мабуть, згадає «Страшенно смішний гримуар», який, як вважають, містить єдиний справдешній жарт, що залишився у всесвіті» (2, с. 9).

Перспективи подальших досліджень ми вбачаємо у визначенні та вивченні засобів передачу національного гумору мови оригіналу у процесі перекладу комедійних жанрів.

Висновки. Отже, під час перекладу аналізованої книги перекладач має максимально точно відтворювати текст, враховуючи специфіку гумору обох країн. Для адекватного відтворення змісту тексту варто приділяти значну увагу емоційній насиченості тексту-оригіналу.

Література

1. Черник М. В. Особливості вираження гумору в перекладах фентезійних романів Террі Пратчетта. Наук.вісник Херсонського державного університету. 2023. № 1. С. 130-136.

2. Террі Пратчетт. Химерне сяйво. URL: https://readli.net/chitat-online/?b=1239669&pg=1 (режим доступу: 12.10.2024)

3. Террі Пратчетт. The Light Fantastic. // Електронна бібліотека. URL: https://booksfb2.com/?p=213082 (режим доступу: 12.10.2024)

Темборовська І.В.
гр. 22Мз-Фанг
Житомирський державний університет імені Івана Франка
Наук. керівник – к.ф.н, доцент Чумак Л.М.

ФРАЗЕОЛОГІЧНІ ОДИНИЦІ З КОМПОНЕНТОМ НА ПОЗНАЧЕННЯ ЯВИЩ ПРИРОДИ: ПЕРЕКЛАДАЦЬКИЙ АСПЕКТ

Фразеологічні одиниці є важливим елементом національного мовного аспекту світу, оскільки вони акумулюють культурний досвід народу, його уявлення про навколишній світ і систему цінностей. Фразеологізм трактується як «семантично пов'язане сполучення слів, яке, на відміну від подібних до нього за формою синтаксичних структур (словосполучень чи речень), не створюється в процесі мовлення відповідно до загальних граматичних і значеннєвих закономірностей поєднання слів, а відтворюється у вигляді фіксованої конструкції з властивим їй лексичним складом і значенням» [6, с. 439]. Подібної думки дотримуються Н. Бабич [2] і І. Кочан [4, с. 232], які підкреслюють, що саме фразеологічний запас мови є ключем до розуміння її національної специфіки.

Особливу групу становлять фразеологізми, що містять компоненти на позначення явищ природи, наприклад, cloud, wind, rain, snow, storm, thunder, fog, sun тощо. Природні явища в мові набувають символічного значення, стаючи основою метафор, порівнянь і образів. Так, лексема «буря» у фразеологізмах часто уособлює труднощі — to weather the storm — «пережити негаразди»; «вітер» — непостійність або безтурботність (to throw caution to the wind — «нехтувати обережністю»; а «хмари» — тривогу або передчуття біди — dark clouds are gathering — «насуваються проблеми».

Актуальність дослідження англомовних фразеологізмів та їх відповідні українські аналоги зумовлено необхідністю адекватного перекладу фразеологічних одиниць, що містять національно-культурні образи. Саме фразеологія є сферою, де найяскравіше проявляються міжмовні відмінності, тому правильний вибір перекладацької стратегії є запорукою точного й природного відтворення змісту.

З перекладацького погляду аналізовані одиниці є складними, оскільки їхнє значення зазвичай не можна передати буквально. Перекладач повинен враховувати не лише лексичне значення, а й емоційно-експресивний потенціал, культурні асоціації та образність. Наприклад:

• It’s raining cats and dogs → ллє як з відра (еквівалент);

• To be on cloud nine → бути на сьомому небі від щастя (еквівалент);

• Get wind of something → пронюхати про щось (адаптація);

• Under the weather → почуватися недобре (описовий переклад).

Для аналізу виокремлених лексем фразеологічного рівня мовної системи було використано англомовні лексикографічні матеріали таких джерел: Oxford Dictionary of English Idioms (Oxford University Press) [9]; Cambridge International Dictionary of Idioms [7]; Longman Dictionary of English Idioms [8];Англо-український фразеологічний словник за ред. І. В. Кочана [1];Словник фразеологізмів української мови (за ред. В. Білодіда) [5]; Великий тлумачний словник сучасної української мови (уклад. В. Бусел) [3].

Аналіз виокремленого матеріалу дав змогу порівняти англійські фразеологічні одиниці з українськими відповідниками, визначити спільні семантичні риси та виявити випадки, коли переклад потребує адаптації чи переосмислення.

Отже, дослідження фразеологізмів із природними компонентами сприяє глибшому розумінню культурної специфіки англійської та української мов, а також вдосконаленню навичок перекладу сталих виразів, що відображають природні й емоційні явища у світосприйнятті людини.

Література

1. Англо-український фразеологічний словник / за ред. І. В. Кочана. Львів : БаК, 2006. С. 512.

2. Бабич Н. Д. Практична стилістика і культура української мови. Київ : Академія, 2003. С. 368.

3. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. Київ ; Ірпінь : Перун, 2005. С. 1728.

4. Кочан І. М. Фразеологія української мови : навч. посіб. Львів : Світ, 2010. С. 232.

5. Словник фразеологізмів української мови / за ред. В. М. Білодіда. Київ : Наукова думка, 1993. С. 980.

6. Сучасна українська літературна мова : підручник / А. П. Грищенко, Л. І. Мацько, М. Я. Плющ [та ін.]. Київ : Вища школа, 2002. С. 439.

7. Cambridge International Dictionary of Idioms / ed. Paul Heacock. Cambridge : Cambridge University Press, 1998. P. 587.

8. Longman Dictionary of English Idioms / comp. by Thomas Hill Long. Harlow : Longman Group UK Limited, 1995. P. 384.

9. Oxford Dictionary of English Idioms / ed. John Ayto. 3rd ed. Oxford : Oxford University Press, 2010. P. 417.

Ткачук Ю.О.
гр. 23 Мз-Фанг
Житомирський державний університет імені Івана Франка
Наук. керівник – к.ф.н., доцент Кодубовська О.О.

СТРАТЕГІЇ ДОМЕСТИКАЦІЇ ТА ФОРЕНІЗАЦІЇ В УКРАЇНСЬКОМУ ПЕРЕКЛАДІ РОМАНУ КОЛІН ГУВЕР *IT ENDS WITH US*

Переклад реалій завжди становив одну з найскладніших проблем у перекладознавстві, оскільки вони відображають національно-культурну специфіку народу та його ментальність [2, с. 216 с.]. Питання адекватної передачі реалій особливо актуальне при перекладі сучасної художньої літератури, де автор прагне максимально відтворити культурний колорит і соціальні особливості зображуваного середовища [3, с. 174]. У цьому контексті важливими постають стратегії доместикації та форенізації, які визначають напрям перекладацьких рішень. Дослідження показують, що при перекладі культурно-специфічних елементів, таких як власні назви чи ономастичні реалії, ефективним

є поєднання обох стратегій: доместикація забезпечує зрозумілість для цільового читача, а форенізація зберігає автентичність оригінального тексту та культурну специфіку [1, с. 83.].

Застосування стратегій доместикації та форенізації в перекладі роману Колін Гувер *It Ends with Us* дозволяє простежити, як український переклад відтворює культурні реалії американського суспільства, зберігаючи баланс між зрозумілістю для читача та автентичністю оригінального тексту.

Доместикація спрямована на адаптацію тексту до українського читача, роблячи його легким для сприйняття та зрозумілим [3, с. 209]. Найчастіше вона застосовується до повсякденних реалій, таких як гроші, напої чи їжа. Так, *bucks* перекладено як «долари», що позбавляє вислів розмовного відтінку оригіналу. Подібним є випадок із *soda*, яке стало «газованою водою». Українське слово нейтральне, тоді як в оригіналі воно має яскравий соціокультурний підтекст – символ молодіжного спілкування та масової культури. *Junk food* передано як «швидка їжа», де втрачається негативна конотація слова *junk*, що в оригіналі додає іронічно-оцінний відтінок. До сфери освітніх і соціальних реалій належить *roommate*, перекладене як «сусід по кімнаті» [4; 6]. Хоча цей варіант повністю зрозумілий, він не відображає специфіки американських гуртожитків, де спільне проживання студентів має свої культурні традиції.

Культурні події також часто адаптуються. *Prom* перекладено як «випускний бал» – близький аналог, проте без характерних деталей американської prom night (вибір короля та королеви балу, оренда лімузинів). Ще більш показовим є переклад *baby shower* як «вечірка на честь майбутньої дитини» [4; 6]. Це описова конструкція, яка компенсує відсутність аналогічної традиції в українській культурі, роблячи текст зрозумілим, але зменшуючи емоційне забарвлення. Таким чином, доместикація дозволяє адаптувати реалії до знайомих понять, проте супроводжується втратою колориту американського повсякдення.

Форенізація, навпаки, підкреслює культурну специфіку [5, с. 210]. У перекладі роману вона виявляється у відтворенні власних назв та брендів:

Starbucks – «Старбакс», *Dunkin' Donuts* – «Данкін Донатс», *Target* – «Таргет». Перекладач не намагається замінити їх на узагальнені конструкції типу «каф'ярня» чи «супермаркет», адже ці бренди є частиною американської культурної ідентичності. До цієї ж групи належать студентські організації *sorority* і *fraternity*, передані як «сораріті» та «фратерніті» [4; 6]. Такі перекладацькі рішення дозволяють зберегти іншомовний колорит і специфіку американської системи навчання, проте потребують додаткового контексту для українського читача, незнайомого з традиціями кампусного життя.

Також форенізацією є збереження імен персонажів, таких як Lily, Ryle, Atlas, у транскрибованій формі. Такі перекладацькі рішення дозволяють зберегти іншомовний колорит і специфіку американської системи навчання та повсякденного життя, проте потребують додаткового контексту для українського читача, незнайомого з традиціями кампусного життя.

Порівняльний аналіз застосування стратегій доместикації та форенізації у перекладі роману дозволяє окреслити певні закономірності. Доместикація найчастіше використовується у відтворенні побутових, харчових та фінансових реалій, оскільки у цих випадках пріоритетним є швидке та безперешкодне розуміння тексту без необхідності додаткових пояснень. Форенізація, своєю чергою, зберігає власні назви, бренди, свята й студентські організації, адже саме ці елементи є маркерами американської культурної ідентичності та забезпечують автентичність твору.

Загалом, переклад роману Колін Гувер *It Ends with Us* показує, що стратегія доместикації забезпечує простоту сприйняття, тоді як форенізація формує у тексті відчуття «чужої» культури. У результаті їхнє поєднання дозволяє передати і зміст, і культурний підтекст твору. Доместикація робить текст ближчим до українського читача, але частково нівелює американський колорит. Форенізація, навпаки, підкреслює національну своєрідність, іноді створюючи бар'єр для розуміння. Комбінування обох стратегій дозволяє досягти балансу, завдяки якому переклад зберігає художню цілісність і водночас залишається доступним. Саме такий підхід робить роман зрозумілим і водночас культурно автентичним.

Подальша перспектива дослідження полягають у залученні інших творів Колін Гувер, що дозволить простежити особливості відтворення реалій у різних текстах авторки та виявити загальні тенденції у застосуванні стратегій доместикації та форенізації.

Література

1. Борисенко Н. Д., Славова Л. Л., Кодубовська О. О. Художній світ реалій американських університетів: лінгвокраїнознавчий та лінгвокультурологічний аспекти. *Закарпатські філологічні студії*. 2023. Вип. 27. Т. 1. С. 82–86.

2. Зорівчак Р. П. Реалія і переклад (на матеріалі англомовних перекладів української прози). Львів : Вид-во при Львівському університеті, 1989. 216 с.

3. Мукатаєва Я. В. Слова-реалії як вид безеквівалентної лексики та їх класифікація. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія*. 2022. № 55. С. 174–177.

4. Покинь, якщо кохаєш. URL : https://uabook.com.ua/book/pokyn-yakshho-kohayesh/ (дата звернення: 22.09.2025)

5. Пушик Н.В. Особливості перекладу художніх творів. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія*. 2022. № 54. С. 208–211. DOI: 10.32841/2409-1154.2022.54.50.

6. It Ends with Us. URL : https://www.goodreads.com/series/337123-it-ends-with-us (дата звернення: 22.09.2025)

Толкач Б.О.
гр. Е-42
Житомирський агротехнічний фаховий коледж
Наук. керівник – спеціаліст вищої категорії,
викладач-методист Соколовська Л.М.

ПЕРЕОСМИСЛЕННЯ ФІЛОЛОГІЇ В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЇ РИНКУ ПРАЦІ

Анотація. У статті розглянуто сучасні тенденції розвитку філологічної освіти та професійної діяльності філологів у контексті глобальних соціально-економічних змін. Здійснено аналіз взаємозв’язку між освітньою підготовкою

філологів і трансформаціями ринку праці, зумовленими цифровізацією, автоматизацією та зростанням попиту на міждисциплінарні компетентності. Запропоновано шляхи модернізації філологічної освіти.

Ключові слова: гуманітарні науки, компетентності, освіта, ринок праці, трансформація, цифровізація.

Проблема переосмислення ролі філології в сучасному світі набуває особливої актуальності в умовах динамічних трансформацій ринку праці. Глобалізаційні процеси, розвиток цифрових технологій, зміна форматів комунікації призвели до радикального перегляду функцій гуманітарної освіти. Філолог, який ще донедавна асоціювався з викладачем, редактором чи перекладачем, сьогодні постає як комунікатор, аналітик текстових даних, фахівець із міжкультурної взаємодії та контент-менеджменту.

Актуальність проблеми зумовлена тим, що філологічна освіта в Україні досі значною мірою зорієнтована на класичні академічні моделі, тоді як сучасний ринок праці вимагає інтеграції гуманітарного знання з IT, маркетингом, аналітикою та соціальними комунікаціями. Відтак постає необхідність переосмислення змісту, форм і методів підготовки філологів, аби забезпечити їхню конкурентоспроможність у цифрову добу.

Проблема трансформації гуманітарної освіти досліджується в працях українських і зарубіжних науковців (Н. Костенко, О. Селіванова, М. Зубрицька та ін.). Дослідники наголошують, що філологія як наука про слово й смисл не втрачає своєї значущості, однак потребує оновленого підходу до осмислення предмета. Сучасна парадигма освіти вимагає формування у філологів глибоких теоретичних знань, здатності застосовувати їх у різних професійних контекстах. Гуманітарне знання набуває нового статусу: воно стає ресурсом для розвитку критичного мислення, етичної рефлексії та міждисциплінарних інновацій [2, с.127].

Ринок праці в Україні та світі демонструє тенденцію до зменшення кількості «класичних» посад для філологів – учителів, редакторів, перекладачів. Водночас зростає попит на фахівців у сфері цифрових комунікацій, контент-

маркетингу, копірайтингу, локалізації, технічного редагування, аналітики даних, культурного менеджменту, PR та медіа. Це означає, що філологи мають потенціал для успішної реалізації в нових професіях, але потребують розширення компетентнісного поля.

Однією з ключових проблем є невідповідність між академічною підготовкою та вимогами роботодавців. Навчальні програми часто залишаються консервативними, орієнтованими на теоретичне знання, а не на розвиток практичних навичок. Додатковою проблемою є відсутність чіткого професійного позиціонування філологів на сучасному ринку праці: випускники часто не усвідомлюють спектр можливостей, які відкриваються перед ними за межами освітньої чи перекладацької діяльності [1, с.79].

Разом із тим, у сучасному суспільстві формується новий тип філолога – медіафілолог, цифровий гуманітарій, лінгвіст-аналітик, який поєднує традиційне мовознавче знання з технологічними та комунікаційними інструментами. Такі фахівці здатні працювати в IT-компаніях, видавництвах, освітніх стартапах, аналітичних центрах та у сфері культурної дипломатії.

Для ефективного переосмислення ролі філології необхідні системні кроки на рівні освіти, науки та суспільної політики:

1. Модернізація навчальних програм: інтеграція курсів із цифрової грамотності, основ програмування, інформаційного менеджменту, UX-письма, SMM і контент-стратегії; залучення студентів до міждисциплінарних проєктів, стартапів і наукових лабораторій гуманітарної аналітики.

2. Посилення практичної складової освіти: розвиток дуальної освіти, партнерства з медіа, IT-компаніями, видавництвами; створення освітніх траєкторій, що поєднують академічну підготовку з реальними проєктами.

3. Професійна перепідготовка та безперервне навчання: розширення можливостей для підвищення кваліфікації, участі в тренінгах із цифрових гуманітарних наук, перекладу в IT, міжкультурної комунікації.

4. Формування нової професійної ідентичності філолога: утвердження гуманітарія як аналітика, комунікатора, культурного посередника;

популяризація гуманітарної освіти через успішні кейси випускників, які реалізувалися в нових професіях.

5. Співпраця науки, освіти та бізнесу: створення спільних платформ, центрів компетентностей і дослідницьких ініціатив, де філологи братимуть участь у вирішенні прикладних завдань.

Гуманітарна освіта перестає бути «допоміжною» сферою й стає фундаментом для розвитку суспільства знань, в якому цінуються смисли, комунікація та етика. Філолог сьогодні – це носій мовної культури, творець інтелектуального продукту, який здатен поєднувати аналітичне мислення з творчістю, гуманітарну чутливість – із технологічними рішеннями [3, с.94]. Майбутнє філології – у гнучкості, міждисциплінарності, відкритості до нових форматів знання.

Література

1. Зубрицька М. Гуманітаристика: виклики сучасності. Львів: Видавництво УКУ, 2020. 312 с.

2. Кузьменко О. В. Професійна підготовка філологів у контексті сучасних викликів ринку праці / Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології, 2021. № 7. С. 121 – 132.

3. Мірошниченко І. Філолог у цифрову епоху: між словом і технологіями / Вісник Київського університету. Серія: Філологія, 2022. № 1. С. 87 – 95.

Унгурян О.М.
гр.БАМ-23
Київський національний університет технологій та дизайну
Наук. керівник – доцент Вишневська М.О.

РОЛЬ КОНТЕКСТУ У ВІДТВОРЕННІ БАГАТОЗНАЧНИХ СЛІВ У ПЕРЕКЛАДІ

У епоху глобального інформаційного обміну точність мовленнєвої комунікації набуває особливого значення. Дане дослідження присвячене аналізу ролі контексту у перекладі англійських полісемічних слів та пошуку методів підвищення точності перекладу. Актуальність проблеми зумовлена тим, що

ігнорування контексту при перекладі багатозначних одиниць призводить до спотворення змісту та комунікативних невдач.

Спочатку розглянемо полісемію в теоретичному аспекті. Полісемія, тобто багатозначність - це властивість слова мати більше одного значення, переклад якого визначається контекстом. Іншими словами, полісемічне слово набуває певного значення за певної мовної ситуації, але всі його значення так чи інакше між собою пов'язані. Як зазначено Омаром А. Алхоніні в роботі про вирішення проблеми багатозначності у педагогіці перекладу, «This lack of awareness of polysemy leads to students not identifying the right meaning, which leads to mistranslation» [1].

Під час перекладу багатозначних слів контекст є ключовим для вибору точного значення. Ігнорування контексту призводить до неточного перекладу, тому важливо враховувати не лише слово, а й його оточення в реченні та тексті.

Як підкреслює у своїй роботі Юрченко Н. С. «*In the process of language learning and studying its vocabulary, the issues concerning the definition and usage of different words meanings in the relevant contextual variants become pertinent*» [3, с. 100], що означає: для повного розуміння і адекватної передачі полісемічного слова перекладач має врахувати його контекст та семантичний зв'язок з іншими одиницями речення.

Полісемія та культурний контекст вимагають врахування жанру, цілей тексту та аудиторії, оскільки переклад, ідеальний для одного типу тексту (наприклад, художнього), може бути неприйнятним для іншого (наукового). Розглянемо речення зі словом «*heart»* та його значення у реченнях різної тематики:

Ann spoke from the *heart* – Анна говорила від щирого серця

The patients *heart* rate increased significantly – Серцевий ритм пацієнта стрімко зріс. У прикладах порівнюються речення з художнього та медичного текстів.

Головною проблемою машинного перекладу є полісемія. Штучний інтелект часто неправильно перекладає багатозначні слова, що спотворює зміст

тексту і вимагає обов'язкового втручання людини-перекладача. Можемо розглянути цікаве слова «bank», у якого є значення «берег річки» або ж банк як «фінансова установа».

Todd sat by the *bank* of the river – Тодд сидів біля берега річки

She deposited money in the *bank* – Вона поклала гроші в банк

Можемо помітити, що значення в обох видах контексту відмінні, причому кардинально.

Мінал та Говіндраял зазначили, що системи, які займаються штучним перекладом, часто зазнають невдач із перекладом багатозначних слів, так як без знання контексті вибір еквіваленту стає складним процесом [2, с. 63].

Вище згадана думка демонструє, що навіть штучному інтелекту потрібно зосередитися на додатковому аналізі контексту для точного перекладу багатозначних слів.

Також, особливо важливим є розгляд вправ для підготовки студентів-перекладачів, для кращого розуміння змісту, та влучного використання значення багатозначного слова. На розгляд та виконання вони отримують вправи з реченнями різноманітних жанрів. До прикладу слово «*charge*» у творі художнього стилю має значення «напад», в той час як у тексту наукового стилю це ж саме поняття має значення «заряд».

Розглянемо:

The knight made a fierce *charge* – Лицар здійснив люту атаку

The battery has a high *charge* – Батарея має високий заряд

Так, можемо вважати, що для адекватного перекладу багатозначних слів необхідно враховувати контекст, жанр і призначення тексту. Така процедура забезпечує якісний та зрозумілий результат.

Висновок. Якісний переклад полісемічних слів вимагає гнучкого аналізу контексту, чого не може забезпечити штучний інтелект. Тому людина-перекладач, яка вміє враховувати семантику, жанр та культурні аспекти, залишається незамінною.

Література:

1. Alkhonini O. A. Addressing polysemy in translation pedagogy. *Asian-Pacific Journal of Second and Foreign Language Education*. 2025. Vol. 10, no. 1. URL: https://doi.org/10.1186/s40862-025-00328-x (date of access: 09.10.2025).

2. Meenal T S., Govindarajan P. The Challenges of Using Machine Translation While Translating Polysemous Words. *Studies in Media and Communication*. 2023. Vol. 11, no. 2. P. 63.

URL: https://doi.org/10.11114/smc.v11i2.5944 (date of access: 09.10.2025).

3. Yurchenko N. S. Lexical polysemy in diachrony and synchrony. *Scientific Journal of National Pedagogical Dragomanov University. Series 9. Current Trends in Language Development*. 2022. No. 21. URL: https://doi.org/10.31392/npu-nc.series9.2021.21.08 (date of access: 09.10.2025).

Федірко С.А.
гр. мСОАМ-23
Тернопільський національний педагогічний університет імені
Володимира Гнатюка
Науковий керівник – к. ф. н, доцент Кондратьєва Т. Б.

LEXICAL COMPETENCE OF PRIMARY SCHOOL STUDENTS

Communicative competence is the main goal of learning any foreign language, which means mastering the skill of intercultural foreign language communication. To communicate fluently in a foreign language, we have to be able to choose appropriate words from our vocabulary and use them correctly within a given context. Communicative competence includes lexical competence, which is a key factor in learning a foreign language [3, c. 98].

The quality of lexical skills and the amount of vocabulary knowledge are crucial, because the level of formation of **lexical competence** depends on this. In schools, learning vocabulary does not only consist of the mechanical memorization of a certain number of lexical units by the student. The authors of the methodology manual define

the key aspect of foreign language learning and formation of foreign language lexical competence, which include lexical skills, lexical knowledge and lexical awareness [6, c. 215-217].

Based on the monograph by M. M. Sidun, T. K. Polonska, **lexical skills** are formed through the mastery of the rules for combining lexical units with other words, and understanding their connections with synonyms and antonyms. For schoolchildren, it is important to understand the meaning of a lexical unit, which is characterized by the ability to compare it with words of similar or opposite meaning, the ability to recognize a language unit in context and use it in their own speech, as required by the curriculum of secondary schools. There are three levels of mastery of lexical skills:

- level of meaning;
- level of form;
- level of functions [5, c. 253-254].

Lexical knowledge refers to the understanding of the structure of a foreign language and how to use it. Lexical knowledge consists of the following components: phonetic form (accurate pronunciation and recognition by ear), graphic form (orthographic norms), lexical meaning and grammatical form (knowledge necessary for the formation of word forms) [7, c. 1-2].

W. Wang and X. Liu stated that **lexical awareness** combines both the ability to perceive vocabulary in various forms of communication and the ability to use it in one's own speech [1, c. 1]. According to N. M. Byts, it is recommended to introduce no more than 5-6 new words for students per lesson from grades 1 to 4 [2, c. 14]. Vocabulary in primary school is aimed at personal, public and educational spheres of communication. The topics of study relate to the daily lives of students and their environment [8, c. 9-14].

L. Kravchuk emphasizes that for effective learning of vocabulary at such a young age, it is important to use authentic listening materials, and encourage situational interaction between students to facilitate the use of new words. During the presentation of new vocabulary and its semanticization, it is advisable to use visuals to attract the attention of elementary school students [4, p. 127].

To sum up, lexical competence is a key component of communicative competence, which ensures the ability of students to communicate effectively in a foreign language. It encompasses lexical knowledge, skills and awareness, which are formed in an interconnected manner.

References

1. Wang W., Liu X. A review of language awareness (2020–2024): Current trends and future directions. *Journal of Language Teaching*. 2024. Vol. 4, no. 4. P. 1–8.

2. Биць Н.М. Лекції з методики навчання іноземної мови. Львів, 2019. 55с.

3. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання // Наук. редактор українського видання доктор пед. наук, проф. С.Ю. Ніколаєва. – К.: Ленвіт, 2003. – 273 с.

4. Кравчук Л. В. Формування іншомовної лексичної компетенції учнів початкової школи засобами гри. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія. 2015. № 17 Том 2. С. 127-129

5. Лінгводидактичні засади навчання іноземних мов у закладах вищої педагогічної та загальної середньої освіти: монографія / відп. за вип. М. М. Сідун, Т. К. Полонська. Мукачево: МДУ, 2018. 342 с.

6. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика: підручник для студ. класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів / Бігич О.Б., Бориско Н.Ф., Борецька Г.Е. та ін. / за заг. ред. С.Ю. Ніколаєвої. К.: Ленвіт, 2013. 590 с.

7. Михайлова О. С., Юрченко О. О. *Характеристика компонентів змісту лексичної компетентності учнів початкової школи.* Напрями розвитку мовної освіти у XXI столітті. 2018. С. 1-3

8. Навчальні програми з іноземних мов: для загальноосвітніх навчальних закладів і спеціалізованих шкіл із поглибленим вивченням іноземних мов. 1- 4 класи. К.: Видавничий дім «Освіта», 2012. 96 с.

Феттер М.Р.
Житомирський державний університет імені Івана Франка
гр. 44Бд-Фанг
Наук. керівник – к.ф.н, доцент Шугаєв А.В.

ОСОБЛИВОСТІ ВІДТВОРЕННЯ АНГЛОМОВНИХ НАЗВ АНІМАЦІЙНИХ ФІЛЬМІВ В УКРАЇНСЬКОМУ ПЕРЕКЛАДІ

Переклад назв англомовних анімаційних фільмів українською мовою є важливою складовою процесу локалізації культурних продуктів. З огляду на значний вплив мультимедійного контенту на дитячу та молодіжну аудиторію, а також на стрімкий розвиток індустрії кіно, питання точного й адекватного перекладу назв мультфільмів набуває особливої актуальності. Удалий переклад не лише робить контент зрозумілим і привабливим для цільової аудиторії, а й сприяє збереженню культурних особливостей оригіналу. Робота над анімаційними фільмами є невід'ємною частиною аудіовізуального перекладу та зумовлює специфіку цього жанру. Аудіовізуальний переклад донедавна належав до периферійних галузей перекладознавства. Розвиток кінематографу та глобалізація світу посприяли стрімкому зростанню неабиякого інтересу до аудіовізуального перекладу [1, с. 273]. Оскільки назва мультфільму є складовою маркетингової стратегії, її вдалий переклад може суттєво вплинути на сприйняття твору в іншому культурному середовищі.

Переклад назв мультфільмів – це складний і багатогранний процес, який охоплює не лише відтворення граматичних і лексичних особливостей, а й глибоке розуміння культурного контексту. Під час локалізації важливо враховувати національні реалії, асоціації та цінності цільової аудиторії, адже саме від цього залежить, як глядач сприйматиме зміст твору. Ефективний переклад повинен не просто відтворювати зміст оригіналу, а й викликати подібні емоції та асоціації. Для цього перекладачі застосовують різні стратегії – транслітерацію, калькування, семантичну або культурну адаптацію, а іноді й творчий переосмислений переклад. Усе це дає змогу створити гармонійні,

зрозумілі та привабливі для нової аудиторії версії назв, зберігаючи при цьому дух і атмосферу оригінального мультфільму.

Переклад назв мультфільмів є невід'ємною складовою аудіовізуального перекладу, який поєднує як лінгвістичні, так і культурні аспекти інтерпретації. У процесі перекладу важливо не лише точно передати лексичні та граматичні елементи, а й адекватно відтворити культурний контекст, що впливає на сприйняття твору іншомовною аудиторією. Як зазначають польські дослідники А. Пісарська та Т. Томашкєвіч, аудіовізуальний переклад передбачає «перенесення багатьох семантичних знаків з одного семіологічного комплексу в інший» [5, с. 214], тобто створення нового цілісного продукту, який водночас зберігає смислову єдність з оригіналом. Одним із поширених методів перекладу назв є калькування, коли структура оригіналу передається дослівно. Проте в багатьох випадках перекладачі вдаються до адаптації, аби зробити назву ближчою до культурних норм та очікувань цільової аудиторії [3, с.41]. Яскравим прикладом такого підходу є переклад мультфільму "Flow" як «Потік. Останній кіт на Землі», де додаткова частина назви не лише уточнює сюжетну складову, а й підсилює емоційний вплив на глядача. Така адаптація демонструє творчий характер перекладацького процесу, коли головною метою стає не буквальна точність, а досягнення змістової, емоційної та культурної відповідності між оригіналом і перекладом [2, с. 167].

Переклад назв анімаційних фільмів охоплює не лише лексичні та граматичні аспекти, а й соціокультурні чинники, що впливають на формування цілісного художнього образу в іншомовному середовищі. Як зазначає Г. Готліб, аудіовізуальний переклад передбачає «адекватне співвідношення вербальних і невербальних компонентів оригіналу та перекладу», що забезпечує гармонійне сприйняття аудиторією [4, с. 167]. Саме тому під час перекладу назв мультфільмів перекладач повинен дбати не лише про змістову точність, а й про збереження емоційного та асоціативного ефекту, властивого оригіналові. Одним із прийомів, що застосовується у таких випадках, є

транслітерація, особливо коли назва містить власне ім'я чи топонім. Наприклад, мультфільм *«Luca»* було перекладено як «Лука», що відтворює звучання італійського імені та відповідає орфографічним нормам української мови. Такий підхід дозволяє зберегти автентичність і водночас не спотворити культурну ідентичність персонажа.

Окремої уваги заслуговує явище псевдоперекладу, коли назви адаптуються відповідно до культурних або маркетингових особливостей цільової аудиторії. Такий прийом допомагає зробити назву ближчою до українського глядача, не втрачаючи основної ідеї твору. Наприклад, мультфільм «Raya and the Last Dragon» перекладено як «Рая та останній дракон», що є поєднанням транслітерації та адаптації: переклад зберігає етнічну самобутність і водночас підкреслює пригодницький характер сюжету. Як зазначає А. Мельник, перекладач у таких випадках «виконує функцію культурного посередника, формуючи у глядача уявлення про іншу культуру через знайомі мовні конструкції» [3, с. 41]. Таким чином, псевдопереклад виступає своєрідним компромісом між точністю та емоційною привабливістю, сприяючи гармонійній локалізації назви під культурні очікування реципієнта.

Ще одним важливим аспектом перекладу англомовних назв анімаційних фільмів є урахування національно-культурних символів та емоційного забарвлення. Як зазначає Т. Монахова, переклад аудіовізуальних текстів потребує «врахування національного менталітету, традицій і способів мислення цільової аудиторії» [4, с. 58]. Цей принцип реалізується, коли адаптована назва не просто передає сюжет, а формує емоційний контекст, близький до українського глядача. Наприклад, мультфільм «The Willoughbys» отримав назву «Віллоубі», але в рекламних матеріалах в Україні використовували розширену версію «Дітки Віллоубі», що допомагає точніше окреслити цільову аудиторію й посилити емоційний зв'язок із глядачем. Такий переклад відображає головну мету аудіовізуальної локалізації – не лише передати зміст, а й зберегти емоційно-смислову цілісність твору відповідно до національних культурних кодів [7, с. 6].

Переклад англомовних назв анімаційних фільмів українською мовою є складним та багатогранним процесом, який поєднує лінгвістичні, культурні та емоційні аспекти. Він не обмежується лише відтворенням граматичних і лексичних особливостей, а передбачає глибоке розуміння культурного контексту, цільової аудиторії та маркетингової функції назви. Ефективний переклад забезпечує гармонійне сприйняття твору іншомовною аудиторією, зберігаючи смислову єдність з оригіналом та викликаючи подібні емоції й асоціації. Для цього застосовуються різні стратегії: транслітерація, калькування, культурна або семантична адаптація, а також творчий переосмислений переклад. Особлива увага приділяється збереженню автентичності імен, топонімів та національно-культурних символів, що сприяє формуванню цілісного художнього образу та емоційного зв'язку з глядачем.

Псевдопереклад та адаптація назв під культурні та маркетингові особливості української аудиторії дозволяють забезпечити баланс між точністю оригіналу та емоційною привабливістю, роблячи контент зрозумілим і привабливим для цільової аудиторії. Такий підхід підкреслює роль перекладача як культурного посередника, який формує у глядача уявлення про іншу культуру через знайомі мовні та культурні конструкції.

Отже, переклад назв анімаційних фільмів є невід'ємною складовою аудіовізуальної локалізації, що забезпечує адекватну комунікацію між оригінальним твором та українською аудиторією, зберігаючи емоційно-смислову цілісність та культурну автентичність продукції.

Література

1. Бухольц Н. А. Відтворення ідіолекту персонажів анімаційних фільмів у перекладі: дис. ... канд. філол. наук: 10.02.16 / Херсонський державний університет, Херсон, 2016. 273 с.

2. Herbst T. *Linguistische Aspekte der Synchronisation von Fernsehserien: Phonetik, Textlinguistik, Übersetzungstheorie*. Tübingen: Niemeyer, 1994. 327

3. Мельник А. П. *Лінгвокультурні особливості перекладів сучасних анімаційних фільмів (на матеріалі української, німецької та англійської мов): дис. ... канд. філол. наук: 10.02.16* / Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, 2013. 219 с.

4. Монахова Т. В. Лексико-семантичні особливості дублювання телесеріалу «Альф» українською мовою // *Наук. записки Ніжин. держ. ун-ту ім. М. Гоголя. Сер. Філол. науки.* 2010. Кн. 2. С. 95–99.

5. Pisarska A. *Współczesne tendencje przekładoznawcze: [Podręcznik dla studentów neofilologii]*. Poznan: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, 1998. 253 p.

6. Сітцева М. Психологічні особливості мультфільмів для дітей. Вісник Інституту розвитку дитини. Серія: Філософія, педагогіка, психологія. Вип. 23. Київ. 2012. С. 155–158.

7. Щадило Т. Р. Труднощі перекладу у кіноіндустрії. *Культура як феномен людського духу*, 2019. URL: edu-mns.org.ua (дата звернення: 08.04.2025).

Філоненко О.В.
гр. 12 Мз-Фанг
Житомирський державний університет імені Івана Франка
Наук. керівник – к.п.н., доцент Дячук Н.

ЛЕКСИКО-ГРАМАТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ СУБТИТРІВ

Субтитрування є однією з найскладніших форм аудіовізуального перекладу, адже перекладач має одночасно передати зміст, емоційний тон і культурні особливості висловлювання, дотримуючись часових і просторових обмежень екрану. Згідно з І. Баховим, субтитри виступають не лише технічним засобом, а й професійним маркером якості перекладацької діяльності в умовах глобалізації [1]. Процес субтитрування вимагає компресії, редукції синтаксису, добору еквівалентів із урахуванням темпу мовлення, довжини рядка та читацького сприйняття [2]. У межах дослідження було проаналізовано близько

250 прикладів із серіалу *Stranger Things* (Netflix, 2016–2024) [3], що дозволило виявити ключові лексико-граматичні закономірності їх перекладу.

Однією з найпомітніших рис перекладу субтитрів є лексична компресія. Наприклад, фраза *"You gotta be kidding me!"* в різних сценах перекладена як «Та ну!» або «Серйозно?!», що передає емоційний заряд без надмірного тексту. У сцені, де Дастін вигукує *"Son of a bitch!"*, використано адаптований варіант «От халепа!», що пом'якшує грубість, зберігаючи емоційність і ритм [3].

Іншою типовою стратегією є редукція граматичних структур, коли складні або багатокомпонентні речення спрощуються до ключової інформації. Наприклад, *"If we don't find him soon, we're screwed"* – «Треба його знайти – інакше кінець». Синтаксичне скорочення забезпечує швидке сприйняття без втрати напруги сцени. Аналогічно, *"You think he's still alive?"* – «Він живий?» – типова форма еліпсису, яка звучить природно у швидкому діалозі [3].

Лексичні трансформації активно застосовуються для адаптації культурних елементів. Наприклад, *"Science fair"* передано як «науковий конкурс», хоча буквальний переклад «ярмарок науки» виглядав би штучно. У репліці *"You're such a nerd"* вжито «Ти ще той ботан», що передає розмовний стиль підліткової мови. Так само *"Holy crap!"* – «От біда!» і *"You're freaking me out!"* – «Ти мене лякаєш!» демонструють прагнення зберегти неформальність без грубощів [3].

Помітною є тенденція до нейтралізації жаргонізмів і просторіччя, що пов'язано з широкою віковою аудиторією Netflix. Наприклад, *"Shut the hell up!"* – «Замовкни!» замість грубішого «Заткнись!». Водночас у репліках підлітків перекладачі зберігають елементи сленгу: *"Cool!"* – «Круто!», *"Dude, relax"* – «Спокійно, чувак», що підтримує характер героїв і стилістику 1980-х років [3].

Граматичні особливості перекладу субтитрів проявляються у використанні скорочених структур і зміні часів. Часто англійський Present Perfect передається простим минулим: *"I've seen this before"* – «Я вже бачив це», що є природним для українського контексту. У сценах із напруженим

діалогом застосовується еліпсис: *“Don’t move.”* – «Не рушай» або *“Got it?”* – «Зрозумів?». Такі мінімалістичні конструкції допомагають зберегти динаміку.

У серіалі також спостерігається відтворення ідіостилю персонажів через граматичну варіативність. Наприклад, мовлення Джойс Байєрс насичене емоційними вигуками (*“Will! Honey! Please!”* – «Вілл! Сину! Відгукнись!»), тоді як Ел використовує короткі фрази з граматичними спрощеннями (*“Friends don’t lie”* – «Друзі не брешуть»), що підкреслює її дитячий досвід і соціальну ізольованість. Переклад зберігає індивідуальні риси мовлення без порушення синтаксичної норми [3].

Важливим аспектом є збереження темпу та ритму реплік. Наприклад, *“Where’s Mike?” – “Gone.” – “Gone where?” – “Don’t know.”* – «Де Майк? – Пішов. – Куди? – Не знаю.» Такі короткі фрази повністю відповідають ритму монтажу й швидкості читання глядачем.

Особливу складність становить передача культурно маркованих реалій, характерних для американського побуту 1980-х. Так, *“RadioShack”* збережено у формі транслітерації «РадіоШек», тоді як *“Eggos”* (бренд вафель) передано описово – «вафлі Eggo». Стратегія поєднує елементи форенізації й доместикації, забезпечуючи баланс між впізнаваністю бренду та зрозумілістю для українського глядача [3].

Отже, переклад субтитрів до серіалу *Stranger Things* демонструє поєднання граматичної економії, лексичної адаптації та культурної чутливості. Основними тенденціями є компресія, еліпсис, редукція й прагнення зберегти стилістичний колорит оригіналу. Завдяки цьому переклад забезпечує доступність сприйняття, не втрачаючи ані змісту, ані характерів героїв, що є показником високої майстерності субтитрування у сучасному медіапросторі.

Література

1. Бахов І. Субтитрування в перекладі як інструмент формування професійної ідентичності перекладачів в умовах глобалізації. *Науковий вісник*

Міжнародного гуманітарного університету. Сер. : Філологія. 2019. № 38. Т. 1. С. 122.

2. Гавриленко В., Лисюк К. Лінгвістичні, екстралінгвістичні та технічні особливості процесу субтитрування як перекладацького процесу. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2021. Вип. 39, т. 1. С. 160–166. https://doi.org/10.24919/2308-4863/39-1-26

3. Stranger Things. URL: https://www.netflix.com/title/80057281 (дата звернення: 15.10.2025).

Хома Р. І.
гр. змАУП-21
Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка
Наук. керівник – к.ф.н, доцент Іванців О. В.

СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ АНГЛІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОГО ПЕРЕКЛАДУ ВІЙСЬКОВИХ НЕОЛОГІЗМІВ

У сучасному глобалізованому світі неологізми є динамічним відображенням суспільних, технологічних і політичних змін. Особливу групу становлять військові неологізми – нові лексичні одиниці, які виникають унаслідок трансформацій у сфері безпеки, військових технологій, тактики та міжнародних відносин. Англійська мова є основним джерелом такої лексики, адже саме вона домінує в міжнародному військовому та політичному дискурсі. Точне відтворення англійських військових неологізмів українською мовою має вирішальне значення для ефективної комунікації у сфері оборони, дипломатії, журналістики та правових відносин.

У мовознавстві неологізм розглядається як нове слово, фразеологізм або нове значення вже відомого слова, котре з’являється внаслідок суспільних, технологічних чи культурних змін. Сам термін походить від грецьких neos («новий») і logos («слово», «поняття») [4].

За класифікацією П. Ньюмарка, неологізми можуть бути лексичними новоутвореннями, семантичними інноваціями або запозиченнями [5, с. 140]. Українські дослідники, зокрема Грицай І.С, Шутова М.О та Селіванова О.О, розрізняють оказіоналізми, авторські неологізми та потенційні слова, які з часом можуть перейти до активного словникового складу мови [3, с. 417]. Неологізми, які з'являються у військовій сфері, характеризуються високим ступенем прагматичності, точності та компактності вираження.

Структурно англійські військові неологізми часто утворюються шляхом композиції (*drone strike*, *ghost fleet*), словозмішування (*cyberattack*, *infowar*), абревіації (*IED*, *C4ISR*, *SIGINT*), семантичного зсуву (*frontline*, *theatre*) або метафоризації (*ghost soldiers*). Вони характеризуються лаконічністю та інформаційною насиченістю, що дає змогу швидко поширюватися в міжнародному публічному дискурсі. Семантична специфіка таких одиниць полягає у поєднанні технічного змісту з політичним або стратегічним підтекстом. Наприклад, термін *hybrid warfare* позначає не просто «гібридну війну» як лінгвістичну кальку, а цілий комплекс дій, які охоплюють військові, інформаційні, економічні та кібернетичні методи тиску. Подібним чином *grey zone conflict* означає стан між війною та миром, коли бойові дії ведуться без офіційного оголошення війни.

У процесі перекладу військових неологізмів виникають специфічні труднощі, пов'язані з відсутністю усталених українських відповідників, багатозначністю, конотаціями та прагматичними особливостями. Військові терміни часто з'являються раніше, ніж фахові словники встигають їх зафіксувати, тому перекладачеві доводиться працювати з «живим» мовним матеріалом. Окрім цього, частина військових неологізмів має пропагандистський або евфемістичний характер [1, с. 99]. Наприклад, *collateral damage* використовується як евфемізм для позначення втрат серед цивільного населення, тому буквальний переклад може не передати всіх прагматичних нюансів. Метафоричність також ускладнює відтворення, адже терміни на кшталт *fog of*

war («туман війни») не мають прямого технічного значення, але передають важливу концепцію – непередбачуваність бойових дій.

Серед основних перекладацьких стратегій у військовій термінології застосовуються калькування, транскрипція або транслітерація, описовий переклад та функціональна адаптація. Калькування передає структуру та зміст з високою точністю (*cyberwarfare – кібервійна*). Транскрипція використовується у випадках усталених міжнародних термінів (*drone – дрон*). Описовий переклад забезпечує точність змісту у випадку відсутності прямого еквівалента (*grey zone conflict – конфлікт у «сірій зоні» без офіційного оголошення війни*). Функціональна адаптація є доцільною для відтворення ідіоматичних виразів (*boots on the ground – сухопутні війська на місці проведення операції*). У багатьох випадках поєднання стратегій забезпечує найточнішу передачу як денотативного змісту, так і конотативного навантаження [2, с. 155].

Особливу увагу необхідно звернути на переклад абревіатур і скорочень. Оскільки військові акроніми часто мають точне технічне значення, неправильне відтворення може призвести до серйозних комунікативних помилок. Наприклад, *C4ISR* означає Command, Control, Communications, Computers, Intelligence, Surveillance and Reconnaissance. Зазначений термін доцільно подавати у перекладі з поясненням або офіційним українським еквівалентом, якщо він існує у національних стандартах [2, с. 157]. У наукових і військово-політичних текстах часто рекомендовано зберігати оригінальний англомовний акронім поруч з перекладом.

Таким чином, відтворення структурно-семантичних особливостей англійських військових неологізмів в українському перекладі є складним процесом. Перекладач повинен враховувати структурну будову слова, семантику, прагматичний контекст, а також реалії військової сфери. Від точності перекладу залежить коректність комунікації між військовими структурами, урядовими органами, медіа та громадськістю. Збереження структурних і семантичних характеристик сприяє термінологічній уніфікації та кращому розумінню нових військових реалій. Ефективне застосування перекладацьких

стратегій – калькування, описового перекладу, адаптації та транскрипції – забезпечує адекватну комунікацію між англомовними та україномовними учасниками спілкування.

Література

1. Костенко О. Г. Сучасні англійські неологізми та способи їх перекладу українською мовою. *Закарпатські філологічні студії*. 2020. Т. 2, № 13. С. 97–100.

2. Панченко О. І. До питання про переклад неологізмів. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського*. 2020. Т. 31, № 4. С. 154–158.

3. Селіванова О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. Полтава : Довкілля-К, 2006. 716 с.3.

4. Ayto J., Simpson J. The Oxford Dictionary of Modern Slang. Oxford, New York : Oxford University Press. 1999.

5. Newmark P. A Textbook of Translation. New York: Prentice Hall, 1988. 422 p.

Хурс С. С.
гр. 4зП
Український державний університет імені Михайла Драгоманова
Наук. керівник – к. ф. н., викл. Довгань О. В.

КАТЕГОРІЯ УМОВНОСТІ В СУЧАСНІЙ ЛІНГВІСТИЦІ: ДО ПИТАННЯ СЕМАНТИЧНИХ ТА ГРАМАТИЧНИХ ОЗНАК

У мовознавстві умовність часто розглядається як випадок модальності, коли дія або стан не представлені як фактичні, натомість презентовано можливими, уявними або потенційними. Показовим у цьому контексті є побутування в англійській мові категорії conditional sentences (“if-clauses” + main clause), яка виражає вищезазначену умовність як реальну (possible), нереальну (unreal / counterfactual) та змішану (mixed) [4, с. 272].

Прикметно, що в українській мові умовний спосіб зазвичай реалізується через частку *б(и)* + форма минулого часу дієслова (*я б зробив, якби ти сказав*), що є граматичним показником умовності. Це створює чітке морфосинтаксичне лічильне відмінювання умовних речень у відношенні до часової форми і типу умови. Показовими у контексті аналізованої проблеми є спільні для обох мов семантичні ознаки:

– нереальність / контрафактичність: ситуації, що сталися б, якби була інша умова;

– залежність результату від умови: головна клауза виконується лише за умови, вираженої в підрядності;

– імовірні / потенційні умови: менша категоричність, можливість реалізації (особливо в англійській мові first / zero conditionals) [3, с. 158].

Тут згадаємо також значущі в цьому контексту самобутні граматичні ознаки, притаманні англійській мові:

а) if-клауза з різними часовими формами (present, past, past perfect) для різних типів умов (реальні, нереальні, минулого часу); [1].

б) допоміжні модальні дієслова *would / could / might* у головній частині умовних речень для нереальних чи потенційних умов [4, с. 280].

Разом із цим, для української мови характерна принципово інша граматична параметризація:

– частка *би / б* у сполучені з минулим часом дієслова;

– використання сполук *якби, щоб, аби* для введення умовної підрядної частини;

– залежність часової форми: часто минулий час + *б(и)* для вираження нереальності чи потенційності [3, с. 160].

Таким чином, англійська має чітку класифікацію типів умовних речень: zero, first, second, third conditionals, mixed forms. Цей тип класифікації допомагає розрізняти семантичні значення умовності залежно від імовірності або реальності ситуації. Натомість українській притаманний менший ступінь

стандартизації типів умовних речень у граматиках, що зумовлює більшу контекстуальну роль для локалізації умовності. [4, с. 274].

Значущим у цьому контексті є праця Fokin S., Analytical grammar forms extraction as a new challenge for corpora (Case of conditional mood in Polish and Ukrainian) у якій дослідник акцентує увагу на тому, що корпусні дані для української мови аналізують умовний спосіб аналітично (завдяки маркерам), а не через морфлогічно спеціалізовані форми. При цьому особливу роль відіграють семантико-прагматичні аспекти: адже умовність виконує не лише логічну функцію, а й комунікативну. Це пов'язано з тим, що остання репрезентує особливу невизначеність, ввічливість, побажання, припущення. Наприклад, англійські умовні речення з *would* часто використовуються для ввічливих звернень; в українській мові умовний спосіб + частка *би* може виступати як пом'якшення тверджень чи вираження побажання [5, с. 9].

Отже, особливу роль у вивченні аналізованої проблеми відіграє корпусний підхід, у межах якого продуктивним є аналіз записів української мови в поєднанні з англійськими текстами. Це дозволяє відслідкувати, як перекладачі та носії мови вибирають ті чи інші засоби для вираження умовності. Наприклад, у статті The Verbal Category of Conditionality in Bulgarian and its Ukrainian Correspondences аналіз показує що українські переклади часто додають модальні дієслова або змінюють структуру для збереження умовного значення [2, с. 12].

Література

1. Conditionals. Cambridge Dictionary – English Grammar Today. URL: https://dictionary.cambridge.org/grammar/british-grammar/conditionals (дата звернення: 13.10.2025).

2. Derzhanski I., Siruk O. The Verbal Category of Conditionality in Bulgarian and its Ukrainian Correspondences. *Proceedings of the Institute for Bulgarian Language*, 2024. P. 10 – 15.

3. Fokin S. Analytical grammar forms extraction as a new challenge for corpora (Case of conditional mood in Polish and Ukrainian). *Polonica. 2022. Vol. XLII*. P. 153–170.

4. Parrott M. Grammar for English Language Teachers. 2nd ed. *Cambridge: Cambrige University Press, глава Conditional Sentences*, 2010. P. 272–288.

5. Shepel Yu., Goncharova M. The Concept of Modality and Language Means of Its Expression in English. *Journal "Ukrainian Sense".* 2023. № 2. P. 5–9.

Цісар А.О.
гр. мАУП-26
Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка
Науковий керівник – к.філол.н, доцент Конкульовський В.В.

ІНТЕРСЕМІОТИЧНА ПРИРОДА ДРАМИ: ПЕРЕКЛАД СЦЕНІЧНИХ ПРИМІТОК ТА ПРАГМАТИЧНИХ КОМПОНЕНТІВ

Незважаючи на десятиліття дискусій щодо театральних текстів у перекладі, питання їх перекладності все ще залишається актуальним. Це зумовлено його природною двоїстістю, адже це водночас літературний текст для читання та сценарій, який у майбутньому потенційно поставлять на сцені. З огляду на це, перекладацька діяльність у театрі виходить за межі простої лінгвістичної еквівалентності. Це вимагає сприймання тексту як комплексу знакових систем, де словесний компонент є тільки одним із компонентів художнього тексту/постановки [5, с. 142].

Методологічним фундаментом для цього аналізу слугує матеріал «Семіотика театру», яка фокусується не лише на інтерлінгвальному, а й на інтерсеміотичному рівні, що, власне, і відбувається на сцені. Дослідження підтверджують ключову тезу, що текст драми так чи інакше має закладену у собі сценічність. Повноцінною одиницею він стає лише під час його виконання, тому що саме у виставі його потенціал розкривається повною мірою [1, с. 49].

Необхідність забезпечення сценічності вимагає від перекладача виконання драматургічного аналізу. Цей етап включає не лише лінгвістичне перенесення, але й інтерпретацію та трансфер просторово-часових вказівок, що містяться в тексті. Таким чином, перекладач є не лінгвістом, а співавтором, який радше конкретизує текст, щоб зробити його придатним для того, аби актор його реалізував на сцені. Фундаментальна відмінність між читацькою та сценічною версіями, полягає в онтологічній та когнітивній різниці: на сторінці п'єса є фіксованою та просторово організованою (явище відоме як концептуальний доступ), а-от на сцені вона є ефемерною та плинною (фізичний доступ). Також досить часто через так звані скопоси перекладач вимушений вносити у текст корективи (скорочувати сцени або ж усувати героїв) через обмеження, які від нього не залежать, що виводить його за межі лінгвістичної правильності [4, с. 5].

Сценічні примітки є паратекстом, а відтак і ключовим компонентом тексту п'єси, що утворює єдність із діалогом. З часів появи перших драматичних творів примітки помітно еволюціонували, адже якщо у шекспірівські часи вони слугували виключно як дороговказ для актора, то з приходом Б. Шоу та О. Вайлда вони перетворились на прийом, що підкреслює присутність автора у творі. Тобто вони набули статусу самостійного художнього тексту, своєрідного «тексту в тексті», в більшості розрахованого на читачів. Саме тому вони багаті на культурно-марковані знаки, які більшою мірою характеризують персонажів, а також виступають важливою ознакою репрезентації культури та соціуму [3].

А-от драматичний діалог, на відміну від приміток, безпосередньо спрямований на актора, що створює проблеми із вимовлянням тексту та легкістю його сприйняття. Репліки акторів формують індивідуальний ідіолект, що слугує засобом вираження емоцій через голос та жест. Працюючи із діалогом, перекладач постійно повинен «чути актора, який промовляє репліку в його уяві», аби досягти відчуття переконливості. При перекладі реплік центральне місце займає комунікативно-прагматичний підхід, де головним завданням є не лише лінгвістична відповідність, а й здатність перекладу зберегти прагматичний ефект

оригіналу. Це часто включає лексичні та стилістичні трансформації для забезпечення потрібного комунікативного ефекту [2, с. 78].

Підсумовуючи варто підкреслити, що перекладач драми займається гібридною та багатовимірною діяльністю, яка вимагає синтезу стратегій. У цьому випадку перекладач працює не лише як лінгвіст, але й як співавтор нового тексту. Успішна реалізація цього завдання вимагає постійного балансування між літературною достовірністю (в примітках із реаліями та описами) та практичними потребами сцени (забезпечення легкої вимови та збереження ідіолекту). Кінцева оцінка якості такого перекладу головним чином визначається здатністю перекладу зберегти прагматику оригіналу та забезпечити сценічну ефективність.

Література

1. Пономаренко Л. В. Засоби відтворення сатири та гумору німецькомовних сценічних текстів в українських перекладах : дис. … канд. філол. наук : 10.02.16. Київ, 2011. 177 с.
2. Степанець Д. Збереження комунікативно-прагматичного потенціалу художнього тексту у перекладі. *Журнал «Науковий огляд»*. №8.71. 2020. С. 76-86
3. Чала Ю. Переклад культурно-маркованих знаків Вікторіанської доби у паратексті драматичних творів. *Мовні і концептуальні картини світу: збірник наукових праць.* №17. 2006. С. 349-355
4. Ambrosi P., Bigliazzi S., Kofler P., Theatre Translation in Performance. *ROUTLEDGE ADVANCES IN THEATRE AND PERFORMANCE STUDIES*. 2013. pp. 247.
5. Randaccio M. Drama translation as textual and cultural transformation. *International Journal of Translation*. 2009. pp. 139-157.
6. Randaccio M. Drama translation: theory and practice. The case of Conor McPherson’s This Lime Tree Bower, The Weir, and St. Nicholas on the Italian Stage. *EUT Edizioni Università di Trieste*. 2022. pp. 137.

Чайковська А. Т.
гр.мАУП-26
Тернопільський національний педагогічний університет імені
Володимира Гнатюка
Науковий керівник – к.ф.наук, доцент Цепенюк Т. О.

ПРИЙОМИ ПЕРЕКЛАДУ СТИЛІСТИЧНИХ ЗАСОБІВ У ПРОМОВІ СЕРГІЯ ЖАДАНА НА ВРУЧЕННІ ПРЕМІЇ МИРУ

Реальність війни кардинально відрізняється від реальності миру саме неможливістю вільно дихати і легко говорити. А говорити, поза тим, потрібно навіть під час війни. Особливо під час війни [3]. Ба більше, необхідно вести міжнародний діалог, одним із комунікаційних містків в якому є культурна дипломатія. Науковці визначають культурну дипломатію як курс дій, який заснований на обміні ідеями, цінностями, традиціями, іншими аспектами культури або самобутності, що використовується з метою зміцнення міждержавних відносин та просування національних інтересів [2, с.73]. Одним із інструментів культурної дипломатії є публічні промови українських діячів культури на міжнародних конференціях, фестивалях, преміях, тощо. У цій праці ми розглянемо промову українського письменника, поета, есеїста, перекладача та громадського діяча Сергія Жадана на врученні Премії Миру.

Метою нашої розвідки є аналіз перекладацьких прийомів для відтворення стилістичних засобів на лексичному рівні з англійської мови на українську.

Оскільки публічні промови в культурно-дипломатичному дискурсі мають на меті привернути увагу світової спільноти, в них широко використовуються стилістичні засоби, які відіграють ключову роль у створенні емоційного, естетичного та ідейного впливу на аудиторію через образне відтворення дійсності. Оскільки у текстах Сергія Жадана кожне слово змістовно наповнене, кожне слово має прихований філософський зміст, вони характеризуються особливою насиченістю художніх засобів [1, с. 111]. Розгляньмо приклади та прийоми перекладу деяких з них.

Досить вживаним в промові митця є **епітет** – художнє означення, що підкреслює характерну суб'єктивну рису явища, предмета, поняття чи дії. Він повідомляє додаткову інформацію про предмет та надає тексту насиченості, що власне забезпечує більше зацікавлення з боку аудиторії [4]. Для перекладу цього стилістичного засобу здебільшого перекладач вдавався до пошуку українського еквіваленту для перекладу: *натруджені руки [3] — hands black from labour [5], щільна застиглість [3] — frozen stillness [5], зламана і зміщена реальність [3] — fractured and displaced reality[5].*

Також тексти Сергія Жадана славляться образністю мислення, основним елементом якого є **метафора —** художній засіб, що полягає в переносному вживанні слова або виразу на основі аналогії, схожості або порівняння [4]. Враховуючи особливості авторського стилю митця, метафора в промові є чи не найбільш вживаним тропом, який здебільшого відтворювали через контекстуальну заміну: *зона наближення до смерті [3] — encroaching zone of death [5], інтонації війни [3] — war inflections [5], кривавий густий потік [3] — bloody flow of violence [5], велика розірваність мови [3] — striking discontinuity of speech [5].*

Наступним тропом, який трапляється у промові є **порівняння** – стилістичний засіб, що полягає у зіставленні одного предмета чи явища з іншими для того, щоб глибше його розкрити [4]. Саме порівняння дозволяють оратору наблизитись до слухача через поєднання концептів незрозумілого і відомого, з метою збереження яких у наведеній промові перекладачі використовували дослівний переклад: *очі – ніби застиглий метал, ніби скло, що відбиває пожежу [3] — eyes are like frozen metal, or glass that reflects fire [5]; говорить про загиблих, як про свою роботу [3] — he talks about the dead like he does about the work [5].*

В промові часто трапляється і **антитеза** – протиставлення ідей за допомогою контрастних фраз і речень [4]. Антитеза є одним із найбільш ефективних стилістичних засобів для досягнення емотивного впливу на реципієнта. У промові Жадана антитезу здебільшого перекладали дослівно: *не тому, що нам хочеться війни, а саме тому, що нам дуже хочеться миру [3] —*

not because we desire war, but because we desperately want peace [5]; те, що зовні, збоку, може видатися розмовами про смерть, насправді дуже часто є відчайдушною спробою зачепитися саме за життя, за його можливість, за його тяглість [3] — what may seem like discussions about death from the outside are often a frantic effort to hold on to the possibility, durability, and persistence of life [5].

Отже, провівши детальний аналіз перекладу промови Сергія Жадана на врученні Премії Миру, можемо стверджувати, що для відтворення стилістичних засобів перекладачі використовували різноманітні перекладацькі стратегії: метафору, яка є чи не найбільш вживаним тропом, здебільшого відтворювали за допомогою контекстуальної заміни; для відтворення епітетів використовували еквівалентний переклад, а антитезу і порівняння перекладали дослівно.

Література

1. Антошина М. О., Зайцева В. В. Метафора в художньому дискурсі Сергія Жадана // Ukrainian sense. Дніпро, 2023. № 1. С. 111–123.

2. Дубовик Н.А., Шило О.В. Культурна дипломатія як інструмент міжнародної комунікації України // Молодий вчений. 2023. № 4, С. 72-76.

3. Жадан С. Нехай цей текст буде не про війну // Офіційний веб-сайт бібліотеки Дніпровського фахового коледжу радіотехніки. URL: https://librarycre.wordpress.com/2022/10/23/serhii-zhadan-promova-premiia-myru-2022/

4. K. Brown, J. Miller. The Cambridge dictionary of linguistics. 2013. C. 29-284

5. S. Zhadan. Let this be a text not about war // Official web-site of International Literature Corporation Meridian Czernowitz. URL: https://www.meridiancz.com/de/serhiy-zhadan-let-this-be-a-text-not-about-war

Чепелєва Г. Б.
гр. мАУП-26
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
Наук. керівник – к.ф.н, доцент Загородня Л. З.

ПРОБЛЕМА МІЖКУЛЬТУРНОЇ АДАПТАЦІЇ ГУМОРУ В ХУДОЖНЬОМУ ПЕРЕКЛАДІ

Робота присвячена аналізу особливостей міжкультурної адаптації гумору в художньому перекладі. Гумор багатостороннє та складне явище—у ньому поєднуються мовні, когнітивні та культурні чинники. Саме через це передача комічного іншою мовою часто сповнена різноманітних труднощів, пов'язаних з відмінностями у культурах, баченні та сприйнятті світу, системі цінностей і комунікативних нормах.

Ключові слова: гумор, переклад, міжкультурна адаптація, комічний ефект, стратегія перекладу.

Основний текст.

Гумор–це важливе явище у людській культурі, що посідає значуще місце в художніх текстах. Часто комізм виконує не лише розважальну, а й соціальну, психологічну та комунікативну функції. Проте в умовах міжкультурних відмінностей перекладач стикається з проблемою збереження комічного ефекту: те, що викликає сміх у представників однієї культури, може бути неприйнятним, незрозумілим або ж просто несмішним для іншої.

Особливо складні для перекладу є каламбури, культурні алюзії, іронія, сарказм, а також гумор, який побудований на грі слів чи фонових знаннях (культури або окремої людини). Часто буквальний переклад призводить до втрати гумористичного потенціалу. Саме тому перекладач повинен вдаватися до міжкультурної адаптації–відтворення комічного ефекту шляхом добору необхідних засобів у мові перекладу з урахуванням культурних очікувань та особливостей реципієнта[1, с. 92].

Серед основних стратегій перекладу гумору можна виділити:

- Еквівалентний переклад. Він використовується якщо в мові перекладу існує відповідний комічний образ, вираз тощо;
- Адаптацію. Такий метод застосовується задля часткової зміни змісту, аби зберегти функції гумору;
- Компенсацію. Комічний ефект може бути втрачено в одному місці, проте відновлено в іншому;
- Омісію або заміну культурно маркованих елементів. Це відбувається коли фрагменти та комічні одиниці зовсім не піддаються перекладу.

Наприклад, у перекладі англомовних фільмів або творів “локальні” жарти часто замінюють оригінальні культурні реалії мовного середовища для якого створюється цей переклад (замість британських або ж американських образів з’являються ті, які відомі українському споживачу). Саме такі зміни дають змогу зберегти комізм, навіть попри те, що конкретна алюзія втрачена[2].

Отже, міжкультурна адаптація є невід’ємною складовою перекладу гумору, адже саме завдяки ній відбувається збереження комунікативного ефекту, а не лише формальна, сира точність. Успішний переклад гумору вимагає не буквальної точності, а глибокого розуміння обох культур, творчого підходу та здатності перекладача виступати посередником між ними.

Висновки. Міжкультурна адаптація гумору є однією з найскладніших проблем художнього перекладу. Саме вона потребує від перекладача не тільки мовної компетентності, але й високого рівня культурної обізнаності, глибоких фонових знань та почуття стилю. Ефективне відтворення гумору полягає у збереженні комічного впливу на реципієнта, навіть якщо для цього доводиться частково змінювати форму або зміст вислову. Отже, переклад гумору—це баланс між точністю та креативністю, між культурною вірністю і комунікативною ефективністю.

Література

1. Підгрушна О. Г. Специфіка перекладу гумору на межі англійської та української культур [Електронний ресурс]. Science and Education a New Dimension. Philology. 2015. Vol. III(10), Issue 47. Режим доступу: Pidgrushna-O.G.-

The-specificity-of-the-translation-of-humor-on-the-verge-of-the-English-and-Ukrainian-cultures.pdf

2. Зелінська В. Лінгвокультурна характеристика перекладу українського та англійського гумору [Електронний ресурс] / Вікторія Зелінська. 02.06.2020. Науковий блог Національного університету "Острозька академія". Режим доступу: https://naub.oa.edu.ua/linhvokulturna-harakterystyka-pere/

Шакланова Є.О.
гр. 4зП
Український державний університет імені Михайла Драгоманова
Наук. керівник – к.ф.н., викладач Довгань О.В.

ПРОБЛЕМА РЕТРАНСЛЯЦІЇ КУЛЬТУРНИХ РЕАЛІЙ У ХУДОЖНЬОМУ ПЕРЕКЛАДІ

У сучасному світі художній переклад відіграє важливу роль як засіб міжкультурної комунікації: так, перекладач виступає посередником між різними національними культурами. Зокрема, саме через діяльність останнього літературні твори перетинають мовні та культурні межі, відкриваючи читачам нові світи й способи мислення. Як зазначає , Т.О. Лелека [1, с. 246-247], занурення перекладача у світ нових культурних образів — це те саме, що усвідомлення нової реальності, у якій існує зовсім інша мовна картина світу зі своїми вимірами.

Сучасні дослідження підтверджують вищезазначену думку, наголошуючи на тому, що перекладач у наші дні діє у просторі «гібридних ідентичностей», де межа між «своїм» і «чужим» стає дедалі умовнішою. Внаслідок цього переклад розглядають формою транскультурної медіації, у межах якої перекладач створює новий культурний простір між двома мовами та системами цінностей (у тому числі, мовними і національними картинами світу). [2], [3].

Зазначимо, що існує ціла низка перекладацьких викликів, серед яких головним, на нашу думку, є проблема культурних реалій. Останні можуть бути словами, поняттями та образами, у яких відображено досвід певного народу, його побут, історію, традиції. Саме тому, Bassnett, S., Lefevere, A. [4, p. 10]

наголошують на тому, що переклад – це акт міжкультурного посередництва, а тому завдання перекладача полягає не лише у відтворенні змісту, а й у передачі «культурної іншості», яка формує атмосферу та ідентичність оригінального твору.

Відтак, актуальність дослідження полягає у необхідності глибшого вивчення способів передачі культурно-специфічних елементів у художньому перекладі. Окрім того, репрезентативними є актуалізовані при цьому перекладацькі стратегії, які забезпечують адекватність і збереження художньої цінності тексту. Окреслені аспекти аналізованої проблематики продуктивні не лише для теоретичних перекладознавчих студій, а й перекладацької практики. Так, саме завдяки їм зростає професійний рівень перекладача та інтенсифікується міжкультурний обмін.

Відзначимо, що культурні реалії часто не мають прямих відповідників у мові перекладу, тому перекладач опиняється перед вибором: зберегти автентичність оригіналу чи адаптувати текст до особливостей сприйняття іншої культури. Venuti, L. [5, p. 20] репрезентує цю проблему через дві основні перекладацькі стратегії — **доместикацію** (пристосування твору до норм і очікувань культури перекладу) та **форенізацію** (збереження «чужорідності» оригіналу, його культурної своєрідності). Разом з цим, Berman, A. [6, p. 20] наголошує, що надмірна доместикація може призвести до втрати культурної глибини й спотворення авторського задуму, тому завдання перекладача полягає у пошуку балансу між зрозумілістю для читача та збереженням автентичного культурного змісту.

Останнє дослідження О.Ю. Герасименко [7, с. 40-43], засвідчує інтерес до культурологічного аспекту перекладу постійно зростає. Передача культурних реалій вже не розглядається лише як технічний процес, а стає творчою інтерпретацією культурних смислів. У цьому контексті перекладач виступає посередником і медіатором між культурами, відповідальним за збереження національного забарвлення і художньої автентичності тексту. Автор звертає увагу, що розвиток технологій (зокрема, технологій машинного перекладу,

штучного інтелекту та інших), відкриває нові перспективи для збереження культурних нюансів. Вищезазначені інструменти допомагають перекладачу швидше знаходити релевантні рішення, звертатися до баз реалій та залучати носіїв мови до спільної роботи над текстом. Такий підхід поєднує культурологічний аналіз із технологічними можливостями, створюючи гнучку й культурно чутливу модель перекладу.

Отже, передача культурних реалій у художньому перекладі – це процес, у якому одночасно важливі мовна точність, естетичне чуття та глибоке розуміння іншої культури. Успішність перекладу визначається тим, наскільки перекладач зберігає національний колорит і унікальність авторського стилю, не втрачаючи при цьому природності сприйняття тексту. Найбільш ефективними залишаються стратегії, що поєднують елементи доместикації та форенізації, дозволяючи передати не лише зміст, а й дух оригіналу.

Література

1. Лелека Т.О. Особливості перекладу у культурологічному аспекті. *Наукові записки. Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка. Сер. Філологічні науки.* 2023. Вип. 1(208). С. 246-247 URL:https://journals.cusu.in.ua/index.php/philology/article/view/303/286 (дата звернення 13.10.2025)

2. Zeynalova Kh. Translation Challenges of Cultural Realia in English Literary Texts: Semantic and Pragmatic Aspects. *Euro-Global Journal of Language and Literature Studies.* Vol. 2, No. 2 (Pavasaris, 2025). P. 70–77. URL:https://egarp.lt/index.php/EGJLLE/article/view/137/138 (дата звернення 13.10.2025)

3. Ben Khalifa, F. Reconceiving Translation: Homi Bhabha's Hybridity and the Third Space in Literary Translation. *International Journal of Translation and Interpretation Studies.* 2023. P. 16–25. URL:https://al-kindipublisher.com/index.php/ijtis/article/view/9159/7844 (дата звернення 13.10.2025)

4. Bassnett, S., Lefevere, A. *Constructing Cultures: Essays on Literary Translation*. Clevedon: Multilingual Matters, 1998. P. 10 URL:https://open.unive.it/hitrade/books/BassnettLefevereConstructing.pdf?utm_source=chatgpt.com (дата звернення 13.10.2025)

5. Venuti, L. *The Translator's Invisibility: A History of Translation*. London: Routledge 1995. P. 20 URL:https://citeseerx.ist.psu.edu/document?doi=b079b814b19dc3443107e176c32fea1963a86b99&repid=rep1&type=pdf&utm_source=chatgpt.com (дата звернення 13.10.2025)

6. Berman, A. Translation and the Trials of the Foreign. In Venuti, L. (Ed.). *The Translation Studies Reader* 2nd ed., . London & New York: Routledge, 2004. P. 284-297 URL:https://translationjournal.net/images/e-Books/PDF_Files/The%20Translation%20Studies%20Reader.pdf?utm_source=chatgpt.com (дата звернення 13.10.2025)

7. Герасименко О.Ю. Мистецтво перекладу як засіб збереження культурних нюансів у процесі перекладацької діяльності. *Наукові записки Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка. Сер. Філологічні науки.* 2023. Вип 2 (205). С. 40–43 URL:https://journals.cusu.in.ua/index.php/philology/article/view/148/135 (дата звернення 13.10.2025)

Шамрай Т.В.
гр. змАУП-21
Тернопільський національний педагогічний університет імені
Володимира Гнатюка
Наук. керівник – к.ф.н, доцент Кравець С.В.

ПЕРЕКЛАД ПІСЕНЬ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ КУЛЬТУРНИХ ВІДМІННОСТЕЙ

Переклад пісень – надзвичайно важливий і доволі складний процес, який вимагає не лише креативності, таланту, фантазії та хорошого уявлення, а й великого терпіння. Музика, як один із різновидів мистецтва, здатна передавати

емоції, переживання, настрої і навіть відображати культуру того народу, автор якого її створив. Пісенна лірика – це відображення ідентичності, вона вбирає в себе настрій, стиль життя, уподобання, досвід та емоційний фон автора. Культура творить контекст, в якому ми існуємо, живемо, думаємо, спілкуємося [1, с. 29]. Доволі часто можна почути твердження, що музика єднає. Цьому заперечень немає, адже пісня завжди «несе» певне послання для суспільства, а завдяки перекладу вона стає ще більш доступною для інших народів. Саме тому цей творчий процес і досі залишається невід'ємною частиною успіху композиції, адже він дає можливість познайомити іншу аудиторію з тим, що для них може бути абсолютно чужим. До прикладу, мелодійна композиція східних країн, таких як Китай чи Японія, часто виявляється більш індивідуальною, тобто дає можливість зануритись в думки, віднайти своє «Я», навчитись знайти себе та переусвідомити своє життя. Коли мова йде про внутрішній світ людини – психічний і духовний (моральний), то тут «перекладацькі муки» може провокувати той факт, що у вихідній мові навіть її носії часто не можуть провести чітку межу між подібними поняттями, тобто синонімічними позначеннями (термінами), які за ними криються [2, с. 49]. В той час як музика країн Заходу відображає більш колективний підтекст – люди, слухаючи таку композицію, навпаки, отримують більше драйву, мотивації, енергії та готові разом рухатися до нових звершень.

Більшість теоретиків стверджують, що при перекладі пісень, насамперед,важливо зберегти його емоційну та культурну складову, яка дозволить слухачу відчути все задумане автором. Ба більше, існують безліч різних методів адаптації при перекладі лірики. Найбільш поширеним серед них є дослівний переклад. Під час перекладу лірики таким методом, фахівець намагається максимально точно відтворити зміст оригіналу. Така стратегія зустрічається доволі часто, але перекласти пісенну композицію «слово в слово» і при цьому зберегти її культурний посил – майже неможливе завдання. Яскравим прикладом такого типу перекладу є пісня Hozier – Take me to church та українська версія ENLEO – Веди мене в храм. Це, мабуть, один із небагатьох

феноменальних випадків, коли перекладач зміг практично дослівно відтворити усе задумане автором майже не змінюючи нічого ні у тексті, ні у музиці. Молодий виконавець переклав пісню враховуючи головні культурні відмінності двох мов, що в кінцевому результаті дозволило йому вільно передати зміст, основну думку, емоції та зберегти загальну ідею оригінального твору.

Переклад пісень також дозволяє популяризувати музику трішки ширше, на світовому рівні. Цей процес дозволить виконавцям і музикантам виходити за межі своєї рідної країни та досягати міжнародного визнання. До прикладу, при перекладі відомих англомовних пісень перекладачеві, який вільно володіє українською мовою, достатньо адаптувати мелодику та органічне звучання, щоб композиція зазвучала природно для українського слухача. В той час як українські пісні часто містять особливу символіку і приховані фольклорні образи, які є абсолютно чужими для культури інших країн, тому важливо знайти баланс між точністю і місцевими культурними відтінками. Або ж звернімо увагу на пісні, які написані корейською мовою. Вони часто містять 35-50% лірики саме англійською мовою. З її багатою музичною спадщиною ця країна стала важливим центром поп-культури. Переклад корейських пісень українською мовою включає не лише лінгвістичні труднощі, але й культурні: відображення історичних традицій, загальноприйнятих соціальних норм, а також сучасних трендів, таких як К-поп. У цьому випадку, перекладач, що набуває статусу посередника в міжкультурній комунікації, стикається з першочерговою необхідністю заглиблення в культурний/лінгвокультурний контекст, пошуку шляхів і способів «узгодження» двох різних національно-мовних картин світу [3, с. 65]. Саме тому перекладачі повинні знаходити способи передати енергію пісень та їх дух таким чином, щоб враховувати специфічні для певної культури вирази і стилі, та звернути увагу на особливості тексту, який відображає культурну комбінацію двох мов одночасно.

Хоч переклад пісень є важливою складовою культурного обміну, він все одно дозволяє зберегти історичну спадщину, розширюючи можливості й нові горизонти. Він не лише збагачує мовну палітру, а й дозволяє представникам

різних культур відчути себе ближчим одне до одного, позбутися бар'єрів і просто насолоджуватись іноземним продуктом без жодних обмежень.

Література

1. Кабаченко І.Л. Міжкультурна комунікація в перекладі. Актуальні проблеми перекладознавства та методики навчання перекладу: тези доп. учасників XI Наук. конф. з міжн. участю, м. Харків, 15-16 квіт. 2021 р. / Харків. нац. ун-т ім. В.Н. Каразіна, ф-тет ін. мов. Харків, 2021. С. 29–30.

2. Мізін К.І. Комплексні емоції як проблема перекладу. Актуальні проблеми перекладознавства та методики навчання перекладу: тези доп. учасників XI Наук. конф. з міжн. участю, м. Харків, 15-16 квіт. 2021 р. / Харків. нац. ун-т ім. В.Н. Каразіна, ф-тет ін. мов. Харків, 2021. С. 49-50.

3. Фролова І.Є. Культурні чинники перекладацької діяльності. Актуальні проблеми перекладознавства та методики навчання перекладу: тези доп. учасників XI Наук. конф. з міжн. участю, м. Харків, 15-16 квіт. 2021 р. / Харків. нац. ун-т ім. В.Н. Каразіна, ф-тет ін. мов. Харків, 2021. С. 65-66.

Шароватова М.С.
гр. мСОАМ-23
Тернопільський національний педагогічний університет імені
Володимира Гнатюка
Наук. керівник – к. пед. н., доцент Серняк О. М.

DEVELOPING STUDENTS' FOREIGN LANGUAGE SPEAKING COMPETENCE IN THE PROCESS OF COOPERATIVE COMMUNICATION IN THE EFL CLASSROOM

While preparing students for active participation in social life, psychological and pedagogical science take into consideration modern tendencies of the development of society where the group of participants is the main entity of modern society. It is of vital importance nowadays to foster communities where the effectiveness does not solely depend on professional competence and experience of its participants as separate individuals but on their abilities to cooperate their efforts, and find effective ways to

organize collective work for a common goal. Thus, it is significant to transform our schools and colleges into the educational environment with all the necessary conditions that reinforce social interaction, effective cooperation and collaboration of learners, teachers and other participants of the learning process.

The attention of modern pedagogical research studies is focused on creating educational environment where the main factors are the interaction of the participants of the learning process and their personal communication in their joint educational and cognitive activity. As a program subject of modern school instructing EFL presupposes activating all kinds of cooperative learning as well.

The **objective** of our investigation is to develop students' foreign language speaking competence in the process of cooperative communication in the EFL classroom by organizing and implementing interactive, collaborative, and task-based learning activities that foster active participation, mutual interaction, and effective group work among learners.

O. Serniak defines collective educational and cognitive activity of students as a type of organization of students' learning process that involves the realization of their objective need for cooperation and their subjective need for communication. The author posits such issues as students' awareness of a common goal of educational activity, the unification of efforts of all participants and a purposeful distribution of tasks aimed at completing a shared learning objective. Additionally, the provision of conditions for collective interaction among students, which implies personal interconnection, mutual influence and mutual responsibility, coordination and coherence of actions, mutual understanding, mutual control, and mutual benefit among the members of the learning group in the process of solving a collective learning task [1, p. 77].

Smith and MacGregor define cooperative learning as "an educational approach involving joint intellectual efforts by students, in groups of two or more, mutually searching for an understanding to solutions in a project" [2, p. 37].

To encourage effective learning in the area of English as a Foreign Language, a profound awareness of cooperative technologies is essential. In today's educational field, adopting collaborative tools becomes not just advantageous but essential for formulating a dynamic and engaging EFL learning environment.

At its core, all cooperative learning techniques revolve around the concept of group work, where students are collaboratively engaged in shared tasks and activities to achieve common learning goals. When the EFL teacher is aware that cooperative learning is very close to group work, it becomes crucial to appreciate the nuances of organizing this collaborative work for reaching the best educational results.

There are plenty of factors the EFL teacher takes into account when organizing group work: 1) layout; 2) division into pairs/groups; 3) assigning roles to the participants; 4) defining the task; 5) monitoring the process and 6) reflection.

Fostering the educational cooperative environment in the classroom, the EFL teacher uses a diverse set of cooperative technologies, which offer effective ways to teach a foreign language in an engaging way for learners. The diversity of cooperative technologies for language education provides educators with a variety of innovative tools to enhance the learning experience in the classroom.

We would like to share some interactive exercises and cooperative tasks in teaching EFL to 7-th grade students, which we applied during pedagogical practice.

Exercise 1. Menu Planning.

Procedure: *each group designs a menu for a themed restaurant. Students select dishes, create names, prices and write descriptions using food-related vocabulary. They also can complement menus with drawings of the dishes.*

Exercise 2. Role-play “At the Restaurant”.

Procedure: *students work in groups of three or four. Roles include waiter/waitress, customers, and restaurant manager. They use previously learned phrases to order, complain, or ask for recommendations. The teacher evaluates fluency, pronunciation, and creativity.*

Exercise 3. Recipe Sharing.

Procedure**:** *The teacher brings in pictures of well-known dishes. Each group chooses one they like most. They are given 10–15 minutes to write cooking steps and draw illustrations. Finally, they share the recipe with the class, explaining ingredients and cooking process.*

In our opinion, the above stated tasks contribute to the development of students' communicative competence, teach learners to work collaboratively and express their ideas freely, develop vocabulary and encourage its active usage in real-life communicative situations. Furthermore, they serve as a driving force in learning a foreign language.

To sum up, cooperative and interactive activities enhance speaking skills and motivate learners to use English confidently.

References

1. Серняк О. М. Cooperative learning as an environment for foreign language acquisition // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені В. Гнатюка. Серія: Педагогіка. – 2012. – Вип. 5. – С. 74–80.

2. Smith, B. L., & MacGregor, J. T. (1992). *What is collaborative learning?* In A. S. Goodsell, M. R. Maher, & V. Tinto (Eds.), *Collaborative Learning: A Sourcebook for Higher Education* (pp. 9–22). National Center on Postsecondary Teaching, Learning, and Assessment.

Шаясюк С.С.
гр. ПЕРм-1-24
Київський столичний університет імені Бориса Грінченка
Наук. керівник – к.п.н. Меркулова С.І.

RENDERING CULTURAL ALLUSIONS IN *THE CHILDREN OF PARADISE* BY CAMILLA GRUDOVA

American allusiveness has long been embedded into the American Novel, serving to enrich the text with historical, cultural, literary references [9, p. 296]. With the rise of social media era, allusiveness has become even more relevant, in a wide

range of contexts, as jokes, memes, and viral posts [3, p. 166]. Among the popular examples of allusion one may recognise references to *Scrooge,* as describing somebody being stingy [2], with a reference to Dickens's novel *A Christmas Carol*, or saying that something *opened a Pandora's box*, having referred to Greek mythology [7].

According to the Cambridge Dictionary, *allusion* is a literary device that describes *something that is said or written that is intended to make you think of a particular thing or person* [1]. We may presuppose, the author aims to evoke particular feelings and meanings for members of specific culture through the reference to the already existing elements, by using these devices. Its function is described *to trigger the memory, and thus to draw them more deeply into the scene* [5]. The connection between allusions and the cinema is undeniable, it *builds a lexicon of patterns and techniques which shapes audience understanding and relation to the screen* [10]. Thus, to look at this question more thoroughly, we propose considering this question by analysing Camilla Grudova's *Children of Paradise*. What is more, the proper rendering of English allusions into Ukrainian is a challenge for a translator, preserving it in the target language.

Grudova names each chapter with reference to films, compares the main characters to actors, directors, movie roles, posters, creating layers of relation between fiction with its cultural memory and reality. Furthermore, the name of the book itself, is an allusion to Marcel Carné's *Les Enfants du Paradis*, narrating the theatrical world of Paris. While rendering this, the translation must apply the following translation techniques.

Taking into account the very name of the book, we have applied the translation technique of calque, having rendered ***(1-s)*** *Children of Paradise* [4, p. 1] into ***(1-t)*** *Дітu Раю,* as the original French name has also been translated into English, and in order to make it understandable for the Ukrainian reader. As mentioned above, the chapters are named after the well-known cinema masterpieces as well. The first one is called

(2-s) *The Midnight Cowboy, Directed by John Schlesinger, 1969* [4, p. 9]. Calque has been applied here as well for us to preserve the relation to the famous American buddy-film:

(2-t) *«Опівнічний ковбой» Режисер Джон Шлезінгер, 1969*. Grudova describes the hard first days for the main character, Holly, who moved to a new city, creating a connection with a young Texan Joe, who moved to New York as well, and they both faced problems, also being outsiders at first. Surely, we have applied borrowing as well, while rendering the name, so that the Ukrainian reader would easily recognise and find the director. Allusion here bears the function of keeping the context of the film and adding intertextual depth. Diving into the text, we might see commonly recognised references to, for instance, Charlie Chaplin, Mickey Mouse, Wizard of Oz, etc. The main character mentions:

(3-s) *'Clowns, anything with clowns,' I said. 'And Charlie Chaplin* [4, p. 10]. We presuppose that the author builds the aesthetics of the early cinema, having combined it with irony, as Holly has not really been into cinematography. Our rendering was the following:

(3-t) *– Клоуни, будь-що з клоунами, – сказала я. – Або з Чарлі Чапліном*. The other significant example is viewed through comparison of an old projector and Mickey Mouse:

(4-s) *The ancient film projector looked like a cross between a train and Mickey Mouse.* The global cultural symbol serves as a helper to convey the nostalgic atmosphere of a cinema to a working mechanism, balancing with playfulness.

(4-t) *Старий проєктор виглядав так, наче схрестили поїзд з Міккі-Маусом.* Borrowing has been used here to render already existing world famous symbols, however preserving the ironic undertone.

Allusion can refer to real personas also. By saying

(5-s) *she had a face like Judy Garland's* [4, p. 10], Grudova reflects the idealized beauty, having mentioned the American actress, starring in the Wizard of Oz. We have conveyed it through borrowing:

(5-t) *Джуді Ґарленд*, however amplification might also be applied by adding "американська акторка та співачка".

All in all, the translation of cultural allusions requires high attention, with the risk of losing the hidden meaning the author has hidden. These references build a feeling of nostalgia, reflections, the balance between the real and the imaginary. The translator has a role of a cultural mediator, who must save the original allusions in the target text. Camilla Grudova demonstrates how layered a text can be, having built intertextual space between the cinema and literature. Further research is aimed to explore the concept of allusions through cinematic intertextuality in literature.

References

1. Allusion. *Cambridge Dictionary | English Dictionary, Translations & Thesaurus.* 2025. Retrieved October 14, 2025 from https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/allusion

2. BBC Bitesize. *What is allusion?* 17 March 2020. *BBC Bitesize.* Retrieved October 14, 2025 from https://www.bbc.co.uk/bitesize/articles/z4tccqt

3. Davydovych M., Khorosh O., & Parnus K. *Intertextuality and allusions in literature: Based on Cecelia Ahern's novels. Current Issues in the Humanities Sciences,* Vol. 59, Part 1, 2023, p. 166.

4. Grudova C. *Children of Paradise.* 2022. Pp. 1–12.

5. Lentz S. *25+ allusion examples from literature, poetry, film, & life.* 1 October 2024. Retrieved October 14, 2025 from https://smartblogger.com/allusion-examples/

6. *Les Enfants du paradis, l'œuvre d'un poète et d'un maestro. Télérama,* 2012. Retrieved October 14, 2025 from https://www.telerama.fr/cinema/les-enfants-du-paradis-l-oeuvre-d-un-poete-et-d-un-maestro,88682.php#xtor=RSS-18

7. MasterClass. *Allusion in writing: 3 allusion examples in literature explained.* 7 February 2025. Retrieved October 14, 2025 from https://www.masterclass.com/articles/what-is-allusion-in-writing-learn-about-the-6-different-types-of-literary-allusions

8. *Midnight Cowboy - Box Office Mojo. Box Office Mojo.* n.d. Retrieved October 14, 2025 from https://www.boxofficemojo.com/release/rl2992801281/

9. Roynon T. *The classical tradition in modern American fiction.* Edinburgh University Press, 2021. Pp. 296. ISBN: 9781474434034.

10. Thompson B. E. *I've seen this all before: Allusion as a cinematic device.* 2019. Pp. 2

Швидка-Плитус С. В.
гр. МЛІСм-12414
Київський столичний університет імені Бориса Грінченка
Наук. керівник – д.ф.н, професор Махачашвілі Р.К.

КОМУНІКАТИВНІ СТРАТЕГІЇ АНГЛІЙСЬКОМОВНИХ ЗАПОЗИЧЕНЬ В СУЧАСНІЙ ІСПАНСЬКІЙ МОВІ НА МАТЕРІАЛІ МЕРЕЖІ TIKTOK

У сучасному світі глобалізації та цифрових технологій іспанська мова зазнає впливу англійської через інтеграцію англіцизмів у повсякденний дискурс. Соціальні мережі, зокрема TikTok, стали простором для поширення запозичень, забезпечуючи швидку, неформальну та візуальну комунікацію. Актуальність дослідження зумовлена роллю платформ у формуванні мовних інновацій серед молоді, яка використовує англіцизми для гумору, престижу чи сучасних концепцій. TikTok сприяє обміну адаптованими лінгвістичними елементами, створюючи нові стратегії спілкування. Історично англіцизми проникали в іспанську мову з XIX століття (наприклад, «ferrocarril» від «railway»), а в XX столітті вплив посилився через американську культуру (кіно, музика), додаючи слова як «weekend» чи «film». У XXI столітті, з поширенням інтернету, англіцизми стали масовими в неформальному спілкуванні, а TikTok інтегрує їх для економії, гумору чи статусу. Мета тез – дослідити комунікативні стратегії англіцизмів на TikTok, фокусуючись на економії та престижі, щоб зрозуміти їхній вплив на мовну поведінку молоді [1, с. 5].

Теоретична база ґрунтується на дослідженнях англіцизмів. Еміліо Лоренсо класифікував їх на чисті, адаптовані та кальки. Олена Карпенко (2021) аналізує їхню роль в економії та престижі в соцмережах, зазначаючи, що 60 % є неадаптованими [1, с. 112]. Карлі Хендерсон та Томас Вільялобос (2024) вказують, що молодь 18–25 років використовує англіцизми для глобальної культури [2, с. 45]. Марта Пулідо (2024) виявляє їхню домінанту в дискусіях про TikTokers [3, с. 78], а Антоніо Лільо-Буадес (2023) наголошує на гумористичних функціях [4, с. 23]. Гіпотеза Карпенко про економію та престиж лягає в основу аналізу іспаномовних відео TikTok (навчання, маркетинг, гумор) [1, с. 115].

Для аналізу комунікативних стратегій англіцизмів у іспанській мові на TikTok використано комбінацію корпусного та контент-аналізу. Корпусний метод є важливим для систематизації даних із великої кількості відео, дозволяючи підрахувати частотність англіцизмів та класифікувати їх за типами (чисті, адаптовані, кальки). Інструменти, подібні до AntConc, згадані у Пулідо (2024), використовуються для кількісного аналізу, тоді як контент-аналіз допомагає інтерпретувати прагматичні функції, такі як економія чи престиж [3, с. 80].

Практичний аналіз фокусується на англіцизмах з відео та хештегів, акцентуючи економію та престиж. «Bestie» (besties) у «Cuando intentas enseñarle un baile a tus besties» економить і додає престижу через молодіжну культуру [1, с. 113]. «Like» (el like) у «Gracias por el like en el story» економить і створює гумор [4, с. 25]. «Outfit» (un outfit) у «GRWM, Outfit completo» скорочує «conjunto de ropa» і підвищує престиж, як «look». «Hypear» (hype) у маркетингових відео додає динаміки [1, с. 113]. Хештеги #outfitoftheday, #grwm підвищують видимість. «Morning vlog» адаптується для рутин, «trend» позначає виклики з престижем. «Vibe» (la vibe) економить і додає емоційність, «stalkear» інтегрується в онлайн-комунікацію. «Cool», «sneakers», «link», «shows», «gym», «level», «jeans», «remix», «elegance lovers» та хештеги (#lyric, #dance, #fyp) слугують економії та статусу. З 27 англіцизмів 70 % чисті, підтверджуючи Карпенко (2021) [1, с. 114].

Дослідження підтверджує актуальність теми в контексті глобалізації. Праці Карпенко (2021), Хендерсон та Вільялобос (2024), Пулідо (2024), Лільо-Буадес (2023) вказують на ключову роль англіцизмів у дискурсі [1, с. 116; 2, с. 50; 3, с. 85; 4, с. 28]. Аналіз показав їхню функцію в економії та престижі, потребуючи подальших студій мовних змін.

Література

1. Карпенко О. «Anglicisms in the Spanish-Language Social Network Discourse». ResearchGate, 2021. Т. 1, № 1, с. 5–116.

2. Хендерсон К., Вільялобос Т. «The use of Anglicisms in Social Media». Knowledge Box, 2024. Т. 1, № 1, с. 45–50.

3. Пулідо М. «Gossiping in an Internet Forum: A Corpus-Based Study of the Use of Anglicisms». ResearchGate, 2024. Т. 1, № 1, с. 78–85.

4. Лільо-Буадес А. «Anglicizing Humor in a Spanish Satirical TV Show». MDPI, 2023. Т. 1, № 1, с. 23–28.

Шевцова А.Ю.
гр. ПЕРб3-25-4.0д
Київський столичний університет імені Бориса Грінченка
Науковий керівник – ст. викл. Курнилович М.О.

THE ROLE OF THE IDIOMS ETYMOLOGY AND ORIGIN IN THEIR CORRECT UNDERSTANDING AND TRANSLATION

Knowledge of English idioms has been of great importance for people, who plan to connect their future career with correct usage of language in life, business or traveling. For those, who learn language for job as a translator, knowing the meaning of idioms will help to transfer some phrases successfully from one language to another. Students, who learn English for becoming experts in it must be aware of the meaning and origin of different aspects of language and figures of speech. People, who have a need to travel to English-speaking countries should know these phrases to understand what the native speakers say. Moreover, the origin is also needed to understand idioms, because it sometimes explains the meaning. One of the most used and common ones is

those with the word “leg”, so discovering and exploring some of these figures of speech will be useful to all kinds of English language learners. The article includes few examples of how important it is to know the etymology of the idioms with the word “leg” for understanding its correct meaning and translating it in a proper way.

The idiom “pull someone’s leg” was widely used in TV shows and 20th-century literature. It means to trick or prank somebody[3, c.2]. This phrase has three theories of origin: of pickpocketing in the middle of the 19th century; of Tyburn in the 18th century; of a jester’s clothes (an extended version of the saying). The first theory came from pickpockets’ distracting technique in the mid-19th century to pull on someone’s leg while taking all the money away. The next theory has crueler explanation as it comes from 18th-century London, particularly from Tyburn, the place, where public hangings were held. They pulled a person’s legs to end the hanging quickly[4,c.1]. Worth mentioning the extended version of saying that sounds like “Pull the other leg, it’s got bells on!” refers to either Moriss dancers’ or medieval jesters’ element of clothes as a part of their act, and has such meaning: “You’re not fooling me! Go find someone else to tell your fairytales to!”.

The phrase “break a leg” means “good luck”, and is commonly used, as can be seen in many movies and cartoons. One of the most remarkable use of it in modern life was in the cartoon film “Madagascar 2”, where in one scene giraffe Melman says to a kid giraffe with a broken leg to “break a leg”, which in the Ukrainian was translated as «ні пуху, ні пера», that is grammatically correct but doesn’t convey the meaning of the joke properly. The possible theories of this idiom’s origin are the interesting part, because there are four of them: in Ancient times, in other languages, in the theater, and leg line. There are two theories about the origin of this figure of speech in Ancient times. In Ancient Greece people used to stomp instead of applauding, so if someone did that in a long and hard enough way, they could break their leg. In Elizabethan times people would bang their chairs against the floor instead of applauding, so if someone really liked the play, a leg on a chair would be broken. There are also two theories of origin from similar phrases transferred from other languages: “Hals und Beinbruch” from German, which is translated as “neck and leg break”; “Hatzlakha u-brakha” from

Hebrew blessing, which has the meaning of “success and blessing”[1, c 3]. It is also believed to have originated from the theatre of the early 20th century, where people were so superstitious that they believed that when you say “good luck,” you wish them the opposite, so instead they would say “break a leg”[2, c.1]. Honorable mention is the origin from the leg line. It’s not simple to explain if you’ve never acted in theatre, so here would be an image characterizing what it is. In early theatre days, ensemble actors were all standing behind the leg line in hopes of being called on the stage, otherwise, they would just stay behind it without getting paid[5,c.1]. So, ‘to break a leg’ would mean good luck.

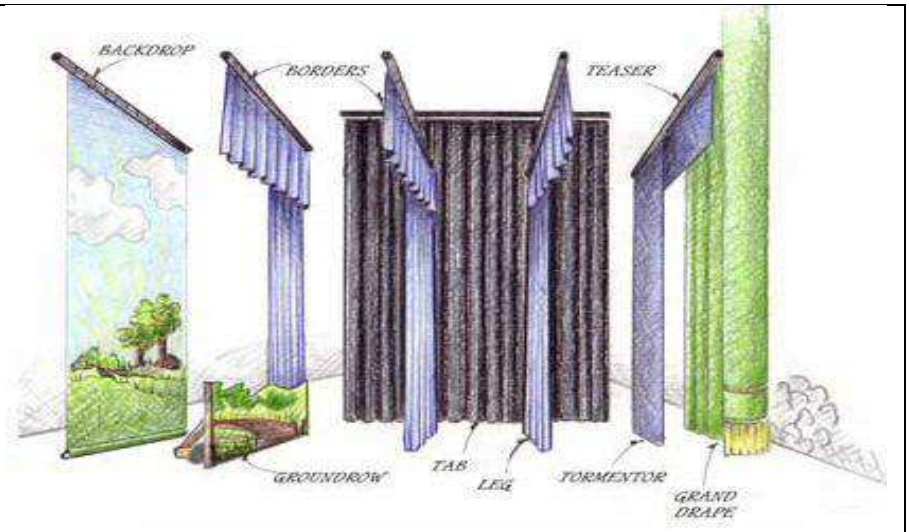

Image 1. LEG LINE

Література

1. Англійські ідіоми зі словом leg. Learn English Online https://learn-english.net.ua/samovchitel/anglijski-idiomi-zi-slovom-leg-we-arent-pulling-your-leg/ (дата звернення: 10.10.2025).

2. Break a leg: Meaning, origin, and usage in conversations. AmazingTalker Blog https://en.amazingtalker.com/blog/en/english/69017/#Use_Break_a_Leg_in_Conversations (дата звернення: 11.10.2025).

3. Where does it come from - “Pull the other leg, it’s got bells on”? English Stack Exchange

https://english.stackexchange.com/questions/521072/where-does-it-comes-from-pull-the-other-leg-its-got-bells-on (дата звернення: 08.10.2025).

4. Pulling your leg. Grammar Monster https://www.grammar-monster.com/sayings_proverbs/pulling_your_leg.htm (дата звернення: 05.10.2025).

5.Stage curtains. Wikimedia Commons https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/6/6a/Stage_curtains.jpg (дата звернення: 01.10.2025).

Шеремета І.В
м.гр.змАУП-21
Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка
Наук.керівник – к.ф.н, доцент Цепенюк Т.О.

КОГНІТИВНА МЕТАФОРА СТРАХУ В УКРАЇНСЬКИХ ПЕРЕКЛАДАХ СУЧАСНОЇ АНГЛОМОВНОЇ ПРОЗИ

Вивчення когнітивних метафор у художніх творах є важливим аспектом лінгвістичних досліджень, оскільки вони тісно пов’язані з процесом мислення. Метафора вважається не тільки літературним або поетичним тропом, але і «явищем, що є невід’ємною частиною повсякденного життя, охоплюючи не лише мову, але й думку та дії» [6, с.3].

Серед великої кількості теорій метафори найбільш поширеною є теорія когнітивної (концептуальної) метафори. Формування цієї теорії пройшло декілька етапів, які характеризуються концепціями різних типів; від трактування метафоризації як семантичного зсуву прямого значення слова в сторону переносного, до трактування метафори як складного багаторівневого явища у різних аспектах [4].

Водночас, існує порівняльна теорія, згідно з якою перетворення метафори на порівняльну конструкцію дає змогу чіткіше висловити прихований зміст, який у метафорі передається не прямо, а натяком. У цьому руслі розуміли метафору Деметрій, Геґель, а згодом – Ш.Баллі, Дж.А.Міллєр, О.Тараненко,

Б.Томашевський, Р.Дж.Фоґелін та багато інших [5]. Хоча порівняння може слугувати основою для створення метафоричного значення, ці два феномени не є тотожними. На первинному етапі метафоризація ґрунтується на когнітивному механізмі порівняння, однак не обмежується цим, формуючи складнішу семантичну структуру, що забезпечує передачу абстрактних або багатогранних образів через зрозумілі асоціації.

У когнітивній лінгвістиці страх розглядається як первинна емоція, яка асоціюється з різноманітними ситуаціями. Це зумовлює унікальність метафоричних виражень страху в різних мовних і культурних контекстах. У мовній картині світу української та англійської мов простежуються спільні концептуальні категорії, що відображають страх через однакові когнітивні моделі. До таких категорій належать метафори СТРАХ – ХВОРОБА та СТРАХ – ПЕРЕШКОДА.

У когнітивній моделі СТРАХ – ХВОРОБА, страху надаються ознаки хвороб, виражені фізіологічними проявами. Наприклад, в англійському контексті "*The crowd draws in a collective breath and then you can hear a pin drop, and* ***I'm feeling nauseous*** *and so desperately hoping that it's not me, that it's not me, that it's not me"* [5, с.37] страх проявляється у реакції тіла(нудоті), що відповідає моделі СТРАХ – ХВОРОБА

Метафора СТРАХ – ПЕРЕШКОДА відображає страх як бар'єр, що перешкоджає руху чи досягненню мети. Наприклад, у цьому контексті "*I went willingly, despite my fear of dancing— especially dancing in front of an audience— ^just happy to have him holding me"* [8, с.43] страх – перешкода до танцю. Ця ж когнітивна модель зберігається при перекладі «*...я радо попрямувала за ним, незважаючи на свій страх до танців — особливо танців перед публікою, — щаслива, від того, що була в його руках»* [3, с. 51].

У деяких випадках переклад може втрачати концептуальну метафору. Наприклад, в оригіналі метафора відноситься до когнітивної моделі СТРАХ – ПЕРЕШКОДА "*The boys held their swords in their hands for fear they would trip them up"* [7, с.423], де пов'язана з фізичною не можливістю опустити мечі. В

українському перекладі речення було змінене, а тому концепт зник «*А для більшої швидкості та щоб випадково не спіткнутися, хлопці тримали мечі в руках*…» [2, с.209].

Отже, наявність спільних концептуальних категорій у різних мовних картинах світу свідчить про універсальні механізми когнітивного осмислення страху, що відображають схожість у структурі мислення носіїв української та англійської мов.

Література

1. Гуцол С. Ю. Метафора як спосіб символічного вираження внутрішнього досвіду особистості. Вісник НТУУ «КПІ». Філософія. Психологія. Педагогіка: зб. наук. пр. 2007. № 3 (21). Ч. 1. С. 109–116. URL: https://ela.kpi.ua/server/api/core/bitstreams/78e3cf55-0763-407a-a422-f372196de713/content (дата звернення: 15.10.2025).

2. Льюїс К. С. Хроніки Нарнії. Повна історія чарівного світу: збірка / Клайв Стейплз Льюїс; пер. з англ. І. Ільїна, О. Кальниченка, В. Шовкуна, К. Воронкіної. Харків: Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2022. 912 с. ISBN 978-617-12-7122-7 (дод. наклад)

3. Маєр С. Світанок: роман / Стефені Маєр; пер. з англ. Н. Тисовської. Київ: Видавнича група КМ-Букс, 2024. 640 с. (Сутінкова сага). ISBN 978-966-948-890-9.

4. Хорошун О. О. Концептуальна метафора: актуальні засади дослідження. Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. 2010. С. 222–225. URL: http://eprints.zu.edu.ua/17989/1/%D0%A5%D0%BE%D1%80%D0%BE%D1%88%D1%83%D0%BD.pdf (дата звернення: 15.10.2025).

5. Collins S. The Hunger Games: Volumes 1–3. Reprint ed. New York: Scholastic Inc., 2008. ISBN 978-0-439-02352-8.

6. Lakoff G., Johnson M. Metaphors we live by. London: The University of Chicago Press, 2003. 277 p.

7. Lewis C. S. Chronicles of Narnia. HarperCollins Publishers Limited, 2008. 1197 p. ISBN 978-0-00-726943-3.

8. Meyer S. Breaking Dawn. Little Brown & Company, 2008. 507 p. ISBN 978-0-316-03283-4. URL: https://archive.org/details/oceanof-pdf.com-breaking-dawn-stephenie-meyer/page/n1/mode/2up?q=fear (дата звернення: 15.10.2025).

Щіпна Х.
гр. мАМ-14
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
Наук. керівник – к.ф.н, доцент Довбуш О.І.

USING SKETCH ENGINE IN ANALYSING EMOTIONAL LANGUAGE IN *A COURT OF THORNS AND ROSES*

The integration of corpus linguistics into literary stylistics has become increasingly valuable for exploring how language encodes emotion, perspective, and narrative voice. As Baker notes, ‘the corpus-based approach enables us to verify our intuitions about a text and to observe recurring patterns that might otherwise remain invisible’ [1]. Traditional literary analysis, while rich in interpretive depth, often relies on subjective impressions; corpus tools such as **Sketch Engine** offer a means of grounding stylistic interpretation in quantifiable linguistic evidence.

This study applies Sketch Engine to Sarah J. Maas’s *A Court of Thorns and Roses* (2015), focusing on emotional language across three major narrative episodes: the fear-filled descent into the Labyrinth, the first encounter with Tamlin, and the traumatic trials *Under the Mountain*. The aim is to demonstrate how emotional lexis and collocational patterns contribute to the novel’s psychological and atmospheric intensity.

Emotion in language has been a central topic of stylistic inquiry. Semino argues that ‘literary texts represent emotional experience through a complex interplay of lexis, syntax, and metaphor’ [8]. Similarly, Culpeper [3] highlights that corpus stylistics allows researchers to ‘move beyond impressionistic readings’ by systematically

identifying the linguistic markers of affect. Within fantasy literature, where heightened emotion shapes both worldbuilding and character psychology, corpus-based tools provide a means of tracing how emotional experience is linguistically encoded.

In Maas's narrative, emotional intensity is not merely thematic but structural: fear, desire, and transformation drive both plot and characterisation. As Stubbs [10] observes, corpus analysis can reveal how repeated lexical choices build 'a cumulative semantic prosody,' creating subtle emotional undercurrents that define a text's tone. Applying this framework to *A Court of Thorns and Roses* allows us to examine how specific patterns of emotional language shape Feyre's development from vulnerability to empowerment.

For the purposes of this study, a **custom corpus** was compiled from three key emotional sequences of *A Court of Thorns and Roses*:

1. *The Labyrinth* (fear and confinement);
2. *The First Encounter with Tamlin* (awe, desire, and curiosity);
3. *Under the Mountain* (pain, courage, and transformation).

The corpus was uploaded to **Sketch Engine**, which generated quantitative data through three main instruments:

- **Wordlist** – to determine the most frequent lexical items;
- **Word Sketch** – to identify collocational and grammatical patterns;
- **Concordance** – to explore contextualised examples of emotional language.

1. Dominant Lexical Patterns

Wordlist analysis revealed that emotionally charged nouns such as *heart* (42 occurrences), *fear* (39), *pain* (33), *darkness* (29), and *love* (27) dominate the text. This lexical distribution indicates a continual oscillation between vulnerability and strength – the core emotional rhythm of Maas's narrative.

Verbal patterns further highlight embodied emotion. High-frequency verbs included *feel* (46), *breathe* (31), *look* (29), and *touch* (23), confirming that Maas expresses emotion through physical sensation rather than abstract thought. In one passage, Feyre recalls: *'Fear coiled low in my gut, but I forced my feet to move'* [6].

Here, fear is literalised as a bodily force, consistent with what Halliday calls 'the grammar of emotion' – where feelings are realised as material processes [5].

2. Adjectival Texture and Emotional Contrast

The most frequent adjectives – *dark*, *cold*, *soft*, *wild*, *broken*, *gentle* – reflect the novel's emotional polarity. In the Labyrinth scenes, *dark* and *cold* often modify *air*, *magic*, and *hands*, evoking confinement and dread: *"The cold pressed against my lungs, thick and black"* [6]. Conversely, in the romantic encounters, *soft* and *gentle* co-occur with *touch*, *voice*, and *light*, constructing a language of intimacy and trust: *"His voice was soft as the spring breeze, yet it broke through me like fire"* [6].

As Bednarek notes, adjectives are key to building an 'emotional profile' of a text, since they 'frame how readers evaluate and experience events' [2]. Maas's repeated use of evaluative adjectives functions precisely in this way, guiding the reader's affective alignment with Feyre's perception.

3. Collocational Patterns (Word Sketch Findings)

The **Word Sketch** tool revealed systematic collocational tendencies. The noun *fear* most often appears with adjectives *deep*, *silent*, *constant*, and verbs *grip*, *freeze*, *consume*. These patterns construct fear as an almost animate presence, one that acts upon the protagonist rather than being felt passively.

Similarly, *love* co-occurs with *dangerous*, *forbidden*, and *true*, forming verb relations such as *love bound*, *love blinded*, and *love saved*. Such lexical combinations dramatise the tension between passion and peril – a recurring motif in the novel's emotional structure. The collocate *dangerous love* encapsulates the paradox of attraction and risk that defines the Feyre–Tamlin dynamic.

For *darkness*, common collocates included *velvet*, *endless*, *living*, and *pressing*. These combine sensory and animate qualities, reinforcing Maas's tendency to materialise atmosphere – turning setting into an extension of emotion.

4. Concordance Patterns and Contextual Nuance

Concordance analysis provided fine-grained insight into emotional context. Instances of *fear* cluster around perception verbs (*hear*, *see*, *breathe*), suggesting immediacy and embodiment: *"I could hear my fear in every heartbeat"* [6]. In contrast,

love frequently appears near verbs of surrender or connection (*touch*, *trust*, *yield*): *"He touched my cheek, and love felt like coming home"* [6].

Such co-textual patterns demonstrate what Mahlberg [7] terms 'semantic prosody' – the affective colouring of words through their habitual environments. In Maas's case, this prosody functions to fuse emotion with sensory experience, allowing readers to inhabit the protagonist's affective state.

5. Stylistic and Interpretive Implications

The corpus findings support a reading of *A Court of Thorns and Roses* as a narrative of **embodied emotion**. Maas's linguistic style foregrounds tactile, visual, and visceral sensations, constructing a world where emotion manifests physically. As Culpeper and Demmen [4] argue, corpus stylistics 'makes visible the regularities of language that underpin our literary impressions.' The empirical data from Sketch Engine reinforce the intuition that Maas's prose relies on rhythmic repetition of emotional lexis to sustain psychological immediacy.

Moreover, the interplay between *fear* and *love*, *darkness* and *light*, parallels what Stockwell [9] identifies as 'cognitive opposition' – a linguistic strategy through which fantasy narratives dramatise inner conflict. In this sense, the novel's emotional lexicon not only constructs mood but also encodes the protagonist's moral and psychological evolution.

The application of Sketch Engine to *A Court of Thorns and Roses* illustrates the potential of corpus methods in literary stylistics. Through Wordlist, Word Sketch, and Concordance tools, we uncover how Sarah J. Maas organises emotional experience linguistically – balancing sensory precision with thematic duality.

As the data show, emotion in Maas's prose is not abstract but embodied: *fear breathes*, *love burns*, *darkness watches*. These personified patterns confirm that language in fantasy fiction functions both descriptively and affectively. By quantifying and contextualising these linguistic regularities, corpus analysis transforms subjective response into measurable stylistic evidence.

Such an approach does not replace traditional interpretation; rather, it enriches it. It demonstrates that the emotional power of *A Court of Thorns and Roses* lies not

only in its plot or characters, but in the intricate linguistic mechanisms through which emotion is realised – word by word, collocate by collocate, and feeling by feeling.

Literature

1. Baker, P. *Contemporary Corpus Linguistics.* – London: Continuum, 2010. – 288 p.
2. Bednarek, M. *Emotion Talk across Corpora.* – Basingstoke: Palgrave Macmillan, 2008. – 260 p.
3. Culpeper, J. Computers, language and characterisation: An analysis of six characters in *Romeo and Juliet.* // *The Language of Literature.* – London: Routledge, 2002. – P. 82–103.
4. Culpeper, J., Demmen, J. Characterisation in the novels of Dickens: A corpus stylistic approach. // *Language and Literature.* – 2011. – Vol. 20, No. 2. – P. 73–95.
5. Halliday, M. A. K. *An Introduction to Functional Grammar.* – 3rd ed. – London: Arnold, 2004. – 689 p.
6. Maas, S. J. *A Court of Thorns and Roses.* – New York: Bloomsbury, 2015. – 419 p.
7. Mahlberg, M. *Corpus Stylistics and Dickens's Fiction.* – London: Routledge, 2013. – 220 p.
8. Semino, E. Language, emotion and mind style in literature. // *Emotion in Textual Worlds.* – Amsterdam: John Benjamins, 2014. – P. 97–115.
9. Stockwell, P. *Cognitive Poetics: An Introduction.* – London: Routledge, 2002. – 224 p.
10. Stubbs, M. Conrad in the computer: Examples of quantitative stylistic methods. // *Language and Literature.* – 2005. – Vol. 14, No. 1. – P. 5–24.

Юзько М. С.
гр. БЗАМ-22
Київський національний університет технологій та дизайну
Наукова керівниця – к. ф. н, доцентка Дворянчикова С. Є.

МІЖКУЛЬТУРНІ ВИКЛИКИ ПЕРЕКЛАДУ ПРЕЗЕНТАЦІЙ ПРО СТАЛИЙ РОЗВИТОК

Міжкультурний контекст традиційно впливає на процес перекладу презентацій про сталий розвиток, оскільки тексти з цієї тематики поєднують спеціальну лексику, корпоративну комунікацію та повідомлення про загальні цінності. Мета тез – виявити міжкультурні виклики, проаналізувати практичні проблеми під час перекладу презентацій про сталість, а також запропонувати стратегічні підходи для збереження точності, адекватності та риторичної ефективності повідомлення.

Дослідження матеріалів дає нам змогу виокремити деякі основні характеристики презентацій про сталий розвиток, як-от: міждисциплінарність тексту, його публічна спрямованість, наявність значної кількості термінологічної лексики, специфічна риторична стратегія. Наприклад, розглядані нами презентації можуть поєднувати економічні, екологічні та соціальні дані, нормативні посилання і маркетингові елементи. У текстах спостерігаємо використання власних імен, термінології (greenwashing, circularity тощо), метафор, закликів до дій, графічне візуальне подання інформації.

З опорою на вищезазначені спостереження можна намітити певні головні міжкультурні виклики перекладу розгляданих презентацій, що ґрунтуються на концептуальних і термінологічних невідповідностях, застосовуванні ідіоматичності та метафоричності, різниці в соціальних і нормативних моделях суспільств, прагматичних і риторичних відмінностях культур, оформленні візуальних в графічних елементів презентацій [1].

Фахівці радять пам’ятати, що переклад основних понять сталого розвитку потребує здійснення вибору між застосуванням кальки, адаптації або неологізму.

Наприклад, поняття greenwashing в одній культурі може бути традиційно зрозумілим як технічний термін, а в іншій потребує розгорнутого пояснення або нейтрального замінника «імітація екологічної відповідальності»[2].

Під час роботи з метафорами перекладачі мають обирати між лексичним відповідником і семантично еквівалентним перефразуванням, тому що деякі ідіоми можуть можуть втрачати ефект чи бути неоднозначно інтерпретовані (carbon footprint, we are planting seeds for the future тощо).

Так, під час перекладу фрази We must call time on empty promises можуть виникнути утруднення, спричинені тим, що ідіома call time on у цільовій мові може бути незрозумілою. Тому перекладач може використати такі стратегії перекладу: замінити ідіому на вислів: «припинити пусті обіцянки» або використати локальну метафору «пора покласти край пустим обіцянкам».

Під час перекладу звернень Dear stakeholders українською мовою варто зважати на стандарти цільової культури. У формальному українському мовному полі української слід використовувати звернення «шановні зацікавлені сторони» або конкретизувати «шановні інвестори та партнери», а якщо аудиторія неформальна, можлива нейтралізація тону «дорогі партнери й друзі компанії».

Для правильного розуміння показників або соціальних стандартів іншої країни потрібна локалізація покликань на закони, акти та стандарти. Це стосується й кольорів, символів, які несуть певні культурні конотації. Наприклад, зелений колір не завжди асоціюють з екологією, тому інколи необхідно адаптувати кольори перед презентацією в іншій культурній зоні.

Стиль презентацій теж може бути різним, оскільки він напряму впливає на реакцію аудиторії. У культурах з високим рівнем прямоти презентації зазвичай «прямолінійні, фактологічні», заклики до дій конкретні, тоді як у культурах, чутливих до лиця та іміджу,презентації «дипломатичні, мотиваційні», а заклики до дії пом’якшені.

Для виконання вдалого перекладу презентацій про сталий розвиток слід дотримуватися певних перекладацьких підходів: локалізувати переклад, надавати визначення важливих термінів, сформувати проєктний глосарій для

презентації, забезпечити інформативність і зрозумілість підписів, легенд і заголовків для різних культурних аудиторій, дотриматися єдиного емоційного тону всієї презентації, вдаватися до фокус-групового перегляду презентації для запобігання небажаних інтерпретацій.

Отже, переклад презентацій про сталий розвиток – це складний міжкультурний процес, що об'єднує термінологічну точність, адаптацію риторичної стратегії і візуальну локалізацію. Основні виклики такої роботи полягають у концептуальних невідповідностях, різниці в нормативних контекстах, риторичних та візуальних відмінностях. Перекладацькі розв'язання зазначених складнощів передбачають створення проєктних глосаріїв, адаптивну локалізацію, узгодження тональності, тестування матеріалів на представниках цільової аудиторії. Такий підхід забезпечує збереження інформаційної точності й культурної релевантності, підвищує довіру аудиторії і сприяє ефективній міжнародній комунікації у сфері сталого розвитку.

Література

1. Драгомирецька Н.М., Романенко Ю.О.,Чукут С.А., Сазикіна Т.П. Проблеми тлумачення «сталого розвитку» в державному управлінні України: поняття, переклад, комунікація. Дніпровський науковий часопис публічного управління, психології, права, 2021. № 6, С. 23-35. DOI: https://doi.org/10.51547/ppp.dp.ua/2021.6.4.

2. Макарова Ю. С., Завербний А. С. Проблеми та перспективи грінвошінгу за глобалізаційних умов та розвитку циркулярної економіки. Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення та проблеми розвитку, 2022. № 1 (7), С. 127-139. URL: https://science.lpnu.ua/uk/smeu/vsi-vypusky/vypusk-4-nomer-1-2022/problemy-ta-perspektyvy-grinvoshingu-za-globalizaciynyh-umov.

Якимова А.С.
гр.БАМ-23
Київський національний університет технологій та дизайну
Наук. керівник – доцент Вишневська М.О.

ОДИНИЦІ ПЕРЕКЛАДУ ТА ЇХ ПЕРЕДАЧА НА УКРАЇНСЬКУ МОВУ НА МАТЕРІАЛІ МУЛЬТФІЛЬМУ «SHREK (ШРЕК)»

Анімаційний фільм «Шрек» [1] набув широкої популярності у глядачів різних вікових категорій завдяки успішному поєднанню гумору, яскравих образів персонажів та несподіваних сюжетних поворотів. Важливу роль у його сприйнятті відіграє мовна складова: діалоги багаті на каламбури, гри слів, ідіоматичні вирази та культурні алюзії, що не лише створює комічний ефект, а й надає оригіналу багатоаспектності у стилістичному плані. Передача подібних одиниць перекладу українською мовою може стати справжнім викликом для перекладача, оскільки вимагає збереження комічного ефекту, індивідуалізації мовлення персонажів та розуміння специфіки англомовного гумору. Саме тому анімаційний фільм «Шрек» є актуальним об’єктом для перекладацького аналізу та дослідження механізмів адаптації мовних і культурних особливостей для україномовного глядача.

Ключовою категорією теорії перекладу є поняття одиниці перекладу, яка визначається як найменша одиниця тексту, що володіє самостійним значенням і має відповідник у тексті перекладу. Її обсяг може варіюватися від окремого слова, словосполучення або фразеологізму до цілого речення, залежно від контексту та комунікативної ситуації. Окрім лексичних одиниць, значні труднощі в процесі перекладу становлять фразеологізми - стійкі словосполучення з переносним значенням, буквальний переклад яких неможливий без втрати смислу [2, с.102]. У «Шреку» численні гумористичні ефекти базуються саме на фразеологізмах та каламбурах. Для їх передачі українською мовою застосовуються такі прийоми, як адаптація, пошук функціонального аналога або описовий переклад, що дозволяє зберегти

комічний ефект та розкрити образ персонажа. Ще один складний аспект – передача культурно специфічних одиниць (реалій), пов’язаних з історією, побутом та культурою англомовних країн. У «Шреку» вони часто реалізовані через алюзії на казки, кіно та соціокультурні стереотипи. Для їх адаптації перекладачі вдались до пошуку найближчих культурних аналогів або трансформації, що забезпечує адекватне сприйняття гумору українським глядачем [4, с.270].

Аналіз українського дубляжу «Шрека» демонструє ключову роль перекладу у відтворенні характерологічних особливостей персонажів та гумору. Лексичні одиниці найчастіше передані методом прямої підстановки, якщо це не суперечить комічному ефекту. Яскравим прикладом є ім'я персонажа Donkey, перекладене як *«Віслюк».* Такий переклад зберігає пряму номінацію та одночасно підкреслює комічну сутність персонажа через його балакучість та наївність.

Що стосується передачі гумору, то для фразеологізмів та каламбурів застосовується переважно адаптація. Так, фразу Шрека *«Better out than in»* було перекладено як *«Краще видати, ніж тримати всередині».* Цей варіант, хоч і не є буквальним, влучно відтворює іронічний тон оригіналу та природно вписаний у контекст сцени.

У випадках, коли гра слів безпосередньо пов'язана з ситуацією, може вживатися прийом модуляції. Наприклад, репліку Віслюка *«You might want to duck»* (де to duck означає як *«присісти»,* так і *«качка»*) перекладено як *«Пригнись!»*. Хоч гра слів при цьому втрачається, перекладачі компенсують це точним відтворенням динаміки та комізму ситуації.

Важливу роль у створенні образів відіграє і передача емоційних та музичних одиниць. Короткі вигуки, такі як *«Oh, no!»* - *«Ой, ні!»*, зберігають експресивність персонажа [3, с.98]. Пісні (наприклад, «I’m a Believer»), передусім, орієнтовані на збереження ритму та загального настрою, що дозволяє українському глядачеві повноцінно сприйняти музичну складову фільму.

Отже, український переклад анімаційного фільму «Шрек» слугує яскравим прикладом того, що для збереження комічного ефекту та індивідуальності персонажів необхідно враховувати не лише семантику лексичних одиниць, а й їхній емоційний та культурний контекст. Ефективний переклад забезпечує збереження смислу ключових реплік, тоді як адаптація каламбурів, фразеологізмів та культурних алюзій робить їх доступними для українського глядача. Важливу роль у цьому процесі відіграють також адекватна передача емоційних вигуків та музичних номерів, що забезпечує динамічність і емоційну наповненість. Комбінація зазначених прийомів дозволила створити українську версію, яка, будучи цілісною та художньо переконливою, зберігає основні якості оригіналу та забезпечує його успішне сприйняття українською аудиторією.

Література

1. Shrek [Мультфільм] / реж. Ендрю Адамсон, Вікі Дженсон; пер. з англ. О. Ільницької; комп. Гарі Грегсон-Вільямс, Джон Пауелл; вик. Майк Майерс, Едді Мерфі, Кемерон Діаз. — США : DreamWorks Animation, 2001.

2. Василюк І. М. Фразеологізми як одиниці міжмовної комунікації (проблеми перекладу). Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. 2004. С. 102–103.

3. Дойчик О.; Капітан Ю. Тактики перекладу стилістичних засобів українською мовою (на матеріалі мультфільму «The Secret Life of Pets»). Актуальні проблеми сучасної лінгвістики та методики викладання мови і літератури: збірник матеріалів науково-практичної інтернет-конференції з міжнар. участю / за заг. ред. В. О. Папіжук, Т. Ю. Григор'євої, Н. Р. Прокопчук, І. І. Савчук. Житомир: Житомирський державний університет імені Івана Франка, 2025. С. 87–91.

4. Коваленко А. В. Переклад фразеологічних одиниць у художньому тексті. Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика, 2021. С. 269-273.

Ярмолицька С. І.
гр. 22Мд-Фпрл
Житомирський державний університет імені Івана Франка
Наук. керівник – к.п.н, доцент Дячук Н.В.

МІЖКУЛЬТУРНІ АСПЕКТИ ПЕРЕКЛАДУ МЕДИЧНОГО КІНОДИСКУРСУ

У сучасному світі, де глобалізаційні процеси зумовлюють тісну взаємодію культур, переклад кінодискурсу стає важливим засобом міжкультурної комунікації. Особливої складності набуває переклад аудіовізуальних творів медичної тематики, адже він поєднує фахову термінологію та культурно зумовлені реалії. Успішне відтворення таких матеріалів вимагає від перекладача не лише лінгвістичної компетенції, а й розуміння культурних кодів, соціальних контекстів і специфіки медичного дискурсу [3].

Актуальність дослідження зумовлена зростанням популярності медичних телесеріалів у світовому кінопросторі та необхідністю адекватного передавання їхнього змісту для україномовної аудиторії. Переклад таких текстів виконує не лише інформаційну, а й культурно-моделюючу функцію, оскільки впливає на сприйняття медичної професії, етичних норм і цінностей у різних суспільствах.

Метою роботи є з’ясування міжкультурних особливостей перекладу медичного кінодискурсу та визначення стратегій, які сприяють адекватному відтворенню термінології й прагматичного потенціалу оригіналу.

Аналіз перекладів англомовних медичних серіалів (зокрема, «Анатомія Грей», «Доктор Хаус», «Хороший лікар») показав, що перекладачі стикаються з низкою труднощів [4]:

– передавання термінів, які не мають прямих українських відповідників;

– переклад скорочень, латинських форм та назв препаратів;

– адаптація культурно специфічних елементів (наприклад, назв медичних посад або освітніх ступенів);

– баланс між професійною точністю та зрозумілістю для широкої аудиторії.

Для забезпечення ефективної міжкультурної комунікації перекладач застосовує компенсаторні стратегії:

1. описовий переклад (descriptive translation) для термінів без еквівалентів;
2. узагальнення або конкретизацію залежно від контексту;
3. часткову локалізацію для адаптації до культурних очікувань цільової аудиторії.

Зокрема, замість буквального перекладу латинських термінів часто подається функціональний опис явища українською, що підвищує зрозумілість без втрати змісту. Такі трансформації узгоджуються з підходами щодо доместикації та форенізації перекладу [2].

Висновки. Переклад медичного кінодискурсу є багаторівневим процесом, у якому взаємодіють лінгвістичні, культурні та прагматичні чинники [1]. Міжкультурний аспект відіграє ключову роль, оскільки саме він забезпечує зрозумілість, автентичність і адекватне сприйняття медичного контенту в іншомовному середовищі. Отже, професійна підготовка перекладачів має включати не лише вивчення термінології, а й розуміння культурних контекстів, у яких функціонує медичний дискурс.

Література

1. Гілевич В. Медична термінологія: продуктивні способи утворення медичних термінів, 2023.

2. Кияк Т. Р., Науменко А. М. Перекладознавство: історія, теорія, практика. Київ : Либідь, 2019. 284 с.

3. Марчук Г. І. Медійна термінологія. 2024.

4. Марчук В. А. Семантичне поле “медицина” на матеріалі скриптів серіалу, 2022.

Яцкевич В.Ю.
гр. 22Мд-Фпрл
Житомирський державний університет імені Івана Франка
Наук. керівник – к.ф.н, доцент Чумак Л.М.

ЧАСТОТНИЙ СЛОВНИК: КОНЦЕПЦІЯ, СТАТИСТИЧНІ ПАРАМЕТРИ, ТИПИ, ЕТАПИ УКЛАДАННЯ, СФЕРИ ЗАСТОСУВАННЯ

У добу цифрової комунікації мова постійно змінюється під впливом Інтернету та соціальних платформ. Ці зміни стосуються не лише появи нових лексем, а й перерозподілу частотності вживання вже існуючих у мові одиниць, що належать до різних рівнів. Тому частотний словник стає важливим інструментом виявлення реальних тенденцій мовного розвитку.

Частотний словник — це впорядкований перелік слів за кількістю їх уживань у певному текстовому корпусі. Його завдання полягає у фіксації реального функціонування мови, на відміну від нормативного словника, що відображає кодифікований стан. Корпусна лінгвістика дозволяє дослідникові перейти від інтуїтивного спостереження до кількісної об’єктивності, що робить частотний словник важливою формою опису мовної системи [1, с. 35].

Частотні словники корисні не лише для лексикографії, а й для викладання мов, перекладознавства, психолінгвістики та цифрової гуманітаристики [2, с. 268].

Основними статистичними показниками частотного словника є абсолютна (як реалізація кількості разів вживання одиниць у кожній групі) й відносна частота (як співвідношення абсолютної частоти до загальної кількості одиниць), а також індекс розподілу лексем у корпусі (який обчислюється як відношення кількості одиниць до обсягу словника лексем). Важливим етапом укладання словника є забезпечення репрезентативності корпусу, яке розуміється як рівномірне охоплення різних типів текстів і тем. Процес укладання частотного словника передбачає такі етапи:

1. Відбір корпусу текстів, що відображають певний тип дискурсу (наприклад, дискурс соціальних мереж — Facebook, Instagram, Threads, X тощо);

2. Очищення текстів і токенізація (поділ фрагмента тексту на менші одиниці — слова й форми);

3. Автоматизований підрахунок частот за допомогою програмного забезпечення;

4. Аналіз і тлумачення отриманих результатів.

Для виконання кількісних підрахунків у емпіричній частині дослідження використовують корпусний менеджер — програму AntConc, яка дозволяє створювати частотні списки, аналізувати колокації та конкорданси [5].

Створення частотного словника термінів соціальних платформ було проведено на основі корпусу україномовних текстів із мережевих джерел (медіа, публікації у соцмережах, сторінки підтримки соцмереж). Аналіз показав, що до найуживаніших належать одиниці «пост», «лайк», «сторіз», «фоловер», «контент», «тренд», «чат», «підписник», «стрім». Більшість із них — англомовні запозичення (наприклад, «лайкати», «постити», «шерити»), але спостерігається також і тенденція збереження питомих аналогів (наприклад, «допис», «прихильник», «відеотрансляція»).

Отже, частотні словники є ефективним засобом проведення кількісного аналізу сучасної мови. Вони відображають реальну комунікативну динаміку та допомагають простежити процеси адаптації запозичень. Розроблений частотний словник термінів соціальних платформ становить внесок у розвиток української корпусної лексикографії та демонструє практичну цінність цифрових інструментів у лінгвістичних дослідженнях.

Література

1. Жуковська В. В. Вступ до корпусної лінгвістики: навчальний посібник. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2013. 142 с.

2. Бобкова Т. В. Українська корпусна лексикографія: основні етапи й тенденції розвитку. Наукові записки Національного університету «Острозька академія», 2014. Вип. 49. С. 267–270.

3. Ніколаєва Т. М. Лексико-семантичні аспекти мови соціальних мереж. Закарпатські філологічні студії: науковий журнал, 2019. Т. 2. Вип. 9. С. 96–101.

4. Kilgarriff A. Comparing Corpora. International Journal of Corpus Linguistics, 2001. Vol. 6(1). C. 97–133.

5. Anthony L. AntConc (Version 4.3.1) [Computer Software]. Waseda University. URL: https://www.laurenceanthony.net/software/antconc/releases/AntConc431/help.pdf (дата звернення: 10.10.2025).

Littera Scripta Manet:

Нові тенденції у перекладознавстві, філології та лінгводидактиці у контексті глобалізаційних процесів

Матеріали 3-ї Всеукраїнської науково-практичної конференції здобувачів та молодих учених

5 листопада 2025 року

Надруковано з оригінал-макета авторів
Житомирський державний університет імені Івана Франка